Între timp şi veşnicie

Viaţa părintelui Arsenie Papacioc

EDIŢIA A II-A, MULT ÎMBUNĂTĂŢITĂ ŞI ADĂUGITĂ

Editura Accent Print

Sorin Alpetri

Între timp şi veşnicie

Viaţa părintelui Arsenie Papacioc

EDIŢIA A II-A
MULT ÎMBUNĂTĂŢITĂ ŞI ADĂUGITĂ

Editura Accent Print - 2015

„Se spune că între timp şi veşnicie
este un pas - dar teribil!"

Părintele Arsenie

PREFAŢĂ LA A DOUA EDIŢIE

Inima îmi este plină de bucurie în lupta vieţii mele pe drumul cel mai frumos posibil, drumul de slujire cu Îngerii, pentru veşnicia lui Dumnezeu, mărturisea Părintele într-o scrisoare din anul 1972.

Pentru a desluşi mai mult această bucurie izvorâtă din jertfă, am găsit de cuviinţă să aduc unele îmbunătăţiri primei ediţii a vieţii Părintelui. Am fost impulsionat deopotrivă de aprecieri ca şi de critici, dar şi de apariţiile editoriale ce au scos la iveală noi şi importante amănunte ale „luptei vieţii" Părintelui.

Astfel adăugită, ediţia de faţă are mai mult de o sută de pagini faţă de cea anterioară. Totuşi, nu multele pagini le-am căutat, ci multul din ele, faptele Părintelui, cele atât de grăitoare, pe acestea am dorit să le înfăţişez.

Nădăjduiesc că şi această ediţie va fi un prilej de a-l regăsi pe cel ce a mărturisit prin viaţa lui că: *În jertfă e cea mai pură iubire.* Să avem parte de pomenirea lui!

PREFAŢĂ LA PRIMA EDIŢIE

Cu bucurie şi emoţie întâmpinăm publicarea biografiei părintelui Arsenie Papacioc, acum, la împlinirea unui veac de la naşterea marelui duhovnic, şi la trei ani de la trecerea sa la cele veşnice.

Autorul, Sorin Alpetri, ucenic apropiat al părintelui de mai bine de 20 de ani, a reuşit să creioneze cu fineţe şi autenticitate chipul părintelui Arsenie, din primii ani ai copilăriei, petrecute în satul natal Misleanu, străbătând apoi perioadele zbuciumate ale istoriei, urmărindu-i destinul fascinant prin închisorile regimurilor carlist, antonescian şi comunist, în pustie, apoi prin diferitele mănăstiri unde a fost permanent urmărit de securitate şi până în amurgul vieţii sale pământeşti, săvârşite la mănăstirea de la Techirghiol.

Scrisă cu inimă de ucenic, cartea cucereşte prin sensibilitatea şi bunul simţ cu care sunt relatate şi comentate întâmplările. Simplitatea şi limpezimea stilului lasă loc unei prezenţe vii a părintelui, cu atât mai mult cu cât o mare parte din relatări sunt amintiri povestite de însăşi sfinţia sa. Cu echilibru şi spirit obiectiv, autorul a cercetat şi arhivele CNSAS, aducând la lumină multe aspecte inedite din viaţa părintelui, pe care sfinţia sa, din smerenie şi discreţie, nu le-a adus niciodată în discuţie.

Căutând mereu „litera vie", autorul a presărat cu pricepere în povestire sfaturi şi vorbe de duh ale părintelui, încercând cu multă fineţe şi aproape cu sfială

să se apropie şi să dezvăluie cât mai mult din subţietatea sa duhovnicească, dar lăsând impresia uneori că sunt lucruri nespuse, pe care poate părintele însuşi le-a dorit tăinuite...

Chiar dacă se vor mai scrie biografii ale părintelui Arsenie Papacioc, mai complete poate, sau mai academice, această carte va rămâne de mare valoare, în primul rând prin faptul de a fi adunat amintirile povestite de părintele însuşi despre viaţa sa, şi va rămâne un punct de referinţă prin acurateţea cu care este urmărit adevărul istoric, privit însă mereu în relaţie cu sensurile profunde pe care însuşi părintele Arsenie le-a căutat în propriul său destin.

Mănăstirea "Sf. Maria" Techirghiol
iunie 2014

Cuvânt înainte la prima ediţie

Când povestea ceva din viaţa sa, uneori Părintele[1] era întrebat care este anul în care s-a petrecut întâmplarea. Odată, când a fost din nou întrebat: „În ce an se întâmpla asta, Părinte?", a spus: *Nu mai ştiu[2]! Vorba lui Eminescu: „Şi când propria ta viaţă singur n-o ştii pe de rost, o să-şi bată alţii capul, s-o pătrunză cum a fost?!"*

Am încercat, cu sfială şi nădejde în ajutorul lui Dumnezeu, să conturez în cele ce urmează o biografie a părintelui Arsenie Papacioc, cu gândul că va folosi pe mulţi o privire de ansamblu asupra drumului sau „pasului teribil" care a fost viaţa Părintelui. Pe lângă unele relatări publicate deja, am folosit sugestii ale măicuţelor de la mănăstirea Techirghiol, mărturii ale altor fii duhovniceşti şi istorisiri şi cuvinte ce le-am primit nemijlocit de la Părintele de-a lungul celor douăzeci de ani în care mi-a fost duhovnic. Aceste cuvinte, rememorate şi notate la scurt timp după ce Părintele mi le povestea, le-am marcat în text cu caractere cursive. Tot în acest fel am citat şi cuvintele lui preluate din alte surse.

Cartea de faţă nu are pretenţia de a fi o biografie completă, ci doar o creionare ce pune în lumină personalitatea duhovnicească a Părintelui, recunoscută deja şi îndrăgită de mulţi. Nu m-am simţit nici o clipă

1 S-a scris cu majusculă pentru a se deosebi în relatare de alţi părinţi despre care se aduce cuvântul.

2 Cuvintele părintelui Arsenie vor fi redate cu caractere cursive.

vrednic să scriu o carte despre Părintele, dar am făcut-o ca o obligaţie de a nu ţine „sub obroc" mărturiile primite de la sfinţia sa. Le înfăţişez acum, când o mare mângâiere a fiilor duhovniceşti este să-şi povestească unul altuia întâmplări din viaţa Părintelui, pentru a redeştepta în sufletul lor prezenţa plină de har a marelui lor duhovnic.

La o zi după ce pământul primise trupul Părintelui, o maică a mers în zori la mormânt şi, cu durere, i-a spus: „Părinte, ce mă fac, că mi-e aşa dor de sfinţia ta?!" Cum îşi plângea ea dorul, a ridicat ochii, şi privirea i s-a oprit pe o panglică a unei coroane de flori, pe care era scris: „Fără dor, nici în Rai nu e uşor!" Cuvintele acestea i-au adus mângâiere maicii şi aceasta se doreşte a fi şi această carte: o mângâiere pentru cei ce trăiesc cu acest dor, dorul de Părintele.

I. ÎNAINTAŞII

Satul în care s-a născut părintele Arsenie se află în mănoasa câmpie a Bărăganului, în apropiere de râul ce străbate aceste meleaguri, numit în antichitate Naparis, iar în zilele noastre Ialomiţa. Pământ cu vechi tradiţii în istoria românilor, teritoriul actual al Bărăganului a fost, se pare, „reşedinţa regelui Dromichete, conducător al geţilor aspri, ce se credeau nemuritori"[3] şi intraseră în istorie drept „cei mai viteji". Tot pe aceste meleaguri, spun ialomiţenii, s-ar fi născut şi o altă figură remarcabilă a istoriei noastre: domnitorul Mihai Viteazul[4].

Un fiu al locului descria acest tărâm binecuvântat de Dumnezeu astfel: „Întins de când lumea peste toate ţarinele pe care le arde soarele, între duioasa Ialomiţă şi Dunărea ursuză, Bărăganul se află în lupta vicleană cu omul harnic. Visări, gândiri şi înălţări, iată ce dă gravitate omului născut în Bărăgan"[5].

Pe aceste plaiuri aveau să se strămute, la începutul secolului XIX, strămoşii Părintelui pe linie paternă, o familie de aromâni ce căutau un trai mai bun în faţa vitregiilor vremii. Veneau tocmai din teritoriile muntoase ale regiunii Macedonia din Grecia. S-au oprit aici, în câmpia largă a Bărăganului, pentru a-şi putea creşte

3 *Naparis. Revistă de istorie şi cultură ialomiţeană*, Anul 1, Nr. 2, 2013, p. 6.

4 *idem*.

5 Panait Istrati, *Ciulinii Bărăganului*, cf. rev. *Naparis*, anul 2, nr. 3, 2014, p. 4.

turmele de oi şi de capre, de pe urma cărora dintotdeauna îşi duseseră traiul.

Bunicul, Mircea Papacioc[6], a venit în ţară cu mii de oi. O mărturie elocventă despre aceasta este o istorioară pe care Părintele a aflat-o de la tatăl lui. Un vecin din sat, impresionat de mulţimea turmelor noilor veniţi, l-a rugat pe bunicul Părintelui să ia în turma lui şi cele şaptezeci de oi ale sale. Mircea Papacioc i-a zis: „Păi, eu numai câini am şaptezeci!" Era dovada vredniciei, a perseverenţei şi adaptării la orice condiţii de viaţă a acestei ramuri a vlahilor de la sud de Dunăre, atât de mult încercaţi de-a lungul vremii.

Satul în care s-au stabilit strămoşii Părintelui se numea Misleanu[7], din judeţul Ialomiţa. La început, satul îşi luase numele de la moşierul locului, dar apoi numele s-a schimbat după fiica acestuia, Elena, căreia, din respect, localnicii îi spuneau Miss Elena, de-aici a devenit apoi Misleanu[8].

Pe la anul 1770, în aceste locuri, vedea lumina zilei cel ce avea să fie cunoscut în istoria Bisericii noastre drept întemeietorul şi fondatorul muzicii psaltice româneşti, ieromonahul Macarie Protopsaltul sau Dascălul, cum mai este numit. Iată că satul avea şi o moştenire spirituală, prin cei ştiuţi şi neştiuţi ce sfinţiseră locul. Părintele însuşi avea să fie un rod binecuvântat răsărit din această plămadă.

Despre ieromonahul Macarie, Părintele a aflat prima oară când i-a ajuns în mână cartea „Patericul românesc". *Am deschis-o cu lăcomie,* îi spunea într-o scrisoare părintelui

6 Numele de Papacioc venea de la străbunicul Părintelui, preot în Macedonia, care purta barba lungă şi de aceea i se spunea „popă cu cioc", de-aici Papacioc. Iată că numele cel plin de sens exista, aşteptând chipul celui ce avea să-l înnobileze.

7 Mai târziu satele mai mici, între care şi Misleanu, s-au unit administrativ şi au luat numele unui sat mai mare din vecinătate, Perieţi.

8 *Naparis...*,nr. cit., p. 6.

Ioanichie Bălan, autorul cărții, *și am găsit la pagina 356, pe ieromonahul Macarie Dascălul din Perieți-Ialomița, satul în care sunt eu născut și crescut. Mi s-au umezit, fără de voie, ochii, văzând pentru prima dată că locul acela a avut un duh binecuvântat cu mult înainte și aceasta mi-a dat un îndemn tainic spre înainte*[9].

La Misleanu s-a născut și tatăl Părintelui, Vasile, care a urmat o școală medicală și a devenit agent sanitar. *Tata era agent sanitar peste șase sate. Era și doctor veterinar și doctor de oameni și doctor de dinți.* Aici a cunoscut-o pe viitoarea lui soție, Stanca, care era originară din Ardeal, dintr-un sat din preajma Făgărașului, satul Drăguș[10]. *Mama era din neamul Mușat.* Odată, pe când era călugăr, Părintele a trecut prin satul natal al mamei, *și-am întrebat pe un bătrân de familia Mușat, un bătrân cu plete albe, mi-a fost așa de drag.* Acesta i-a răspuns: *„O, mușatinii sunt plecați de mult"*[11]. În acea perioadă, mulți ardeleni treceau munții și se stabileau în Muntenia, din cauza regimului dur de ocupație din Transilvania. Probabil așa va fi venit în Ialomița și familia celei ce avea să aducă pe lume acest vlăstar de mare preț despre care ne este cuvântul.

---

9 *Mi-e dor de cer. Viața Părintelui Ioanichie Bălan*, ed. Mănăstirii Sihăstria, 2010, p. 375.

10 Pentru că familia în care s-a născut Părintele era una mixtă, român-aromân, în casă s-a vorbit limba română, copiii cunoscând în dialectul aromân doar câteva colinde. Cu toate acestea, aromânii (macedonenii) l-au considerat mereu pe Părintele un reprezentant vrednic al lor. Mai târziu, când era la Techirghiol, au venit doi preoți aromâni din Macedonia să-i propună să-l facă patriarhul lor. Părintele nu a acceptat, motivând pentru ei că nu cunoaște dialectul și n-ar putea să le fie păstor fără să înțeleagă limba. În realitate, părintele s-a ferit mereu de ranguri înalte în Biserică. De multe ori a fost propus pentru demnitatea de arhiereu, dar a refuzat cu statornicie. A se vedea și ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 5, f. 35.

11 Părintele Teofil Părăian, *Amintiri despre duhovnicii pe care i-am cunoscut*, ed. Teognost, Cluj- Napoca, 2003, p. 84.

II. Primii ani în familie

La 15 august 1914[12], de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, Stanca aducea pe lume, la o vârstă înaintată, la 47 de ani, pe cel de-al şaptelea ei fiu, pe care, inspiraţi, părinţii l-au numit Anghel. De-a lungul vieţii, mulţi aveau să îl numească „înger", referindu-se nu atât la etimologia numelui, cât la curăţia vieţii lui, care consfinţea numele.

Dintru început s-a vădit a fi sub ocrotirea Maicii Domnului, intrând în lume chiar de ziua praznicului sfintei ei adormiri. În şi prin toată viaţa lui a cinstit-o deosebit pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu şi a îndrumat şi pe alţii spre mijlocirea ei sfântă. De multe ori, amintea o istorioară în care o fată se ruga Maicii Domnului aşa: „Maica Domnului, arată-te a-mi fi Mamă!", iar Maica Domnului i-a răspuns: „Arată-te a-mi fi fiică!" Pentru că Părintele s-a dovedit a-i fi un fiu bun de-a lungul vieţii, şi Maica Domnului s-a arătat o Mamă iubitoare.

Pruncul Anghel a fost robust la naştere, a cântărit 4,200 kilograme. Pe atunci erau foarte puţine cadre sanitare în raport cu nevoile oamenilor, iar spitale existau doar în oraşele mari. Puţinele moaşe de pe raza judeţului nu reuşeau să asiste la naştere toate tinerele mame şi, de aceea, femeile de la sate năşteau singure, acasă. Aşa a adus şi Stanca pe lume pe toţi copiii ei.

---

12 Data înscrisă în registrele de stare civilă este 13 august 1914, din cauză că în acea vreme naşterile nu erau înregistrate cu exactitate. Părintele ştia de la mama lui că s-a născut pe 15 august şi aşa mărturisea mereu, chiar şi în declaraţiile oficiale pe care le făcea.

La naşterea micului Anghel a avut loc un fenomen rar, ce a tulburat toată regiunea: o eclipsă de soare. Tatăl nu era acasă la naşterea fiului, din cauza serviciului ce îl ţinea, de multe ori, departe de casă. De aceea, atunci când a ajuns să-şi vadă fiul de câteva zile, a exclamat cu bucurie: „A dispărut soarele şi a apărut fiul meu!"

În familia Papacioc s-au mai născut două fete şi patru băieţi. Întâiul născut al familiei, un băiat care a primit numele tatălui, a murit pe când avea numai un an şi zece luni, chiar în ziua în care mama năştea a doua oară. *Îţi dai seama ce era pe biata mama, unul mort pe masă şi ea era în chinurile facerii!* Erau vremuri grele.

Aşa cum am văzut, situaţia sanitară era dificilă în acei ani, iar după primul război mondial, avea să se agraveze şi mai mult. Existau puţini profesionişti şi aceştia trebuiau să acorde asistenţă medicală pe o suprafaţă mare, cum era cazul tatălui, Vasile, care îngrijea de şase sate. De aceea, boli grave bântuiau lumea rurală. Una din acestea era tuberculoza, afecţiune ce făcea ravagii şi care se răspândea cu uşurinţă prin şcoli. Probabil că astfel vor fi contactat această boală şi cele două surori ale lui Anghel. Ambele aveau să fie răpuse de timpuriu de această maladie, la 14 şi respectiv 27 de ani. Una din surori era elevă la Şcoala Normală de fete iar cealaltă mergea pe urmele tatălui, terminase o şcoală de medicină.

La numai doi ani de la naşterea micului Anghel, ţara noastră intra în Primul război mondial. Ocupaţia germană devasta şi jefuia peste tot pe unde trecea. Judeţul Ialomiţa a suferit foarte mult în această perioadă, fiind vizat cu precădere de trupele invadatoare deoarece era considerat „grânarul ţării". Deşi era la o vârstă fragedă când se desfăşurau aceste evenimente, doar 3-4 ani, memoria şi atenţia deosebită cu care era înzestrat se vădeau încă de pe atunci. Îşi amintea cum, în timpul luptelor, *tata ne făcea tranşee în pământ, iar pe fete*

le ascundea în şura de paie. Din tranşee mă uitam în sus şi vedeam praful de la explozii şi mă gândeam să nu-mi intre în ochi.

Familia în care creştea Anghel era o familie înstărită. Aveau 12 hectare de pământ, cai cu care lucrau pământul, vaci cu lapte, turme de oi şi capre şi tot felul de păsări de curte. Acestea, de multe ori, îşi cloceau ouăle neştiute, în liziera de la marginea satului şi se întorceau apoi cu puii după ele, spre surprinderea părinţilor. Efortul de a întreţine o asemenea gospodărie era destul de mare, însă părinţii munceau din greu ca să ofere copiilor ceea ce le era necesar. *În fiecare an, de Paşte, părinţii ne cumpărau haine şi ghete noi. Chiar dacă mai treceau unele lucruri de la cei mari la cei mici, nu exista an fără să ne cumpere haine noi,* îşi amintea Părintele.

Vasile şi Stanca erau oameni cu frică de Dumnezeu, păstrători ai tradiţiilor şi datinilor strămoşeşti. Tatăl era chiar unul dintre principalii ctitori ai bisericii din sat, ce avea ca hram Adormirea Maicii Domnului. *Îi mulţumesc lui Dumnezeu că am avut părinţi creştini. Ce ai din familie rămâne pe tot restul vieţii,* spunea Părintele spre apusul vieţii. Considera a fi foarte important faptul că a primit credinţa din pruncie, în sânul familiei. *Eu asta am moştenit de la părinţi. Mi-au sădit în inimă ideea de Dumnezeu, tradiţiile, Crăciunul, toate astea, ne închinam, făceam cruci...* La fel sfătuia şi mai târziu pe dascălii de religie ce-i treceau pragul, să pună mai mare accent pe fixarea ideii de Dumnezeu în inima copiilor. Cunoştinţele se puteau dobândi cu uşurinţă mai apoi.

Copilăria lui Anghel a fost una obişnuită, a unui copil de la ţară, în deplină comuniune cu familia şi cu natura. *Noi am fost şapte şi am copilărit mai mult pe-afară.* Găsea că este un mare câştig pentru orice copil să-şi petreacă copilăria într-un mediu lărgit, de preferat în natură, unde se poate dezvolta armonios şi trupeşte şi sufleteşte.

Erau însă şi întâmplări ce ieşeau din tiparul obişnuitului. *E adevărat că m-au surprins o serie întreagă de lucruri de mic copil, pe care nu le puteam înţelege atunci, dar mi-am dat seama că este vorba şi de ceva în noi, deosebit, de la Dumnezeu. Şi aceasta pentru fiecare. Pe la 5-6 ani, m-a bătut un băiat. Era un obicei prost pe acolo, când se întâlneau copiii din satele vecine se luau la bătaie. Pe mine m-a prins la marginea pădurii şi, cu o crenguţă de salcâm cu ghimpi, mi-a făcut picioarele numai sânge, fiindcă eram în pantaloni scurţi. Tatăl meu avea autoritate peste şase sate, că era agent sanitar. Şi am zis: Nu-i spun lui tăticu', că-l bate şi nu-i place lui Dumnezeu. Mai bine să rabd.* Deşi era doar un copil, „gândea mai bătrâneşte". Cum zicea mai târziu: *Dacă tinereţea ar şti şi dacă bătrâneţea ar putea. (Si la jeunesse savait, si la vieillesse pouvait.)* Iată că, de acum, tinereţea începea deja „să ştie", iar bătrâneţea, cum vom vedea, „va putea" să facă foarte multe. Mijea de pe acum în comportamentul lui cea mai mare virtute creştină: iubirea vrăjmaşilor.

Încă din primii ani, a început să se facă remarcat între fraţii lui printr-o anume seriozitate. Uneori mai apăreau neînţelegeri între fraţi, iar mama, ca să îi despartă, îi spunea: „Angheluş, lasă-i tu, mamă, că eşti mai cumincior!"

De pe la şapte ani, Anghel a început să se apropie de Biserică, fără a fi îndemnat de cineva, ci ca o necesitate sufletească, pentru că „sufletul este prin natura lui creştin"[13]. Cum era un fin observator al realităţilor din jurul lui, într-o zi a întrebat-o pe mama lui de ce oaia, înainte de culcare, dă din picior. Mama i-a spus: „Se-nchină, mamă, se-nchină...!" Răspunsul l-a pus pe gânduri: *Vasăzică eu de ce să nu mă-nchin?!* şi a pornit

13 Tertulian

spre locaşul de închinare: biserica. *Când eram copil, eram singurul din sat care mergeam la biserică. Nici babă, nici bărbat, doar eu. Şi s-a auzit o vorbă prin sat că zicea preotul: „Unul singur vine la biserică şi nici ăla nu stă până la sfârşit!" Eu credeam că atunci când iese preotul cu Sfintele Daruri, se termină slujba şi de aceea plecam acasă. După ce am auzit ce a spus preotul, pentru că ştiam că de mine spune, nu am mai plecat din biserică decât după ce pleca preotul. Preotul ieşea întâi şi ieşeam şi eu după el.*

Această înclinaţie spre cele sfinte a micului Anghel era înţeleasă şi respectată şi de tovarăşii lui de joacă. Când porneau în „procesiune" pe uliţele satului, copiii îl alegeau mereu pe Angheluş să joace rolul preotului.

Mersul la biserică era însoţit şi de o nevoinţă, aceea a postului: *Într-un an, când eram la şcoala primară, am ţinut tot postul Paştelui. Tata a fost foarte bucuros, el era foarte ocupat, pleca dimineaţa şi venea seara. De Paşti, m-a dus în casa mare şi mi-a dat pască.*

Chiar şi în afara perioadelor de post, era foarte cumpătat în privinţa mâncării. Nu-i plăceau alimentele grase, le evita, iar cele gustoase, de exemplu clătitele, le mânca cu măsură. *Se făceau şi la noi acasă clătite. Surorile mele, care erau mari, făceau de toate. Dar niciodată n-am putut să mănânc mai mult de două clătite.* Prefera mai mult legumele, astfel că, odată, s-a gândit împreună cu fraţii să fie numit fiecare după alimentul preferat. Un frate a spus: „Mie să-mi ziceţi brânză!", iar Anghel: *Mie să-mi spuneţi cartof*[14].

Cum păstra măsura la mâncare, tot astfel păstra şi o măsură în vorbire. Odată, când familia era reunită la masă în jurul oalei cu lapte şi toţi vorbeau, doar micul Anghel tăcea şi mânca. Tata l-a întrebat: „Mă, tu de ce nu zici

14 Mai târziu, în închisoare, tot acesta avea să-i fie alimentul preferat, din cauza problemelor digestive din acea perioadă.

nimic?!" *Cine tace, îi place*[15], a spus Anghel şi răspunsul ăsta i-a plăcut tatălui, care l-a admirat zicându-i: „Măi, poetule!"

La vârsta asta fragedă viaţa lui Anghel a fost pusă în pericol în mod repetat. Mai târziu avea să înţeleagă că în toate aceste primejdii a fost ocrotit de Dumnezeu. *Orice mişcare, orice întâmplare nu-i o întâmplare,* spunea Părintele spre sfârşitul vieţii, când îşi analizase tot trecutul şi înţelesese ocrotirea permanentă a lui Dumnezeu. *Ne dirijează Dumnezeu atât de tainic şi de anonim, pentru a merge cum trebuie. De multe nenorociri am fost salvaţi fiecare, pentru că a rânduit Dumnezeu să nu vină lovitura în noi. Aveam acasă o vacă pe care o chema Joiana. Nu stătea la nimeni la muls, decât la mama. Odată m-a luat în coarne şi m-a agăţat de cureaua pantalonilor. Putea să-mi intre cornul în burtă, dar a venit mama repede şi m-a scos din coarnele ei.*

Altădată un taur foarte periculos a intrat în curtea familiei Papacioc. Ploua, şi micul Anghel a ieşit afară în cămaşă de noapte. Taurul a venit spre el, dar Anghel s-a împiedicat şi s-a rostogolit până în grajd. Taurul n-a avut curaj să mai intre acolo şi aşa a scăpat cu bine.

Au mai fost şi nişte cai, care erau să-l calce. *Eu ştiam să călăresc de mic. Odată duceam caii la cireadă, să se plimbe. Eram suit pe un cal şi mai era un cal lângă mine. Când m-a văzut un vecin a zis: „Măi, Angheluş, ia şi caii mei!" Şi i-am luat. Apoi m-am întâlnit cu un alt vecin şi mi-a spus şi el să-i iau caii. Când m-am văzut eu, mic cum eram, cu atâţia cai, deşi ştiam să călăresc, de emoţie am leşinat şi am căzut de pe cal. Toţi caii au păşit peste mine şi nu m-au călcat. Şi mi s-a mai întâmplat o dată să mă ocolească şi să nu mă calce.*

15 Peste ani, un episcop i-a spus: „Părinte, dumneavoastră aţi primit de la Dumnezeu darul de a spune ce trebuie în orice situaţie."

O altă primejdie s-a ivit odată la câmp, la treierat. Maşina care treiera avea un fel de lanţ, care trebuia fixat la o anumită distanţă. Lui Anghel i-a fost teamă să-l fixeze aşa departe şi l-a fixat mai aproape. Astfel a fost ridicat cu tot cu lanţ. Maşina mergea şi nu mai era mult până să fie zdrobit. S-a gândit repede: *Dacă mă ţin de lanţ, am să mor. Mai bine îmi dau drumul de-aici de sus.* A dat drumul lanţului, a căzut, s-a lovit, dar a scăpat cu viaţă.

Peste ani, când Părintele amintea aceste momente din copilărie, se uimea mereu de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, pe care o vedea mai pe de-a-ntregul de la înălţimea anilor şi a experienţei duhovniceşti dobândite.

Traiul la ţară îşi avea ritmul lui, de care Angheluş era strâns legat. Într-o noapte, a simţit primejdia ce se apropia. *Vezi, copiii, cum simt ei...! La noi în sat veneau des lupii. Am sărit într-o noapte din somn şi am strigat: Tată, sunt lupii la gâşte! Şi când s-a dus tata să vadă, erau lupii la gâşte. I-a alungat tata, dar muriseră deja două. Gâştele nu rezistă, sunt slabe de inimă.*

Din vremea aceasta, a primei copilării, îşi amintea peste ani o curiozitate: *Când eram mai mic, ţineam mereu limba afară, chiar şi când dormeam. Am o fotografie cu fraţii mei alături şi eu am limba afară.* Aceasta i-a dat tatălui prilejul să mai spună o vorbă memorabilă: „Mă, să ştii că ăsta o să vorbească mult în viaţa lui!" (*Nu ţin eu seama de toate astea, dar unele sunt adevărate, că într-adevăr am vorbit mult în viaţa mea.*)

III. Anii de şcoală

Când s-au împlinit cei şapte ani de-acasă, Anghel era pregătit să urmeze şcoala primară din sat. *Eu eram dornic de şcoală când eram mai mic. La început am avut un învăţător care doar ne bătea. N-am învăţat nimic de la el. Apoi am avut altul. Ăsta era deştept, ştia multe. În clasa a patra, a avut o aşa încredere în noi, că am făcut împreună cu el o fântână. Îţi dai seama, noi eram copii de 10 ani... Şi bea din fântână toată partea aceea a satului.*

De la surorile mai mari învăţam multe lucruri, şi se vedea asta, eram la un alt nivel faţă de cei din clasa mea. La 90 de ani îşi amintea două poezii învăţate de la o soră mai mare. Una a spus-o la sfârşitul primei clase, când a primit premiul întâi cu coroniţă. Poezia se referea la Dumnezeu Creatorul şi suna aşa: *Floricică frumuşică,/ Cine ţi-a dat viaţă oare/ Şi culori strălucitoare?/ Cel ce-ţi dete viaţă ţie,/ Tot El îmi dădu şi mie./ El e Tatăl meu şi-al tău/ Şi se cheamă Dumnezeu.* Cealaltă poezie era un îndemn la milostenie: *-Mamă, mamă!/ -Ce e, mamă, ce e?/ -A venit un cerşetor./ -Ce vrea mamă, ce vrea?/ -Vrea pâine din cuptor./ Îi dau mamă, îi dau?/ -Dă-i, mamă, dă-i!/ -Mulţumesc şi bogdaproste,/ Mulţumesc şi bogdaproste!*

La şcoală Anghel a început să se distingă la matematică. Profesorul de matematică era şi şeful staţiei de cale ferată şi, când trebuia să plece la gară, îl lăsa la catedră pe Anghel. O altă curiozitate, de care-şi amintea,

s-a întâmplat în prima clasă primară, când nu putea să scrie cifra 3. *Deşi era cea mai uşor de scris şi eu mă pricepeam la desen, totuşi nu puteam să fac cifra 3.*

În această perioadă au apărut şi primele manifestări artistice. *Odată erau nişte zăpezi mai mari decât casa şi tata făcea tunel prin zăpadă ca să dea de mâncare la animale. Noi, copiii, stăteam în casă şi eu, odată, am desenat pe uşă (nu ne lăsa tata să scriem pe uşă), un cap de pisică, un cap de cal şi pe Vlad Ţepeş. Tata, când a văzut, nu m-a certat ci m-a admirat. Aşa am început să-mi dau seama că am talent la desen.*

Datorită faptului că era talentat la desen, Anghel a mers mai departe la un liceu de artă şi meserii, Liceul Industrial Polizu din Bucureşti, la secţia de sculptură. Aici Anghel a acumulat teorie, dar *mai târziu, după ce am terminat liceul, am început să învăţ sculptură, să îmi dau seama de stiluri.* L-a avut aici coleg pe viitorul mare sculptor român, Ion Jalea.

Din iniţiativa ministrului Culturii din acea perioadă, Nicolae Iorga, la liceu s-a organizat un târg cu cele mai frumoase lucrări executate de elevii din Bucureşti. La târg, Anghel a fost ales casier. S-a organizat o tombolă la care au participat şi Anghel şi Iorga. La prima extragere, Anghel a câştigat o râşniţă, iar la a doua a câştigat o cutie cu fursecuri fine. Iorga nu a câştigat nimic şi astfel a plecat mai devreme de la târg.

Anghel a mai cunoscut şi alţi membri ai familiei Iorga. Unul din fiii acestuia i-a fost profesor la liceu. Peste ani, când era ieromonahul Arsenie, stareţ la mănăstirea Cheia, s-a oprit la casa memorială Nicolae Iorga din Vălenii de Munte. La plecare a scris în cartea de impresii: *Ai obţinut mai mult când ai murit decât în toată viaţa ta,* semnat *ieromonahul Arsenie.* Un fiu al lui Iorga, citind în urmă aceste rânduri, a mers la Cheia şi a întrebat cine este ieromonahul Arsenie. Aflându-l, i-a

spus: „Părinte, mi-a plăcut ce-ai scris acolo, ai putea să scrii o carte." Părintele i-a zis: *Ei..., scriu şi eu epitafe la capul morţilor.*

În aceşti ani de formare, de conturare a personalităţii, în inima lui Anghel începea să se facă auzită o chemare adâncă, aceea de a-şi închina viaţa lui Dumnezeu. La Bucureşti, la internatul unde locuia, ca toţi elevii din provincie, a legat prietenie cu un băiat, coleg de-al lui. Într-un an, de Paşte, rămăseseră fără mâncare. *Nu ştia mama, că dac-ar fi ştiut s-ar fi supărat tare. Şi am cumpărat un kilogram de prune şi am mâncat prune de Paşti cu prietenul meu.* Cu acest prieten a făcut la un moment dat un legământ. *Aveam vreo 13-14 ani şi ne-am gândit să ne facem călugări. Îţi dai seama, nici măcar nu văzusem vreodată o mănăstire, nici un călugăr, nu ştiam ce înseamnă viaţa monahală. Se vede că era în mine lucrul acesta, să mă fac călugăr*[16]. Cu toţi anii zbuciumaţi ce vor urma, Anghel va lua mereu aminte la acest glas interior, până ce va ajunge să-şi împlinească chemarea.

Deşi era încă un copil în anii de liceu, anumite întâmplări scoteau la iveală o maturitate ce depăşea numărul anilor lui. *Odată m-am dus într-o pădure să mă rog, m-am aplecat şi am sărutat pământul. A fost ca un gest de consacrare din partea mea. Am zis: Doamne, ce mă fac?! Erau lucruri prin care mă deosebeam de cei de vârsta mea.*

La un moment dat, la liceul unde învăţa, *a venit un hipnotizator. Noi, copiii, când am văzut, eram curioşi. Şi ne-a chemat pe mai mulţi inşi; m-a chemat şi pe mine acolo, la catedră; era o catedră mare într-o sală de desen. Şi făcea cu noi gesturile acelea, de a ne acapara sufleteşte. Şi eu am fost sincer, m-am dus mai*

16 *Prietenul meu s-a căsătorit mai târziu la Râşnov. Îl pomenesc mereu,* povestea Părintele pe la 80 de ani.

mult aşa, în glumă, nu doream să fiu persoana la care să privească colegii; erau profesori acolo, sute de elevi, poate o mie de elevi. Şi nu a putut, nu a putut deloc să mă hipnotizeze. M-a gonit de acolo: „Pleacă de aici!" Eu nu ştiam de ce nu a putut să mă hipnotizeze şi nu ştiam nici de ce putea la ceilalţi. Mai târziu mi-am dat seama că eu aveam o prezenţă, se vede, interioară, o prezenţă de la Dumnezeu dată, cum avem toţi, şi sunt suflete care nu cedează acestor mişcări de duh drăcesc[17].

În vremea aceea, cel mai mare frate al lui Anghel era redactor la o revistă bucureşteană unde l-a luat şi pe Anghel colaborator. *La revistă eram membru fără normă, aveam vreo 15-16 ani. S-a pus între redactori următoarea problemă: dacă iei din mare o picătură, nu iei nimic; şi s-au contrazis pe această temă multă vreme. Apoi m-au întrebat şi pe mine ce părere am şi le-am zis: Când s-a analizat compoziţia apei mării, s-a luat o picătură, ca să vadă ce elemente conţine apa. Dar aşa cum puneţi voi problema, şi dacă iei tone de apă din mare, tot nu iei nimic. Şi de-atunci au început ei să ţină cont de părerile mele.*

La îndemnul fratelui, Anghel a început să citească tot ce găsea în colecţia „Biblioteca pentru toţi", care edita cărţi clasice de valoare. L-a impresionat cu deosebire romanul „Mizerabilii" de Victor Hugo. Spunea: *Personajul principal, Jean Valjean, face o trecere de la iad la rai. Îmi pare rău că autorul nu a fost cleric.* Se gândea că, la felul cum înţelegea profunzimile sufletului omenesc, ca şi cleric, ar fi ajutat mulţi oameni. Mai târziu, pe la 28 de ani, o altă lectură, capitală pentru evoluţia lui, anume „Patericul egiptean", avea să surclaseze pentru el romanul lui Hugo. Constata atunci că o singură

17 *Ne vorbeşte Părintele Arsenie*, vol. 3, Mănăstirea Sihăstria, 2004, p. 83.

întâmplare din Pateric concentrează în ea întâmplările unui întreg roman, fie el şi „Mizerabilii".

La revistă era angajat şi un poet, iar Anghel l-a întrebat odată: *Am voie să citesc orice carte?* Poetul a ezitat puţin, după care i-a răspuns: „Da, tu poţi să citeşti orice carte." Anghel a sesizat ezitarea şi a insistat: *Sigur pot să citesc orice carte, pentru că am văzut că aţi ezitat?* Poetul, dacă a văzut că el înţelege situaţiile de fineţe, i-a răspuns cu siguranţă: „Fiindcă mi-ai observat ezitarea, da, poţi citi orice carte!" Şi aşa a făcut, a fost un autodidact toată viaţa şi a citit până la bătrâneţe cărţi din cele mai variate domenii. Mai târziu, în bogata lui activitate de îndrumare şi sfătuire a oamenilor, s-a folosit, nu de puţine ori, de exemple, situaţii, istorii pe care le-a găsit în lecturile lui şi cu care întărea învăţătura ce o avea în vedere, atrăgând mai uşor pe cei ce-l ascultau.

Odată, a avut loc un concurs de creaţie poetică în cadrul revistei şi Anghel a câştigat acest concurs. Talentul şi spiritul acesta poetic l-a păstrat până la adânci bătrâneţi şi datorită lui reuşea să exprime într-un mod original diferite realităţi duhovniceşti sau îndemnuri. Epistolele lui, o parte din ele publicate în volum, sunt un exemplu grăitor în acest sens şi sunt probabil unice în literatura religioasă românească prin dubla lor valoare: duhovnicească şi literară. De asemenea, poeziile memorate la această vârstă, din Eminescu, Coşbuc, Ovidiu şi alţi mari poeţi, le-a păstrat vii în memorie până la sfârşitul vieţii şi reda deseori din ele acolo unde îşi aflau rostul şi tâlcul.

La Bucureşti, se afla şi una din surorile lui Anghel, care urma o şcoală medicală. *Eu am fost mereu mai sensibil,* povestea Părintele. *Odată, sora mea, care era asistentă medicală, s-a dus la spitalul unde făcea practică şi m-a luat şi pe mine pentru că era distanţa prea mare şi se temea să meargă singură. Pe drum mă gândeam: Oare o să-mi fie teamă când o să văd sânge?* Şi-a ţinut însă

firea şi atunci şi mai târziu, când avea să vadă tot felul de grozăvii. *(Noi, preoţii, câte nu vedem şi trebuie să fim tari, chiar dacă ne afectează şi pe noi...)*

În vacanţe, Anghel mergea acasă, la Misleanu, şi participa şi el la viaţa satului. *Eu eram ruşinos când eram tânăr, îmi era ruşine să vorbesc cu fetele. Mă gândeam: Cum să mă duc să vorbesc cu o fată?! La horă trăgeau fetele de mine să intru în joc, dar eu stăteam mai mult cu bătrânii. Ei mă chemau să le vorbesc şi mă întrebau: „Ei, cum mai este, măi, Angheluş?" Mamei nu-i plăcea asta, ar fi vrut să intru şi eu în horă cu fetele. Zicea: „Uite, Angheluş al meu stă cu bătrânii!" Dar Dumnezeu mă păstra pentru călugărie.*

Mama, când se mai întâlnea cu femeile, se mai plângea de una, de alta, însă femeile îi ziceau: „Lasă, Stancă, că tu îl ai pe Angheluş". Cei doi, mama şi fiul, aveau o relaţie foarte specială. *Eram şi prieteni, multe discutam cu ea când eram tânăr, puteam să vorbesc cu ea orice. Am avut o mamă bună,* îşi amintea Părintele cu duioşie şi cu dor[18].

Anghel avea obiceiul, moştenit de la tatăl său, de a saluta oamenii chiar înainte de a-l saluta ei. Odată, pe când era mic a asistat la o discuţie între părinţi. Mama îi spunea tatălui: „De ce saluţi pe toţi oamenii pe care-i întâlneşti?!", la care tatăl i-a spus: „Lasă, că nu ştii tu ce înseamnă asta." *Vezi, eu am moştenit de la tata acest obicei,* spunea mai târziu Părintele.

Eram tânăr în sat şi dacă mă întâlneam cu naşul meu, şi eu eram pe altă parte a străzii, săream imediat

18 În perioada liceului citise o carte de versuri a reginei Elisabeta, soţia regelui Carol I, Carmen Sylva, cum semna ca poetă. O poezie, care i-a plăcut mult lui Anghel, suna cam aşa: „Dac-aţi auzit de un erou care-a câştigat bătălii, să ştiţi că a avut o mamă bună; dac-aţi auzit de un poet care a viersuit şi versul lui a mişcat inimi, să ştiţi că a avut o mamă bună." Şi poezia continua astfel cu vreo şapte tipuri de eroi ce aveau mame bune.

dincolo şi-i sărutam mâna naşului în văzul tuturor. Toţi spuneau: „Ia, uite, Anghel...!" Când treceam pe stradă, bătrânele, care erau la poartă, se ridicau în picioare şi mă salutau, dar eu mă ruşinam când vedeam asta. Ziceam repede: Sărut mâna!, ca să ies din situaţie.

De la această vârstă tânără a început să se vădească darul de a îndruma oamenii, cu care îl înzestrase Dumnezeu şi pe care Anghel, mai târziu părintele Arsenie, îl va lucra şi înmulţi până la ultima suflare. Povestea Părintele: *Orice om care se naşte în lume se naşte cu un scop, nu se naşte aşa, degeaba. Spre deosebire de fraţii mei, eu am fost altă fire. În fiecare seară eram chemat în câte o casă din sat. Ziceau: „Vine Angheluş să ne vorbească despre Dumnezeu!" Eram programat pe case, azi mergeam într-o casă, mâine într-alta. Aveam un orar stabilit cu câteva zile înainte.*

Desigur că lucrarea aceasta duhovnicească atrăgea după ea ispite, cum ar fi întâlnirea cu... lupii. *Erau mulţi lupi iarna, în apropierea satului nostru. La casă aveam trei ieşiri şi la fiecare uşă aveam o bâtă pentru lup. Odată, trebuia să vină nişte băieţi să mă ia la o casă, ca să le vorbesc despre Dumnezeu. Eu am auzit câinii lătrând şi am ieşit afară, credeam că au venit băieţii, dar nu erau ei, era un lup. Cum nu luasem bâta, am luat repede o creangă de salcâm cu ramuri multe şi, când a venit lupul spre mine, i-am pus creanga în faţă şi-apoi au venit şi câinii, l-au ciupit şi el a fugit. Lupii nu suportă să fie muşcaţi de câini pentru că nu-şi pot linge rana, au gâtul foarte gros. Dacă aş fi avut bâta, n-aş fi putut să-l opresc, dar cu creanga am putut. Abia târziu mi-am dat eu seama cât mi-a ajutat Dumnezeu.*

Într-o seară de iarnă, un frate mai mic a plecat să găsească un iepure doborât de un vânător. Pentru că întârzia, Anghel s-a dus în căutarea lui. Zăpada pe câmp era foarte mare şi, prin ceaţă, a văzut lupii care veneau

spre el. S-a dat într-o parte şi îi aştepta înfrigurat. Din cauza ceţii, lupii au mers în direcţia în care l-au văzut iniţial şi n-au mai ajuns la el. Aşa a scăpat de ei. *Poveşti cu lupi..., mai am şi altele, dar astea-s de-acasă,* spunea Părintele atunci când le rememora.

La 800 de metri de casa părintească se afla lacul Fundata. Aici a învăţat de mic să înoate împreună cu fraţii şi surorile lui. *Când eram tânăr,* îşi amintea Părintele, *înotam foarte bine, eram foarte ager, acum* (la 86 de ani, n. r.) *nu mai pot să înot.*

În vremea aceea, Fundata avea un nămol foarte bun. *Venea foarte multă lume acolo să se vindece. Veneau mai ales şchiopi, ologi. Deoarece casa noastră era aproape de lac, îi vedeam pe bolnavi cum, în câteva zile, se vindecau şi plecau acasă. Noi, copiii, le duceam mereu de mâncare. Ştiam în ce parte a lacului era cel mai bun nămol şi mă scufundam la fundul lacului, de unde scoteam nămol şi îl duceam bolnavilor de pe mal. Cunoşteam foarte bine beneficiile nămolului, mă dădeam şi eu cu nămol în fiecare zi.*

Tot aici, la lac, a învăţat să pescuiască şi avea mereu spor la pescuit. *Odată era aşa de grea undiţa, că l-am chemat pe fratele meu să mă ajute. Când colo, era doar o broască ţestoasă.*

Într-o vacanţă de vară, se plimba cu alţi tineri din sat pe malul lacului. S-a apropiat de ei un sătean băut, pe nume Marinache, care i-a acuzat că i-au furat un clopot de la o oaie, ceea ce nu era adevărat. Ei au tăgăduit, dar el a sărit să-i bată. Tinerii au fugit despărţindu-se în două. Unii au luat-o spre un deluşor care era în apropiere, iar Anghel a fugit spre lac. Când a ajuns pe malul apei, s-a dezbrăcat şi a început să înoate. Săteanul nu a intrat după el, dar l-a urmărit alergând pe mal. A traversat tot lacul înot, însă, când a ajuns pe malul opus, doi oameni l-au prins şi l-au ţinut până a venit Marinache, care i-a tras

câteva lovituri cu o nuia. Când a ajuns acasă şi a povestit ce s-a întâmplat, tatăl şi fraţii s-au supărat foarte tare şi au vrut să-l pedepsească pe sătean. Puteau să facă asta foarte uşor, pentru că tatăl avea un nume în sat, dar până la urmă nu i-au făcut nimic pentru că Anghel îl iertase. Mai târziu, când era în armată, s-a nimerit ca băiatul lui Marinache să fie în subordinea sa. Din această poziţie l-a ajutat şi l-a protejat în permanenţă. *Acum* (anul 2000, n.r.), *când încep să-i pomenesc la Liturghie pe cei din satul meu, primul este Marinache.* Şi acum, în zorii tinereţii, Anghel se exersa în marea virtute a iubirii vrăjmaşilor.

În fiecare an, de Bobotează, exista în sat obiceiul de a aduce caii la biserică pentru a fi stropiţi de preot cu agheasmă mare. Cu acest prilej, tinerii satului se luau la întrecere, fiecare pe calul său. Anghel avea o iapă sură, foarte ageră, cu care câştiga de multe ori aceste competiţii. Într-un an, când ieşise învingător, în drumul spre biserică a fost lăsat să meargă în fruntea întregului alai de tineri.

La terminarea vacanţelor, se întorcea la Bucureşti, la şcoală. Tatăl ţinea foarte mult ca ei, copiii, să înveţe, de aceea făcea eforturi să îi ţină pe la şcoli bune, în Bucureşti. *Era foarte vrednic tata, foarte priceput ca medic.* Folosea mult în terapia lui remediile naturiste, ceaiuri din plante, cereale ş.a. Într-o iarnă însă, când se-întorcea acasă după serviciu, a căzut în zăpadă, n-a avut cine să-l ajute şi a răcit puternic, a făcut TBC. Pentru a fi îngrijit, l-au internat într-un sanatoriu pentru boli de plămâni.

Mi-am respectat foarte mult tatăl, povestea Părintele la nouăzeci de ani. *Când s-a întors de la sanatoriu, l-am aşteptat la gară cu fratele meu şi, fiindcă-l respectam aşa de mult, mi-a fost ruşine să-i sărut mâna, dar ei, tata şi fratele, nu şi-au dat seama de asta. S-a mai*

întâmplat o dată când tata era la sanatoriu. I-am scris o scrisoare şi în plic am mai pus o felicitare cu timbrul lipit, gândindu-mă că poate nu are acolo şi să poată să-mi răspundă. Cred că l-am supărat cu asta. El, care avea posibilităţi, ne dăduse la şcoli, cheltuise cu noi, fără îndoială că putea să cumpere singur o vedere şi să mi-o trimită. După atâţia ani, Părintele încă păstra în memorie momentele acestea în care mâhnise fără voie şi le povestea cu o durere vie, în care întrezăreai sensibilitatea aceasta extraordinară şi pocăinţa profundă pe care o trăia în adâncul inimii sale.

Cu toate îngrijirile medicale, tatăl nu a rezistat bolii şi a murit la numai 56 de ani. După obicei, la înmormântare s-a făcut peste sicriu un pod din lemn de brad. Anghel a observat atunci că este ceva în neregulă cu acest pod. Peste câteva luni a fost invitat la nunta unei rude. S-a îmbrăcat festiv şi a mers acasă la nuntaşi, aşteptându-i să vină de la biserică. Cum cimitirul era aproape, a mers la mormântul tatălui. Afară ploua şi a observat că apa intră în mormânt. A vrut să bătătorească pământul, dar podul s-a rupt şi el a căzut în mormânt până la gât. *Dar nu m-am speriat, că ştiam că nu ţine podul. Oamenii ziceau: „Uite, îl cheamă taică-său!" Însă eu am trăit mai mult decât toţi.*

Acum, când tata nu mai era, copiii Papacioc nu mai aveau aceleaşi posibilităţi materiale de a rămâne în şcoală. Anghel terminase liceul şi nu a continuat mai departe studiile, ci s-a întors în sat.

IV. Activitatea sportivă

Încă de mic a început să îndrăgească mişcarea, sportul, chiar dacă în sat nu erau mari posibilităţi pentru a-şi dezvolta aptitudinile. Mai târziu, la liceu, a avut ocazia să fie evaluat în acest domeniu. *Până la 12 ani eram mai mărunţel faţă de fraţii mei. Apoi m-am mai răsărit, am mai crescut. Am început să am umerii mai dezvoltaţi. Se zice că ăsta-i semn de voinicie.*

În sat, la Misleanu, juca fotbal, iar pentru că era priceput, la meciurile importante era cerut şi de echipa din Slobozia deoarece, aşa cum spunea un coleg de echipă: „De câte ori juca Papacioc, câştigam meciul." Slobozia era la 10 km de Misleanu, fiind oraşul cel mai important din apropiere. Străbătea distanţa aceasta pe jos: *Ce erau pentru mine 10 km?!* Galeria îi făcuse chiar un refren de încurajare: „Foaie verde, flori de soc/ Ia, uite la Papacioc!"

A fost bun şi la înot. Învăţase de mic să înoate în lacul Fundata, pe care mai târziu l-a şi traversat în întregime înotând. Era singurul din sat care reuşise această performanţă. Isprava asta i-a adus multă admiraţie din partea sătenilor, care spuneau uimiţi: „Anghel a trecut Fundata!"

În timpul liceului şi-a dat seama că poate fi un bun sportiv. *La şcoală, la Bucureşti, am câştigat întrecerea interşcolară de viteză. La sărituri, am sărit 6,80 metri, dar am căzut în spate şi s-a pus mai puţin.*

Sportul pe care l-a practicat mai mult şi la care a obţinut şi succese notabile, a fost însă rugby-ul. *Am*

făcut şi fotbal şi rugby, dar m-am oprit la rugby. Era odată la Bucureşti în timpul unui meci când, ieşindu-i un jucător în faţă şi neputând să-l mai ocolească, a sărit spectaculos peste el. De-atunci ziarele l-au numit „Pantera blondă". *Eram foarte bun la jocul de picioare, au vrut să mă ia şi în Suedia pentru asta.* La un meci între echipele Franţei şi României, a fost chiar rezervă în echipa României.

Odată, la un antrenament de rugby a dat un şut puternic şi a lovit cu mingea în cap o fată de vreo 14-15 ani, ce se afla neregulamentar pe terenul de joc. S-a dus repede să-i ceară iertare, dar fata i-a luat-o înainte: „Domnule Pantera blondă, sunt foarte bucuroasă să vă cunosc!" Tânărul Anghel nu ştia că aşa îl numiseră ziarele şi i-a spus: *Nu ştiu cine este Pantera blondă, dar pe mine mă cheamă Anghel.* Fata i-a explicat de ce i s-a adresat astfel şi i-a spus: „Aş vrea să fac şi eu un sport, ce mă sfătuiţi să aleg?" I-a propus să facă un sport de fete, înot sau tenis şi i-a mai spus: *Eu mă rog mereu la Maica Domnului şi mereu m-a ajutat. Roagă-te şi tu ca să te ajute Maica Domnului şi să te ocrotească.* I-a mai dat apoi şi alte sfaturi folositoare. Peste 50 de ani, când era arhimandritul Arsenie de la Techirghiol, a venit la el o femeie în vârstă cu două fetiţe şi i-a zis: „Părinte, eu sunt cea pe care aţi lovit-o cu mingea iar ele sunt nepoatele mele. V-am ascultat şi m-am rugat Maicii Domnului şi m-a ajutat. M-am măritat bine, soţul meu a fost un director mare şi acum am şi nepoatele acestea şi sunt mulţumită." Femeia plângea povestind acestea. Ea împlinise cuvântul acela zeci de ani, iar Părintele, încă de-atunci, avea darul de a-i îndruma pe oameni.

La un meci a venit tânărul rege Mihai cu ordonanţa lui. Cineva i-a îndrumat către Anghel, care l-a introdus pe rege într-una din echipele ce jucau pe teren. Când trecea pe şoseaua Kiseleff din Bucureşti şi regele Mihai era la

balconul palatului regal, îi făcea cu mâna iar acesta îi răspundea. *Eram tineri şi îi făceam cu mâna liber, în elanul tinereţii, fără alte angajamente.*

Aveam odată meci cu Arsenalul, mai povestea Părintele, *iar echipa noastră se numea Victoria. Pe mine mă luaseră în armată. M-am dus la maior, îl cunoşteam de la fotbal.* I-a spus maiorului că nu putea rata finala, fusese la toate etapele, era unul din jucătorii de bază ai echipei. Maiorul i-a dat voie să plece. Şi-a cumpărat bilet de tren, dar când a urcat în tren nu-l mai avea. A trebuit să ia alt tren. De obicei, când urca în tren era aclamat de suporteri, dar acum nu l-au recunoscut de la început pentru că era tuns scurt, milităreşte. Când a ajuns pe teren, a trecut pe lângă jucătorii echipei adverse şi i-a auzit spunând: „Lasă, mă, că-i cotonogim[19]!" Anghel i-a spus arbitrului ce a auzit. A început meciul. *Şi nu ştiu cum am prins o minge bună, dar era unul în faţa mea. Am sărit peste el şi am marcat trei puncte. S-a produs o încăierare, dar rezultatul a rămas 3-0 şi am luat cupa.* Peste ani, în chilia lui de la mănăstirea Techirghiol, urmărea la televizor o retrospectivă rugby în care comentatorul spunea: „În anul x , Victoria a câştigat cupa în meciul cu Arsenalul prin punctele înscrise de Papacioc Anghel zis Pantera blondă... " (*Mă gândeam, nu e nici o maică pe-aici să audă...*)

Toate aceste succese ar fi dus pe oricine cu gândul la o carieră sportivă, dar nu şi pe tânărul Anghel. În plină glorie nu s-a lăsat dus de laurii victoriei, ci chiar după această reuşită a deliberat serios: *Măi, Anghele, trebuie să te laşi de asta! (Mă bucur că am luat această hotărâre,* spunea mai târziu.)

Prin anii '90, la Techirghiol l-au vizitat nişte rugbişti italieni. Aveau meci cu o echipă constănţeană de rugby.

---

19 *Cel mai bine este să te fereşti,* spunea Părintele.

Auziseră că Părintele a jucat acest sport în tinereţe şi l-au întrebat ce părere are despre rugby-ul actual. Părintele le-a spus că nu-i mai place jocul de acum, cu ţinerea balonului în grămadă şi că preferă jocul pe flancuri. Italienilor le-a plăcut mult cuvântul şi l-au întrebat dacă mai joacă încă. (Avea peste 80 de ani.) *Şi le-am zis aşa: Si la jeunesse savait, si la vieillese pouvait. Dacă tinereţea ar şti şi dacă bătrâneţea ar putea.* Italienii au promis că vor mai veni şi chiar au venit, însă Părintele era la slujbă şi nu a ieşit, spre nedumerirea lor.

Faptul că a avut o bogată activitate sportivă în tinereţe i-a fortificat trupul şi, desigur, mintea, după spusa proverbului: „Minte sănătoasă în trup sănătos"[20]. Această vigoare fizică împreună cu viaţa cumpătată l-au ajutat de-a lungul vieţii să poată face faţă din punct de vedere fizic la multele încercări prin care a trecut: prigoane, pustii, închisori şi marea lui nevoinţa de a-şi sluji aproapele prin ascultarea de duhovnic. Tot prin acestea îşi explica longevitatea lui şi puterea ce o avea în ciuda mulţimii anilor ce se adunaseră la cununa vieţii.

20 Mens sana in corpore sano.

V. Legiunea Arhanghelului Mihail

La 19 ani, tânărul Anghel s-a înscris în Legiunea Arhanghelului Mihail[21]. *În 1933 m-am înscris în organizaţia Gărzii de Fier, în comuna Misleanu, făcând parte din cuibul Iancu Jianu*[22]. L-a atras dimensiunea creştină a acestei mişcări.

Pentru adolescentul din Câmpia Bărăganului, frământat de întrebări, troparul Sfântului Arhanghel Mihail, pe care tinerii legionari îl cântau adesea, reprezenta un ghid de existenţă într-o societate aparent haotică şi lipsită de sensuri spirituale. Când, prin anii `90, a fost întrebat ce a însemnat Mişcarea legionară, el a răspuns simplu, rostind troparul: „Unde umbrează darul tău, Mihaile Arhanghele, de acolo se goneşte toată lucrarea diavolului, că nu suferă să rămână lângă lumina ta Lucifer, care a căzut din cer. De aceea ne rugăm ţie: săgeţile lui cele de foc îndreptate cu vicleşug asupra noastră, stinge-le prin mijlocirea ta, vrednicule de laudă, Mihaile Arhanghele!" De altfel, icoana Sfântului era cinstită cu deosebire de către legionari, se făcea de gardă la icoană, cu schimbul, zi şi noapte.

Pe mine Legiunea m-a ajutat enorm de mult, mărturisea Părintele, *că era o luptă severă şi intimă*

21 Legiunea Arhanghelului Mihail mai este cunoscută şi sub numele de Mişcarea Legionară, Garda de Fier etc.

22 ACNSAS, Fond informativ, dosar 234231, f. 7-8.

ca să facem un om nou în noi. A fost foarte necesară pentru viaţa mea. Principiile de educaţie legionară erau extraordinare. Era o educaţie care te angaja. Asta m-a scos dintr-o latentă stare de tânăr care voiam ceva şi nu ştiam ce. Şi a apărut Legiunea, cu entuziasm, cu vitejie, patronată de Arhanghelul Mihail[23].

Principiile după care se ghida Legiunea în această perioadă erau dintre cele mai nobile. „Cunoaşterea şi împlinirea poruncilor Evangheliei, cititul la Psaltire, mersul la biserică, spovedania, împărtăşania, postul, buna cuviinţă, iubirea de aproapele, milostenia erau obligatorii pentru cei ce voiau să se numească legionari"[24]. Acum s-a conturat în sufletul tânărului Anghel un ideal duhovnicesc, pe care l-a urmat toată viaţa şi pe care îl exprima atât de frumos mai târziu părintele Arsenie: *N-avem alt ideal decât de a ne hărăzi Dumnezeu fericirea să murim sfârtecaţi şi chinuiţi pentru scânteia de Adevăr ce ştim că o avem în noi, pentru a cărui apărare vom porni la încleştare cu stăpânitoarele puteri ale întunericului pe viaţă şi pe moarte. Asta-i deviza mea!*

Ca legionar, Anghel păstra însă un echilibru. *Am fost legionar şi nu îmi pare rău. Însă nu am suprapus Mişcarea Legionară peste învăţătura creştină. Ar fi o greşeală de moarte. Vrei să fii un legionar bun? Trebuie să fii un bun ostaş creştin, asemenea mucenicilor ostaşi din vechime. E ca în armată. Faci întâi armata cu regulile armatei şi, când eşti liber, te întorci de unde eşti*[25].

Din păcate, Mişcarea Legionară este cunoscută şi pentru crimele comise. Părintele nu era de acord cu

23 Părintele Arsenie Papacioc, *Testament. Cuvinte de folos*, ed. Areopag, 2011, p. 153.

24 *Părintele Marcu de la Sihăstria*, Petru Vodă, 2007, p. 20.

25 Rev. *Atitudini*, august 2011, p. 26.

acestea. *S-au făcut greşeli şi în Mişcarea Legionară pentru că se încuraja uciderea, dar eu nu cunosc ce a fost în spatele acestor crime şi nici comploturile din interior, despre care se vorbea*[26]. Însă, în cadrul Mişcării a întâlnit şi oameni de mare valoare, cu aspiraţii nobile, ce aveau să fie modele de moralitate, de curaj şi de eroism pentru tânărul Anghel.

L-a încântat îndeosebi spiritul de muncă în echipă şi ideea de jertfă. *Imediat după înscrierea mea în Garda de Fier am plecat la Bucureşti, pentru a primi o mai bună educaţie legionară*[27]. A mers întâi la Casa Verde, care era sediul Mişcării, unde l-a cunoscut pe Corneliu Zelea Codreanu, şeful Mişcării. *Când m-am dus eu, un copil de 18-19 ani, la Casa Verde din Bucureştii Noi, m-am prezentat Căpitanului. Codreanu era o personalitate remarcabilă şi te cucerea pe loc, un adevărat erou. După ce am terminat, mi-a zis: „Treci la făcutul temeliei!" Alături de mine era un camarad foarte voinic, (...) care m-a certat că n-am stat drepţi în faţa Căpitanului când am pus mâna pe lopată. Eu, care eram milităros din fire, pentru că nu poţi să rezişti cu jumătăţi de măsură în viaţă, mi-am zis în sinea mea că n-am venit aici să fac armată şi i-am spus: Am să-ţi dovedesc camarade, că ştiu să stau şi drepţi, dar deocamdată sunt un copil şi nu ştiu cum trebuie să mă comport*[28].

Anghel s-a apucat de „făcutul temeliei", adică a participat la taberele legionare. „Taberele de muncă reconstruiau biserici, reparau şcoli, îngrijeau cimitire, deschideau drumuri sau construiau diguri"[29].

---

26 *Ibidem.*

27 ACNSAS, *dosar cit., f. 7-8.*

28 Rev. *Atitudini*, august 2011, p. 26.

29 Francisco Veiga, *Istoria Gărzii de Fier*, Humanitas, 1995, p. 220.

A participat la o tabără legionară în Giuleşti, unde venea să le vorbească unul din liderii Mişcării, Ionel Moţa. Tânărul Anghel aprecia cuvintele lui Moţa: *Ne vorbea în fiecare seară şi cuvintele lui mi-au îndreptat sufletul către Dumnezeu. El ne recomanda să citim des acatistul Maicii Domnului şi am făcut acest lucru, fiindu-mi de mare folos*[30].

În altă tabără, cea de la Carmen Sylva[31], *eram la targă cu generalul Cantacuzino şi a venit Căpitanul şi a zis: „Să nu mai rămână piatră pe piatră aici!" Se cheltuise foarte mult ca să se scoată pietrele de la Ghiol, dar fără rezultat. Şi am scos toate pietrele în... jumătate de ceas. Deci problema vieţii nu e a zice, ci a mişca. Vrei să ajungi? Mişcă! Nu sta pe loc! Nu a zice, ci a mişca înseamnă a ajunge*[32]. Tot aici, la Carmen Sylva, Căpitanul a întrebat pe legionari, testându-i: „Care este scopul nostru?" iar un legionar a spus hotărât: „Învierea!" Răspunsul acesta nu a fost unul oarecare pentru tânărul Anghel, ci a rămas bine întipărit în mintea lui. La întoarcere şi-a continuat activitatea legionară în fostul Sector IV Verde, iar mai târziu a ajuns chiar şeful organizaţiei legionare din acest sector.

Într-unul din momentele în care Mişcarea Legionară era prigonită şi legionarii erau urmăriţi, pentru a i se pierde urma[33], Anghel a fost sfătuit să se angajeze undeva şi a intrat ca băiat de prăvălie. Vizavi de Ateneul Român era un fel de bodeguţă unde se servea băutură la măsuţe, numită „La Săracu". *Făceam treabă bună, învăţasem să scot berea din butoi, mă obişnuisem acolo. Erau mai multe prăvălii în proprietatea lui Săracu şi odată m-a*

30 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 5, f. 44.

31 Aşa se numea în acea perioadă localitatea Eforie Sud.

32 Rev. *Atitudini*, august 2011, p. 26.

33 „Când vă urmăresc pe voi în cetatea aceasta, fugiţi în cealaltă."- Matei 10, 23.

trimis de la una la alta să aduc nişte varză murată cu roaba. Pe drum s-a răsturnat roaba. Am încărcat repede verzele înapoi, dar zeama se scursese şi curgea la vale pe linia de tramvai. Altădată, o rudă a lui Săracu, şef şi el pe acolo, m-a trimis în beci ca să pun băutură dintr-un butoi în altul. M-am dus şi am făcut cum mi-a zis. M-a întrebat: „Gata, ai terminat?", Da, am făcut tot! am zis eu. Când colo, eu pusesem vin peste ţuică. În timpul ăsta a venit fratele meu să mă ia cu mai mulţi. Eu i-am zis să nu spună că a venit după mine, ca să nu fiu recunoscut. I-am servit la masă ca pe orice clienţi. Când a auzit cârciumarul că plec, nu voia să mă lase, mi-a spus că nu se supără pentru vin, dar eu am plecat.

Apoi a fost trimis să organizeze viaţa legionară în judeţul Ialomiţa. Pentru priceperea lui şi pentru că dovedea calităţi de lider, a fost avansat la gradul de instructor legionar, un grad foarte important în Legiune.

A fost numit în această perioadă şeful Educaţiei Legionare pe judeţul Ialomiţa. Astfel, la campania electorală din judeţ, jandarmii au încercat să-i oprească pe legionari, formând un cordon în faţa lor. Anghel se afla în faţa grupului de legionari şi un jandarm l-a împuns cu baioneta în coastă. Speriat de cele întâmplate, jandarmul a scăpat baioneta din mână. Acum era şi mai speriat de teamă că Anghel îi va lua baioneta şi, fiind dezarmat, îşi va pierde postul din jandarmerie (era o regulă ca un soldat ce a fost dezarmat să fie destituit din funcţie). Nu s-a întâmplat însă după cum se temea el, ci, în mod neaşteptat, Anghel a ridicat puşca şi i-a înapoiat-o, apostrofându-l: *Tatăl tău e şi tatăl meu, mama ta e şi mama mea. Ia-ţi puşca!* Jandarmul îi făcuse o rană foarte periculoasă. În locul în care a fost împuns, foarte aproape de abdomen, i-a rămas o cicatrice.

În tot acest timp, locuia în satul natal, Misleanu. Cârciumarul satului avea o fată ce nu avea ochi decât

pentru Anghel. *Dar eu n-aveam ochi de-ajuns că, pe lângă cei doi ochi care priveau drept în faţă, trebuia să mai am un ochi în spate care să vadă cine se uită după mine.* Din cauză că Anghel nu dădea atenţie fetei lui, cârciumarul nu-l avea la inimă. Într-o seară l-a pândit în întuneric, l-a lovit, l-a trântit în şanţ şi a fugit. *Eu m-am ridicat şi am anunţat oamenii mei să vină. Eram legionar şi aveam mulţi legionari cu mine. Cum îi aşteptam, am văzut trei oameni şi am crezut că-s oamenii mei. Am ieşit din umbră să vorbesc cu ei, dar erau de fapt cârciumarul cu oamenii lui. Ca să scap de ei, i-am tras un pumn tare cârciumarului încât a căzut jos.*

Cârciumarul a mers la poliţistul satului şi a făcut plângere că a fost bătut. *Am fost chemat şi eu la primărie ca să răspund acuzaţiilor. M-am apărat, le-am spus că eu am fost atacat primul şi n-am făcut decât să mă apăr. Martor a fost tot satul.*

După un timp m-am întâlnit cu cârciumarul, care m-a rugat să ne împăcăm şi să renunţăm la proces. Am fost de acord, chiar ne-am dat mâna. Dar el n-a renunţat şi a mers cu procesul mai departe. A trebuit să plătesc o amendă de 1000 de lei, care era o sumă destul de mare. Şi acum, după atâţia ani (60, n.r.), *îi pomenesc cu drag la Proscomidie. Ce important este să îţi iubeşti vrăjmaşii!*

Tot acum a făcut o înţelegere cu fraţii mai mari şi cu alţi tineri din sat, douăzeci în total, ca pe o perioadă determinată să nu bea băuturi alcoolice. Din toţi douăzeci, doar Anghel şi-a ţinut promisiunea; pe ceilalţi i-a prins bând prin diferite locuri. Şi la vârsta tinereţii, care prin definiţie e plină de avânt şi nestatornică, tânărul Anghel îşi domolea sufletul şi trupul prin cumpătare, prin înfrânare.

VI. ARMATA

La vârsta de 22 de ani, a fost încorporat în armată, la regimentul 40 Infanterie „Călugăreni", din oraşul Bazargic (azi Tolbuhin, în Bulgaria). A fost remarcat repede de către superiorii lui pentru priceperea şi seriozitatea de care dădea dovadă. *Deşi eram mai scund, în armată eram pus în frunte, unde de obicei stăteau cei mai înalţi.* Era pus acolo pentru că era mai priceput, ştia să conducă.

În armată se făceau marşuri lungi, cu tot echipamentul în spate, pe un soare dogoritor. Odată, în mijlocul unui câmp au găsit un pom umbros şi s-au adăpostit la umbra lui. S-au răcorit cu toţii. După aceea Anghel i-a scris o scrisoare fratelui său mai mare, Radu, în care îi povestea acest episod, folosind expresia: *pom izolat cu umbră mare.* Fratele lui lucra la fabrica de armament Malaxa, la explozibili. Pentru că folosea în munca lui lucruri secrete, ce priveau siguranţa naţională, şi mai ales pentru că era legionar, era foarte urmărit. Când autorităţile au citit scrisoarea şi au găsit expresia „suspectă", s-au gândit că poate e un cod secret şi l-au chemat pe Radu să-l întrebe despre ce e vorba. Cel care conducea interogatoriul a înţeles situaţia şi le-a spus celorlalţi: „Lăsaţi băiatul în pace. Nu vedeţi că el şi fratele lui au firi poetice?!"

Odată, generalul a venit în inspecţie. Soldaţii erau aşezaţi în linie, iar generalul a început inspecţia din flancul stâng. Anghel se afla în flancul drept, cel mai important. Generalul trecea prin faţa fiecărui soldat şi-i

adresa întrebarea: „Ce înseamnă planul de foc?" N-a ştiut nimeni să răspundă. Până a ajuns la el, Anghel a avut timp să se gândească la răspuns şi a spus: *Planul de foc înseamnă determinarea precisă a poziţiei tale, apoi a poziţiei inamicului, calcularea distanţei dintre tine şi inamic şi tipul armamentului folosit. (Vă spun sincer că nici nu ştiu cum mi-a venit răspunsul ăsta,* explica Părintele. *Tactica aceasta am folosit-o şi în viaţa duhovnicească, de-aia mi-au spus unii: călugărul militar. Mai întâi, determinarea precisă a poziţiei tale înseamnă să ştii de pe ce poziţie dai lupta vieţii: cea de mirean, călugăr, cleric. Poziţia inamicului se referă la identificarea celui cu care te lupţi. În lumea duhovnicească inamicul este diavolul. Că nu luptăm, cum spune Sfântul apostol Pavel, cu trupul şi cu sângele ci cu puterile întunericului. Distanţa este cea care te desparte de păcatul cel mai apropiat de tine, că spune Sfântul Antonie cel Mare: „Păcatul cel mai mare este cel care e cel mai aproape de tine". N-ai să lupţi cu o patimă care nu te luptă deloc deocamdată, ai să te lupţi cu păcatul care te stăpâneşte acum. Armamentul este postul, rugăciunea, milostenia, starea de veselie, răbdarea, tăcerea, educaţia dragostei faţă de cei din jur, nevinovăţia*[34]*.)*

Alt lucru din armată, pe care mai târziu îl va asocia cu o realitate duhovnicească este amplasamentul de tun, acel suport făcut să reziste mişcării de recul a tunului. După ce trecuseră 60 de ani de la terminarea armatei, avea să spună: *Omul se salvează tot prin om. Ca să putem salva pe cineva trebuie să ne punem noi la punct, să fim un punct de plecare al Mântuitorului prin care să-l salveze pe celălalt. Pe om prin om. Este ca un fel de amplasament de tun. Tunul, dacă nu are un*

34 Interviu ASCOR, CD, 1994.

amplasament făcut din pământ, face un recul puternic şi te-aruncă, dar aşa se opreşte în locaşul lui fix. Deci omul e un fel de amplasament de care Dumnezeu se serveşte spre alţi oameni[35]. Un astfel de „amplasament" a devenit el însuşi mai târziu, după ce mai întâi s-a „pus la punct" prin ascultare necondiţionată ca monah, prin suferinţele îndurate pe nedrept, prin răbdare, prin izolarea în pustie şi printr-o tainică lucrare a rugăciunii. După toate acestea, Dumnezeu s-a folosit de el ca de un puternic amplasament, ce a primit toate zguduirile cerute de misiunea lui, rămânând statornic şi ochind fără greş pe cei pe care Domnul îi dorea *singur numai pentru El.*

În armată, soldatul Anghel fusese avansat fruntaş şi locotenentul companiei, care era vânător pasionat, l-a trimis într-o misiune. Locotenentul era bun prieten cu ambasadorul Argentinei la Bucureşti, care era şi el vânător pasionat şi avea acasă multe animale sălbatice vii: şerpi, lupi ş.a. Acum locotenentul prinsese o vulpe vie şi s-a gândit să i-o dăruiască ambasadorului. I-a încredinţat această misiune lui Anghel, să ducă vulpea, dar şi să aducă din Bucureşti pe un soldat, Laioş. Acesta, pentru că se pricepea la tipărituri, fusese trimis de locotenent în capitală să-i tipărească nişte registre de care avea nevoie personal. Laioş a întârziat o săptămână, apoi i-a fost frică să se mai întoarcă şi iată că trecuseră două luni. Locotenentul ar fi trebuit să-l declare dezertor, dar nefiind trimis oficial, îi era teamă că acesta îl va divulga.

Aşadar Anghel a plecat spre Bucureşti, în uniformă militară, cu o puşcă foarte mare, englezească, fără gloanţe şi cu vulpea într-o cutie. În tren a observat că oamenii care ar fi vrut să intre în compartimentul lui doar băgau capul înăuntru şi-apoi ieşeau repede. La

35 *Ibidem.*

început n-a înţeles de ce făceau aşa, dar mai târziu şi-a dat seama că vulpea mirosea urât; el stătuse atâta lângă ea, că se obişnuise cu mirosul.

Oamenii au reclamat probabil şefului de tren, că acesta a şi apărut în compartiment şi a început să-l înjure pe Anghel cu cele mai josnice cuvinte. Atunci el s-a ridicat în picioare şi a strigat la şeful de tren: *Cum îţi permiţi dumneata să jigneşti un soldat din armata regală?! Eu sunt într-o misiune diplomatică!* şi i-a arătat scrisoarea pecetluită pe care trebuia să o ducă ambasadorului. (*Trebuia să mă apăr şi eu şi apăram şi vulpea. În armată trebuie să-ţi îndeplineşti misiunea.*)

În final, a ajuns la Bucureşti, ambasadorul l-a primit foarte frumos, dar servitorii lui, când au văzut vulpea, i-au spus: „Ce-ai mai adus-o, domnule, şi p-asta, n-aveam destule?! Suntem sătui de ele." Când a auzit acestea, Anghel le-a spus: *Păi de ce nu mi-aţi spus aşa, că dacă ştiam, o aruncam în Dunăre la câte am pătimit din cauza ei!*

Jumătate de misiune era îndeplinită, acum trebuia să îl aducă înapoi pe Laioş. A mers la el acasă şi l-a încurajat, i-a spus că o să-l apere până la capăt. (*...şi eram sincer.*) Laioş s-a încrezut în cuvântul lui Anghel şi au plecat. Când au ajuns, voiau să-l bată pe Laioş, însă Anghel l-a susţinut şi a scăpat teafăr. Când a fost avansat sergent, Anghel l-a pus şi pe Laioş pe lista celor care urmau să fie eliberaţi mai devreme şi aşa şi-a ţinut promisiunea până la capăt.

În timpul unor alegeri, a fost trimis cu un căpitan să păzească o secţie de votare. Mai multe partide aveau reprezentanţi la această secţie. Reprezentanţii unui partid l-au îmbătat pe căpitan şi au pus în urnă buletine de vot false, favorabile partidului lor. Anghel a desfăcut cu baioneta urna de vot, a scos buletinele false şi le-a aruncat. Apoi l-a speriat pe căpitan că o să-l dea în

vileag, dar căpitanul era prea beat şi n-a înţeles. Pentru că rezolvase problema şi aruncase buletinele false, nu i-a mai făcut raport căpitanului.

A primit în armată foarte multe aprecieri. Maiorul, superiorul lui, avea în subordine un batalion întins pe 2 km în linia de luptă. La un moment dat maiorul a murit şi în locul lui a fost numit Anghel, deşi era un simplu sergent. În mod normal la conducerea batalionului trebuia numit un ofiţer. Întâi a trebuit să facă o dare de seamă a situaţiei din momentul morţii maiorului: locul în care se afla, relieful, amplasarea mitralierelor şi a celorlalte arme, topografie, schiţă etc. A întocmit o hartă cu toate acestea şi a trimis-o generalului. Acesta a fost foarte impresionat de hartă şi la o întrunire a comandamentului, unde erau numai ofiţeri cu grade superioare, a fost chemat şi Anghel, care era un simplu sergent. Generalul i-a acordat foarte multă atenţie şi l-a lăudat în faţa tuturor. L-a întrebat: „Ce i-ai învăţa pe soldaţi, dacă ai fi general?" Anghel a spus: *I-aş învăţa să moară. Dacă soldaţilor nu le-ar fi frică de moarte, nu ar mai fi atât de laşi, ar lupta cum trebuie şi ar birui*[36]. Generalul l-a mai întrebat: „Nu vrei să rămâi în armată?", *Nu!*, „De ce?", *Pentru că nu sunteţi liberi. V-am văzut chiar şi pe dumneavoastră cum stăteaţi drepţi în faţa altui general.*

Pe timp de pace, o companie are două plutoane, iar pe timp de război are patru plutoane, povestea Părintele. *Ca sergent, eram apreciat şi toţi ofiţerii discutau cu mine, îmi cereau părerea când era vorba de tehnica de luptă. Odată, am făcut o aplicaţie de luptă cu tancurile. Noi n-aveam tancuri, pentru că atunci abia apăruseră, dar tancurile erau reprezentate de soldaţi cu fanioane. Toată această aplicaţie se*

36 Mai târziu le spunea fiilor duhovniceşti: *Să ştiţi să muriţi şi să înviaţi în fiecare zi.*

desfăşura pe o vale foarte largă şi la ea a asistat un colonel care la sfârşit m-a felicitat.

De multe ori se făceau antrenamente cu harta şi busola în teren. Trebuia să meargă cu plutonul în linie dreaptă, să pună un steguleţ roşu la 10 km şi după aceea să facă un unghi de 30 de grade. Era foarte complicat pentru că treceau peste case, râuri, multe obstacole. Pe lângă asta în pluton era şi un soldat mai puturos, care mereu se văita: „O să mor aici!" Ca să-i uşureze povara, ceilalţi soldaţi îi cărau arma, raniţa şi chiar şi hainele. La aceste antrenamente se evidenţia sergentul Anghel cu plutonul lui.

Exista în armată un obicei, un fel de „lege" nescrisă. După ce soldaţii depuneau jurământul, erau luaţi în primire de caporali, care îi umileau pe noii veniţi. Caporalii se suiau pe ceva înalt, se aruncau de-acolo peste militari şi aceştia trebuia să-i prindă. Sergentului Anghel nu-i plăcea deloc acest obicei, aşa că le-a spus soldaţilor, în taină, să ia nişte ace şi, când vor sări caporalii, să-i înţepe, iar de vor spune caporalii ceva, el va veni şi va interveni în favoarea lor. Soldaţii au făcut aşa cum au fost sfătuiţi şi i-au înţepat zdravăn pe caporali încât aceştia au început să zbiere de durere. Anghel a intervenit însă, a restabilit ordinea şi de-atunci caporalii au „uitat" cu totul această cutumă ostăşească. (*Eu am făcut armata la modul cel mai serios,* spunea peste ani Părintele, *pentru mine a fost un moment foarte important din viaţă.)*

În batalionul lui a fost adus la un moment dat un tânăr, pe nume George, care era bolnav psihic. Fusese bătut odată de nişte oameni pe când dormea şi din cauza asta s-a trezit cu probleme la cap. Sergentul Anghel a început să-l protejeze şi le-a spus de la început soldaţilor: *Dacă-l supără cineva pe George, pe mine mă supără.* Când George a văzut că ceilalţi nu-i fac nimic, a început el să-i necăjească. Odată i-a făcut necazuri unui soldat şi

soldatul s-a plâns sergentului Papacioc. Anghel n-ar fi vrut să-l pedepsească pe George, dar trebuia să rezolve într-un fel această problemă. Le-a spus celor doi să se îmbrăţişeze pentru a se împăca şi să fugă îmbrăţişaţi vreo trei kilometri. Aşa a reuşit să-i împace.

Odată, a avut loc un concurs de instrucţie. Aici era importantă tehnica. Dacă auzi comanda: Culcat!, tu trebuie imediat să te faci una cu pământul, iar dacă sub tine sunt pietre te poţi răni. De aceea e importantă tehnica pe care o foloseşti: întâi pui glezna, apoi genunchiul, apoi o mână şi apoi te culci. Eu, la acest concurs, l-am luat pe George, dar întâi l-am învăţat această tehnică. Când ceilalţi au auzit cu cine vin la concurs, toţi s-au mirat, că toţi îl ştiau pe George.

A început concursul. Unul a venit cu un soldat, a dat comenzile şi soldatul le-a executat foarte rapid. Eu le-am zis: La George eu dau comenzile, că-mi ştie glasul şi mă ascultă. Când am dat comenzile, el le-a executat încet dar tehnic. Chiar dacă ceilalţi au făcut o execuţie rapidă, George a câştigat datorită tehnicii.

Într-o zi, a venit la Anghel un plutonier de la cavalerie. Avea un costum plin de zorzoane şi fireturi, specific celor de la cavalerie. Cum l-a văzut pe Anghel, l-a salutat şi i-a mulţumit că l-a protejat pe George. Plutonierul era chiar fratele lui. George a terminat cu bine armata şi s-a întors la casa sa.

În timpul armatei a făcut o troiţă. Întâi a desenat-o şi apoi a cumpărat din oraş o bucată de stejar din care a sculptat-o. Fundaţia de beton a făcut-o împreună cu un coleg. Pentru această troiţă a fost citat cu ordinul de zi numărul 136 în faţa întregii divizii de cavalerie şi a generalului ei. Divizia se găsea într-o locaţie vecină cu locul unde îşi făcea stagiul militar. Anghel s-a eliberat din armată, iar troiţa a rămas la Bazargic, în Bulgaria.

VII. La Braşov

Pe vremea lui Carol al II-lea, România importa toată tehnica militară din Cehia. Regele s-a hotărât atunci să fabrice armament în ţară. Pentru ca acest plan să funcţioneze era nevoie de resurse financiare, specialişti, fabrică de armament etc. Astfel s-a înfiinţat în cadrul Facultăţii de Chimie din Bucureşti o secţie de pirotehnie. Aici a studiat şi Anghel, doi ani, la secţia de subingineri. La examenul de absolvire a primit nota 10 şi astfel a încheiat cu brio studiile. Tot aici, la Universitate, a mai audiat liber şi alte cursuri, în special cursurile de filosofie ale lui Nae Ionescu[37].

În munţii din apropierea Braşovului, pe lângă localitatea Tohanu Vechi, a fost construită renumita fabrică de armament Malaxa, ce-şi avea numele de la Nicolae Malaxa, unul din cei mai mari industriaşi ai ţării. Printr-un decret regal din anul 1937, s-au expropriat 345 de

37 Despre această mare personalitate a culturii româneşti, Părintele spunea: *Nae Ionescu a fost un moment de mare valoare. La cursul lui, a zis odată: „Nu vă pot spune nimic astăzi, pentru că nu mi-a venit nimic* (în minte, n. r.)*." Ei, ce puteam noi să înţelegem, nişte copii... Şi am rămas cu nedumerirea asta până mai târziu, când eram frate de mănăstire la Antim. Soţia lui venise să vândă mănăstirii cărţile lui, avea şi toată colecţia Migne* (colecţie de scrieri ale Sfinţilor Părinţi, n. r.)*, 150 volume, fiecare volum era gros cât o Biblie, chiar mai gros, cărţi foarte rare, doar la Cluj se mai afla această colecţie. Atunci am văzut eu de unde zicea el că nu i-a venit nimic, că el se inspira continuu din Migne, din literatura religioasă, care e o bogăţie dincolo de închipuire, nu se poate face comparaţie. Am cumpărat şi eu cinci volume cu Vieţile Sfinţilor.*

hectare ce aparţineau locuitorilor satului Tohan, pentru ca amplasamentul să întrunească condiţiile cerute de o astfel de industrie[38]. La această fabrică, unde fratele său Radu funcţiona deja ca maistru-şef, s-a angajat şi Anghel după terminarea armatei.

Priceperea şi seriozitatea lui au dat şi aici roade. El a fabricat prima mostră de fulminat de mercur[39] din România şi a reuşit să reducă la jumătate timpul de producere a acestuia faţă de cel obţinut de cehi, de la care cu puţin timp în urmă România cumpăra acest produs. În acest fel producţia a crescut foarte mult, Anghel fiind şi răsplătit. I-a fost mărit salariul de la 2000 de lei, cât avea la început, la 9000 lei, care erau destui bani pe-atunci. *Aveam bani, aveam maşină, o duceam bine.* Era unul dintre puţinii proprietari de maşină din ţară. Maşina era un Ford cu numărul 144 pe ţară, la care avea doi şoferi. Odată s-a rupt cureaua de transmisie a maşinii şi a intrat într-o cireadă de vaci. Ca să poată merge mai departe, şoferul a înlocuit cureaua de transmisie cu o curea din jurul coarnelor unei vaci.

Pe lângă inteligenţa, spiritul întreprinzător şi disciplina ce-l caracterizau, tânărul Anghel era şi deosebit de chipeş. Fotografiile din această perioadă dovedesc aceasta. O maică de la Techirghiol, când le-a văzut, a spus impresionată: „Dar cine este actorul acesta?" Iar nişte tineri, fii duhovniceşti, la vederea aceloraşi fotografii, l-au întrebat pe Părintele: „Dar nu existau fete în vremea aceea?", iar el le-a spus: *Ba existau şi încă foarte multe!* arătând că nu au lipsit ispitele de a-l împiedica din drumul său.

Povestea Părintele: *Când eram tânăr, la şcoală, în Bucureşti, ne mai plimbam băieţi şi fete prin*

38 dr. ing. Vlad Ilie, *La cumpăna timpului, Zărneşti*, cf. http://zărneşti.net/zărneşti/economia-oraşului-zărneşti.

39 Substanţa de bază folosită în explozibili.

parcul Carol şi mă plimbam şi eu singur cu o fată. Mă amorezasem puţin de ea, dar am prins-o cu ceva. Nu erau greşeli mari, dar eu nu acceptam nici cât de puţin. Şi atunci, ca să mă despart de ea, i-am scris o scrisoare despre un munte frumos în exterior, care pe dinăuntru era gol şi urât. Lucrurile erau prezentate foarte poetic, dar fata n-a înţeles şi i-a arătat scrisoarea fratelui meu, Radu. El, după ce a citit-o, a venit la mine şi mi-a spus să o părăsesc pe fată, dar scrisoarea să o public neapărat, pentru că este foarte frumoasă. Dar aceasta s-a întâmplat pentru că mă acoperea Dumnezeu şi îndepărta din calea mea orice obstacol, ca să mă pregătească pentru călugărie.

Succesul pe care îl avea pe linie profesională şi bunăstarea de care se bucura de pe urma acestuia nu au umbrit cu nimic pornirile cele mai adânci şi mai trainice ale sufletului său. Păstra în continuare dorul după o vieţuire înaltă, iar peisajul montan pe care-l întâlnea la tot pasul parcă îi sporea acest dor. Astfel, într-o seară, pe când călătorea cu maşina spre Poiana Braşov, privea pe fereastră imaginea nocturnă a pădurii. Fiind multe curbe, farurile luminau brazii de pe marginea şoselei şi Anghel, de pe bancheta din spate a maşinii, şi-a spus în sine: *Anghele, dacă nu te faci călugăr, degeaba vei câştiga toate bunătăţile acestei lumi!* (*... şi nu mă învăţa nimeni.*)

O ispită ce i s-a întâmplat în această perioadă, este povestită tot de Părintele. *Zice o vorbă: Fă-i loc nebunului.* Şi i-a făcut, pentru ca mai apoi să-l îmblânzească şi să-l strângă de pe drumuri. *Eu eram la Fabrica de armament Malaxa; fabrica era în munţi. Şi era unul care voia să mă omoare. Era un haiduc, le era tuturor frică de el, se luase la luptă şi cu taurul satului. Am fost anunţat că vrea să mă omoare. Eram undeva, la un circ parcă, şi el a venit la mine cu bâta să mă omoare; doar puţin m-am ferit într-o parte şi el a căzut.*

Acesta avea o soră care era subalterna mea la fabrică şi eu o protejam. Ea l-a certat pe fratele ei: „De ce te iei de acest om? M-a ajutat atât de mult şi tu vrei să-i faci rău?!" Fratelui i-a părut rău. I-a spus: „N-am ştiut că te-a ajutat!" După aceea m-am întâlnit cu el pe stradă şi l-am întrebat: Ce-ai cu mine, de ce-ai vrut să mă omori? Atunci şi-a cerut iertare în genunchi, cu lacrimi în ochi. Cu asta l-am biruit, m-a luat la braţ şi se mira lumea că merg cu el la braţ prin centrul oraşului. L-am luat şi pe el la fabrică, l-am angajat şi am avut grijă de el. Să vezi ce l-am îmblânzit...! A fost voia lui Dumnezeu! Câte nu poate iubirea vrăjmaşilor...

În această perioadă îşi continua activitatea legionară pe care o începuse la Bucureşti, activitate ce fusese întreruptă timp de doi ani, pe perioada satisfacerii stagiului militar.

În 1938, când a venit la conducerea ţării, Carol al II-lea a instaurat un regim dictatorial, desfiinţând partidele istorice şi înlocuind regimul parlamentar cu unul autoritar. Astfel, în guvernare s-a sprijinit pe poliţie şi armată. În timpul domniei lui Carol al II-lea, ţara noastră a pierdut Basarabia, Cadrilaterul şi Transilvania de Nord, aproape 33% din teritoriul naţional. *Carol a fost o nenorocire pentru ţară,* spunea Părintele peste ani.

Odată, a avut loc o întrunire cu toată elita legionară, aproape 90 de persoane. Regele Carol al II-lea ştia despre această întrunire şi a dat ordin să fie omorâţi cam jumătate dintre ei. Anghel fusese şi el convocat la această întrunire, dar trebuia să fie în altă parte şi nu a mai mers. Mulţi legionari au pierit atunci, *dar pe mine m-a păzit Dumnezeu pentru că eu aveam alt drum. Mai târziu am ajuns călugăr, apoi preot.*

VIII. În lagărul de la Miercurea Ciuc

În luna decembrie a anului 1938, a apărut un denunţ calomnios referitor la unul din fraţii Papacioc. Se preciza că unul din ei, în timp ce se afla în arest cu autorul denunţului, ar fi spus că putea să-l omoare pe regele Carol al II-lea când l-a avut în faţă la fabrica Malaxa, dar că, neavând ordin, n-a putut face asta. Pe baza denunţului, fraţii Papacioc, Anghel şi Radu, au fost arestaţi în vederea lămuririi cazului. În momentul arestului, cei doi tineri nevinovaţi se aflau pe o potecă în apropierea unei păduri. La un moment dat au fost înconjuraţi şi arestaţi. *Vă daţi seama, ce momente!*, îşi amintea Părintele. Radu a şoptit îngrozit: „O să ne-mpuşte, o să ne-mpuşte!" Deodată a început să ningă, ninsoare abundentă de munte. Cu tărie de caracter, Anghel şi-a păstrat calmul, încurajându-şi fratele mai mare şi, pentru a pune balsam peste necazul lor, a spus: *Şi ninge, şi ninge pe suflet mereu*[40].

După închiderea celor doi fraţi în lagărul de la Miercurea Ciuc, autorităţile au început cercetările. S-a constatat că cel ce făcuse denunţul nu a fost în arest în aceeaşi perioadă cu Radu. În plus, Radu era la Bucureşti când regele vizita fabrica, deci Radu nu se încadra în criteriile creionate de denunţător. De asemenea, autorul denunţului fusese în arest odată cu Anghel Papacioc, dar, când regele a vizitat fabrica Malaxa, nu a vizitat şi

40 Mai târziu, la Aiud, i-a povestit lui Radu Gyr acest episod şi el a folosit acest vers într-una din poeziile lui.

atelierul în care lucra Anghel. Drept urmare căpitanul de jandarmi ce făcuse cercetările propune, având în vedere comportamentul exemplar al celor doi fraţi, ca „individul Radu Papacioc să fie pus în libertate iar pentru individul Anghel Papacioc, forurile superioare vor aprecia până la ce punct poate fi crezută declaraţia denunţătorului"[41]. După analizarea cazului, Anghel Papacioc a fost eliberat iar denunţătorul a fost condamnat la un an închisoare corecţională, 1000 lei amendă şi 500 lei cheltuieli de judecată[42].

Însă toată această cercetare a durat doi ani de zile. Doi ani în care Anghel a stat nevinovat în lagăr. Când omul suferă din cauza nedreptăţilor, Dumnezeu, tainic, vine şi-l sprijină cu harul Său. Lui Anghel, Dumnezeu i-a curăţat şi i-a adâncit rugăciunea. *Mă retrăgeam în podul clădirii şi mă rugam profund... iar diavolul mă tortura cumplit. S-a înfăţişat de mai multe ori în faţa mea şi acolo m-am luptat cu el. Da, m-am tăvălit cu el ore întregi,* îi povestea el unui coleg de detenţie[43]. Avea acum doar 25 de ani.

În lagărul de la Miercurea Ciuc erau mulţi legionari. Activitatea lor în perioada detenţiei consta în confecţionarea de cruciuliţe, troiţe sau icoane. Aveau şi un program zilnic de rugăciune. Mircea Eliade, aflat şi el în lagăr în această perioadă, dă mărturie: „Seara, rugăciunea colectivă se termina cu un impresionant «Cu noi este este Dumnezeu» cântat de 300 de voci. La ultimul etaj era o cameră rezervată pentru «rugăciune permanentă». Timp de o oră, ziua şi noaptea, un deţinut se ruga (sau citea Biblia, Psaltirea) şi nu se întrerupea decât în clipa în care intra cel care venea să-l înlocuiască.

41 ACNSAS, Fond Penal, dosar 000202, vol. 6, f. 45, f. 50, f. 52, f. 57.

42 *Ibidem*, f. 46.

43 *Idem*, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 158.

Şi fiindcă, firește, între orele trei şi cinci dimineaţa era cel mai greu să rămâi treaz, mulţi cereau să fie înscrişi pe listă tocmai pentru aceste ore"[44].

Din nefericire, în momentul eliberării lui Anghel, fratele lui, Radu Papacioc, era mort. În noaptea de 21 spre 22 septembrie 1939 fusese luat împreună cu alţi nouă legionari şi ucis prin împuşcare în Valea Râşnoavei. Ca să acopere crima, au spus că au fost împuşcaţi în timp ce voiau să evadeze. Cei ucişi au fost apoi îngropaţi într-o groapă comună în cimitirul din Râşnov. Erau oameni de valoare intelectuală: doi ingineri, un doctor în teologie, trei avocaţi, un căpitan, un licenţiat şi doi funcţionari.

Anghel a fost marcat de această tragedie, atât a morţii fratelui cât şi a celorlalţi legionari. Ar fi putut fi şi el printre ei. În Aiudul de mai târziu povestea colegilor de suferinţă că Sfântul Nicolae, protectorul celor închişi, l-a ferit de moarte aici, la Miercurea Ciuc. *Eram la Miercurea Ciuc, când au fost ridicaţi o parte din noi şi ucişi. Toată noaptea am stat în genunchi şi m-am rugat plângând. Găsisem loc de retragere un fel de beci care cobora la baza clădirii. În rugăciunea mea, acolo, în singurătate, izbeam fruntea de lespezi şi întrebam plângând: Doamne, Tu m-ai păzit? Cine a salvat viaţa mea? În sfârşit, în zori, când am urcat pe scări, în capăt, sus, era părintele G. Mi-a întins o icoană şi mi-a spus: „Iată cine ţi-a salvat viaţa!" Iconiţa avea pe ea chipul Sfântului Nicolae şi părintele G. o găsise căzută pe jos, în camera celor care fuseseră ridicaţi în acea noapte. Mai târziu, am citit în cărţi că Sfântul Nicolae este protectorul celor din închisori. Dumnezeu mi-a dat atunci prin părintele G. un răspuns şi multă vreme după aceea am păstrat la gât acea iconiţă. Şi*

44 Fabian Seiche, *Martiri şi mărturisitori români din secolul XX*, Făgăraş, 2010, p. 39.

acum, în puşcărie, mă rog la el şi tuturor camarazilor de suferinţă am recomandat acest lucru[45].

Peste un an, o comisie a cercetat uciderea celor zece legionari şi a stabilit vinovăţia celor implicaţi[46]. Din ordinul mareşalului Antonescu, cei zece legionari au fost dezgropaţi şi înmormântaţi creştineşte, fiecare în coşciugul lui, cu slujba cuvenită. Radu avea craniul perforat. La înmormântare au participat şi Anghel cu Stanca, mama lui. A fost şi mareşalul Antonescu de faţă. Când a dat mâna cu Anghel, i-a spus: „Cu voi şi cu Dumnezeu înainte!" (*Aşa mi-a zis!*) Impresionată, la sfârşitul slujbei, Stanca a şoptit: „Ce înmormântare frumoasă!" (*Sunt ultimele cuvinte pe care mi le mai amintesc de la ea,* spunea Părintele.) Pe locul mormântului a fost ridicată o cruce înaltă, neagră, de lemn. Pe piatra de la baza ei stă scris: „În memoria celor ucişi pentru un ideal şi dragoste de neam."

De altfel, istoria acelor ani este plină de evenimente tragice. Carol al II-lea „a procedat la un şir de măsuri represive împotriva Mişcării legionare, cu arestarea liderilor şi activiştilor din teritoriu, internarea lor în lagăr, cu un proces de «înaltă trădare» intentat lui Corneliu Zelea Codreanu şi condamnarea sa la 10 ani muncă silnică (mai 1938), fiind încarcerat la Jilava, apoi la Râmnicu Sărat. Regimul a trecut apoi la lichidarea fizică a şefului Mişcării legionare. Corneliu Zelea Codreanu şi alţi 13 deţinuţi legionari (...) au fost transportaţi de la Râmnicu Sărat la Jilava şi pe drum au fost executaţi (pe baza unui ordin verbal) sub pretextul că ar fi încercat să fugă de sub escortă. Uciderea lui Corneliu Zelea Codreanu a dus, ca represalii, la asasinarea - de către un comando legionar - a primului ministru Armand Călinescu (...).

---

45 *ACNSAS*, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 5, f. 256.

46 ACNSAS, Fond Penal, dosar 400660, f. 1-2.

La acest asasinat regimul a răspuns cu o represiune masivă - 251 persoane, aproape toată conducerea Legiunii - sunt executate (ordin verbal, fără vreo judecată). Şirul sângeros se încheie la 26-28 noiembrie 1940, sub regimul generalului Antonescu, când echipe de legionari scăpate de sub control ucid, tot fără lege, 72 de persoane - reprezentanţi ai regimului Carol al II-lea (...)"[47]. În tot acest vacarm sângeros, Anghel rămâne vertical. Se detaşează şi rămâne ancorat în Veşnicie.

Pe fratele meu Radu l-au împuşcat. După aceea, au spus că a vrut să evadeze şi de aceea l-au împuşcat. Eu ştiam cine este cel care l-a omorât. După un timp, el a ajuns subalternul meu, puteam să fac orice cu el, chiar să-l şi omor. Odată eram pe stradă şi l-am văzut venind spre mine; m-a văzut şi el. Cum m-a observat, a intrat repede într-un magazin şi s-a ascuns. N-am intrat după el, nici măcar nu m-am uitat, cu toate că puteam să mă duc să-l iau de gât. Dar m-am gândit: Dacă-l las în pace şi nu mă răzbun, Dumnezeu îmi va rămâne dator; şi aşa m-am liniştit. Anghel i-a transmis apoi că nu-i va face nici un rău şi, mai mult, îl va apăra şi de furia celorlalţi legionari. Iar dacă va fi nevoie îi va trimite chiar câţiva oameni care să-l păzească. *A murit el, după ani de zile, de chinuri ale conştiinţei sau de altceva...* Dragostea, iubirea vrăjmaşilor va fi legătura lui Anghel cu Cerul, cu Veşnicia.

47 Ilarion Ţiu, *Istoria mişcării legionare. 1944-1968*, ed. Cetatea de Scaun, 2012, fragment din „Cuvânt înainte".

IX. Primar la Zărneşti

După ce a fost eliberat din lagărul de la Miercurea Ciuc în 18 aprilie 1940, o scurtă perioadă de timp (din august până la începutul lui septembrie 1940) a fost concentrat la regimentul 40 Infanterie, ce se afla în Bulgaria la Bazargic. *Eram concentrat în armată când s-a predat Cadrilaterul,* povestea Părintele. *Când ne-a anunţat generalul, eu am zis: Cum, îl predăm fără luptă?! Când a auzit asta, generalul m-a băgat la carceră. Am spus: Transmiteţi-i generalului că va trebui să-şi care singur bagajul de la Bazargic! Şi aşa a fost. A venit ordinul de retragere şi predare a Cadrilaterului iar generalul şi-a luat şi el geamantanul în mână şi a plecat cu toţi soldaţii.*

În vara anului 1940, a mers la Zărneşti, un orăşel din apropierea Braşovului, şi s-a angajat ca secretar al unui avocat. Când Mişcarea legionară a ajuns la conducerea ţării, a fost numit şef peste plasa[48] Zărneşti, ce cuprindea treisprezece localităţi ale judeţului, iar apoi a fost ales primar al oraşului Zărneşti[49].

Zărneştiul este o localitate pitorească, aflată în vechea Ţară a Bârsei, numită astfel după râul cu acelaşi nume ce străbate chiar acest oraş, râul Bârsa. Frumuseţea locurilor este dată de cadrul montan deosebit, cu prezenţa masivului Piatra Craiului, podoabă unică a Carpaţilor

48 Plasa era o subdiviziune a judeţului în vechea împărţire administrativă a ţării.

49 Luna octombrie 1940.

românești, decretată de mult timp ca monument al naturii.

La cei 26 de ani ai lui, Anghel Papacioc era cel mai tânăr primar din România. Era în timpul celui de-al doilea război mondial, când, în urma Dictatului de la Viena, România a fost nevoită să cedeze Ungariei partea de nord a Transilvaniei[50]. Ungurii din Zărnești ieșiseră pe străzi și cântau. *Când am văzut așa, am chemat și eu toți românii și le-am vorbit o jumătate de zi și le-a plăcut mult. După aceea m-au făcut primar.* Contracandidatul la alegeri a fost fiul lui Brătianu[51].

Conjunctura istorică în care se afla România l-a pus pe noul primar în situația de a lua câteva hotărâri majore, ce aveau să se transforme curând în capete de acuzare.

Am avut un prieten, Otto, povestea peste ani Părintele, *făceam sport cu el, și n-am știut la început că este ungur. L-am întrebat: Măi, Otto, tu ești ungur?, iar el mi-a răspuns cu mândrie: „Da, sunt ungur!" I-am zis: Stai să vezi ce pot să facă și românii! Ungurii, care luaseră în stăpânire nordul Transilvaniei, îi scoteau din casele lor și-i trimiteau în România pe toți românii*[52]*. Mulți dintre români au venit și în Zărnești. Eu, ca primar, trebuia să mă ocup de ei, să le dau case și tot ce era de trebuință vieții.* Așa că, pe toți ungurii care locuiau în Zărnești, dar care se născuseră în Ungaria, i-a scos din casele lor și i-a trimis în Ungaria. Desigur,

---

50 În 1940, în urma Dictatului de la Viena, ministrul de externe român a leșinat când a văzut harta României fără Transilvania de Nord. Din teritoriul național lipseau 43.500 km^2 pe care trăia o populație de 2.667.000 locuitori.

51 Binecunoscuta familie a Brătienilor care a participat la înfăptuirea României Mari.

52 Ungurii începuseră expulzarea românilor din nordul Transilvaniei, iar unele din aceste expulzări erau însoțite de violențe. În această situație românii îi vor expulza și ei pe unguri, punându-se în practică așa numita politică de retorsiune.

mulţi dintre ei aveau copii care se născuseră în România, dar când au plecat şi-au luat şi copiii. Toţi aceşti unguri au fost cam 160 de familii. În casele eliberate de ei, primarul Papacioc i-a băgat pe românii expulzaţi din nordul Transilvaniei.

Ungurii trimişi în Ungaria s-au plâns la Budapesta, cei de la Budapesta s-au plâns cancelariilor din Roma şi Berlin (axa Roma-Berlin, care, în glumă, începuse să fie numită axa Roma-Berlin-Zărneşti). Pentru fapta aceasta, a fost arestat şi judecat la Curtea Marţială Braşov.

La proces, judecători erau nişte generali corupţi, iar martorul acuzării îi era adversar politic lui Anghel şi ar fi avut tot interesul să-l denigreze şi să prezinte faptele cât mai defavorabil lui. Însă, dimpotrivă, la proces el a spus: „Bravo lui, copilul acesta a reuşit să facă în câteva zile, ceea ce noi ne chinuim să facem de mult timp."

Conform textului Dictatului de la Viena, românii din Ungaria şi ungurii din România aveau dreptul să ceară să se stabilească în cealaltă ţară, putându-şi vinde bunurile şi încasa contravaloarea acestora. Dar, aşa cum am arătat, practic cele două părţi, Ungaria şi apoi România, au început să expulzeze cetăţenii celeilalte ţări fără să mai ţină cont de toate clauzele Dictatului. În aceste condiţii primarului Anghel Papacioc i s-au retras toate acuzaţiile şi a fost eliberat[53].

În activitatea de primar era susţinut de doctorul în drept Traian Trifan, prefectul Braşovului şi de avocatul Marian Traian, primarul Braşovului, cu al cărui frate, preot la Codlea, era prieten bun. Erau cu toţii legionari de frunte iar prietenia cu ei se va cimenta în închisoarea

53 Primarul Anghel Papacioc respectase legea mai mult decât reprezentanţii celor două ţări: România şi Ungaria. El expulzase doar unguri care erau cetăţeni ai Ungariei (această categorie era vizată în textul Dictatului) în timp ce Ungaria şi România expulzau persoane de naţionalitate română sau ungară fără să mai ţină cont de cetăţenia lor.

de la Aiud, unde vor reprezenta un centru de forţă şi rezistenţă spirituală.

Această capacitate şi tărie de a sprijini şi îndruma pe ceilalţi, era rezultatul educaţiei deosebite pe care aceşti tineri şi-o impuseseră. Unul din principiile acestei educaţii era păstrarea curăţiei trupeşti, a fecioriei de către cei necăsătoriţi şi a fidelităţii conjugale de către cei ce aveau familie. Era un principiu pe care tânărul Anghel l-a susţinut cu tărie în activitatea lui de conducător legionar şi apoi în toată viaţa lui. Îl susţinea şi acum, după cum vom vedea din exemplul următor, din poziţia de tânăr primar.

Eram primar la Zărneşti, povestea pe când se afla în închisoare. *A venit acolo într-o zi o legionară să organizeze un grup de femei. După ce a revenit şi adunase un număr nu prea mare, m-a chemat să vin la şedinţa festivă de deschidere. Majoritatea erau intelectuale. După ce s-a terminat, am luat şi eu cuvântul şi am spus: Dacă între voi este vreo fată care nu este fecioară, sau o femeie căsătorită care şi-a înşelat vreodată soţul, să părăsească grupul imediat! Atât le-am spus şi s-au cutremurat toate. Una a fost mai obraznică şi m-a întrebat dacă şi eu sunt fecior. Vezi, eu nu admit lucruri din acestea, să fii legionar şi să trăieşti o viaţă impură- de aici vin toate relele*[54]. Aceasta era morala, acestea erau dreptele înţelegeri ale celui ce, în ciuda tuturor ispitelor, care nu au fost puţine de-a lungul vieţii, s-a păstrat neîntinat întru totul, dăruind pământului trupul lui, aşa cum ieşise din pântecele mamei sale.

Ca tânăr primar, Anghel se străduia să facă dreptate. Zărneştiul era o localitate cu un buget mare, datorită pădurilor pe care le administra. Odată, a venit cineva să-i

54 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 5, f. 255.

ceară aprobare să taie brazii de pe o întreagă parcelă. I-a zis: *Nu semnez nimic până nu văd despre ce e vorba.* S-a dus şi a văzut nişte brazi tineri, frumoşi, de acelaşi diametru. Nu a fost de acord cu tăierea lor. (*N-am cedat deloc, s-ar fi pierdut mult dacă-i tăiam aşa de tineri.*)

Când primăria vindea lemn, în contractul de vânzare era specificată foarte clar perioada în care aveau voie să taie copacii. Dacă tăierile depăşeau acea perioadă, copacii mari, în căderea lor, ar fi distrus puieţii de brad din jurul lor. Odată, la un contract, s-a depăşit acest termen şi tânărul primar Papacioc a mers şi a confiscat tot bradul tăiat, care fusese stivuit frumos şi l-a dat milostenie cetăţenilor săraci din Zărneşti.

În acea zonă, era obiceiul să se păstreze brânza în coajă de brad dar, tăindu-i coaja, bradul se usca şi murea. Se pierdeau mulţi brazi, pentru că erau multe familii care conservau astfel brânza. Primarul Papacioc a dat dispoziţie să nu se mai facă acest lucru, altfel se vor da amenzi mari însoţite şi de confiscarea mărfii. Cineva a încălcat dispoziţia, aşa că şi-a chemat toţi consilierii, au mers la casa respectivă şi au confiscat toată brânza. Era o pivniţă plină. Brânza a fost împărţită săracilor. (*Amendă nu le-am mai dat,* îşi amintea Părintele.)

Ca primar, le vorbea oamenilor în fiecare după-amiază de duminică. Îi îndemna să se comporte corect unii cu alţii şi le dădea multe alte sfaturi de folos. Chiar şi în această poziţie, strict laică, era vădit darul şi râvna de a sfătui şi îndruma pe calea cea bună pe cei din preajma lui. Iată cum îşi amintea de el, peste 70 de ani, o fostă funcţionară a primăriei Zărneşti[55]: „Era foarte energic, foarte capabil şi a avut o mare influenţă (duhovnicească, n. r.) asupra mea şi asupra unor prietene ale mele de la Braşov." Iată că, în orice împrejurare, de pe orice

55 Într-un interviu realizat de Trinitas TV.

poziţie socială, fie de simplu locuitor al satului, apoi de sportiv, de soldat sau de primar, tânărul Anghel nu se lăsa absorbit de grijile care, se înţelege, nu erau puţine în fiecare situaţie. Dimpotrivă îşi înmulţea constant talantul, după cuvântul Mântuitorului: „Pe acestea să le faceţi şi pe acelea să nu le lăsaţi"[56].

Consilierilor lui le spusese, încă de la început, să nu primească mită. *Le dădeam leafă dublă, că aveam buget mare, numai să nu ia mită.* Odată a venit un om cu o cerere la el şi l-a întrebat cine i-a făcut cererea. Bărbatul a spus că secretara. *Şi cât i-ai dat?* „Un leu." Atunci l-a trimis pe bărbat să-şi ia leul înapoi. Secretara s-a supărat că pentru un leu se face atâta caz. (*Era un leu, dar ţinea acolo păcatul.*) Secretara era dintr-o familie care îl protejase, stătuse în gazdă la ei. *Dar eu nu ţineam cont de asta, voiam să-i dezvăţ de obiceiul de a lua mită,* povestea Părintele.

Acum stătea în gazdă la un farmacist. Soţia farmacistului, ca odinioară soţia lui Putifar din vremea patriarhului Iosif, văzându-l tânăr, prezentabil, manierat, credea că este un om de lume şi dorea să-l atragă spre păcat. Odată a trimis servitoarea să-l cheme în camera ei, unde îl aştepta, învelită, în pat. Anghel, din uşă, înţelegând intenţiile ei, a întrebat-o ironic: *Vai, doamnă, sunteţi bolnavă?!* şi a plecat repede de acolo. Farmacistul ştia ce fel de soţie are şi văzând curăţenia şi moralitatea lui Anghel, l-a apreciat foarte mult. (În anul 2000 Părintele spunea: *De 70 de ani îl pomenesc cu sârg la fiecare slujbă.*)

Îşi petrecea timpul liber alături de prietenii lui; erau un grup de intelectuali, uniţi de aceleaşi idealuri. Cu aceştia organiza excursii în împrejurimile pitoreşti ale Zărneştiului. Într-o astfel de excursie, au ajuns la apa

56 Matei 23, 23.

Bârsei. Cum nu exista un pod, nu aveau cum să mai înainteze. Din tot grupul, doar fraţii Papacioc, Anghel şi Radu, nu s-au lăsat intimidaţi de apele repezi ale râului şi, cu mult curaj, au intrat în apă trecând râul.

Altădată, când era împreună cu prietenii lui, le-a mărturisit că vrea să se călugărească. Dintre ei, Traian Trifan era căsătorit şi a venit cu soţia să o prezinte apropiaţilor lui. Când au dat mâna cu ea, toţi ceilalţi i-au sărutat mâna după obicei, numai Anghel nu a făcut asta. Când l-au întrebat de ce a procedat aşa, le-a spus: *Poate voi ajunge preot şi când va veni la mine va trebui să-mi sărute mâna şi amintindu-şi că i-am sărutat eu primul mâna, se va simţi jenată.* Şi aşa a fost. Peste ani, când a devenit preot, soţia lui Traian Trifan i-a sărutat mâna Părintelui. Iată că tânărul Anghel vădea încă de pe acum o intuiţie fină a lucrurilor şi situaţiilor şi o viziune adâncă şi pătrunzătoare.

X. AIUDUL- „TEMNIŢĂ CRUNTĂ"

În luna ianuarie a anului 1941 a avut loc aşa zisa „rebeliune legionară". Din ordinul prefectului Traian Trifan, primarul Papacioc a plecat spre Braşov cu un grup de legionari pentru a face *o manifestaţie de simpatie pentru d-l general Antonescu şi Horia Sima,* cum avea să declare la interogatoriul de mai târziu[57]. Legionarii din subordinea sa au luat 12 mitraliere şi 40.000-50.000 de cartuşe de la sediul poliţiei din Zărneşti[58]. Le-au numărat înainte şi s-au suit cu ele în camioane.

Ajunşi în Braşov, au fost opriţi lângă clădirea Poştei. Anghel i-a lăsat pe legionari acolo şi a mers să ia legătura cu prefectul, superiorul lui, însă nu a putut pătrunde în clădirea Prefecturii. *Când m-am înapoiat la camioanele cu legionari cu care venisem, nu i-am mai găsit întrucât fuseseră împărţiţi pe la diferite instituţii din Braşov. A doua zi însă, am vorbit la Prefectură cu d-l Marian* (prefectul, n.r.) *şi am fost reţinut la Prefectură, unde am stat tot timpul. (...) În timpul cât am stat la Prefectură am avut ordin să circul pe stradă pentru menţinerea ordinei*[59].

În ziua de 23 ianuarie s-a dat ordin de evacuare a instituţiilor ocupate de legionari, iar primarul Anghel cu oamenii lui au plecat spre Zărneşti. Pe drum, camioanele

57 ACNSAS, Fond Penal, dosar 040660, vol. 1, f. 683.

58 *Idem*, dosar 202/2, f. 22.

59 *Idem*, dosar 040660, vol.1, f. 683.

au fost oprite de armată iar legionarii au fost arestaţi. Anghel mergea în urma lor cu o maşină mică şi astfel a reuşit să plece la generalul Dragalina (nepot al celebrului general omonim) de la care a obţinut un mandat de eliberare a oamenilor săi[60]. Pe legionarii eliberaţi i-a dus cu bine acasă, la Zărneşti, şi le-a spus: *V-am adus cu bine înapoi; sunteţi liberi şi sănătoşi. De-acum faceţi ce vreţi. (Eu şi oamenii mei nu am tras nici un glonţ, tot armamentul şi muniţia le-am predat intacte. Câte primiserăm, atâtea am înapoiat,* îşi amintea Părintele. „Potrivit documentelor de arhivă, în Zărneşti nu s-a tras niciun foc de armă, nu a fost dezarmat niciun cadru militar iar, la Braşov, primarul Papacioc nu a fost implicat în niciun incident armat"[61].

Am văzut în ce a constat participarea lui Anghel la rebeliune; cu toate acestea noile autorităţi au emis un mandat de arestare pe numele lui, în care era acuzat de „răzvrătire". S-a prezentat de bunăvoie autorităţilor şi, după proces, a fost condamnat la 6 ani închisoare corecţională.

A fost dus la Penitenciarul Braşov. Pe durata detenţiei, după cum povestea el însuşi: *M-am străduit şi am făcut o capelă*[62] la care a sculptat şi uşile împărăteşti. Acolo *conduceam puşcăria ca deţinut. Câtă încredere aveau oamenii în mine şi cum mă ascultau! Nu numai în chestiuni administrative, ci mai ales în probleme legate de trăire şi suflet. Era la uşa mea un adevărat pelerinaj şi aproape nu găseam timp pentru a asculta pe fiecare şi a-i da sfatul potrivit. Mă întrebam atunci: ce găsesc oamenii aceia la mine, de mă căutau?*[63].

60 Autorizaţia dată de Comandamentul Corpului de Armată- *ibidem.*

61 Adrian Nicolae Petcu, *Părintele Arsenie Papacioc în documentele Securităţii (1938-1958)*, Caietele CNSAS, nr. 1-2(9-10)/ 2012, ed. CNSAS, Bucureşti, 2013, p. 253, www.cnsas.ro/caiete.html.

62 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, voi. 3, f. 47.

63 *Ibidem*, f. 49.

Pe baza unei legi privind suspendarea executării pedepsei în cazul militarilor activi sau concentraţi la data încarcerării, în luna august a fost eliberat în urma cererii de a merge pe front. De-acum vom asista la un periplu al ridicolului prin justiţia de-atunci. Dar vom vedea şi mâna lui Dumnezeu mereu deasupra lui, protejându-l în toată vâltoarea ce urmează.

În urma eliberării s-a prezentat la Regimentul 40 Infanterie pentru a fi trimis pe front. *Centrul de plasare a soldaţilor era la Feteşti. Mi s-a stabilit batalionul 40 cu care trebuia să plec la Odessa. Am plecat şi până să ajung eu, batalionul a intrat în luptă şi toţi au fost decimaţi. Mi s-a stabilit alt batalion, tot la Odessa. Iar am plecat şi până să ajung eu, batalionul a intrat în luptă şi iar au fost omorâţi toţi. M-am întors atunci la Feteşti. Colonelul care se ocupa de aceste repartizări a zis: „Pe omul acesta îl apără Dumnezeu să nu moară!" Şi aşa m-au lăsat la vatră. (Eu voiam să merg la mănăstire şi de aceea mă proteja Dumnezeu,* spunea peste ani Părintele, văzând şi în această întâmplare voia lui Dumnezeu.)

După declaraţia oficială pe care a dat-o ulterior[64], la 15 august 1941 Anghel a fost lăsat la vatră şi a pornit spre Zărneşti. Ajuns acolo a anunţat autorităţile despre sosirea lui şi a aflat un zvon, că ar fi urmărit pentru a fi închis. S-a hotărât să meargă la Perieţi, la casa părintească (era 2 septembrie), însă seara, doi jandarmi au venit şi l-au anunţat că permisul de port-armă de pe timpul guvernării legionare nu mai era valabil şi că trebuia predat împreună cu arma. Totodată ei l-au arestat şi pe fratele lui mai mic, pe care l-au eliberat după o zi. De la el a aflat Anghel că jandarmii îl urmăresc şi intenţionează să-l omoare[65]. În 4 septembrie el a plecat spre Braşov.

64 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 234231, f. 7-8.

65 *Ibidem.*

A trecut şi prin Zărneşti unde a predat permisul şi arma, aşa cum i se pusese în vedere. Ce se întâmplase însă? De ce era urmărit, de vreme ce tot ce făcuse până acum era cu autorizaţie şi cu ştirea constantă a autorităţilor?! Aici intervine ridicolul birocraţiei.

Autorităţile se sesizează că... au greşit. În graba lor de a-i trimite pe front, au eliberat mulţi legionari care nu întruneau toate condiţiile specificate în legea de suspendare a pedepselor. Acum se străduiau să-i culeagă pe cei ce supravieţuiseră, pentru a-i închide din nou. Era astfel căutat şi Anghel cu mandat de arestare pe la regiment pentru că „a fost pus în libertate de noi din eroare", cum se exprimau într-o adresă[66]. Regimentul dă mărturie că „sergentul Papacioc Anghel s-a prezentat la regiment, însă unitatea unde era încadrat la mobilizare nu era concentrată şi a fost lăsat la vatră"[67]. Mandatul rămâne în vigoare şi Anghel, conştient de pericolul ce-l paşte, cum declară el apoi: *Simţindu-mă din punct de vedere sanitar prost şi pentru a nu suferi din nou regimul închisorilor şi să fiu supus la diferite vexaţiuni, m-am decis să mă adăpostesc în munţi, trăind retras. Viaţa asta am trăit-o pe muntele Piatra Craiului*[68]. Providenţa îl urmăreşte peste tot însă, căci Ei i se încredinţa în totalitate, iar din următoarea întâmplare vom înţelege rânduiala lui Dumnezeu.

Aici, în munte, locuia la o cabană. Într-o zi, pe când stătea şi citea o carte, la cabană poposeşte o familie, soţ, soţie şi unica lor fiică de vreo 10-12 ani, lumina ochilor lor. Familia se apropie cu uşurinţă de tânărul Anghel, fiind cuceriţi de personalitatea lui. Chiar fetiţa, la o discuţie în glumă, întrebată cu cine s-ar căsători

66 *Idem*, dosar 185003, vol. 5, f. 7.

67 *Ibidem*, f. 5.

68 *Idem*, dosar 234231, f. 7-8.

vreodată, a răspuns candid: „Cu Anghel!" Cum dorinţa lui de a-şi închina viaţa lui Dumnezeu, de a se călugări, nu dispăruse niciodată din inima lui, în ciuda tulburărilor de tot felul, le-a mărturisit-o şi lor, acestei tinere familii ce-l îndrăgea. Dar cuvântul acesta a fost greu de înţeles pentru ei. Soţul i-a spus: „Tu, care eşti ca un înger, ce cauţi să te călugăreşti?!" şi în nedumerirea asta s-au despărţit de Anghel. Şi cum *fir de păr nu se mişcă fără voia lui Dumnezeu*, tot cu voia Lui a fost şi întâlnirea aceasta, căci pe acest soţ îl vom afla, peste 17 ani, în poziţia de torţionar al Părintelui în procesul lotului Rugul Aprins.

Tot aici, în munţi, a întâlnit un pustnic venit de la Ierusalim, după cum mărturisea într-o declaraţie dată la ancheta ce a urmat. *În munţii Piatra Craiului am reîntâlnit un pustnic de 54 de ani, venit de la Ierusalim, originar din Piatra Neamţ. Am rămas în ziua aceea cu el la rugăciune printre stânci, unde i-am făcut mărturisiri complete despre starea mea. El, la cererea mea de a rămâne cu el, fiind* (eu, n.r.) *dornic de viaţă duhovnicească, a aprobat să rămânem împreună. Mi-a vorbit de tăria cu care trebuie să fim înarmaţi pentru a rezista unei astfel de vieţi, povestindu-mi viaţa Sfintei Maria Egipteanca, care a stat, fără cel mai mic ajutor, 43 de ani în pustiu. În mine se dădea o luptă mare de a renunţa la tot ce este pământesc. În acest sens am făcut rugăciuni pentru lămurirea mea. Nu m-am hotărât să rămân pustnic sau să plec la mănăstire din foarte multe motive, în care intră şi anumite angajamente ce aveam (...). Prima noapte am adormit la adăpostul unei stânci din Piatra Craiului. A doua zi ne-am făcut un adăpost al bagajului, unde mai târziu am putut face mâncare. Ţin să menţionez că părintele pustnic nu mânca carne. În preajma acelui loc am rămas, cred, două luni. (...) Din o serie întreagă*

de motive de ordin sufletesc, a trebuit să ne schimbăm locul şi muntele, îndreptându-ne către munţii Făgăraş, unde n-am stat din cauza timpului rece. Trebuia găsit un loc la adăpost şi mai la vale. Viaţa în munţi a fost foarte grea şi, pentru mine, care eram slăbit, aproape insuportabilă[69]. Avea să fie aceasta, cu rânduiala lui Dumnezeu, o pregustare a „preadulcii pustii", cu lipsurile şi suferinţele ei rodnice, de care nu-l despărţeau decât şase ani de pregătire duhovnicească în temniţa Aiudului şi doi ani de ucenicie în monahism.

Din când în când, mai cobora în Braşov pentru a se aproviziona cu alimente. Cu o astfel de ocazie, în februarie 1942, întâlneşte în oraş un legionar pe care-l cunoştea şi care îi propune să fugă în Germania[70]. Mulţi legionari reuşiseră să scape astfel de urmărirea autorităţilor.

Era bolnav, suferise o condamnare nedreaptă la şase ani de închisoare iar ţara era condusă în mod dictatorial de mareşalul Antonescu, care, din prieten al legionarilor, devenise prigonitorul lor. În aceste condiţii, merge la Timişoara şi se hotărăşte să iasă din ţară pe la graniţa cu Iugoslavia. Nu putea pleca legal deoarece nici o instituţie a statului român nu i-ar fi permis acest lucru.

Cât a stat la Timişoara a locuit la o profesoară, fostă membră legionară. În familie erau trei fete care, cu alţi câţiva tineri şi împreună cu Anghel, au format un grup. *Eu eram cam şeful lor. Le-am propus să facem o puşculiţă şi să punem cu toţii bani în ea, cum avea fiecare. Scopul era să strângem bani pentru milostenie. A mers foarte bine metoda; întotdeauna erau bani în puşculiţă pentru milostenie. Vezi, aveam de-atunci o înclinaţie către Hristos.*

---

69 Andrei Tudor, Mariana şi Iuliana Conovici, *Am înţeles rostul meu ... Părintele Arsenie Papacioc în dosarele securităţii*, ed. Humanitas, Bucureşti, 2014, p. 75.

70 ACNSAS, Fond Informativ, dosar I234231, f. 7-8.

Tot aici a realizat desenul cu Sfântul Apostol Pavel, cu sabia în mână, Evanghelia la piept şi cu degetul îndreptat spre cer. Pentru a explica desenul, în josul paginii a pus citatul de la Coloseni 3,2: *Gândiţi-vă la lucrurile de sus, nu la cele de pe pământ.* Tot acum a citit prima oară Patericul egiptean. (Îi va folosi această lectură în Aiudul ce va urma, pentru a-i întări şi încuraja pe colegii de suferinţă cu pildele părinţilor pustiei.)

Tentativa de trecere a graniţei nu a reuşit. Era luna iulie 1942. *Voiam să fug în Germania. Reuşisem să trimit pe mulţi acolo dar, când să plec şi eu, locotenentul cu care aranjasem a avut un control. Venise un colonel care era şeful lui şi nu a avut ce să mai facă, a trebuit să mă dea de gol. A fost voia lui Dumnezeu! Au vrut să mă omoare, şi eu, atunci, am zis că trebuie să mă operez de apendicită. Apendicita mea nu era într-o fază acută, aveam eu nişte dureri, dar nu era de operaţie. Am zis aşa ca să scap de moarte. M-au dus la spital şi m-a operat un chirurg celebru care avea următoarea metodă: după operaţie, toţi pacienţii trebuiau să meargă pe jos la saloanele lor, iar salonul meu era la etaj.*

Când s-a refăcut, a fost arestat şi dus la Braşov pentru proces. Va trăi trista experienţă a arestului de peste 40 de ori în viaţa lui şi a stat închis timp de 14 ani de zile. În timp ce majoritatea oamenilor îşi petrec tinereţea bucurându-se de avântul şi libertatea ei, Părintele spunea: *O mare parte din tinereţea mea am petrecut-o în aresturi şi închisori.* De data aceasta acuzaţia era de tentativă de trecere frauduloasă a frontierei. Sentinţa a fost de 6 ani de închisoare. Desigur n-a fost uşor pentru tânărul Anghel. Avea 28 de ani acum. „Sunt în civilizaţia noastră ceasuri groaznice; clipele când pronunţarea unei pedepse sunt asemenea unui naufragiu. Ce minut tragic este acela când societatea se îndepărtează şi săvârşeşte

părăsirea definitivă a unei făpturi gânditoare!"[71]. Şi, mai ales nevinovate, am spune noi.

Verdictul a fost pronunţat şi, împreună cu alţi deţinuţi, a fost dus întâi la un lagăr de muncă înfiinţat la Vaslui. Pentru a preveni o eventuală evadare, deţinuţilor li se puneau lanţuri la picioare. *Aveam lanţuri cu nit, nu cu lacăt. Când mi-a venit şi mie rândul să-mi pună lanţuri, n-a putut. Prima oară n-a putut să pună nitul, a doua oară s-a rupt o za de la lanţ, a treia oară s-a rupt coada de la ciocanul cu care bătea niturile*[72]. *Când a văzut aşa, cel care-mi bătea niturile a zis supărat că mie nu-mi mai pune lanţuri. Eu l-am rugat să mi le pună fiindcă altfel ne omoară pe amândoi. Cât timp m-am rugat în gând, n-a putut să-mi pună lanţurile, dar când am văzut că s-a supărat că nu poate să mi le pună, nu m-am mai rugat şi atunci a reuşit să-mi prindă lanţurile.*

Acum a trăit un moment parcă desprins dintr-un scenariu de film. *Ne-au luat cu trenul şi ne-au dus la Vaslui la muncă forţată. După ce am coborât în gară, câţiva ne-am dus după apă, eu m-am răzleţit mai mult. Între timp a venit un camion şi i-a îmbarcat pe deţinuţi, ducându-i în partea cealaltă a oraşului, unde era lagărul de muncă. Eu m-am trezit singur în gară cu lanţurile pe mâini şi pe picioare. Am tras o spaimă cumplită fiindcă mi-era teamă să nu fiu acuzat de tentativă de evadare. Niciodată nu m-am speriat de libertate ca atunci. Am ieşit repede din gară şi am luat-o direct pe centrul şoselei care traversa oraşul, în văzul tuturora, purtându-mi lanţurile cât mai la vedere, ca să nu fiu întâlnit ascuns printre oameni şi să fiu acuzat că am vrut să scap. Lumea se mira şi-şi făcea cruce dar eu*

71 Victor Hugo, *Mizerabilii*, ed. Cartex 2000, Bucureşti, 2002, p. 78.

72 Chiar şi obiectele neînsufleţite parcă nu doreau să înlănţuie o făptură nevinovată.

îmi vedeam de drum. De-atunci îmi aduc aminte de Vaslui ca de cel mai lung oraş din ţară, cu o singură stradă interminabilă, la capătul căreia am ajuns după un marş forţat şi drept, iar colegii când m-au văzut săltau de bucurie că n-am fost împuşcat. Mă iubeau mult şi, de bucurie că m-au recuperat, m-au ţinut pe braţe ca să-mi taie fierarul niturile de la lanţuri[73].

A urmat Aiudul, „temniţă cruntă", ce-şi deschidea acum gura flămândă pentru a primi mii de tineri, între care şi Anghel, a căror vină era că aveau un ideal şi multă dragoste de neam. *Slujitori şi mii şi mii de credincioşi au fost sub lacăte şi cătuşe grele, sub sârmă ghimpată şi sub cel mai diavolesc dispreţ şi ură umană, fără semne de ieşire sau vreo mică uşurare, se părea că scrie deasupra acestor inferne negre: „Lăsaţi orice speranţă, voi, cei care intraţi!"*[74].

În închisoare deţinuţii s-au împărţit, ei înşişi, în trei grupuri. „Un prim grup a fost al celor ce căutau cu orice preţ o soluţie politică şi căutau să fie la curent cu tot ce se întâmplă în ţară. Un al doilea grup, mai mic ca dimensiune, a fost al celor care se blazaseră şi erau dispuşi la compromisuri pentru a ieşi din închisoare. Iar al treilea, cel mai mic, a fost grupul «misticilor», al celor care, asumându-şi prezenţa în acel loc, au înţeles că pentru păcatele lor şi ale poporului pe care îl iubeau se află acolo şi că au datoria de a se căi, a se ruga şi a lucra faptele Evangheliei cât vor putea de mult"[75]. Cei ce se aflau în acest din urmă grup[76] „au trasat o linie

---

73 Preot prof. Ion Buga, *Minipatrologie contemporană*, ed. Symbol, Bucureşti, 1994, p. 34-35.

74 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori către fiii mei duhovniceşti*, Mănăstirea Dervent, Constanţa, 2001, p. 142.

75 *Părintele Marcu de la Sihăstria*, ed. cit., p. 38.

76 Anghel Papacioc, Traian Trifan, Traian Marian, Valeriu Gafencu, Virgil Maxim, Ion Ianolide, Marin Naidim, Constantin Pascu, Iulian

de conduită creştină şi românească pentru toţi deţinuţii politici, valabilă nu numai pentru perioada de dictatură antonesciană, dar şi pentru întreaga viaţă a celor închişi ca model de atitudine"[77].

Anghel a fost foarte activ, trasând jaloanele în cadrul cărora se mişca acest grup al „misticilor". Împreună cu Traian Trifan şi Marian Traian preconizează noua linie şi anume *„pe verticală" adică spre „desăvârşirea spirituală" în opoziţie cu orizontala care reprezenta activitatea politică*[78]. Va fi de părere ca Mişcarea Legionară să nu mai fie suprapusă peste învăţătura creştină[79]. Argumenta spunând următoarele: *Pe tărâm politic e necesar de multe ori o intervenţie în care autoritatea şi persoana morală a Bisericii nu se poate complace*[80]. De altfel, acesta este şi punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe. Însă vedea o conlucrare între Biserică, prin oamenii ei duhovniceşti, şi grupările politice potrivite, grupări politice conduse de creştini trăitori.

Această nouă direcţie, creionată de grupul din care făcea parte Anghel[81], a avut destui opozanţi. Însă toţi aceşti opozanţi, ce *îndemnau la activitate* (politică, n.r.), *duceau pe legionari la suferinţă şi nimicire. De cei care erau cu mine, nimenea nu s-a legat şi nu le-a făcut*

Bălan, preotul Vasile Serghie, Constantin Dumitru, viitorul părinte Marcu de la Sihăstria şi alţii.

77 Virgil Maxim, *Imn pentru crucea purtată*, ed. Antim, 2002, p. 180.

78 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, voi. 3, f. 174. Se poate observa că Anghel renunţase la activitatea politică încă din anii 1942-1944, înainte de instaurarea regimului comunist în România.

79 A se vedea rev. *Atitudini*, august 2011, p. 26.

80 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 51.

81 Securitatea considera că Anghel a fost teoreticianul religios al acestui grup. A se vedea ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 2, f. 407.

nimic, pentru că noi de fapt ne preocupam mereu de problema spirituală şi asta nu interesa administraţia puşcăriei[82]. Anghel cu apropiaţii lui săvârşeau o acţiune *mult mai eficace şi totodată lipsită de riscuri prea mari*[83]. Era o strategie foarte fină şi de mare impact[84]. De altfel, foarte curând, în România se va instaura regimul comunist ce va spulbera orice alt partid, mişcare sau activitate politică. Se vădea dreapta socoteală de care dădea dovadă Anghel încă din tinereţea lui.

Alături de acest grup, al „misticilor", îşi va duce Anghel crucea suferinţei, sprijinind şi fiind sprijinit, sfătuind şi fiind sfătuit. *Mi-au prins bine suferinţele, asta e crucea, dar trebuie s-o iei cu ajutorul lui Dumnezeu, nu că poţi tu singur ceva,* spunea mai târziu Părintele. Erau toţi iubitori de neam, slujindu-i, prin suferinţa lor, cu dăruire şi cu simţul unei responsabilităţi moştenite de la înaintaşi, de la marii eroi ai istoriei româneşti. *În fiecare din noi, românii,* spunea mai târziu Părintele, *există vitejia şi nobleţea latină şi, dacă Traian şi Decebal ne vor apăra, că nu sunt morţi, ci numai duşi, ne vor apăra şi Horia, Avram Iancu şi Bălcescu care vorbeşte neîntrerupt şi ecoul vorbelor şi îndemnurilor lui le auzim şi le trăim. Ne vor apăra şi zidurile Sarmisegetusei şi ale tuturor cetăţilor strămoşilor noştri, ziduri pe care este scrisă istoria noastră, testamentul nostru*[85]. Acesta era crezul pentru care suferea, conştient că suferinţa lui, ca şi a celor dimpreună cu el, va fi jertfă de ispăşire în faţa lui Dumnezeu pentru neamul întreg.

Aici, în închisoare, viaţa deţinuţilor era centrată pe rugăciune. Se făceau privegheri de noapte, se săvârşea

82 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 50.

83 *Ibidem*, f. 51.

84 Toţi marii conducători şi generali şi-au dorit să poată implementa strategii eficace şi totuşi lipsite de riscuri prea mari.

85 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 139.

slujba Ceasurilor zilei, aveau un program de studiu, de meditaţii şi discuţii exegetice. Dar mai ales, lucrul cel mai înalt, se rugau pentru cei ce-i prigoneau cu această rugăciune: „Doamne, Iisuse Hristoase, Tu, Care ai pătimit pentru întreg neamul omenesc şi pe toţi cei ce s-au căit pentru păcatele lor i-ai iertat, fă ca nici unul din cei ce ne urăsc şi ne prigonesc pe noi să nu pătimească ceva rău din pricina noastră, la judecata Ta. Ci întoarce sufletele lor spre Conştiinţa Adevărului şi dă-le lor pocăinţă adevărată, ca şi printr-înşii să se preamărească Prea Sfânt Numele Tău. Iară pe noi învredniceşte-ne să te mărturisim pe Tine, Dumnezeul cel adevărat, Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, spre slava Numelui Tău şi mântuirea sufletelor noastre. Amin!"[86].

Grupul lor, al „misticilor", era o adevărată comunitate monastică. Iar între ei tânărul Anghel era ca o făclie, cum ei înşişi mărturisesc: „Anghel Papacioc era de o râvnă rar întâlnită pentru câştigarea stadiilor de viaţă virtuoasă, pură, sfântă, şi un fervent animator pentru rugăciunea isihastă"[87]. Rugăciunea lui era interiorizată, adâncă. „Anghel Papacioc când se ruga nu mai auzea şi nu mai vedea nimic în jur. Era complet absorbit în rugăciune. El era monah în haină laică"[88].

Iată şi mărturia Părintelui despre vieţuirea în închisoare alături de camarazii lui de luptă şi de jertfă: *Eu binecuvântez timpul acela. Am petrecut ani în pustie, dar n-am avut posibilitatea acolo de a adânci lucrurile de natură veşnică, de natură divină, ca în suferinţă. Suferinţa ne-a şi unit. Cei care am reuşit să ne cunoaştem pe cruce am rămas uniţi. Imaginea puşcăriei mele este alături de grupuşorul acesta*

86 Virgil Maxim, *Imn pentru crucea purtată*, ed. Antim, 2002, p. 91.

87 *Ibidem*, p. 110.

88 *Ibidem*, p. 107.

în care m-am simţit foarte bine. Toţi erau gata de moarte[89].

În primăvara anului 1943 s-a instituit un regim sever în închisoare. Deţinuţii au fost aşezaţi câte unul în celulă şi supravegheaţi riguros, hrana s-a înrăutăţit, erau scoşi la aer separat, li s-au astupat ferestrele cu obloane şi au început să fie pedepsiţi fizic, să fie izolaţi în camere de pedeapsă sau băgaţi la Zarcă. Zarca era un fel de „închisoare în închisoare", o secţie cu un regim special, aspru, în care erau trimişi drept pedeapsă cei ce nu colaborau cu conducerea închisorii, care încerca să-i „reeduce", adică să-i compromită moral, să-i determine să abdice în lupta lor pentru păstrarea idealurilor înalte cărora îşi dedicaseră viaţa şi pentru care sufereau. La Zarcă, „de dimineaţa la ora 5 până seara la 10 erai obligat să stai în picioare sau pe marginea patului, chiar dacă erai bolnav. Orice asistenţă medicală era exclusă. Ciorba se strecura. Nu era permis să existe nici o boabă de fasole, de arpacaş sau vreo bucată de cartof. La geam, oblon astupat. Exista şi o raţie de lemne: trei surcele. Iarna, lichidul din tinetă avea un strat de gheaţă"[90]. A trecut şi Anghel prin Zarcă de multe ori, ca unul ce era ferm pe poziţia lui şi regimul de-aici şi-a pus amprenta asupra sănătăţii lui, a căpătat nişte probleme digestive de care n-a scăpat zeci de ani după aceea.

După 23 august 1944, când trupele ruseşti intraseră în ţară, a urmat o perioadă de haos şi incertitudine în închisoare. Pentru o vreme (două luni) deţinuţii au fost mutaţi la penitenciarul din Alba Iulia iar apoi aduşi din nou la Aiud. Acum conducerea închisorii era una nouă, de tranziţie şi care nu se prea făcea simţită. Astfel că existau anumite drepturi pentru deţinuţi, aveau voie să

89 *Valeriu Gafencu- Sfântul închisorilor*, Alba Iulia, 2007, p. 45.

90 Ion Ianolide, *Întoarcerea la Hristos*, Ed. Christiana, Bucureşti 2006, p. 47.

se grupeze în celule după preferinţă, să citească Sfânta Scriptură, să se spovedească o dată pe săptămână, să facă munci interioare, de gospodărie şi întreţinere, dar şi exterioare, la grădina de zarzavat, la câmp etc. Preoţii închişi aveau dreptul să slujească şi să fie duhovnici. Exista şi o capelă a închisorii în care se săvârşeau slujbe. *În închisoare se făceau slujbe în sărbători şi la o slujbă, am auzit că o pomenea pe mama la morţi, deşi ştiam că trăieşte. S-au sesizat toţi de acolo. După aceea am primit o carte poştală pe care scria: „Ţineţi firea, mama a murit". Atunci am început să mă rog pentru ea. Nu ştiu cât m-a ajutat moştenirea spirituală, însă cel mai mult m-a ajutat suferinţa. Am observat că suferinţa mea îi ajuta şi pe cei din familie, aşa cum ştia Dumnezeu.*

În această perioadă, populaţia din satele din apropierea închisorii rămăsese fără mână de lucru, din cauză că bărbaţii şi tinerii erau concentraţi în cel de-al doilea război mondial şi de aceea nu puteau strânge recolta de pe câmp. Au cerut ajutor de la conducerea închisorii, care a trimis deţinuţi de drept comun, însă paza lor fiind insuficientă, mulţi dintre ei, care aveau condamnări mici, evadau. Oamenii din sate erau disperaţi. Atunci, conducerea închisorii le-a propus deţinuţilor politici să iasă la muncă, ştiut fiind că aceştia erau cinstiţi. Astfel, ca să-i ajute pe săteni, au fost trimişi la muncă cei sănătoşi dar şi pricepuţi în munca la câmp. Părintele, fiind slăbit şi suferind, a rămas în închisoare, unde mai tânărul lui confrate dar şi ucenic, Virgil Maxim, îi aducea din cele ce recoltau la câmp.

Iată cum rememorează Virgil Maxim această perioadă: „Şedeam în celulă cu Anghel Papacioc. Pentru că dânsul avea nevoie de un ajutor permanent, am rămas să-l îngrijesc. Din rezerve puteam să-i fierb unul sau doi cartofi zilnic, mai mult nici nu putea mânca. Timpul îl

petreceam în rugăciuni şi convorbiri duhovniceşti. (...) Fiinţa sa, ca şi a altor legionari, fusese marcată fizic de privaţiuni şi suferinţe, sufletele însă li se luminaseră şi mai mult. De la dânsul am învăţat nu numai să mă rog mai bine, ci mai ales să pătrund cu lama sabiei «Cuvântul Adevărului Dumnezeiesc» până în rărunchi, în adâncul duhului, scoţându-mi pe altarul arderii în pocăinţă faptele, cuvintele, gândurile, cugetele şi cele mai mici intenţii, voite sau nevoite, întâmplătoare sau permanente, izvorâte din inconştienţă, prostie sau venite din afară şi primite cu bunăvoinţă în casa sufletului meu. Aveam multe scrieri teologice - în afară de Sfânta Scriptură, pe care o avea fiecare - care constituiau hrana şi îndrumarea pe drumul hotărât de Mântuitor prin Apostolii şi Părinţii Bisericii"[91].

Pe lângă lecturi şi discuţii duhovniceşti, rugăciunea era la loc de frunte în programul zilnic. Tot Virgil Maxim povesteşte: „Pentru a realiza un program de studiu, meditaţie şi rugăciune ne-am făcut noi înşine ore şi zile de întâlnire; în loc să ne închidă gardienii, ne-am confecţionat zăvoare interioare. Când găseai uşa încuiată ştiai că acolo este aprinsă candela inimii şi arde pentru Hristos. Reveneai în ziua şi la ora indicată pe uşă.

Un macedonean, Ciolacu, era şeful unei echipe pentru strângerea recoltei. Dimineaţa, pentru a nu se crea dezordine, echipele erau strigate de Gâlea (gardianul, n.r.) la parter şi plecau la câmp una după alta. Ciolacu avea o oală smălţuită pe care o lua la câmp pentru a aduce celor bolnavi fructe, sau o lăsa celor rămaşi să fiarbă în ea cartofi, fasole sau mămăligă.

Într-o seară ne-a adus nişte struguri şi piersici tomnatice şi l-am rugat să ne lase oala până dimineaţă să fierbem pentru Anghel câţiva cartofi. Dimineaţa nu ne-am putut

91 Virgil Maxim, *op. cit.*, p. 107.

trezi la timp căci discuţiile şi rugăciunile Miezonopticii continuaseră mult după miezul nopţii. Deşteptarea cu clopotul de la ora 5 ne-a surprins în rugăciunea dimineţii la cei şase psalmi ai utreniei. Anghel Papacioc, iertaţi-mă pentru această destăinuire, când se ruga nu mai auzea şi nu mai vedea nimic în jur. Starea aceasta o avea şi părintele Vasile Serghie. Erau complet absorbiţi în rugăciune. Mai păcătos, mai lumesc fiind eu, abia puteam urmări cuvântul rugăciunii, simţurile înregistrând tot ce se întâmpla în jurul meu. Când miliţianul a deschis zăvoarele mi-am amintit de oală. Echipa lui Ciolacu va fi chemată şi omul nu avea vasul la îndemână. Am vrut să mă ridic dar am rămas în genunchi crezând că până-l va striga pe Ciolacu, vom sfârşi rugăciunea. Anghel recita şoptit, cu ochii închişi, penultimul psalm. «Echipa lui Ciolacu să coboare la muncă!», strigă Gâlea. În faţa celulei, paşi grăbiţi şi ciocănituri în uşă. Apoi glasul lui Gâlea strigând echipa. Paşii grăbiţi ai coechipierilor răsunau pe coridoare. Cineva împinse uşor uşa de la celula noastră, dar ea nu se deschise. «Ciolacu să-şi ia echipa în primire!», se auzi glasul răguşit al lui Gâlea. Voiam să mă ridic. Zăvorul interior făcut dintr-o lingură de lemn cedă şi Ciolacu apăru în uşă niţel aprins la faţă. Văzându-ne în rugăciune şi respectându-l pe Anghel ca pe un sfânt, îngenunche lângă mine silabisind psalmul rostit de Anghel. Simţeam cum arde de nerăbdare de a se încheia rugăciunea, ruşinat de tulburarea pe care o provocase. Anghel tocmai termina cu «Amin», când Gâlea strigă cu accent imperativ: «Ciolacu să coboare la echipă!!!» Ciolacu apucă oala, o băgă în traistă şi, ca salvat din mâna unui potrivnic, ieşi fulger pe uşă repetând izbăvirea: «Amin! Amin!» S-a ridicat şi Anghel, puţin nedumerit văzându-mă muşcându-mi buzele ca să-mi stăpânesc pornirea necontrolată spre zâmbet: *S-a întâmplat ceva? Parcă s-a auzit un zgomot..!* «Am uitat

să-i ducem oala lui Ciolacu şi a venit să o ia. Găsindu-ne în rugăciune, a îngenuncheat şi el şi abia când aţi încheiat a plecat.» *Vai de capul nostru, să facem pocăinţă pentru neglijenţa noastră şi tulburarea sufletului lui.* Am rostit psalmul 50 şi am bătut 50 de metanii pentru noi şi pentru el"[92].

În această perioadă lejeră, a stat un timp în celulă împreună cu Virgil Maxim şi cu părintele Vasile Serghie, care le era şi duhovnic. Într-o zi „părintele Vasile Serghie a avut un moment de mare cutremur sufletesc: «Fraţilor, sunt tulburat gândindu-mă cum de am îndrăznit să fiu hirotonit preot? Ce taină este aceasta, ce obligaţii apasă asupra conştiinţei slujitorului şi ce răspundere are în faţa lumii şi a lui Dumnezeu! Mă cutremur şi nu cred că voi mai putea să îndeplinesc această misiune, dându-mi seama că starea preoţiei mă depăşeşte!» Anghel Papacioc, apropiindu-se de dânsul, cu ochii plini de lacrimi, i-a zis: *O, părinte Vasile, acum cu adevărat eşti un bun Preot! Acum când trăieşti cu conştiinţa nevredniciei tale! Căci puterea lui Dumnezeu întru neputinţă se arată şi celor smeriţi Dumnezeu le dă harul Său. Ce bine ar fi,* a continuat Anghel, *dacă fiecare preot ar trăi cu această conştiinţă a nevredniciei sale. Cu câtă atenţie, cu câtă frică şi cutremur şi-ar împlini slujirea lui de apostol al lui Hristos pe pământ?!* Căzând unul în braţele celuilalt plângeau; lacrimi de mângâiere şi de bucurie încurajatoare se împreunau pe obrajii lor. Anghel Papacioc era atunci tainic preot şi călugăr"[93].

O altă întâmplare din care răzbate acelaşi discernământ al Părintelui, aceeaşi atenţie şi dorinţă de a ajuta, de a ridica din adâncuri de nelinişti pe cei ce aveau nevoie, este povestită tot de Virgil Maxim în cartea sa. El ne

92 *Ibidem*, p. 107-108.

93 *Ibidem*, p. 115-116.

povesteşte cum, pe fiecare etaj al închisorii, se afla repartizat câte un deţinut de drept comun care le servea masa deţinuţilor politici. La un moment dat, deţinutul care făcea acest serviciu pe etajul lor a fost schimbat cu un altul, care le-a atras atenţia prin faptul că era trist şi că servea mâncarea cu nişte gesturi cultice, de slujbă. Anghel şi colegul Maxim s-au hotărât să-l invite în celula lor, pentru a dezlega taina şi a încerca să-l ajute. Circumspect la început, deţinutul a venit totuşi în celula lor şi intrând i-a salutat: „Doamne ajută!" „I-am răspuns cu aceeaşi salutare şi Anghel a deschis cuvântul: *Iartă-ne că te-am invitat la noi, dar înfăţişarea dumitale arată că nu ai ce căuta printre deţinuţii de drept comun. Nu vrem să-ţi redeşteptăm în suflet vreun moment dureros pe care poate l-ai trăit, avem între noi şi preoţi cărora, de crezi că e nevoie, îţi putem înlesni să te mărturiseşti.* «O, fraţilor, a zis şi lacrimile au început să-i curgă şiroaie pe obraji, şi eu sunt preot. Ieromonah. Dumnezeu m-a adus aici pentru păcatele mele.» Observând cruciuliţele legate la capul patului, a oftat: «Nu vă cunosc, dar dacă purtaţi ca armă în suferinţă Crucea Domnului Hristos şi aţi văzut zbuciumul sufletului meu, mă încredinţez că mă aflu în faţa unor oameni cu frică de Dumnezeu. Ascultaţi-mi mărturisirea, căci n-am mai spus nimănui până acum.» Eram uluiţi şi aşteptam, cu temere, spovedania unui preot monah, în faţa noastră, a unor mireni nevrednici"[94]. Şi le-a povestit cum a fost trimis de stareţul lui să cumpere în timpul Postului legume şi fructe din oraşul cel mai apropiat de mănăstire. A cumpărat produse din prăvălie iar altele i-au fost aduse direct din magazie, deja ambalate în saci. I-au fost cântărite, le-a plătit şi a plecat. La mănăstire când a desfăcut sacii, ce să vezi?! În loc de fructe în saci erau sâmburi şi coji şi doar câteva fructe

94 *Ibidem*, p. 122.

la gura sacului iar cartofii toţi erau stricaţi şi mucegăiţi. Stareţul l-a trimis înapoi şi i-a spus să-i zică negustorului că poate s-a înşelat şi să-i dea altă marfă bună. Deşi era mânios în sinea lui că se făcuse de ruşine, ieromonahul a mers şi i-a spus negustorului cum îl sfătuise stareţul. Spre surprinderea lui, negustorul a negat tot şi l-a făcut mincinos iar acesta mânios şi fără să gândească, i-a dat o palmă. Negustorul a căzut cu capul pe prag, lovindu-se de un fier. A murit pe loc. Toţi cei de-acolo au sărit, i-au rupt sutana şi l-au dus în lovituri la poliţie. A fost repede judecat şi condamnat la muncă silnică pe viaţă. „«Acum îmi ispăşesc pedeapsa, a continuat monahul, fiindcă aşa mi se cuvine. Trebuia să rabd mai degrabă paguba şi nedreptatea, batjocura şi înşelăciunea decât să mă mânii. Câţi oameni, fraţilor, mor în lumea asta fiindcă au primit o palmă? Dar mie Dumnezeu mi-a arătat că nu trebuia să ridic mâna împotriva celui ce m-a necinstit.» Ascultam cu ochii în lacrimi spovedania şi osândirea părintelui. *Părinte, aveţi o pravilă. Cum reuşiţi să o împliniţi în mediul aşa de neprielnic în care vă duceţi viaţa?* întrebă Anghel. «Asta e tragedia mea, a zis părintele, ziua nu pot face mai nimic. Numai noaptea, când toţi dorm, mă scol, bat metanii şi-mi plâng păcatul» *Părinte,* i-a zis Anghel, *dacă ai încredere în noi, te rugăm să vii la noi în celulă peste zi şi să-ţi faci aici pravila. Te însoţim şi noi în rugăciune*"[95]. Timp de două săptămâni cei trei s-au rugat împreună. Într-o zi, pe când îl aşteptau la rugăciune, ieromonahul nu a mai venit. Spre seară, a sosit bucuros în celula lor să le aducă marea veste: avea să fie eliberat pe baza unui decret care îi amnistia pe cei cu crime neintenţionate. Dumnezeu văzuse pocăinţa lui sinceră. I-a binecuvântat pe cei doi binefăcători ai lui şi îmbrăţişându-i s-au despărţit.

95 *Ibidem*, p. 122-123.

Părintele a stat în celulă apoi cu Traian Trifan, prietenul lui din lume, iar acum, frate de suferinţă. Iată cum îşi amintea de el peste jumătate de secol: *Mulţumesc din inimă bunului Dumnezeu că la vremea mea am cunoscut pe acest erou ascuţit în toate, care dorea să fie anonim şi cugeta smerit la toţi anii în care ne rabdă Dumnezeu fără să fim daţi morţii sau dracilor să ne piardă... Într-un moment de mare intimitate i-am spus cu grijă şi teamă: Doresc să plec la mănăstire! M-a privit puternic cu ochii aprinşi şi-a lăcrimat. Aceasta a fost ca o binecuvântare de la acest mare Bădiţă Trifan*[96].

În această perioadă mai blândă a detenţiei, deţinuţii au fost lăsaţi să lucreze în atelierele închisorii şi să muncească fiecare ce ştia. Anghel a ales să sculpteze, pentru că la asta se pricepea. *Am mai luat vreo zece pe lângă mine: doctori, profesori şi am zis că-i învăţ şi pe ei sculptură. În închisoare era un muzeu cu lucrări ale deţinuţilor. L-am văzut şi eu. Mi-a plăcut, erau acolo corăbii, lucrări în miniatură, toate foarte frumoase. Se hotărâse ca deţinuţii să facă un portret al lui Gheorghiu-Dej. Rama trebuia sculptată şi mi-au dat-o mie s-o fac. Am făcut cu creionul modelul pe ramă şi după aceea am sculptat-o. Lucrarea asta a fost declarată lucrarea cea mai frumoasă din tot muzeul închisorii. Până la urmă rama a luat-o directorul închisorii ca să încadreze un tablou cu portretul lui. Aşa mi-a ieşit vorba că sunt sculptor.*

Marin Naidim, coleg de suferinţă şi ucenic şi el al Părintelui, povesteşte: „S-au lucrat pe atunci la Aiud nişte candele din lemn de nuc, la iniţiativa lui Anghel Papacioc. La simbolistica exprimată pe aceste candele a contribuit şi domnul Trifan cu sugestii: crucea frântă însemnând

96 Fabian Seiche, *op. cit.*, p. 481.

credinţa pusă la încercare, lupul dacic arăta încleştarea în luptă a celor ce-i moştenesc pe dacii nemuritori, românii"[97]. Acum a sculptat şi candela neadormită ce se găseşte în chilia sa de la Techirghiol. Pe ea se regăseşte simbolistica de care vorbeşte Marin Naidim. Candela este delimitată în două spaţii de un brâu care uneşte şi separă totodată cele două lumi: celestă şi terestră, dar şi cele două componente ale umanului: sufletul şi trupul. *Brâul este simbolul puterii care face relaţia între pământ şi cer.* Pe postamentul de care este prinsă candela în perete se află reprezentate nişte cruci. Cele trei cruci frânte din spaţiul inferior arată *că Adevărul este prigonit în lume,* iar crucea de deasupra lor, din care ies raze ce se revarsă până jos, arată *că tot Adevărul va birui,* pentru că lupta este jos, iar biruinţa vine de Sus.

Tot acum, în acest atelier al închisorii, s-a realizat un chivot după modelul bisericii mănăstirii Curtea de Argeş. *L-am lucrat după o carte de istorie a lui Giurăscu care s-a strecurat prin închisoare. Era acolo o fotografie cu biserica de la Curtea de Argeş şi l-am făcut la scară cu nişte băieţi care se pricepeau la tâmplărie, din lemn de nuc, greu de tot, dar eram liberi să lucrăm*[98]. Aceste lucrări se făceau pe ascuns, la adăpostul altor activităţi îngăduite acolo, cum erau confecţionarea de jucării sau de coşuri de nuiele. „Chivotul avea ca model biserica mănăstirii Curtea de Argeş. Iniţiativa a aparţinut lui Ion Ianolide, iar proiectul a fost realizat de Nicu Mazăre. Tâmplăria din plăci de lemn de nuc, a fost lucrată de Ion Schiau, Dumitru Căliman şi Ion Iordache. Sculptura a fost realizată de Anghel Papacioc cu ucenicii Iulian Bălan, Petru Foti şi Sebastian Avram. Anghel Papacioc avea ca specialitate sculptura şi realizase în 1941-1942 uşile

97 *Mărturisesc robul 1036,* Ed. Scara, 1998, p. 88.

98 Părintele Teofil Părăian, *op. cit.*, p. 79.

împărăteşti pentru capela din Braşov. Înainte de eliberare (1946) a lucrat uşile de la intrare ale Băncii din Turda; după eliberarea din a doua arestare (1964) a lucrat alte uşi împărăteşti la unele biserici din Bucureşti. Lucrarea s-a realizat discret, piesă cu piesă, timp în care lângă Anghel Papacioc mulţi camarazi au învăţat să sculpteze, realizând candele din lemn de nuc, cu încrustări din os sculptat. S-au lucrat icoane pirogravate, cruci şi troiţe în miniatură, cruciuliţe din os şi medalioane, casete. Aiudul devenise un atelier artizanal, în care munca se îmbina cu fantezia. Fiecare realiza opere unicat. Unii au reuşit să le scoată afară, dar foarte multe au fost confiscate"[99].

Chivotul avea o înălţime de 65 de centimetri; au folosit pentru el 45-47 modele de sculptură. În atelierul închisorii nu existau instrumente specifice pentru sculptat, aşa că au folosit ace şi tot felul de instrumente improvizate de ei. Uşiţa de la intrare a chivotului era sculptată din os. „Materialul din care şi-au propus construcţia erau oase şi lemn de nuc. La prelucrarea materialului din os, care cerea o migală extremă prin frecare de piatră şi pe urmă cu traforajul, au luat parte o mulţime de legionari. Lucrarea s-a terminat prin aprilie 1946. Era o copie exactă la scară a bisericii sus amintite, executată cu o măiestrie deosebită, cu pictură, cu altar, strane, cu tot mobilierul bisericii lucrat miniatural, luminată electric cu becuri de lanternă şi cu baterie. Miniatura a fost aşezată pe un suport-placă de nuc aparent masiv dar, apăsând pe un anumit resort mascat, se putea scoate din acest suport un adaos subţire din lemn de nuc unde era săpat un fel de pisanie care începe cam aşa: «În aceste zile grele pentru neam şi ţară, noi... am făcut acest chivot şi îl dăruim mănăstirii de maici fecioare de la Vladimireşti»"[100].

99 Virgil Maxim, *op. cit.*, p. 118.

100 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, f. 392-393.

Un anume avocat a vizitat în această perioadă Aiudul şi, trecând pe la ateliere, a văzut chivotul la care lucra Anghel. Impresionat de frumuseţea lui a vrut să-l cumpere, dar Anghel l-a refuzat spunându-i că era deja destinat obştii de la Vladimireşti[101].

Chivotul urma deci să fie dăruit mănăstirii de maici de la Vladimireşti. Se punea însă problema scoaterii şi transportului lui la destinaţie. În final, au reuşit să primească aprobare pentru scoaterea lui din închisoare. „L-am expediat întâi la Bucureşti cu un camarad care se elibera. Dumnezeu rânduise toate. La Bucureşti a fost fotografiat şi apoi văzut de sculptorul Ion Jalea, fost coleg cu Anghel Papacioc la Şcoala de Arte şi Meserii, care a exclamat: «Dacă Anghel nu ar fi fost închis, ne-ar fi întrecut pe toţi». De la Bucureşti la Vladimireşti era cale lungă. La data aceea bande de soldaţi sovietici cutreierau ţara, jefuind, ucigând şi panicând populaţia. Chivotul a fost pus la vagonul poştal cu însoţitor până la destinaţie. Între Buzău şi Râmnicu Sărat trenul a fost oprit de dezertori sovietici"[102]. După ce au jefuit trenul, soldaţii au dat cu ochii de chivot şi au fost impresionaţi de frumuseţea lui. Au cerut să li se explice adresa de pe colet şi l-au dus ei personal la mănăstire. După 1955, când mănăstirea a fost desfiinţată, chivotul a dispărut împreună cu alte odoare din mănăstire. Se pare că tot ruşii l-au luat, pentru frumuseţea lui.

La 8 septembrie 1946, în urma expirării pedepsei, Anghel a fost eliberat din închisoarea Aiud. Rugăciunile Maicii Domnului şi ale Sfântului Ioan Evanghelistul opriseră „arderea de tot" a celor ce, prin nădejdea în Dumnezeu, împliniseră proorocia Sfântului Agatanghel[103].

101 *Ibidem*, f. 94-103.

102 Virgil Maxim, *op. cit.*, p. 118.

103 În închisoare circulase o carte ce se numea „Agatanghel sau Sfârşitul omului. Proorocie pentru şapte sute de ani despre politiceştile

Noul regim de conducere a ţării, comunismul, preluase puterea în 1944, când Anghel era încă în închisoare. La eliberare, va găsi o societate românească schimbată şi care se va schimba din ce în ce mai mult în următorii cincizeci de ani.

După eliberare a mers la Misleanu, la casa părintească în care locuia acum fratele său Ion, căci mama murise, cum am văzut, pe când Anghel se afla în închisoare. Acum se pregătea de o altă eliberare, eliberarea de grijile acestei lumi, pentru a atinge vârful Scripturii: „Vrei să fii desăvârşit? Ia-ţi crucea şi urmează-Mi Mie!"[104].

---

treburi din Europa", scrisă de un Sfânt care trăise în insula Rodos, pe nume Agatanghel şi care avusese descoperirea în anul 1272-1273. În ea era profeţită întrega evoluţie politică a Europei. Ceea ce a atras atenţia deţinuţilor ce au citit-o, era proorocia despre ţara aşezată pe Carpaţi până la Dunăre, Ţara de la gurile Dunării, numită şi Ţara Lupului, unde va apare fiul omului încins cu sabie de Arhanghel, care va face o organizaţie numită Legheon (Legiune, n.r.). Membrii acestei organizaţii vor fi prigoniţi de capul statului, vor fi închişi şi ucişi la răspântii de drumuri şi mulţi vor fugi peste hotare prigoniţi. Dar Maica Domnului şi Sfîntul Ioan vor aduna în potire sângele lor şi se vor înfăţişa cu el înaintea Tronului Fiului Său. Şi nu pentru vrednicia lor, ci pentru rugăciunile Ei, cei ce vor mai fi rămas vii vor fi scoşi afară din temniţe.- după Virgil Maxim, *op. cit.*, p. 124-125.

104 Luca 18, 22 şi Marcu 8, 34.

XI. Plecarea la mănăstire

Gândul de a merge la mănăstire, de a-şi închina viaţa lui Dumnezeu, încolţise de timpuriu în mintea lui Anghel, ce ardea ca un înger. Iată cum îl descrie, succint şi cuprinzător, Ioan Ianolide, unul din cei ce l-au cunoscut încă din perioada Aiudului: „Mărunt, slab, ager şi viu, om fără compromisuri. Micul cel mare. S-a călugărit din vocaţie. Suflet şi trup feciorelnic, caracter integru. Energie necurmată şi imensă putere de iubire. Om de luptă şi sacrificiu. Conştiinţă şi capacitate misionară. A făcut prozeliţi şi înainte şi după ce a depus votul monahal. S-a zbătut să impună adevărata conştiinţă creştinilor şi a reuşit. Este un far al lui Hristos"[105].

La 13 ani făcuse legământ cu prietenul de liceu să meargă amândoi la mănăstire, însă doar el a rămas pe poziţie, prietenul s-a căsătorit. După prima închisoare, în lagărul de la Miercurea Ciuc, şi-a întărit această convingere, deşi pe plan social înregistra numai succese: avea un serviciu bun, un salariu mare (*Atunci un salariu cu care puteai să trăieşti bine era de 2000 de lei, iar eu aveam un salariu de 9000 de lei.*), avea maşină proprie, apoi a devenit chiar primar. Aşa cum spunea el însuşi, *la mănăstire trebuie să pleci ca un învingător, nu ca un învins*, iar el era un învingător.

În timpul detenţiei de la Aiud, toate gândurile şi pornirile sufleteşti de a-şi închina viaţa lui Dumnezeu s-au limpezit

105 Ion Ianolide, *op. cit.*, p. 328.

în focul suferinţei. Aici, cum declara mai târziu: *am avut cea mai nemiloasă renunţare la viaţa de mirean, cu procese sufleteşti care mi-au luminat viaţa interioară până la cea mai din urmă renunţare, închinându-mi - dintr-o mare necesitate - toate sentimentele inimii mele Domnului*[106]. *Cu Virgil Maxim m-am legat în faţa lui Dumnezeu dacă ieşim afară* (din închisoare, n.r.), *să ne călugărim*[107]. Tot aici i-a mărturisit această taină a sufletului său şi prietenului Traian Trifan. Acum, după cea de-a doua perioadă de recluziune, iată că venise timpul. La 33 de ani, vârsta „bărbatului desăvârşit"[108], Anghel era hotărât.

Mama lui ştia înainte de a muri de gândul ce-l avea. *Am avut o mamă foarte bună, însă când a auzit că plec la mănăstire, nu prea a fost de acord. Nu ştia ea, săraca! Sunt foarte bucuros că m-am făcut călugăr. N-am greşit, chiar dacă am supărat pe mămica. I-am spus: Mămică, trebuie să vină toţi aici!*[109]. Stanca, precum odinioară Antuza, mama Sfântului Ioan Gură de Aur, se gândea că ar rămâne încă o dată văduvă dacă ar fi lipsită de Angheluş. Acum mama plecase din această lume, dar alte piedici se arătau.

Când să plec la mănăstire aveam o situaţie familială mai grea. Doi dintre fraţii mei muriseră, copiii lor erau toţi mici, fiecare cu nevoile lui, eram singurul mai apropiat şi mă simţeam responsabil de creşterea lor, de educaţia lor. Însă voiam să merg la mănăstire, să mă fac călugăr. M-am gândit: Şi peste cincisprezece ani tot mici vor fi, dar în cincisprezece ani se pot întâmpla multe. Şi nu m-am lăsat!

---

106 Adrian Nicolae Petcu, *Părintele Arsenie Papacioc...*, *art. cit.*, p. 256.

107 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 49.

108 Efeseni 4, 13.

109 Rev. *Atitudini*, anul II, 10 martie 2010, p. 30.

Nici rudele nu erau de acord cu hotărârea lui Anghel. Avea o mătuşă bogată ce era căsătorită cu prefectul Bucureştiului. Înainte de a pleca la mănăstire, Anghel a mers la ea să-şi ia rămas bun. Când i-a spus hotărârea lui, femeia nu a fost de acord. I-a spus contrariată: „Ce e aia mănăstire?! Tu ai fost legionar!" *Şi ce dacă am fost legionar,* a răspuns Anghel, *mie-mi plăcea de legionari, pentru că erau religioşi. Arhanghelul Mihail era patronul lor, îi ştiam încă de pe atunci troparul.* Lui Anghel nu i-a plăcut deloc poziţia mătuşii.

Mai târziu spunea: *Am fost legionar, dar acum sunt călugăr, dincolo de orice.* Iată cum îi explica aceasta unui coleg: *„Noi, cei care am trecut prin astfel de încercări mari* (suferinţele suportate în timp ce era legionar, n.r.) *nu trebuie să ne oprim aici, trebuie să mergem înainte, să ajungem culmea de pe care putem privi mult mai departe, lumea cealaltă, unde dăruirea înseamnă trăire în duhul lui Dumnezeu. Aici găseşti un liman nou de linişte şi pace, rănile se vindecă în chip minunat şi satisfacţiile dobândite sunt nebănuit de nepieritoare"*[110]. Monahismul era această culme net superioară oricărei ideologii, organizaţii sau forme de vieţuire şi, în curând, tânărul Anghel avea să i se dedice cu toată fiinţa lui.

Sosise şi momentul emoţionant al despărţirii de sat şi de familie. *Când am plecat la mănăstire n-am trecut prin sat, că mă cunoşteau oamenii, am plecat pe la margine, că noi stăteam în capul satului. Şi era între ai mei şi un nepot mai mic. Când am întors eu capul, ei toţi erau cu mâinile la ochi, plângeau şi plângea şi ăsta mic. Că e mare jertfă asta; nici dacă te însori peste mări şi ţări nu te plânge aşa. Eu am înţeles prin asta ruperea totală de familie.*

110 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 148-173.

De la Misleanu a pornit spre Bucureşti. Fratele lui, Ion, se afla aici internat la spitalul de plămâni Filaret[111], bolnav de TBC. *M-am dus să caut un preot care să îl spovedească. Ştiam cât de importantă este spovedania, citisem Patericul, îl aveam de vreo şase ani. Nu ştiu cum, am ajuns la mănăstirea Antim. Nu mai văzusem până atunci călugări sau călugăriţe. Acolo am văzut un preot, m-am dus la el şi i-am vorbit despre fratele meu care era în spital şi despre mine i-am spus că aş vrea să mă călugăresc. Preotul şi-a notat conştiincios numele fratelui, spitalul, salonul şi a mers la el, l-a spovedit şi l-a împărtăşit. Şi-a făcut fratele meu o listă cu păcate de vreo patru coli de petiţie, s-a spovedit curat. Mai târziu am aflat eu că acel preot era marele profesor Benedict Ghiuş. De-atunci am prins mare evlavie la el; pentru asta l-am pomenit toată viaţa. Am fost iarăşi la fratele meu la spital iar la plecare, uitându-mă înapoi, mi-am spus: Nu cred că o să-l mai văd vreodată viu. Şi aşa a fost, că el a murit la scurt timp. În acel moment eu am plecat la mănăstire să mă călugăresc.*

Era 13 ianuarie 1947 când, „din valul lumesc osebinduse"[112], Anghel se îndrepta spre alt tărâm[113]. *M-am dus la Patriarhie să mă-nchin la Sfântul Dumitru. Erau primele moaşte la care mă-nchinam, am fost foarte mişcat, dar ştiam de mine. Când am ieşit din biserică şi am văzut cerul liber, am avut aşa o tresărire interioară, că-mi venea să mă arunc în cerul ăla liber, aveam acea nebunie pentru Hristos. Şi n-am greşit!*

---

111 Acum Nasta.

112 Din slujba Vecerniei la Sfântul Arsenie cel Mare.

113 Odată, când era preot, a făcut o slujbă în casa unor mireni, iar fetiţa familiei i-a spus: „Să mai vii pe la noi." *Şi i-am spus: Ce să fac, dacă eu sunt pe tărâmul celălalt...* Monahismul este ca un alt tărâm, dobândit doar de cei trecuţi prin probe grele, lămuriţi astfel pentru a fi vrednici să-l locuiască.

Mai jos de Patriarhie era un magazin de cărţi bisericeşti şi mă rugase un anume colportor să-i duc o carte vânzătorului de la acest magazin. Ei se cunoşteau între ei, colportorul şi vânzătorul, dar eu nu-l cunoşteam pe vânzător, îmi era un străin. Şi erau în faţa magazinului două femei. I-am dat cartea vânzătorului şi n-am apucat să mă depărtez 30-40 de metri că una din femei a venit după mine: „Domnule, vă cheamă vânzătorul!" M-am întors la el, mi-a întins o carte şi mi-a zis: „Să-ţi ţii făgăduinţa!" Atât mi-a zis. Îţi dai seama, nu-l cunoşteam şi nu mă cunoştea, nu ştia el ce gândeam eu, care erau făgăduinţele mele cele mai tainice. Era încă un semn că trebuia să merg înainte.

Cum mergea pe stradă, i s-a lipit de talpa pantofului o fotografie. A ridicat-o şi a văzut că pe ea era reprezentat Giulgiul din Torino. A luat asta ca pe un îndemn în plus pe drumul pe care pornise. Fotografia a păstrat-o toată viaţa, o ţinea în Agheasmatar, cartea pe care o purta mereu cu el.

Tot atunci, pe stradă, s-a întâlnit cu fostul lui căpitan din armată, care acum devenise maior. Acesta s-a bucurat foarte mult să-l vadă pe Anghel, era entuziasmat: „Eu voi fi avansat în grad mai mare, rămâi şi tu în armată, te voi pune într-un post bun, căci am nevoie de oameni ca tine." Anghel i-a răspuns: *Nu mai insistaţi, eu chiar acum plec să mă călugăresc!* Maiorul a respectat alegerea lui şi s-au despărţit cu bine.

Peste ani, amintindu-şi aceste momente, spunea: *Am plecat la mănăstire dintr-o nebunie pentru Hristos. M-am călugărit cu multă râvnă, că dacă nebunia pentru Hristos nu există, nu poţi să rezişti. Aici te pierzi ca să te poţi regăsi, în poziţie îngerească*[114].

114 Rev. *Scara*, nr. 7, 2001, p. 136-137.

Cum spunea altădată: Monahismul reprezintă *un eroism care depăşeşte oricare alt eroism omenesc, pentru că inimile acestea* (ale celor intraţi în monahism, n.r.) *au deliberat singure, au hotărât fără echivoc, fără milă pentru familie şi pentru tinereţea lor cu tot ce e frumos în ea*[115].

Plecase la mănăstire pentru a împlini cuvintele cele mai înalte ale Sfintei Scripturi. *Sfântul Vasile cel Mare spune: „Care-i cuvântul cel mai de vârf al Sfintei Scripturi să-l pot ajunge?" şi-l remarcă Mântuitorul când spune tânărului bogat: „Vrei să fii desăvârşit? Lasă-ţi toate şi vino după Mine!"*[116].

Întâi a mers la mănăstirea Frăsinei. *Am avut intenţia să merg la mănăstirea Frăsinei, care avea un metoc în Râmnicu Vâlcea. Acolo l-am întâlnit pe stareţul mănăstirii. N-a fost Dumnezeu absent, dar trebuia să fii dibaci să înţelegi prezenţa Lui. Eram în tren la clasa a IV-a, în vagoane unde se transportau şi animale. În vagon, un grup de tineri cântau cântece religioase. Eram atât de fericit şi ziceam în sinea mea: „Uite, îngerii cum îmi cântă!" Acolo în tren am întâlnit un colportor care cunoştea toate mănăstirile. Era îngerul păzitor pentru mine, care eram un străin. El m-a condus la metocul mănăstirii Frăsinei. Bătrânul Simeon, stareţul mănăstirii Frăsinei, mi-a zis: „Nu te primesc, frate. Te văd că eşti niţel mai învăţat şi nu te pot pune la boi. Şi atunci ce-o să zică fraţii: pe acesta-l ţii la cancelarie, iar pe noi ne pui la greu!" Stareţul a greşit în aprecierea lui, dar nici eu nu puteam să-i dovedesc nebunia mea pentru Hristos*[117].

---

115 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 132.

116 Matei 9, 21.

117 Arhim. Arsenie Papacioc, *Veşnicia ascunsă într-o clipă*, ed. cit., p. 27-28.

XII. Frate la mănăstirea Cozia

De la Frăsinei a plecat la mănăstirea Cozia. *Când am ajuns la Cozia şi am coborât din tren, vedeam răsăritul la apus şi apusul la răsărit. Eram conştient de acest lucru. Cât am stat aici, doi ani, aşa a fost. Când am plecat, am văzut din nou răsăritul la răsărit şi apusul la apus.*

Am mare evlavie la Maica Domnului. Când am ajuns prima dată la mănăstirea Cozia mi-am spus: Unde să merg eu prima dată în mănăstire? M-am dus la icoana Maicii Domnului din biserică, am îngenuncheat şi am plâns la ea. Cum spunea mai târziu: *Cea mai mare mulţumire o am către nemărginita bunătate a lui Dumnezeu, că ne-a dat şi am cunoscut mijlocitoare pe Maica Domnului. În mănăstire mi-am aprins sufletul de bucurie, încredinţându-mă rugăciunilor Maicii Domnului, apărarea neajunsă a noastră, a celor slabi*[118].

Când m-am dus la mănăstire era iarnă şi era zăpada mare, nu se putea face vecernia în biserică, se făcea în trapeză şi m-a pus pentru prima dată, începător, să citesc catisma de la vecernie. Şi am început să citesc. După ce am citit-o, un părinte, Gherasie, zice: „Ascultă, frate Anghele! De unde ştii să citeşti?", pentru

118 Arhim. Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovniceşti*, ed. Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1993, vol. 1, p. 452.

că el nu ştia carte. „Eu aşa m-am născut, părinte, nu ştiu de când!" M-am umplut de un mare folos[119]. Mai târziu,[120] va folosi exemplul acestui călugăr simplu dar trăitor, pentru a susţine păstrarea tradiţiei în Biserică.

După ce am intrat în monahism, mărturisea Părintele, *m-am simţit foarte mic şi neînsemnat, dar încurajat puternic de importanţa tainei acestei dăruiri. Am simţit imensa valoare a focului naşterii din nou într-o aşezare smerită a fiinţei mele, lucru pe care în lume nu l-aş fi putut trăi şi cunoaşte, pentru că nu există crucea de aur a tăierii voii proprii. Aici, cu darul lui Dumnezeu, se subţiază mintea şi se smereşte inima şi nu ştii de unde cunoşti lucruri ascunse ţie până atunci. Aici am constatat că ni se descoperă la nesfârşit posibilităţi de viaţă curată, că „Dumnezeu vrea să-ţi dăruiască mai multe bunătăţi decât ceri tu", cum spune Fericitul Augustin, şi eşti îndemnat spre o mare nădejde de mântuire. Aici, în mănăstire am învăţat cel mai mult a ierta, a mă ruga ziua şi noaptea lui Dumnezeu şi a iubi fără părtinire pe oameni*[121].

Maica Domnului, căreia tânărul frate Anghel i s-a încredinţat dintru început, nu a întârziat să-şi arate sprijinul şi ocrotirea faţă de el, tot dintru început. *La Cozia am avut ascultarea de paracliser. Pe vremea aceea nu era ulei, era vremea comuniştilor, când se dădea cu raţia şi mă rugam mereu să nu se stingă candela de la icoana Maicii Domnului. Într-o seară am pus ultimul ulei pe ca-re-l mai aveam, fără să se umple candela. Înainte puneam candela plină şi ţinea până dimineaţa. Venind spre biserică, pe la ora cinci, mă rugam: Maica Domnului, să nu se stingă candela! Am deschis uşa şi*

---

119 *Ne vorbeşte Părintele Arsenie*, vol. 3, ed. cit., p. 21-22.

120 În timp ce era închis în cadrul lotului Rugul Aprins.

121 Arhim. Ioanichie Bălan, *op. cit., p. 452-453.*

cum am intrat, m-am uitat la candelă şi ardea. Când am văzut asta am îngenuncheat şi am mers în genunchi până la icoană, mulţumind cu lacrimi. În toată viaţa lui a avut această râvnă, de a păstra candela mereu aprinsă. Cum ardea candela din chilia unde se nevoia, aşa ardea şi inima lui de dragostea lui Hristos.

Într-o noapte ne-a pus de-am cărat saci iar a doua zi m-a-mbrăcat în lung (rasofor, n.r.). *Era slujbă cu arhiereu şi eu eram paracliser. Îmi făcuse însă o haină mai lungă şi mă împiedicam în ea în timpul slujbei. Apoi, când să duc sfeşnicul cu lumânare, s-a agăţat un covoraş de un cui din talpă şi am început să-l târăsc după mine. Eu scuturam piciorul, dar covorul nu cădea. Am zis în gând: Or să mă-mpuşte!, că era ditamai arhiereul, era prima dată când vedeam un arhiereu îmbrăcat aşa şi mi-era teamă.*

Ca frate, Anghel era foarte ascultător. Odată trebuia să aducă din pădure nişte coarde de viţă de vie sălbatică, din care se făcea cărbune pentru aprinderea tămâii. A mers şi a găsit o coardă foarte mare. Era iarnă geroasă şi s-a chinuit mult, a tras de ea până l-a azvârlit cu putere, încât a trebuit să stea puţin până să-şi recapete răsuflarea. *Însă eu eram bucuros.*

Altădată a mers cu un călugăr la moaştele Sfântului Pahomie. Acest Sfânt Pahomie pustnicise prin acele locuri împreună cu alţi doi călugări, însă stăteau separaţi. Nu mai ştia nimeni pe unde sunt, doar un frate de la Cozia le ducea o dată la câteva săptămâni pesmeţi pentru a se hrăni. Când le ducea odată hrană, l-a găsit pe Sfântul Pahomie mort. L-a luat în spate şi l-a cărat până la mănăstire ca să-l îngroape acolo. Peste noapte, Sfântul Pahomie i s-a arătat în vis şi înfricoşându-l, i-a poruncit să-l ducă înapoi la locul unde sihăstrise. Fratele l-a luat a doua zi în spate, l-a dus înapoi şi, trântind sfintele moaşte în peşteră, a spus cu năduf: „Cu urşii

ţi-a plăcut să trăieşti, cu urşii te-am adus să stai!" Cum a spus acestea, fratele a amuţit pe loc şi n-a mai putut să mai vorbească. La moaştele lui aflate în peşteră, mergea acum şi fratele Anghel să se închine împreună cu alt frate. În drum spre peşteră au trecut pe la mănăstirea Stânişoara. Un monah de aici, pe nume Agatanghel, pe care fratele Anghel nu-l mai văzuse niciodată, l-a strigat spunându-i: „Frate Anghel, ştiu că te duci la Sfântul Pahomie. La întoarcere să treci pe la mine, că vreau să-ţi spun ceva." După ce s-a închinat la sfintele moaşte, la întoarcere s-a oprit la mănăstirea Stânişoara. Monahul Agatanghel i-a spus: „O să te facă preot; tu să asculţi şi să primeşti preoţia. Eu am fost neascultător când au vrut să mă facă preot şi am fugit cu un frate al meu. Ne-am pregătit de fugă, ne-am luat mâncare şi haine şi într-o seară am fugit. Ne-a prins noaptea în pădure şi ne-am culcat acolo. În seara aceea am avut un vis de parcă era aievea. Am văzut un om mare şi negru, era vrăjmaşul, care m-a întrebat: «Unde te duci, Agatanghele? Să ştii că eu voi ajunge înaintea ta în locul în care vrei să mergi.» Atunci m-am înfricoşat şi m-am întors la mănăstire."

Părintele Maxim, duhovnicul lui Anghel, a fost şi el odată să se închine la Sfântul Pahomie şi la plecare a luat cu el un os de la mâna sfântului. Dar sfântul nu permitea nimănui să ia ceva din moaştele lui aşa că osciorul a dispărut din chilia părintelui Maxim. Când a mers din nou în munte la Sfântul Pahomie, a găsit osul la locul lui.

Anghel împărţea chilia cu părintele Maxim, fiind despărţiţi de o draperie. Acesta era orb şi l-a întrebat odată pe Anghel: „Frate Anghel, te văd băiat curat, vreau să te întreb ceva. Eu nu mă mai pot ruga citind din cărţi, dar spun zilnic de o mie de ori rugăciunea lui Iisus. Ce zici, e bine?" Fratele Anghel, când a auzit o cifră aşa de mare, s-a mirat şi a zis: *E bine, părinte!...* Însă odată, fratele Anghel s-a uitat, printr-o tăietură a draperiei, cum

se ruga părintele. Avea nişte mătănii lungi de vreo cinci metri, cu nişte boabe mari cât nuca. Şi dădea câte o boabă, făcea câte o cruce şi spunea rugăciunea lui Iisus. Dar ca să împlinească numărul ce şi-l propusese, de o mie de rugăciuni, se grăbea şi făcea semnul sfintei cruci doar pe jumătate.

Se instalase comunismul în ţară, iar de la eliberarea din închisoare, atenţia Securităţii era mereu asupra lui. Tânărul frate Anghel avea obligaţia să raporteze poliţiei orice deplasare pe care intenţiona s-o facă. De asemenea era verificat aproape lunar la Cozia pentru a se stabili dacă nu cumva are şi preocupări politice, pe lângă cele monahale. Rezultatul acestor cercetări era de fiecare dată negativ[122].

În această perioadă fratele Anghel, ca şi stareţul său, Ghermano, au fost numiţi să predea disciplina Educaţie la şcoala ce fiinţa pe lângă mănăstirea Turnu. Încă de la începutul anului, fratele Anghel şi-a anunţat tema pentru tot anul: „Despre Hristos". A predat un trimestru, după care directorul şcolii i-a interzis să mai meargă pe această temă şi i-a impus să predea materialismul comunist, deoarece *în acea vreme comuniştii nu aveau cadre formate pentru asta*. Fratele Anghel nu a fost de acord şi şi-a dat demisia. Nu i-a fost acceptată, dar a înaintat-o de mai multe ori. Stareţul, în schimb, a acceptat să predea ce-i cereau comuniştii, pentru salariul de profesor care era de 200 de lei, o sumă importantă la vremea aceea, dar care *nu merita*. Fratele Anghel chiar l-a mustrat pe stareţ: *Cum aţi acceptat, părinte stareţ, să vă lepădaţi de Hristos?!*

Dacă la început stareţul îl numea „înger", după această întâmplare a început să-i facă necazuri, să-l prigonească. La început îi promisese că îl face călugăr *şi eu, ca o mireasă nevinovată, i-am spus: Să-mi faceţi camilafcă*

122 Adrian Nicolae Petcu, *Părintele Arsenie...*, *art. cit.*, p.257.

ca la noi, nu ca la alte mănăstiri! Dar nu l-a mai făcut călugăr. Dimpotrivă. I-a schimbat chilia cu una care avea un perete de piatră în care bătea Oltul, sub *cerdacul lui Mircea* şi iarna se umplea tot peretele de gheaţă.

Părinţii din mănăstire erau nedumeriţi de purtarea stareţului faţă de fratele Anghel şi l-au întrebat de ce îl tratează aşa. Anghel venise la mănăstire deja format, era un frate bun. În diverse probleme, părinţii de la Cozia şi chiar stareţii de la mănăstirile din jur, veneau de multe ori şi îi cereau părerea: „Frate Anghele, cum vezi problema cutare?" şi el îi sfătuia. Atunci stareţul, ca să scape de el, l-a trimis la Comanca, o localitate aflată la doi kilometri de Caracal, unde era o moşie de 300 de hectare ce aparţinea la şase mănăstiri. Fiecare mănăstire trimitea aici, pe rând, câte un călugăr sau o maică pentru a administra pământul. Erau trimişi călugării care erau mai delăsători, care nu făceau treabă bună în mănăstiri, însă pe Anghel îl trimisese ca să scape de el.

Între mănăstirile care aveau pământ la Comanca era şi mănăstirea Tismana. Stareţul de aici, Gherasim Iscu, când l-a văzut pe Anghel acolo, i-a spus stareţului de la Cozia indignat: „Cum puteţi să ţineţi un astfel de om aici?!" El chiar i-a propus lui Anghel să vină la Tismana, dar Anghel i-a răspuns că fără blagoslovenia stareţului său nu pleacă nicăieri.

La Comanca, Anghel şi-a luat o capră care fătase *de neleapcă*, adică înainte de termen. O cumpărase cu ied cu tot. Cum nu avea nevoie de ied, s-a gândit să-l vândă. A intrat într-o curte şi cei care l-au cumpărat l-au şi tăiat. Când a vrut să plece, capra ţipa după ied şi Anghel era la mijloc. (*Îmi rupea inima în două.*) Ca să poată lua capra de acolo, a pus pielea iedului într-un băţ, a ţinut-o înaintea caprei şi doar aşa capra l-a urmat.

Capra era foarte năzdrăvană. În faţa căsuţei în care locuia se afla un brăduţ şi capra sărea mereu pe el să-l

mănânce, iar Anghel alerga după ea să o certe. Odată, capra n-a avut unde să mai fugă şi a sărit pe o punte a hambarului pe care de obicei se treceau sacii. Dacă a văzut Anghel că de-acolo nu mai are unde fugi, a lăsat-o în pace. De-atunci, de câte ori alerga după ea să o prindă, ea sărea pe punte şi scăpa.

Seara oamenii din sat veneau la Anghel să le vorbească despre Hristos. Se aşezau pe jos în cerc şi *se forma un cerc cu diametrul de 20 de metri.* Capra alerga pe la spatele lor, le lua pălăriile din paie şi le aducea fratelui Anghel. Când se înnopta, capra venea şi se aşeza în spatele lui. Oamenii spuneau: „Uite, că-şi cunoaşte stăpânul!" De altfel nu se lăsa mulsă de nimeni decât de Anghel, altfel dădea din picioare.

Aici era şi un hambar mare în care se depozitau cerealele. În el se retrăgea de obicei Anghel să se roage. Nu putea băga şi capra înăuntru, deoarece pe jos erau numai grăunţe şi aceasta ar fi început să mănânce şi să umble pe-acolo. Stând afară, capra a făcut aşa o gălăgie că s-a hotărât să o aducă înăuntru. I-a îndoit picioarele din faţă şi a aşezat-o lângă el. A doua zi când a intrat în hambar să se roage, capra a venit singură, s-a aşezat în genunchi şi a stat aşa fără să facă vreun zgomot. Asta l-a impresionat pe Anghel foarte mult: *Mult m-am folosit de capra aceea!* Anghel îndruma spre bine atât fiinţele cuvântătoare cât şi pe cele necuvântătoare, astfel chiar şi „caprele" deveneau „oi".

O altă necuvântătoare care îi mai alina surghiunul era o găină. Într-o zi aceasta a dispărut şi fratele Anghel s-a gândit să se roage la Sfântul Mina. Se ruga aşa: *Sfinte Mina, dă-mi găina!* Până la urmă a găsit-o. (*De atunci am început eu să am mare evlavie la Sfântul Mina.*) L-a mai ajutat sfântul odată când fusese arestat la Ploieşti. Avea o servietă în care erau nişte cărţi religioase. La controlul genţilor se temea că au să i le ia. Atunci s-a

rugat în gând la Sfântul Mina: *Sfinte Mina, nu-i lăsa să-mi ia cărţile!* Ca prin minune, cel ce controla genţile a trecut pe lângă servieta lui ca şi cum n-ar fi fost acolo.

De obicei fraţii stăteau la Comanca, o lună. Pe mine mă uitase stareţul acolo. A stat 16 luni, i se rupsese de tot rasa, rupea aţe din ea ca să o mai peticească, *mi le coseam şi eu cum puteam. Eram prigonit dar eram fericit; aveam răbdare şi n-am vrut să plec din mănăstire. Am zis: Dacă mă dă afară plec, dacă nu, nu! I-am spus şi stareţului: Dacă-mi daţi blagoslovenie, plec, dacă nu, rămân aici orice-ar fi!* Pe la 80 de ani spunea: *Dacă am o bucurie la vârsta mea, după zeci de ani de mănăstire, aceasta este că nu am făcut un pas fără blagoslovenie, oriunde m-au trimis acolo m-am dus*[123].

Tot pământul de la Comanca aparţinea la şase mănăstiri. Pentru că moşia aceasta era aşa de mare şi în anul acela rodul de grâu fusese bogat, comuniştii voiau să ia atât pământul mănăstirilor cât şi grâul recoltat. Primarul de aici a început această acţiune mai devreme decât fusese hotărât. Grâul îl încărcase deja în vagoane. Fratele Anghel a mers la primărie şi a protestat faţă de acest act abuziv. I-a spus primarului: *În seara asta te vor scoate din funcţie şi ai să vii cu trăsura la mine să-ţi ceri iertare!* Şi aşa a fost. Seara, comuniştii l-au scos din funcţie pentru că nu se încadrase în planul lor şi începuse acţiunea mai devreme. A doua zi primarul a venit la fratele Anghel şi l-a întrebat: „Cine eşti, domnule, dumneata?!". *Nu sunt mai mult decât ce vezi,* i-a răspuns el, *însă îţi spun că nu trebuie să iei grâul mănăstirilor pentru că asta e viaţa lor!* Atunci grâul nu a mai fost luat, deşi era încărcat deja în vagoane. (*Bineînţeles că atunci când am văzut ce s-a-ntâmplat, m-am dus cu*

123 Părintele Teofil Părăian, op. *cit.*, p. 87.

capra mea, am căzut în genunchi şi m-am rugat.)

Când a venit stareţul de la Cozia, Ghermano (el era şi exarh), ceilalţi stareţi i-au povestit că fratele Anghel salvase grâul mănăstirilor. Spuneau: „Uite, Anghel a făcut asta!" Atunci stareţul a mers la fratele Anghel şi i-a spus: „Îţi dau blagoslovenie să pleci!" (*Aceasta era răsplata pentru că salvasem grâul.*) Apoi stareţul l-a întrebat: „Şi unde ai să te duci?". *Asta nu pot să vă mai spun,* i-a răspuns Anghel, *pentru că nu mai sunteţi stareţul meu!* (*Era primul meu act de îndrăzneală, dar îmi făcuse multe necazuri.*) După ce i-a dat blagoslovenie au mai mers împreună cam 300 de metri şi stareţul i-a spus la despărţire: „Ce să fac, frate Anghel, sunt un om fricos", la care Anghel i-a răspuns: *Părinte, frica este un păcat de moarte. Cedăm, dar până la adevăr, chiar dacă trebuie să plătim cu viaţa.*

Peste ani de zile, la Cheia, când fratele Anghel era ieromonahul Arsenie, a venit stareţul Ghermano să-l vadă. Părintele l-a primit cu multă bunăvoinţă. Stareţul l-a întrebat: „Părinte, nu eşti supărat pe mine?" *Nu, nu sunt supărat,* i-a răspuns Părintele. Atunci stareţul şi-a cerut iertare după care a plecat. Peste doar două luni a murit pe străzile Braşovului.

În august 1948, după ce a plecat de la Cozia, a mers la Tismana, chemat de stareţul de aici, Gherasim Iscu. La Tismana a stat numai o zi, după care l-au trimis la Cioclovina, un schit al acestei mănăstiri, aflat la patru kilometri în pădure. Aici a vieţuit singur cinci luni de zile. Ascultarea lui era să aibă grijă de cei douăzeci de stupi de albine. Erau aici mulţi lupi şi urşi, însă nici un urs nu s-a apropiat de stupi. Avea o tablă în care bătea în fiecare seară şi aşa îi îndepărta.

Făceam slujbă la miezul nopţii, aşa îmi propusesem eu. Odată am întârziat cu slujba şi am auzit clopotele bătând. Nu avea cine să facă asta, că eram singur

acolo. M-am dus să văd cine este, sforile se mişcau, dar nu era nimeni. M-am dus în biserică, m-am trântit la pământ şi m-am rugat gândindu-mă că a fost îngerul care m-a trezit la ora slujbei, cu toate că în viaţa mea nu prea am fost lenevos.

Viaţa lui duhovnicească la schit nu era lipsită de ispite, căci vrăjmaşul încerca orice ca să-i strice lucrarea. Pe lângă lupii şi urşii ce erau o ameninţare permanentă, era căutat şi de comunişti spre a fi arestat. Într-o zi, însă, i-a apărut în cadrul uşii o ameninţare în carne şi oase, cu totul neaşteptată pentru sălbăticia locului. Se afla în bucătăria improvizată a schitului şi amesteca cu făcăleţul în ceaunul cu mămăligă, când a intrat *o boieroaică de prin împrejurimi* şi, fără altă introducere, i-a spus că-l place. Fratele Anghel, a reacţionat prompt, ameninţând-o cu făcăleţul: *Pleacă de-aici, că dacă mă iau cu făcăleţul ăsta după tine...!* Femeia a luat-o la fugă înspăimântată, *ce-o fi zis ea: „Călugărul ăsta nu ştie multe..."*

Într-o noapte au venit comuniştii să-l aresteze, dar n-au putut urca la schit de teama lupilor. *Securitatea a trimis pe un oarecare într-o noapte acolo. Eu eram în biserică şi vedeam nişte lumini pe pereţi... Ce-o fi asta? Nu ştiam. Vă daţi seama... Acela venea cu felinarul, gonit de lupi, trimis să mă aducă la mănăstire, la Tismana. I-am spus: Nu te mai duce. Iar cei care ne aşteptau au gândit: „Dacă nu vine, l-au mâncat lupii; dacă vine, vine." Eu l-am rugat să nu mai plece. El: „Nu se poate!" Iarăşi s-a dus cu felinarul şi i-au ieşit lupii înainte. Şi iar văd luminile pe pereţi. Zic: L-au luat lupii la goană. Bineînţeles a venit înapoi. Şi aşa am scăpat de arestare*[124]. Însă stareţul de la Tismana, Gherasim Iscu, nu a scăpat, a fost arestat şi a murit apoi în închisoare. *A fost un mare trăitor,* povestea Părintele

124 Arhim. Arsenie Papacioc, *Veşnicia...* , ed. cit., p. 35-36.

impresionat. *Când a murit spunea: „Văd alb, văd numai alb!"*

Pentru că fratele Anghel era pregătit pentru a fi tuns călugăr, locţiitorul de stareţ al Tismanei a înaintat în acest sens o adresă la episcopie, în care îl recomanda astfel către arhiepiscopul Craiovei: „Anghel Papacioc este un element deosebit şi cu totul pregătit pentru primirea acestei sfinte făgăduinţe către Dumnezeu. Totodată aducem la cunoştinţa Înalt Prea Sfinţiei Voastre, că susnumitul are vârsta de 34 de ani, absolvent al Şcoalei de Belle Arte cu diploma de profesor de desen şi un bun sculptor, iar partea duhovnicească, ca cea principală, se poate vedea în figura sa un ceva mistic şi cu totul dat lui Dumnezeu cu toată fiinţa sa. Bun cunoscător în cele ale stranei şi cu totul fără preget în exactitatea orelor de rugăciune"[125].

Planul stareţului de a-l călugări pe fratele Anghel nu a apucat să se împlinească. Exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Craiovei a venit în inspecţie la schit şi văzându-l pe fratele Anghel, a zis: „Ia, uite pe cine ţin ei în pustietatea asta!" şi l-a propus ca spiritual al seminarului de la Mufleni, Craiova. Episcopul Firmilian a aprobat numirea, dar *Securitatea a venit la mitropolit înainte de a se face ziuă şi a zis: Să dispară ăsta imediat! Şi m-a chemat spunându-mi: „Prate Anghele, nu poţi să mai stai aici, îmi pare rău!" Eu zic: Plec! Dacă nu se poate, plec!*[126]. Şi astfel a ieşit din Arhiepiscopia Craiovei.

125 Adrian Nicolae Petcu, *Părintele Arsenie...*, *art. cit.*, p. 257.

126 Arhim. Arsenie Papacioc, *Veşnicia...* , ed. cit., p. 36.

XIII. Frate la mănăstirea Sihăstria

De la Craiova, fratele Anghel a mers la Bucureşti, unde l-a întâlnit pe părintele Gherontie Bălan, pe care îl cunoştea de la Cozia. El i-a sugerat să meargă la mănăstirea Sihăstria unde era stareţ părintele Cleopa Ilie. În ianuarie 1949 era deja acolo. *Am plecat spre Sihăstria şi, de unde m-a lăsat trenul, am mers mult pe jos, prin păduri.* L-a impresionat mult cum părintele Cleopa slujea Sfânta Liturghie încălţat în opinci. De asemenea se păstra obiceiul ca în Joia Mare, stareţul, ca mai marele obştii, să spele picioarele tuturor vieţuitorilor din mănăstire. S-a supus şi fratele Anghel acestui ritual, *dar m-am sfiit, m-am sfiit!...*

Deşi Anghel era numai frate, părintele Cleopa a poruncit să nu i se mai spună „fratele" Anghel, ci „părintele" Anghel. L-a lăsat să stea pe scaunul lui din cerdacul chiliei şi i-a dat ascultarea să-i înveţe pe oameni în lipsa lui. Înainte de a fi preot şi duhovnic, cuvântul Părintelui era „cuvânt cu putere multă" ce reuşea să întoarcă inimile spre pocăinţă şi spre lucrarea poruncilor Domnului.

Odată „părintele" Anghel le vorbea oamenilor despre marele păcat pe care îl fac unii când se folosesc de Biserică pentru a se răzbuna pe cineva, punând pe pomelnicele de morţi numele unor duşmani ce încă trăiesc. După ce le-a vorbit, o femeie a venit la el şi i-a spus că ea tocmai făcuse păcatul acesta şi îi

dăduse şi pomelnicul de morţi ce conţinea numele unui duşman de-al ei. Părintele împreună cu femeia au luat la cercetare toate pomelnicele pentru a-l găsi pe cel al femeii. Intenţionau să şteargă de pe el numele acelui duşman. Spre mirarea lor, când au găsit pomelnicul, acel nume nu se mai afla trecut în el. (Părintele a explicat că datorită faptelor bune, Dumnezeu îl proteja pe acel om şi îngerul îi şterse numele din pomelnicul de morţi.)

Altădată a venit la părintele Cleopa un bătrân care nu se putea lăsa de patima fumatului. Părintele Cleopa i-a spus: „Moşule, nu mai fuma, pentru că sunt foarte grele canoanele pentru acest păcat." Dar moşul nu a ascultat. A mers şi la fratele Anghel şi el i-a spus: *Moşule, te roagă Hristos să te laşi de fumat!* Atunci moşul a spus: „Chiar mă roagă Hristos?", *Da!* În acel moment bătrânul a scos toate pachetele de ţigări pe care le avea şi le-a aruncat iar de-atunci n-a mai fumat.

Într-o situaţie asemănătoare, a convins nu prin vorbe multe, ci prin vorbe „cu putere"[127]. *A venit la mine un evreu, trimis de un părinte, care mi-a zis: „Părinte, ocupă-te puţin de el, că vrea să se facă creştin!" Şi i-am spus aşa: „Mă, evreule, uite ce-ţi spun eu: toţi apostolii noştri au fost evrei! Tu ce ai de gând? Ei cunoşteau Scripturile şi au înţeles că toate proorociile s-au împlinit. Tu de ce nu înţelegi?" Şi s-a făcut creştin. N-am făcut filozofie cu el*[128].

Că avea o mare înrâurire asupra sufletelor sincere şi dăruite, deşi era doar frate de mănăstire, înţelegem şi din următoarea întâmplare. *Într-un timp au venit la mine, la Sihăstria, doi tineri cărora le-am vorbit despre importanţa călugăriei. Mai târziu am fost spiritual la*

127 „Non multa, sed multum"- „Nu multe, ci mult", cum îi plăcea să amintească des.

128 *Ne vorbeşte Părintele Arsenie*, vol. 2, Ed. Episcopiei Romanului, 1997, p. 25.

Neamţ, singurul seminar monahal din ţară. Deoarece comuniştii voiau să desfiinţeze „fabrica de popi", cum o numeau ei, introduceam tinerii în mănăstiri de formă şi apoi îi dădeam la seminar. (Doar ca monahi aveau voie să facă seminarul.) A venit odată un tânăr la seminar să se înscrie şi eu i-am spus condiţia. A acceptat şi am plecat amândoi spre Sihăstria. Pe drum erau lupi care atacau oile, ciobanii se luptau cu ei şi noi asistam pasivi la toate acestea. L-am văzut eu aşa şi l-am întrebat: „Auzi, ce te mai foloseşti de mănăstire ca de o trambulină, nu vrei să te faci călugăr?" A fost de acord. Mi-a zis: „Părinte, nu cumva eşti fratele Anghel?" Mă recunoscuse, era unul din cei doi tineri cărora le vorbisem despre călugărie pe când eram frate la Sihăstria. A fost trimis apoi la Putna şi mai târziu a ajuns stareţ. Muzeul de acolo avea piese rare de la Ştefan cel Mare, bazându-se pe asta vorbea contra ruşilor, îi plăcea şi lui Ceauşescu care nu-i prea iubea pe ruşi. A murit acuma (10 iulie 1998, n.r.), *l-a spovedit pe stareţ şi a murit aşa, pe scaun.* Când povestea acestea, Părintele a scos o fotografie şi le-a arătat-o celor din jur. Era părintele Iachint Unciuleac de la mănăstirea Putna, mort în scaunul de spovedanie. Impresionat, Părintele a exclamat: *Uite, ce viaţă!*

Aici, la Sihăstria, „părintele" Anghel avea ascultarea la bucătărie. Când i-a întrebat pe călugări dacă le place mâncarea făcută de el, ei i-au spus: „Frate Anghele, drept să-ţi spunem, nu prea ne place, dar ne e drag de tine!" Călugării îl iubeau pentru că şi el avea o inimă caldă şi dăruitoare şi nu pregeta să ajute acolo unde putea.

La mănăstire era un părinte Mina, schivnic şi foarte trăitor. L-am apărat în biserică, când nişte tineri îl trăgeau de camilafcă şi-l sustrăgeau de la rugăciune. Şi el se tot întorcea şi se uita. Şi când a văzut că eu îl apăr, m-a ţinut minte. Într-o altă împrejurare l-am luat de braţ pe părintele Mina, că trebuia să facem nişte

procesiuni cu agheasmă mare şi artos peste câmpii. L-am luat de braţ că era mai bătrâior. Eu m-am mai dus pe acolo după ani de zile, când eram călugărit şi preoţit şi m-am întâlnit prin pădure cu părintele Mina, eu eram cu părintele Cleopa. Şi când l-am văzut, îi zic: Blagosloveşte, părinte! Mă mai pomeneşti, părinte?, „Da, măi, da! Uite, uite!" şi mi-a arătat o hârtie ruptă, tocită de atâta pomenit unde scria şi „fratele Anghel". Zic: Părinte, acum mă cheamă Arsenie! Dar el: „Arsenie, Arsenie, Arsenie!" repeta ca să mă ţină minte. Dar înainte de asta părintele Cleopa i-a spus: „Pomeneşte-mă, părinte Mina!" Şi era stareţul lui. Dar el: „Cum te cheamă?" N-a ştiut cum îl cheamă pe el, care îi era stareţ[129]. Pentru tânărul părinte Arsenie întâmplarea aceasta a fost un îndemn grăitor, pe care l-a urmat în pomenirile făcute în următorii zeci de ani de preoţie.

În tradiţia monahismului ortodox, creşterea spirituală a călugărului are mai multe etape: mireanul vine la mănăstire, unde este încercat şi ispitit în ascultări, este făcut apoi rasofor, iar dacă arată ascultare, smerenie şi „calcă a călugăr" este primit în tagma călugărească. După alte noi ispitiri şi ascultări, de astă dată din poziţia de călugăr, unii monahi, cei cu o măsură duhovnicească deosebită, pot fi lăsaţi să se retragă ca şi pustnici. Şi în pustnicie există nişte trepte. La început, doi sau mai mulţi pustnici stau împreună şi abia după ce se acomodează cu tăvălugul ispitelor pustiei, se pot despărţi şi vieţui singuri în câte o chilie izolată. Iată că drumul până la starea de pustnic izolat în adâncul codrilor este foarte anevoios şi presărat cu multe eforturi duhovniceşti, toate sub ochiul lui Dumnezeu, care în monahism se manifestă prin ascultarea faţă de părinţii duhovniceşti. Toate aceste încercări au rolul de a-l testa pe viitorul pustnic, de a-l căli

129 *Ne vorbeşte Părintele Arsenie*, vol. 1, Ed. Episcopiei Romanului, 1996, p. 111-112.

în războiul cu vrăjmaşul, faţă către faţă, fiindcă în pustie monahul intră în „arena tigrilor".

Cu „părintele" Anghel s-a întâmplat ceva deosebit, fapt ce arată înălţimea trăirii lui încă de la începuturile întru monahism. Deşi era doar rasofor (e drept că de doi ani de zile), dar nefiind încă monah, a fost trimis singur în pustie, după un sfat de taină al celor mai sporiţi părinţi ai Sihăstriei: Cleopa Ilie, Paisie Olaru, Ianuarie, Casian şi Macarie. Ei constataseră, se vede, că fratele Anghel urcase în timp scurt treptele premergătoare unei astfel de vieţuiri. Trebuie remarcat că această plecare în pustie nu a fost cerută de către fratele Anghel, ci a primit-o ca ascultare din partea acestor mari părinţi duhovniceşti.

Anghel pregustase dulceaţa pustiei înainte de plecarea la mănăstire, la vârsta de 27 de ani, când a stat câteva luni alături de un părinte pustnic în munţii Piatra Craiului. Acum, însă, intra singur în „arenă", era chiar el eroul acestei confruntări deosebite.

La plecarea în pustie, părintele Cleopa i-a dat o traistă cu pesmeţi, iar părintele Paisie i-a dat 18 bucăţi de zahăr *şi mi-a zis: „Îndulceşte-te din partea mea".* Darul părintelui Cleopa l-a înţeles, date fiind lipsurile pustiei, dar al părintelui Paisie l-a nedumerit. Avea să-l înţeleagă curând. *Odată m-a nins 13 zile în continuu. Ninsoarea acoperise totul. După cele 13 zile, părintele Cleopa şi părintele Paisie au venit să vadă dacă mai trăiesc. M-au găsit în viaţă dar nu mai aveam nimic din cele necesare vieţii. Mai trăiam doar dintr-o inerţie, dar eram vesel.* A înţeles atunci rostul bucăţilor de zahăr. *Iată cu câtă semnificaţie şi fineţe a ştiut să îmi îndulcească amarul (eventual) al singurătăţii pădurii şi mai târziu al lanţurilor şi al temniţelor*[130]. Într-o scrisoare pe care i-a trimis-o peste zeci de ani părintelui Cleopa, i-a scris

130 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori* ..., ed. cit., p. 127.

că acele bucăţi de zahăr nu s-au terminat încă. Un fiu duhovnicesc l-a întrebat: „Cum nu s-au terminat? Adică mai aveţi şi acum din ele?" Părintele a zâmbit şi i-a spus că gustul lor, dulceaţa lor duhovnicească nu s-a terminat.

L-a avut mereu la evlavie pe părintele Paisie, într-un fel se asemănau ca duhovnici. Şi părintele Paisie avea aceeaşi înţelegere profundă a penitentului, a celui ce se pocăieşte, aceeaşi dragoste paternă pe care o vom regăsi şi la Părintele. Ultima lor întâlnire a avut loc la Sihăstria, cu puţin înainte de moartea părintelui Paisie. Când a intrat în chilia lui, părintele Paisie se afla în pat, bolnav. Părintele Arsenie s-a aşezat lângă el, în genunchi, *ca să fim la nivel.* Nu şi-au spus nimic, nici măcar „Blagosloviţi", iar părintele Paisie a început a zice: „Am păcătuit, sunt hoţ, sunt mândru..." şi a înşirat aşa o mulţime de păcate. Părintele Arsenie i-a răspuns la rândul lui: *Aşa am făcut şi eu, aşa am făcut şi eu...* Şi aceasta a fost toată discuţia lor. Cel mai important lucru care-i unea pe aceşti doi mari duhovnici, era smerenia. Dincolo de ea totul era nesemnificativ, iar părintele Paisie, ca şi părintele Arsenie, erau oameni ce „trăiau tot timpul printre semnificaţii"[131].

Prin păduri, când părintele Cleopa îl mai cerceta pe fratele Anghel, el i-a depănat rând pe rând toate cele trăite până acum, între care ispitele şi suferinţele, cum am văzut, primau. *În rătăcirile noastre prin munţi am povestit părintelui Cleopa despre suferinţele mele* (închisorile, n.r.) *şi despre moartea fratelui meu* (Radu, asasinat, n.r.). *A plâns împreună cu mine. „Din viaţa ta, frate Anghele, am avut multe de învăţat, tot atât de mult cât şi din Pateric. Dumnezeu e mare şi ne va ajuta să ducem la capăt drumul început"*[132].

131 Vasile Voiculescu, *Ultimele sonete...*, Ed. Art, Bucureşti, 2010, p. 97.

132 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, f. 183-193.

La sfârşitul acestei perioade de retragere în pustie, s-a întors în mănăstire, unde continua să sfătuiască şi să îndrume cu binecuvântarea părinţilor Sihăstriei, care nu se uitau la anii lui ci la râvna deosebită ce o avea în această lucrare[133].

XIV. Călugăria şi preoţia

Apoi, la un moment dat al vieţii noastre din Sihăstria, mitropolitul Sebastian a rânduit să plece 30 de călugări din Sihăstria (în frunte cu părintele Cleopa, n.r.) *la mănăstirea Slatina, mare ctitorie a lui Alexandru Lăpuşneanu, unde era şi el înmormântat*[134]. Fratele Anghel a fost trimis cu ascultare la Institutul Biblic din Bucureşti. Dimineaţa era sculptor la Institutul Biblic, iar după amiaza era paracliser la mănăstirea Antim, unde vieţuia temporar.

Odată, în timp ce se afla în biserica mănăstirii Antim la ascultare, a venit o femeie să se închine la icoanele de pe catapeteasmă. Fratele Anghel tocmai cobora de pe catapeteasmă, cu scripetele, candela cea mare. El fiind în altar, nu a văzut că femeia se închina chiar sub candela pe care el o cobora, astfel că aceasta s-a trezit deodată cu tot uleiul din candelă pe creştet şi pe veşminte. Auzind zgomotul, Anghel a ieşit din altar şi când a văzut ce se întâmplase, a început să-şi ceară stăruitor iertare de la acea femeie. Ea însă nu era deloc supărată, dimpotrivă, considera această întâmplare ca pe o binecuvântare de la Dumnezeu, pe care a primit-o cu tot... preaplinul ei.

133 Înţelepciunea nu stă în numărul anilor şi nici în căruntеţea părului, cf. Înţelepciunii lui Solomon (4, 8-9).

134 *Iată duhovnicul. Părintele Arsenie Papacioc*, Ed. Sophia, Bucureşti, 2010, p. 155.

Altădată s-a dus cu o treabă la părintele Agaton (poetul Sandu Tudor, viitorul părinte Daniil) în chilia lui din turnul clopotniţei. *M-am dus acolo cu sfială, că îl respectam toţi, dar eram liberi. Şi mi-a spus aşa: „Frate Anghele, plângi?" Zic: E un lucru aşa de mare ce mă îndreptăţeşte să întreb: Sfinţia voastră plângeţi? „Da!", răspunde el. Zic: Nu vă supăraţi, sunteţi mai puţin ortodox! „De ce?" Pentru că nu ştiţi să tăceţi, să păstraţi valoare veşnică plânsului dumneavoastră. Mi-am luat curajul să vorbesc faţă de un părinte care era o mare valoare. A tăcut şi apoi mi-a făcut o reclamă pozitivă pe-acolo, prin mănăstire şi de-atunci mă numeau „Arsenie, omul lui Dumnezeu"*[135].

Acum nu vă mai spun că toţi oamenii aceia care erau divini, ce să vă mai spun, luaţi aşa pe rând toţi, că erau destui: Părintele Benedict Ghiuş, Părintele Sofian, Petroniu, Părintele Agaton (Sandu Tudor) erau oameni de care te foloseai numai dacă le vedeai mişcările, chiar dacă nu aşteptai nici un răspuns. Nu erau mulţumiţi cu ce spun, se cunoştea că doreau să spună într-un cuvânt tot ce există, tot ce se poate spune. Dacă erai receptiv la astfel de pătrundere a sufletului celui din faţa ta, însemna că Dumnezeu are pretenţii de la tine, că deja ai o mare răspundere[136].

Antimul, în această perioadă, era gazda unor întâlniri duhovniceşti cunoscute mai târziu sub numele de mişcarea religioasă Rugul Aprins. Mănăstirea îşi deschidea „porţile" celor ce erau în căutarea „unei trăiri de rugăciune, cunoaştere, împlinire"[137]. Astfel, o serie de intelectuali precum Alexandru Codin Mironescu, Paul Sterian, compozitorul Paul Constantinescu, scriitorii

135 *Ibidem*, p. 21.

136 Arhim. Arsenie Papacioc, *Veşnicia...* , ed. cit., p. 36.

137 Andre Scrima, *Timpul Rugului Aprins*, Humanitas, 1996, p. 150.

Vasile Voiculescu, Ion Marin Sadoveanu, arhitectul Constantin Joja, profesorul Alexandru Elian şi mulţi alţii, participau la întâlnirile din cadrul mănăstirii, găzduite de stareţul mănăstirii, părintele Benedict Ghiuş şi vieţuitori de vază ca părintele Sofian Boghiu, părintele Petroniu Tănase, părintele Agaton Tudor (viitorul părinte Daniil) şi tineri călugări, studenţi la teologie dar şi la filozofie, arte frumoase, litere şi chiar matematică. Închise oficial în 1948, din cauza intervenţiei autorităţilor comuniste, întâlnirile de la Antim au continuat, sporadic, sub forma vizitelor „întâmplătoare", în 1949 şi 1950, cât stareţ a fost părintele Benedict Ghiuş.

Iniţiatorii mişcării Rugul Aprins, influenţaţi de un călugăr rus, ieromonahul Ivan (Ioan) Kulighin, puneau mare accent pe rugăciunea inimii. Acest părinte adusese cu el o carte rară la acea vreme, un îndreptar al Rugăciunii lui Iisus, anume Sbornicul. Se găseau doar două-trei exemplare în tot Bucureştiul. Şi circula cartea prin mănăstire de la unul la altul. Însă tânărul frate Anghel nu era de părere cu această teoretizare excesivă a rugăciunii, care după însuşi numele ei se cerea a fi una tainică, a inimii. Când cineva i-a bătut la uşa chiliei şi i-a cerut Sbornicul, el i-a spus: *Vă dau cu plăcere!* şi s-a întors cu un şirag de metanii pe care i l-a înmânat tânărului doritor, cu îndemnul: *Taci şi zi!* Nu era o ignorare a folosului cărţii, ci un îndemn la rugăciune tainică, adevărată şi nu o rugăciune raţională.

Pentru că urma să fie călugărit, Anghel şi-a sculptat singur crucea de călugărie, din lemn de tisă, pentru că acest tip de lemn *se taie uşor şi păstrează muchiile ascuţite.* Crucea a fost foarte apreciată mai târziu de cunoscători în ale artei. Cineva i-a propus să o prezinte la o expoziţie de sculptură, unde putea să fie declarat artist şi să primească un premiu pentru ea, dar Părintele nu a participat la expoziţie. Un turist străin care l-a vizitat mai

târziu la Techirghiol, i-a oferit o sumă mare în dolari pe ea, dar nu a acceptat. Îi oferea o sumă şi mai mare, tot în dolari, pe candela sculptată la Aiud, dar în zadar. Aici, la Antim, un părinte i-a spus că-i dă un Sbornic dacă-i face şi lui o cruce asemănătoare şi erau doar câteva Sbornice în tot Bucureştiul. Şi acesta a fost refuzat. Aceste obiecte erau speciale pentru Părintele. *Nu au preţ*, spunea el. *Ori se dau gratis, ori nu se pot valorifica. Au şi ele în spate nităică istorie, au suferinţele mele.*

Explicând imaginea Răstignirii sculptată pe crucea de călugărie, Părintele spunea: *Se vede aici că Hristos vrea să stea pe cruce, că stă de bunăvoie. În sculptură trebuie păstrată proporţia, dar important e să se vadă drama, în care eroul învinge, pe când în tragedie eroul moare.*

Părintelui Petroniu Tănase, naşul lui de călugărie, i-a plăcut foarte mult crucea şi l-a rugat să-i facă şi lui una. *Părintele a sculptat una identică cu a lui şi i-a dăruit-o.* Biruit de acest gest, părintele Petroniu, care era foarte priceput în muzica psaltică şi avea şi o voce deosebită, s-a oferit să-l înveţe pe părintele Arsenie cântările bisericeşti pe note. *Eu, însă,* îşi amintea Părintele, *dacă nu eram născut pentru aşa ceva, nu a reuşit.*

Crucea părintelui Arsenie, cea nepreţuită, el a dăruit-o mai târziu unei nepoate a lui, monahie. Paramanul pe care l-a primit la călugărie, ca semn al jugului lui Hristos, era unul dintre cele mai frumoase din ţară, fusese brodat de o maică foarte pricepută. Şi pe acesta l-a dăruit, lui Andrei Scrima, înainte de plecarea lui în India.

Tunderea în călugărie a avut loc în ziua de 26 septembrie 1949, la Antim, dar pe seama mănăstirii Sihăstria. Părintele Sofian Boghiu i-a citit rugăciunile, iar părintele Benedict Ghiuş l-a tuns. Naş de călugărie i-a fost părintele Petroniu Tănase. *În noaptea aceea, când eram în mantie, el a plâns toată noaptea. A luat lucrurile în*

serios[138]. Părintele Petroniu a tras la sorţi numele pe care avea să-l poarte de-acum Anghel spre mântuirea lui şi a multora: Arsenie.

Rânduiala tunderii în monahism ne pune în faţă o moarte şi o naştere: moartea omului vechi şi naşterea în cinul monahal, numit şi cin îngeresc. Cel ce fusese înger (Anghel) în lume, era chemat acum să fie bărbat (Arsenie[139]) în cinul îngeresc. Lupta duhovnicească urma să fie mai amplă, pe frontul propriu perfecţionându-se pe sine iar pe alte fronturi ajutându-i pe ceilalţi. Aşa cum spunea mai târziu, dacă Dumnezeu i-ar da posibilitatea să aleagă între a fi înger sau a fi om, ar alege fără zăbavă să fie tot om, deoarece omul luptă să se autodepăşească, *se străduie mereu în urcuşul către Dumnezeu*[140].

După ce a primit numele, a mers la strană să vadă când se sărbătoreşte Sfântul Arsenie şi l-a găsit la 8 mai, deodată cu Sfântul Ioan Evanghelistul, care se sărbătorea şi în ziua călugăririi lui, 26 septembrie. Şi-a spus atunci în sine: *Mă urmăreşte Apostolul iubirii!*, găsind cu mare sens această binecuvântată „coincidenţă" pentru răspunderea ce o avea de-acum, după depunerea voturilor monahale.

La slujba de tundere în monahism a asistat şi fratele lui mai mic, Filoftian, singurul care mai trăia din familie şi a fost foarte impresionat de ceremonialul amplu al slujbei. Înţelegând din slujba solemnă importanţa momentului, l-a întrebat apoi la chilie pe fratele lui mai mare, proaspătul călugăr Arsenie: „Părinte, am voie să

138 *Ne vorbeşte Părintele Arsenie, op. cit.*, vol. 2, p. 78

139 Numele „Arsenie" provine din grecescul *arreno* „bărbat", cf. Tatiana Petrache, *Dicţionarul enciclopedic al numelor de botez*, Ed. Anastasia, 1998, p. 25.

140 Această poziţie de luptător creştin s-a întrezărit din fragedă tinereţe şi se va desăvârşi în pustie şi în anii de temniţă primiţi în urma procesului Rugul Aprins.

mai vorbesc cu sfinţia ta?" Iar Părintele i-a răspuns: *Ai voie, dar să ţii cont că eu nu prea am voie!*

În această perioadă l-a ajutat pe viitorul mitropolit Antonie Plămădeală să scape de urmărirea Securităţii. Iată cum povesteşte înaltul Antonie sprijinul primit: „Cu ajutorul lui (al părintelui Arsenie n.r.) mi-am găsit nişte gazde în Bucureşti, unde am stat o iarnă întreagă, (...) iar în primăvară tot părintele Arsenie mi-a dat un bileţel. Deci sfinţia sa mi-a dat bileţelul unde mă mai puteam salva, pentru că altfel trebuia să mă duc la Securitate şi să spun: «Eu sunt, poftim, luaţi-mă şi terminaţi odată!». Nu mai aveam unde mă ascunde şi atunci biletul părintelui Arsenie m-a salvat"[141].

Părintele Cleopa, ce se afla la mănăstirea Slatina, ţinea foarte mult să fie adus şi Părintele acolo, dar el era deja în funcţie la Institutul Biblic şi nu putea scăpa aşa uşor de-acolo, deşi îşi dorea. Însă Dumnezeu a rânduit lucrurile. Din cauza lucrărilor în miniatură pe care le făcea, Părintele începuse să aibă probleme cu vederea şi astfel i s-a aprobat un concediu medical şi, după aceea, plecarea. Astfel, în luna iunie a anului 1950, pleca spre Slatina fără să se mai întoarcă.

La 26 septembrie 1950, la exact un an de la călugărie, a fost preoţit[142]. Din nou ziua în care Biserica îl sărbătorea pe Sfântul Evanghelist Ioan, apostolul iubirii. Fusese hirotonit diacon la mănăstirea Calamfideşti, de lângă Rădăuţi, iar acum era preoţit la mănăstirea Agafton, de lângă Botoşani, pentru că aici era slujbă arhierească.

Într-un tainic îndemn, Hristos i-ar fi putut spune tânărului preot următoarele: Preote, *înainte nu erai*

---

141 Acad. dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului, *Rugul Aprins*, ed. Arhiepiscopiei Sibiului, 2002, ediţie electronică Apologeticum, 2006, p. 59.

142 Părintele Cleopa spunea: „Eu l-am propus pentru preoţie. Era curat aşa cum ieşise din pântecele maicii sale."

decât un simplu credincios, te ocupai înainte de toate de mântuirea ta personală. Acum eşti părtaş demnităţii Capului, inima ta îmbrăţişează întreaga Biserică. Demnitatea ta preoţească întrece pe cea a heruvimilor şi a serafimilor, dar harul primit prin hirotonie este proporţional cu această demnitate. În Biserica Mea am făcut două grozave minuni: am creat pe Maica Mea şi preoţia. Deşi o simplă făptură, Maica Mea, a fost făcută vrednică să dea naştere unui Dumnezeu. Şi tu, preotul Meu, eşti un slab muritor. Prin harul hirotonirii ţi s-a dat puterea de a Mă naşte cu vrednicie pe sfântul altar şi în suflete. Acest har îţi dă dreptul la toate ajutoarele de care ai nevoie pentru a fi sfânt şi pentru a Mă reprezenta cu vrednicie între oameni.

Roagă-te, încredinţează-te Maicii Mele, ajutorul veşnic, împărătesei preoţilor! Ea te va ajuta să-Mi asculţi graiul. O, cât eşti de legat de Mine şi de Maica Mea!

Încrede-te în harul pe care l-ai primit prin hirotonire. Fă să aducă roade de sfinţenie pentru tine şi alţii. O, dacă ai şti câte haruri am rânduit pentru tine în ziua hirotoniei! Dacă ai înţelege câte drepturi îţi dă preoţia asupra inimii Mele şi asupra comorilor pe care le cuprinde ea![143]. Părintele Arsenie s-a adăpostit sub acoperământul Maicii Domnului şi a purces cu multă râvnă la îndeplinirea datoriilor preoţeşti.

În satul lui natal, Misleanu, era o femeie, Reveica, soţia unui legionar care fusese în cuibul condus de Anghel în tinereţe. Ea spunea: „Dacă Angheluş ajunge preot, o să fie singurul căruia o să-i sărut mâna!" *După ce am fost preoţit de câte ori treceam pe lângă sat opream şi tămâiam. Odată, când m-am oprit să tămâiez, ea a*

143 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori* ..., ed. cit., p. 150-152.

auzit şi m-a aşteptat cu o sacoşă plină de bunătăţi ca să mi le dea, dar eu am luat-o pe alt drum şi nu ne-am mai întâlnit. Deşi părăsise de mult plaiurile natale, era în continuare preţuit de săteni, iar acum, din poziţia de preot, le purta de grijă.

În acea perioadă, patriarhul Justinian dorea să întărească viaţa monahală iar una din metodele folosite a fost revigorarea educaţiei religioase a călugărilor şi călugăriţelor. Au fost înfiinţate şcoli monahale în multe mănăstiri, iar la Neamţ, Agapia, Plumbuita şi Hurezi s-au deschis seminarii teologice. Motivul înfiinţării acestora erau noile norme ale Ministerului Învăţământului Public, impuse şi în Statutul de Organizare a Bisericii Ortodoxe Române, prin care se prevedea oprirea de la tunderea în monahism a celor care nu prezentau certificat de absolvire a şapte clase şi de terminare a seminarului monahal[144].

După preoţie, Părintele a fost numit spiritual (duhovnic) la proaspăt înfiinţatul seminar „Nicodim cel Sfinţit" de la mănăstirea Neamţ. Am văzut din istorisirea despre părintele Iachint Unciuleac ce metodă găsiseră pentru a păstra Seminarul: de formă, introduceau candidaţii în mănăstire cu forme legale, doar pentru o zi şi apoi îi puteau înscrie la seminar. Aici, la seminar, au venit în calitate de profesori şi o parte din cei ce participau la întâlnirile duhovniceşti de la Antim: Andrei Scrima, părintele Petroniu Tănase, părintele Sofian Boghiu, părintele Benedict Ghiuş. Părintele Arsenie era închinoviat aici, slujea la paraclisul seminarului, era duhovnic (spiritual) dar şi profesor de Istoria monahismului şi Practica vieţii

144 A se vedea *Biserica Ortodoxă Română în anii regimului comunist. Observaţii pe marginea capitolului dedicat cultelor din „Raportul Tismăneanu"*, http://victor-roncea.blogspot.ro/2009/09/biserica-ortodoxa-romana-in-anii.html, p. 25.

monahale. *Mai ţineam locul şi la alte catedre pe acolo, dar m-am ocupat mai mult de slujbe.*

Odată *îi învăţam pe elevi cum să procedeze la Proscomidie, fiindcă erau preoţii de mâine. Le arătam într-un cartof cum să facă Proscomidia: Uite-aşa se taie, uite ce se zice! Aveam 35 de diaconi elevi. (...) Într-o zi am slujit cu un diacon mai în vârstă decât ceilalţi. Şi le spuneam elevilor, din faţa uşilor împărăteşti, despre Sfintele Taine, care se pot arăta şi în chip de carne sau de prunc. Că aşa ne instruieşte pe noi în Liturghier: „Dacă se va arăta, după sfinţirea pâinii şi a vinului, vreo minune, adică chipul pâinii în chipul cărnii sau în chip de prunc, iar vinul în chipul sângelui şi dacă nu se va schimba vedenia aceasta, adică dacă nu se va arăta iarăşi chipul pâinii şi al vinului şi aşa vor rămâne neschimbate, preotul nicidecum să nu se împărtăşească, fiindcă acestea nu sunt Trupul şi Sângele lui Hristos ci numai minune de la Dumnezeu, arătată pentru necredinţă sau pentru alte pricini." Ce gândea diaconul cu care slujeam şi care tocmai în momentul acela consuma Sfintele: „Doar, n-o fi chiar aşa cum spune părintele Arsenie!" Şi i s-a umplut gura de sânge şi carne în loc de pâine, el a căzut jos şi potirul pe proscomidiar... Eu eram la un metru jumătate de uşa diaconească. M-am întors şi l-am mustrat şi* (sfintele n.r.) *şi-au revenit în chipul pâinii şi al vinului... El s-a îndoit, nu trăia prin credinţă. Dar pentru care motiv te pregăteşti pentru preoţie?!*[145]. *S-a întâmplat asta în viaţa mea şi la Sihăstria o dată şi aici la seminar,* mărturisea Părintele.

Tot aici *aveam un diacon pe care nu reuşeam cu nici un chip să-l fac să se preoţească. Şi am găsit un canon care zicea că diaconul care stă mult diacon şi nu vrea*

145 *Iată duhovnicul*, ed. cit., p. 22.

să se preoţească, să fie scos din diaconie. Am luat cartea, i-am pus-o în faţă şi i-am zis: Ia şi citeşte tu, singur! şi aşa l-am convins să se preoţească. După ce l-a preoţit, nu voia să fie hirotesit duhovnic. Spunea: „V-aţi pus cu toţii pe capul meu, nu vreţi să mă lăsaţi în pace deloc!" Părintele l-a rugat: *Hai, părinte, acceptă, poate ajungi în vreun sat şi dai de vreo babă care vrea să se spovedească şi ea!,* dar preotul n-a acceptat cu nici un chip. *L-au numit apoi preot la o parohie. În Postul Mare a venit lumea să se spovedească şi fiind singurul preot, i-a spovedit fără să aibă hirotesia de duhovnic.* I-a scris apoi o scrisoare Părintelui în care îi povestea ce s-a întâmplat şi îl ruga: „Ajută-mă, Părinte, salvează-mă şi de data asta!" *(Vezi ce înseamnă neascultarea!)*

Aşa cum am văzut, Părintele era duhovnicul locului. Odată spovedea un seminarist şi, după spovedanie, tânărul i-a spus: „Părinte, diavolul mă îndeamnă să vă dau câteva palme." (*Săracul, vezi, nu-i plăcea diavolului că se înduhovnicea,* explica Părintele mai târziu.)

La mănăstirea Neamţ se afla şi atunci cunoscuta icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului Triherousa, o copie fidelă a unei icoane de la mănăstirea Hilandar, din Sfântul Munte Athos. Pentru minunile care se făceau la ea, comuniştii au scos-o de la închinare pentru un timp. *Odată am văzut-o cum s-a întunecat la faţă şi au văzut-o şi elevii. Înainte se făceau procesiuni pentru secetă. Când ieşeau cu icoana asta, ploua de nu se mai oprea. Da, e mare făcătoare de minuni!*

Securitatea se sesizase de prezenţa Părintelui aici şi, prin informatorii trimişi, au aflat că „este un om foarte mistic, toată activitatea lui de duhovnic desfăşurând-o numai după regulamentul şcolii, după cărţi şi după canoanele Sfinţilor Părinţi"[146]. A fost urmărit câteva luni,

146 Adrian Nicolae Petcu, *Părintele Arsenie..., art. cit.*, p. 260.

după care, în decembrie 1951, a fost arestat. *M-au silit să părăsesc funcţia ce o aveam la seminar*, mărturisea Părintele. După ce a fost eliberat, nu s-a mai întors la seminar, ci a mers la mănăstirea Slatina. La începutul anului următor, seminarul a fost desfiinţat la presiunea autorităţilor comuniste şi transformat în şcoală de cântăreţi bisericeşti.

În 1952, părintele Arsenie era la Slatina alături de părintele Cleopa. Viaţa duhovnicească deosebită a mănăstirii, duhovnicii renumiţi şi trăitori care vieţuiau aici au atras oamenii, care au început să cerceteze mănăstirea în număr foarte mare. Aceste pelerinaje, însă, deranjau foarte mult Securitatea, care a început să-i ameninţe pe cei doi părinţi, Arsenie şi Cleopa, pe motiv că fac propagandă religioasă. Părintele Arsenie era urmărit continuu de Securitate, era dus pe la diferite centre ale Securităţii din judeţul Suceava, era aruncat în camere murdare, reci şi părăsite, sub ameninţarea că va fi omorât, era învinuit că prea mulţi credincioşi îl caută la mănăstire. Astfel, cei doi părinţi, Arsenie şi Cleopa, s-au hotărât să se retragă împreună în munţii din apropierea mănăstirii, munţii Stânişoarei. Doi ani vor petrece astfel, mai mult separaţi unul de altul, în lipsurile dar mai ales în luptele pustiei.

XV. În pustie

M-am tot gândit de ce marii Sfinţi ca Sfântul Vasile cel Mare şi alţii, care aveau mari posibilităţi de acumulare, şi-au dorit pustia. Pustia e altceva, e o altă lume. În pustie eşti doar tu şi Dumnezeu. Acolo trebuie să te înfrăţeşti cu codrul. Viaţa de pustie e atât de suspendată încât nu poate să înţeleagă cineva din afară ce se petrece la pustie. E o prezenţă şi o creaţie întreagă în inima şi în mişcarea pustnicului. Am avut în acei ani şi spaimă, dar m-a ajutat Dumnezeu să îmi ţin prezenţa.

Ispitele erau foarte mari, eram într-o permanentă încordare, pusesem icoane în toţi brazii din jurul chiliei (bordeiului, n.r.). *O singură dată vrăjmaşul m-a atacat fizic. Într-o dimineaţă, când am dormit mai mult, m-a tras de rogojină dintr-o parte a colibei în alta, iar cu partea de deasupra mă lovea în cap. Atunci mi-am zis: Nu sunt pustnic, sunt şi eu din întâmplare pe aici. (Dacă n-ai smerenie, te prăpădeşte vrăjmaşul în pustie.) Şi aşa am scăpat. Atunci am strigat tare (mă auzeau poate lupii): Mare este puterea smereniei! Tot aşa, eram în pădure şi vedeam cum Sfinţii Părinţi despicaseră amănunte de care mă loveam şi eu pe-acolo şi am strigat tare: Mare este puterea Sfinţilor Părinţi!*

În pustie problema era aceasta: să-l poţi ţine la distanţă pe diavol. Se atinge de tine doar dacă te are la mână cu ceva. Nu se poate rezista decât dacă te

stăpâneşte o autentică smerenie. O smerită smerenie. Niciodată nu te vezi smerit. Smerenia este arta de a sta la locul tău. Şi aş putea să spun cu îndrăzneală că: N-am fost în pustie! Atât numai că suportam rigoarea iernii care era grozavă, nu vedeai lumea, erai în pustie dar nu asta însemna pustia. Pustia înseamnă cu orice chip o stare de dincolo de fiinţa omenească, dincolo de socoteli omeneşti înalte, pentru că viaţa duhovnicească nu este o viaţă calculată, este o viaţă trăită fără cuvinte.

N-am cedat, mi-a ajutat Maica Domnului, mi-am ţinut poziţia pustnicească. Pustia este un lucru de foarte mare laudă. Trebuie să înţelegem că rugăciunile unui pustnic ajută lumea enorm de mult. Nu există pustnicii valabile dacă nu ai toată lumea aşa cum este ea în inima ta! Eu nu eram în măsura unui pustnic... Trebuie să te duci ca un erou în pustie, după ce ai biruit lumea[147].

Odată a *venit o ispită mare pe capul meu. O ispită cu gânduri de curvie pe care nu puteam să o accept cu nici un chip. Nu ceda dracul deloc, dar nici eu nu cedam cu nici un chip! Foarte chinuitor! Nu vă daţi seama ce înseamnă chinurile pustiei! Şi am zis, ca un copil: Dacă mă rog la Sfântul Gheorghe, Sfântul Gheorghe cine ştie pe unde o fi?! Îl roagă alţii! Tot eu am zis: Ia să mă rog la îngerul păzitor, care este cu mine de la botez! Şi am trecut imediat la rugăciune: Sfinte îngere păzitor...! Vă rog să mă credeţi, atât de imediat, de observat, de total m-a eliberat de toată ispita! Îngerul păzitor!*[148]. *Şi de atunci am rămas cu mare evlavie la Îngerul păzitor*[149]. La 93 de ani spunea:

147 Rev. *Atitudini*, august 2011, p. 16.

148 Din acel moment îngerul păzitor a îndepărtat definitiv pe dracul curviei.

149 *Iată duhovnicul*, ed,cit., p. 26.

Asta este, avem înger păzitor! Şi nu numai el ne ajută, că ei, toţi îngerii, în natura lor sunt una. Şi dacă noi suntem în relaţie cu îngerul nostru păzitor, suntem în relaţie cu toţi îngerii, miriade şi miriade[150].

Se străduia să ţină, în situaţia de acolo, rânduielile Sfinţilor Părinţi. Bunăoară când erau zile cu dezlegare la peşte, avea păstrat un os de peşte pe care îl fierbea într-o cutie de conservă şi apoi bea apa aceea şi putea spune că a dezlegat la peşte. Apoi usca osul şi îl păstra pentru proxima dezlegare. Dar osul, după atâtea folosiri, nu mai avea nici urmă de gust de peşte, însă Părintele ţinea aşa rânduiala. Ştia şi o vorbă de la mama lui în această privinţă, că atunci când se dezleagă la peşte, *e bine să-ţi treacă măcar un os de peşte prin gură.*

În pustie am văzut cu cât de puţin poate trăi omul. Singura mâncare acolo era o pungă cu pesmeţi. Mâncam zilnic o bucăţică dintr-o feliuţă şi cu asta rezistam toată ziua. Foarte rar mai găseam nişte ciuperci care creşteau pe fagi. Noi le spuneam „păstrăvi", erau ca nişte banane, foarte gustoase. Odată am găsit câteva ciuperci şi le-am uscat la sobă, aveam o sobă improvizată din nişte pietre puse una peste alta şi o tablă deasupra. Am păstrat ciupercile alea pentru iarnă. Dar după ce le-am mâncat m-am simţit rău. Câteodată găseam câte un măr pădureţ uscat şi era mare lucru. Vara beam apă de la izvor; nici nu se făceau colibele astea decât lângă un izvor. Iarna topeam zăpada şi beam apa.

Odată a mers după ciuperci. Când s-a întors cu poala rasei plină, a intrat într-un desiş, unde nu vedea decât la doi paşi înainte. Şi-a pierdut orientarea şi s-a rătăcit. Atunci s-a rugat stăruitor la Maica Domnului şi deodată s-a luminat cerul, care fusese înnorat, a văzut în zare

150 A se vedea Canonul îngerului păzitor.

un munte pe care l-a recunoscut şi astfel s-a orientat. La ieşirea din desiş şi-a dat seama că dacă mai înainta cincisprezece metri, cădea în prăpastie, dar Maica Domnului l-a ocrotit.

Bordeiul în care stătea în pădure fusese al unor maici şi Părintele ştia asta. Într-o iarnă când zăpada era cât un stat de om, era în bordei şi încerca să aprindă focul. La un moment dat a intrat o maică şi Părintele, crezând că este o nălucire (erau dese asemenea ispite în pustie) s-a închinat, după care şi-a dat seama că apariţia este cât se poate de reală. Maica i-a spus că acela fusese bordeiul ei şi că mai era cu o maică, rămasă în urmă din cauza vremii şi a bătrâneţilor. Atunci Părintele a mers la pârâu, unde rămăsese maica bătrână şi a adus-o în spate până la bordei. În noaptea aceea le-a găzduit pe cele două maici în bordei, el a dormit într-un colţ iar maicile într-altul. În timpul nopţii maica cea tânără, crezând că ceilalţi dorm, s-a apucat să facă metanii. A doua zi, când Părintele a întrebat-o ce făcea noaptea, maica i-a spus că făcea metanii pentru ea, pentru maica bătrână, pentru Părintele şi pentru părintele Cleopa. Părintele a sfătuit-o să facă metanii doar pentru ea. Dimineaţa le-a dus la un alt bordei, pe care-l ştia. Într-una din zile, vede pe una din maici că se-ndrepta către bordeiul lui şi şi-a dat seama că a fost o vrajbă între ele. Atunci i-a strigat de departe maicii care venea să nu se mai apropie ci să se întoarcă, să se smerească şi să se împace cu cealaltă maică.

Maica mai tânără, cea care făcea metanii noaptea, se numea Isidora. După 1964, când ieşise din închisoare, Părintele cobora pe drumul de la Agapia spre Văratec şi deodată, din pădure, i-a sărit repede în faţă maica aceasta, i-a sărutat mâna şi a fugit din nou în pădure. Era pustnică şi avea o viaţă deosebită. Ea ştiuse în mod tainic că Părintele avea să treacă pe acolo şi de aceea s-a grăbit să ia binecuvântare de la el.

Când se afla la locul numit „râpa lui Coroi", dacă erau ninsori mari se adăpostea în peştera Sfintei Teodora de la Sihla. *E mare lucru să vezi locuri unde s-au nevoit oameni. Am stat şi eu o vreme la peştera Sfintei Teodora. Mă urcam sus pe o stâncă (acum sunt scări) unde era o adâncitură cu apă şi nu seca apa niciodată, deşi n-avea de unde să colecteze şi beam şi eu de-acolo de unde a băut Sfânta.*

Cu părintele Cleopa se întâlnea din când în când, se spovedeau unul altuia şi se împărtăşeau, având cu ei Sfintele Taine. *Vinul se făcuse straturi-straturi, după cum se aşeza el.* Alimente mai primeau de la un bun creştin ce locuia într-un sat din apropiere. Deşi erau mulţi lupi prin zonă, creştinul nu se temea să pătrundă în adâncul pădurii, încrezându-se în rugăciunile celor doi pustnici ascunşi.

Când era împreună cu părintele Cleopa făceau ascultare unul faţă de altul. *Ne-a apucat odată o ploaie mare într-o pădure nu prea înaltă, mare cât casa. Părintele Cleopa era într-o parte şi eu într-altă parte. Căutam tufişuri mai dese să ne adăpostim. Părintele însă insista, aşa, pe sub ramuri, să vin la el. Până acolo erau cam 30 de metri. Eu ziceam că locul meu este mai bun, iar sfinţia sa zicea că locul lui. Atunci m-am gândit: Nu! Stai, măi băiete! Ia să ascult eu de părintele Cleopa! Am fugit de acolo şi imediat a trăsnit locul acela în care am fost eu. M-a impresionat! Iată ce înseamnă ascultarea!*[151]. *A fost inspirat de Dumnezeu să mă cheme insistent pe motivul că el a găsit un loc mai bun, dar de fapt harul lui Dumnezeu lucra ca să nu mă trăsnească.*

Nu vă mai spun că am avut intenţia amândoi să ne refugiem la un stejar extrem de mare (...) ca să ne adăpostim de ploaie. Dar înainte de a ajunge acolo a

151 Arhim. Ioanichie Bălan, *Viaţa Părintelui Cleopa*, Ed. Trinitas, 1999, p. 104.

trăsnit şi stejarul acela. Atunci am văzut amândoi că suntem feriţi de Dumnezeu şi ne-am lăsat realmente să ne plouă cât a vrut, dar să ne lăsăm în voia lui Dumnezeu. Deci, din această spălare venită de sus şi acceptată cu toată dragostea de noi, ne-am îmbrăţişat şi am socotit că vizibil Dumnezeu ne păzeşte şi ne ajută, dar nu se poate fără jertfă[152].

Odată s-a speriat foarte tare. Mergea noaptea pe o cărare şi a auzit un urlet înfricoşător, a crezut că este vrăjmaşul. A doua zi şi-a dat seama că nu era decât urletul unei vulpi.

Altădată era pe un drum strâmt, încadrat de o parte de muntele abrupt iar de cealaltă de prăpastie. La un moment dat i-a ieşit în cale un lup. Neavând altă posibilitate de a scăpa, s-a întors din drum. Spunea odată: *Voi nu v-aţi întâlnit cu lupul, în care era de fapt vrăjmaşul şi să n-ai alt ajutor decât Cerul. Că lupul nu vrea să te muşte, el vrea să te mănânce.*

Erau dese întâlnirile cu lupii, dar şi cu urşii. Cunoscuse puterea acestor fiare, odată, când se afla la un circ. *Mi-a pus un urs laba pe umăr. Atunci am înţeles eu ce putere are hiara; urşii sunt animale foarte puternice. Dar nu fiarele erau primejdia cea mai mare în pustie, ci vrăjmaşul.* Faptul că a fost izbăvit de-atâtea primejdii, încă din copilărie, îl făcea să spună mai târziu: *Am 96 de ani şi mi-am verificat cât mi-a fost cu putinţă trecutul şi am văzut prezenţa lui Dumnezeu de m-a uimit, m-a smerit vrând nevrând. Cu lupi, cu urşi, am 14 ani de închisoare, ani de pustii şi-am văzut mişcarea lui Dumnezeu în toate. Nu se mişcă fir de păr fără ştiinţa lui Dumnezeu. Mă uitam adeseori cu interes la câte-o gâză ca un vârf de ac şi îmi spuneam: Uite, Dumnezeu ştie de ea. Şi ca ea sunt milioane şi miliarde.*

152 *Iată duhovnicul. Părintele Arsenie Papacioc.*, Ed. Sophia, Bucureşti, 2010, p. 29.

În încordarea permanentă pe care o presupunea traiul în pustie, mişcarea gândului era la rai sau la iad, la moarte ca prezenţă iminentă. *În orice carte în care se vorbeşte despre o viaţă mai înaltă se spune şi despre gândirea la moarte. În pustie încercam şi eu, la nivelul meu, ceea ce făceau părinţii din pustia Egiptului. Bineînţeles, la nivelul meu. În Pateric se spune despre un părinte care se liniştea în chilie, că în permanenţă îşi spunea: „Oare ce va fi, cum va fi?" Şi asta era toată rugăciunea lui. El punea deja problema unei alte existenţe, a unei existenţe cu prezenţa palpabilă a îngerilor şi demonilor.*

Vorbind odată despre posibilitatea morţii, părintele Cleopa i-a zis: „Dacă mor să-mi iei trupul şi să-l înmormântezi la mănăstirea Sihăstria" iar părintele Arsenie i-a răspuns: *Eu, dacă mor, să mă arunci într-o prăpastie de pe aici.* Altădată a spus că şi-ar dori să fie înmormântat simplu, fără coşciug. Avea această poziţie de detaşare de tot ce e lumesc, specifică marilor părinţi.

În pustie eram într-o tensiune permanentă, nu aveai voie să faci nici cea mai mică greşeală. Odată am văzut un avion care lăsa o dâră albă pe cer. Nu mai văzusem niciodată aşa ceva şi am crezut că este un semn ceresc, o minune dumnezeiască, şi am căzut în genunchi.

Citisem undeva că cerboaica, dacă aude o frunză căzând atunci când naşte, nu mai poate naşte, zgomotul o tulbură. N-am prea înţeles eu atunci cuvântul ăsta. Când am ajuns în pustie, auzeam şi tresăream şi când o frunză uscată cădea peste alte frunze uscate. Abia atunci am înţeles eu cuvântul despre cerboaică. Ştii, eu nu aud prea bine, chiar şi cei din familia mea au avut probleme cu auzul. Tresărirea la căderea frunzei nu se datora percepţiei senzoriale, ceea ce ar fi fost greu şi pentru o persoană cu auzul perfect, cu atât mai mult pentru Părintele care avea de atunci probleme auditive.

Ea se datora unei subţietăţi sufleteşti, unei sensibilităţi deosebite, acelei permanente încordări despre care vorbea Părintele şi care este cunoscută la oamenii duhovniceşti sub numele de trezvie.

Mi-a fost frică să spun că am fost în pustie. Trebuie să cunoşti glasul pădurii, un glas mut pe care nu poţi să-l cunoşti decât dacă eşti într-o mare trăire. Om fiind, trebuie să ai o identitate a pădurii, nu o identitate umană, altfel nu rezişti.

Când te duci în pădure să te faci pustnic, să duci o viaţă după Dumnezeu, pădurea nu mai este o privelişte oarecare, cu nişte copaci frumoşi şi bătrâni. Pădurea, în acel moment, trebuie să te primească, trebuie să te înfrăţeşti cu ea. Există un duh tainic, copacii groşi trebuie să te acopere, să te ocrotească. Sunt situaţii în pădure când te întâlneşti cu urşii şi trebuie să te ascunzi după vreun copac mai mare. Acest lucru trebuie făcut imediat şi într-o linişte desăvârşită, altfel te sfâşie fiara. Nu trebuie să faci nici cel mai mic zgomot, trebuie să ai grijă să nu calci pe vreun vreasc care ar putea trosni sub greutatea ta. Animalele au un auz foarte fin. Eram odată în pădure şi am văzut în faţa mea, la vreo zece metri, un iepure. Eu am făcut o mică mişcare şi el imediat m-a auzit[153].

Odată, când era la mănăstirea Techirghiol, a venit un pustnic din Rusia care i-a cerut un cuvânt de folos. Ca să-l încerce, părintele Arsenie l-a întrebat: *Spune-mi, ce glas are pădurea?* Pustnicul a tresărit. Înţelesese.

Când eram în pustie, comuniştii au acuzat Biserica, zicând că toţi călugării de prin pustie stau acolo

153 Când povestea acestea se afla într-un parc din Bucureşti cu copaci seculari şi vegetaţie bogată. A spus: *Uite, şi acum când am intrat în parc, am simţit o tresărire de bucurie.* Avea 90 de ani când istorisea acestea şi deşi trecuse jumătate de veac de la momentul pustiei, nu uitase deloc „glasul pădurii".

ca să-i găzduiască şi să-i ajute pe cei ce se opuneau regimului. Atunci Patriarhul ne-a chemat pe toţi prin mănăstiri. *Eu şi părintele Cleopa ne-am supus şi am venit la mănăstire, la Slatina. În prima zi când ne-am întors, am văzut un călugăr şi m-am mirat, eu nu mai văzusem de mult oameni şi mi-am zis: Ce uşor e să trăieşti în lume!*

XVI. La palatul patriarhal

Patriarhul Justinian i-a chemat pe părintele Arsenie şi pe părintele Cleopa la Patriarhie. Era luna iunie a anului 1954. Le-a prezentat palatul patriarhal şi le-a spus să se simtă ca acasă. Părintele l-a apreciat mereu pe patriarh, spunea despre el că a fost *foarte curajos.* Şi în anii de temniţă primiţi în procesul Rugul Aprins a vorbit foarte frumos despre el în faţa celorlalţi deţinuţi, apărându-l de acuzele că ar fi omul regimului. Părintele înţelesese atitudinea precaută şi inteligentă a Patriarhului în faţa conducerii comuniste, atitudine care a adus multe câştiguri Bisericii în acei ani de prigoană. (*Războiul e un joc de inteligenţă, dar războiul e tot război,* obişnuia să spună Părintelui.)

Acum Patriarhul i-a trimis pe cei doi părinţi la mănăstirile din jurul Bucureştiului pentru a revigora viaţa duhovnicească. Astfel au trecut pe la mănăstirile Ţigăneşti, Pasărea, Căldăruşani, Suzana, Zamfira şi Cheia.

La mănăstirea Pasărea spovedea împreună cu părintele Cleopa maicile de aici. La părintele Arsenie se spovedeau, în general, maicile mai tinere, iar la părintele Cleopa cele mai bătrâne. Era vară şi din când în când cei doi duhovnici ieşeau din chilie pentru a face câţiva

paşi să se mai dezmorţească. Cât stătea afară, maicile mai tinere, ca să nu mai stea la rând, săreau pe geamul deschis în chilie şi Părintele era nevoit să o spovedească la întoarcere pe cea care era în chilie şi apoi pe cea care era la rând.

În timpul unui Maslu ce-l săvârşeau aici la mănăstire, au venit doi plutonieri înarmaţi şi i-au arestat. Părintele Cleopa s-a speriat, el nu mai fusese arestat până acum, însă părintele Arsenie l-a încurajat, i-a spus că nu au nici un motiv să-i închidă şi că au făcut asta doar ca să-i umilească. Când maicile de la Pasărea au aflat că părinţii sunt arestaţi, au venit cu toate la secţie, erau peste o sută de maici, iar unele aveau în mâini uneltele cu care lucrau la atelierele de croitorie şi cu care plecaseră în fugă. Au început să facă o gălăgie infernală. Atunci miliţienii, de frica maicilor şi pentru că îi arestaseră fără motiv, i-au eliberat.

Maicile de la Pasărea şi de la Ţigăneşti s-au bucurat de folosul duhovnicesc de care au avut parte odată cu venirea celor doi mari duhovnici. O maică bătrână de la mănăstirea Ţigăneşti i-a dăruit Părintelui, la plecarea lui, o icoană a Maicii Domnului făcătoare de minuni, spunându-i: „Dumneatale eşti om ales de Dumnezeu şi (...) ţi-o încredinţez pentru a o scăpa de urgia vremurilor de azi"[154]. Multe din fiicele lui duhovniceşti de la aceste mănăstiri au păstrat legătura cu el, căutându-l pentru spovedanie şi îndrumare la mănăstirile pe unde, din rânduiala lui Dumnezeu, avea să poposească pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă.

Celor doi părinţi nu le-a plăcut să stea închişi în palatul patriarhal. La propunerea patriarhului de a merge din mănăstire în mănăstire pentru a întări viaţa duhovnicească, Părintele a obiectat că nu poţi merge

154 ACNSAS, Fond informativ, dosar 185003, f. 183-193.

într-o mănăstire să povăţuieşti monahii trecând peste duhovnicul locului. El i-a propus patriarhului să le dea o mănăstire care să fie deschisă oricui doreşte să vină şi să ceară sfaturi de folos. Astfel s-a ales mănăstirea Slatina.

XVII. Egumen la mănăstirea Slatina

La Slatina, părintele Cleopa a fost numit stareţ, iar părintele Arsenie egumen[155]. În jurul lor s-a format o obşte numeroasă de circa 120 de vieţuitori toţi unul şi unul, călugări trăitori, ceea ce a făcut ca mănăstirea să-şi capete supranumele de „academie duhovnicească". Cu monahii pregătiţi aici la Slatina erau populate apoi mănăstirile din jur, făcându-se astfel o revigorare a vieţii duhovniceşti a acestora. Mulţi dintre călugării formaţi la Slatina au avut mai târziu un rol şi un rost important în viaţa Bisericii.

Mitropolitul locului, văzând avântul ce-l lua mănăstirea sub îndrumarea acestor mari duhovnici, a hotărât să le dea sub supraveghere alte cinci locaşuri monahale, anume Sihăstria, Sihla, Râşca, Rarău şi Cămârzani. Toate acestea aveau centrul la Slatina şi unirea aceasta a lor a luat numele de „Obştea Sfântului Teodor Studitul". Această formă nouă a monahismului în Moldova, cu un

155 Peste ani, aducânduşi aminte de momentele petrecute împreună, părintele Cleopa va spune: „Cu multă umilinţă şi dragoste mi-aduc aminte de momentele care le-am petrecut împreună, când mi-aţi fost de mare ajutor şi mângâiere în scârbele mele şi în necazurile prin care am trecut şi totodată v-am socotit ca pe un înger al lui Dumnezeu lângă mine, că aţi fost om cu frică de Dumnezeu, cu dragoste mare şi cu bărbăţie de cuget în toate supărările şi m-aţi îmbărbătat şi mi-aţi fost de mângâiere". Din *Ne vorbeşte Părintele Cleopa*, voi. 10, ediţia a II-a, ed. Episcopiei Romanului, 2001, p. 143.

centru la şase mănăstiri, a fost de bun augur şi a adus un suflu nou în viaţa duhovnicească a acestor mănăstiri.

În afara părintelui Arsenie şi a părintelui Cleopa, alţi vieţuitori mai cunoscuţi ai mănăstirii Slatina erau părintele Paisie Olaru, părintele Petroniu Tănase, părintele Emilian Olaru, părintele Gherontie Bălan, părintele Dosoftei Murariu, ierodiaconul Antonie Plămădeală, viitorul mitropolit, monahul Marcu Dumitrescu şi mulţi alţii. La schitul Rarău, ce ţinea de Slatina, stareţ era părintele Daniil (Sandu) Tudor.

Încă de la sosirea părintelui Cleopa aici, în 1949, în mănăstire a fost impusă o nouă rânduială, după normele Sfinţilor Părinţi, ce îmbina armonios rugăciunea cu munca (ora et labora). Astfel, monahii se trezeau la ora 5, la bătaia clopotului; până la ora 6 aveau program de chilie, cu rugăciunile dimineţii, iar apoi clopotul bătea pentru slujba celor două acatiste, al Maicii Domnului şi al sfântului zilei, ce dura până la ora 8 şi la care participa tot soborul. După aceea se săvârşea Sfânta Liturghie cu preotul de rând, paracliserul şi cântăreţul, iar restul obştii mergea la ascultările rânduite de econom. În zilele de post (luni, miercuri şi vineri), monahii luau masa o dată pe zi, fără ulei, la ora 15, iar în celelalte zile de două ori, la ora 11 şi 18. La masă, un monah citea din scrierile Sfinţilor Părinţi în timpul săptămânii, iar sâmbăta şi duminica, când la masă erau mulţi închinători, se citeau lecturi mai uşoare, accesibile lor. Între mese aveau două ore de program liber şi apoi mergeau din nou la ascultări. Seara, la ora 20, se dădea stingerea, iar la ora 23 începea slujba Miezonopticii urmată de Utrenie, până la ora 2. Între orele 2 şi 5 monahii aveau program de odihnă.

La biserică, timpul dintre slujbe era ocupat cu citirea neîntreruptă a Psaltirii, câte două ore fiecare monah, astfel că cei ce citeau noaptea nu mai participau la

Utrenie. La praznicele împărăteşti, privegherile ţineau toată noaptea, ieşindu-se din biserică a doua zi la ora 12. De asemenea, taina Sfântului Maslu şi slujba de pomenire a celor adormiţi se oficiau zilnic.

Rânduiala posturilor era şi ea strictă. În ultima vinere a fiecărei luni se ajuna până după apusul soarelui. În Postul Mare, prima săptămână se ajuna desăvârşit, iar cei ce nu puteau, cereau binecuvântare să dezlege postul negru. În restul postului, se lua o masă pe zi, iar cei mai râvnitori primeau binecuvântare să ajuneze până seara[156].

Această pravilă deosebită strângea în jurul mănăstirii mari mulţimi de oameni. Dacă în zilele de lucru închinătorii erau în jur de 20-40, sâmbăta şi duminica numărul lor creştea la 300-400. Ei participau la slujbe, ajutau mănăstirea şi se spovedeau la părinţii de aici. Erau cinci duhovnici rânduiţi, care spovedeau simultan închinătorii. La început, prin 1950, când obştea era mai mică, spovedania mirenilor punea mari probleme din cauza lipsei de duhovnici care să facă faţă mulţimii oamenilor.

Monahilor li se făcea o catehizare zilnică, exista o şcoală monahală în mănăstire, unde aceştia aprofundau învăţătura ortodoxă în toate amănuntele şi subtilităţile ei. Fiecare călugăr se spovedea săptămânal şi se împărtăşea o dată pe lună.

Se păstrau în cadrul obştii rânduieli din primii zori ai monahismului. Un exemplu grăitor este cel referitor la hainele monahului. În tradiţia monahală, uniforma monahului este considerată semn al solidarităţii, al comuniunii şi, mai presus de toate, al legământului de care trebuie să-şi amintească în permanenţă[157]. De

156 A se vedea Cristina Păiuşan, Radu Ciuceanu, *Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist*, 1945-1958, vol. I, Bucureşti, 2001, p. 245-247.

157 Antonie Plămădeală, *Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Colecţia Axios, 1995, p. 56.

aceea, în trecut, călugării nu se dezbrăcau de uniformă nici noaptea, aveau o dulamă specială, de noapte, cu care dormeau, încinşi cu centura ca şi în timpul zilei. Ca nişte soldaţi înregimentaţi, în permanenţă pregătiţi de luptă. Şi aici, la Slatina, se păstra acest obicei de către unii părinţi ai mănăstirii, între care şi Părintele, după cum mărturiseşte un vieţuitor de atunci al mănăstirii[158].

Totul era de obşte în mănăstire, chiar şi îmbrăcămintea. Călugării nu aveau nimic al lor. Fiecare chilie era amenajată cu tot ce era necesar unui monah, astfel că, atunci când un monah se muta dintr-o chilie în alta nu trebuia să ia cu el decât rasa călugărească. Totul era rânduit astfel încât să ajute monahii în lupta la care se angajaseră, prin uşurarea de grijile împovărătoare. Chiliile erau atât de simplu amenajate încât nici stareţul şi nici ceilalţi vieţuitori nu le încuiau niciodată, nici noaptea şi nici când plecau în vreo călătorie[159].

În afară de ascultarea de egumen, Părintele era şi unul din duhovnicii mănăstirii. Spovedea peste jumătate din vieţuitori, iar dintre mireni, numai fii duhovniceşti mai apropiaţi. Ca duhovnic, se străduia să ajute pe fiii lui, îndrumându-i cu delicateţe şi înţelepciune pe calea mântuirii.

Unul din fii lui duhovniceşti era cizmarul mănăstirii. Acesta îşi făcuse un obicei: cu bucăţile de piele ce-i rămâneau în atelier învelea volumele pe care le avea în chilie. Îşi cam legase inima de această activitate încât făcea şi economii, pentru a cumpăra pielea necesară să îmbrace toate cărţile ce le avea. Părintele, care era egumen, a observat „râvna" lui în această activitate ce nu-i aducea niciun folos, ba dimpotrivă, şi a vrut să-l vindece de ea. I-a luat din chilie, fără să-i spună, trei

158 *Ibidem*, p. 58.

159 *Ibidem*, p. 188.

dintre volumele legate. Cizmarul s-a necăjit tare pentru că nu ştia cine a făcut asta, credea că volumele i-au fost furate. A mers la Părintele şi s-a plâns de necazul lui. Părintele i-a spus: *Şi de ce nu te-ai bucurat că ţi le-a luat? Cel care ţi le-a luat este cel care îţi vorbeşte. Uite, vii la mine când ai nevoie, îmi ceri cartea, o citeşti şi apoi o aduci înapoi*[160]. Iată cum îi obişnuia pe monahi să nu îşi lipească inima de cele materiale pentru o mai bună sporire duhovnicească.

Mănăstirea Slatina era foarte căutată, în această perioadă înfloritoare a ei, de mulţi tineri dornici de o vieţuire mai înaltă. Aceştia, după ce erau trecuţi în primii ani prin toate ascultările, erau apoi rânduiţi acolo unde se pricepeau mai bine. Unul din aceşti fraţi a fost şi Constantin Dumitrescu, viitorul părinte Marcu de la Sihăstria. El venise tocmai de la mănăstirea Cernica, în căutarea Părintelui, care îi era duhovnic. „Apropierea de părintele Arsenie nu se motivează doar prin faptul că se cunoscuseră la Aiud, în «grupul misticilor», ci merge mult mai departe. Intrând în mănăstire, Constantin a înţeles că nu poate face faţă încercărilor şi luptelor duhovniceşti, fără un duhovnic iscusit, care să fie încercat în luptele faptei bune. Şi la cine oare ar fi putut să se ducă, dacă nu la cel ce se iscusise în temniţă în lucrarea rugăciunii neîncetate şi a pazei minţii, care se lupta neîncetat pentru fapta cea bună?"[161]. Iată că această nădejde i-a fost împlinită, căci Părintele l-a ajutat duhovniceşte, părintele Marcu fiind şi el un vas mult-primitor. Iată cum povesteşte el un moment în care Părintele l-a sprijinit cu rugăciunea: „La mănăstirea Slatina, în Săptămâna Mare, eram cu părintele Iustinian Stoica, cu căruţele. El era cu căruţa cu cai, iar eu cu cea cu boi. Şi pentru că nu mâncam nimic, dar munceam,

160 Interviu cu diaconul Iustinian Stoica, realizat de Trinitas TV în 4 septembrie 2012.

161 *Părintele Marcu de la Sihăstria*, ed. cit., p. 51.

am avut o criză de ulcer groaznică. Iar în acele dureri cumplite i-a dat Dumnezeu Părintelui Arsenie să-mi spună doar atât: «*Mai rabdă puţin! Mai rabdă puţin!*» Ştiu sigur că el se ruga Maicii Domnului să mă întărească. Seara am mâncat şi încet-încet durerile au trecut. Şi am avut după aceea nişte bucurii duhovniceşti şi o pace atât de mari încât nu există cuvinte pentru a le povesti"[162].

Slujbele de noapte ce se ţineau în mănăstire erau foarte obositoare, căci se prelungeau după miezul nopţii. Cei ce aveau ascultări care cereau efort fizic, rezistau cu greu la aceste slujbe. Aşa s-a întâmplat şi cu un frate, Vasile, care avea ascultarea la cai. Odată, epuizat de efortul de peste zi, a adormit în timpul Utreniei. Stătea în strană lângă Părintele, care, deşi era egumen, se aşeza de obicei în strana de după scaunul arhieresc, *să fiu aşa mai acoperit.* Pentru că fratele Vasile sforăia, călugării din jur veneau şi-l trezeau, mustrându-l că sforăie chiar lângă părintele egumen. Dar el, de oboseală, adormea la loc. Când s-a cântat imnul „Apărătoare Doamnă", ce încheie slujba, s-a trezit şi fratele Vasile şi a început să cânte împreună cu obştea, iar Părintele şi-a zis: *Uite, a câştigat şi fratele Vasile «Apărătoare Doamnă»!* În mănăstire era şi un diacon, care a devenit apoi arhiereu şi care nu participa la slujba de noapte. Când Părintele l-a întrebat de ce nu vine la slujbă, el i-a spus că, decât să doarmă în biserică, mai bine doarme în chilie, în patul lui. Părintele i-a spus: *E mai bine să dormi în biserică!* şi i-a dat exemplu pe fratele Vasile care, în ciuda epuizării fizice, participa la slujbă cu bunăvoinţă, iar acest lucru îi aducea folos, Dumnezeu înţelegând neputinţa trupului atunci când „duhul este osârduitor".

Un alt frate avea şi el ascultarea la cai şi se plângea Părintelui la spovedanie că din cauza ascultării este atât

162 *Ibidem*, p. 50-51.

de obosit încât nu reuşeşte să-şi împlinească canonul de rugăciune. Părintele i-a spus atunci: *Frate, când mergi cu caii şi te zgâlţâie, ridică ochii către cer şi trimite un oftat din adâncuri către Dumnezeu şi asta ajunge la Dumnezeu mai mult decât toate canoanele pe care vrei să le faci dar nu poţi*[163].

Aceasta avea să fie mereu poziţia Părintelui în privinţa rugăciunii: *Eu personal nu sunt pentru rugăciunea de tipic. Aceea are folosul ei aparte, mai ales disciplinar. Omul nu trebuie să fie tipicar. Trebuie să fie tipicar ca procedeu, în ce priveşte dorinţa de a se înduhovnici. Nu avem numaidecât nevoie de o rugăciune de tipic. Avem nevoie de o prezenţă continuă a inimii, această stare continuă de dragoste, de relaţie cu Dumnezeu, asta este esenţa rugăciunii. Pentru că şi o tăcere adâncă înseamnă o rugăciune adâncă. Şi o rugăciune adâncă înseamnă o tăcere adâncă. (...) Sunt mai mult pentru o continuă tresărire duhovnicească. De aceea (...) orice clipă poate să fie un timp şi orice suspinare poate să fie o rugăciune. Suspinarea nu se face aşa: Uf!, ci o faci lui Dumnezeu, ca plecând din adânc spre El. Aşa ni se va arăta. Căci El nu se arată unei minţi ascuţite. (...) Ci numai celui care are inima curată, celui care are inima spre El, continuu*[164].

Părintele nu anula tipicul sau manifestarea exterioară a credinţei, ci doar îl condiţiona de prezenţa nemijlocită a inimii. El însuşi, mai târziu, îi arăta în taină unui părinte genunchii tociţi de mulţimea mătăniilor făcute. Tot aşa povestea despre o maică de la Agapia, care se afla în situaţia de a fi mutată din mănăstire. Pentru a scăpa de

163 După mărturia părintelui diacon Iustinian Stoica într-un interviu realizat de Trinitas TV în 4 septembrie 2012.

164 http://www.razbointrucuvant.ro/2011/07/21/cum-sa-ne-rugam-ne-invata-ca-nimeni-altul-parintele-arsenie-papacioc-avem-nevoie-de-o-prezenta-continua-a-inimii-asta-este-esenta-rugaciunii-si-video

această ispită, măicuţa făcea 1000 de metanii pe zi şi era o maică mică şi fragilă (*un dop de maică*, cum spunea Părintele). Pentru efortul ei, Dumnezeu a ajutat-o şi n-a mai fost dată afară. Mai spunea într-o scrisoare adresată unei maici, că nu mulţimea rugăciunilor sau a metaniilor este cea mai importantă, *chiar dacă şi acestea vor fi scrise undeva*, ci starea de prezenţă (trezvia) pe care omul trebuie să o aibă permanent, *deoarece rugăciunea este un mijloc neapărat folositor, dar trezvia este un scop atins.*

Călugărul Pahomie (numele de monah al lui Alexandru Lăpuşneanu, ctitorul mănăstirii) lăsase un pomelnic în care primul era trecut Ştefan cel Mare. La prima liturghie pe care a săvârşit-o aici, *când am văzut eu că Ştefan este acolo, în copia mea,* (pomenirea la Sfânta Proscomidie, n.r.) *mi-am dat seama cât de mare este preoţia*[165]*. Am zis: „Acum te am eu în vârful sabiei!", dar am avut emoţii... Să fii împreună cu toţi, vii şi morţi... E cel mai mare lucru Proscomidia.*

În această perioadă a vizitat muzeul mănăstirii Putna, care păstra *mărturii istorice vii, precum steaguri ce purtau semnele gloanţelor* şi multe altele. Stareţul de atunci l-a întrebat ce exponat l-a impresionat mai mult. Părea greu de ales între mulţimea odoarelor păstrate peste timp, *erau steaguri împunse de suliţe, erau clopote, veşminte, era şi o cruce din aur, ce avea şi lemn de la Sfânta Cruce.* Toţi se aşteptau să aleagă ceva din acestea, dar Părintele a răspuns fără ezitare: *Cel mai mult m-a impresionat pomelnicul lui Ştefan cel Mare, pentru că în el se vede grija marelui domnitor pentru mântuire.*

A avut odată un epitrahil, ce era de pe vremea lui Ştefan cel Mare, dar i-a dispărut, i-a fost furat. Se vedea

165 La acea vreme Ştefan cel Mare încă nu era canonizat.

pe el vechimea sutelor de ani. De asemenea a avut şi un veşmânt cu care se spunea că a slujit Sfântul Ioan Gură de Aur, dar şi acesta i-a fost luat.

La un moment dat al vieţuirii la Slatina a apărut o problemă care a tulburat liniştea mănăstirii. Exarhul locului avea un plan de schimbare a regulilor mănăstirii, se încerca o laicizare a acestora. Episcopul era şi el de acord cu acest plan. Părintele stareţ avea un mare respect faţă de mai marii în treapta duhovnicească şi nu l-a contrazis pe episcop. Însă părintele Arsenie nu a fost de acord. Exarhul chiar îi spusese episcopului: „Cu stareţul ne-nţelegem, dar nu trecem de părintele Arsenie." Cum se aflau în altar, părintele Arsenie, părintele stareţ, părintele Emilian şi părintele Paisie Olaru, au început să discute problema apărută şi Părintele l-a dojenit pe părintele stareţ: *Cum ai putut să accepţi aşa ceva, părinte?* Părintele stareţ şi-a cerut iertare iar părintele Emilian a intervenit împăciuitor: „Dragostea îndelung rabdă, se milostiveşte, nu se aprinde de mânie..." *Da, dar se bucură de Adevăr,* a completat Părintele. *Sigur că te iert, părinte,* i-a spus părintelui stareţ, *nu se pune problema de iertare, ci de a apăra nişte adevăruri.* Au stabilit să meargă împreună la episcop şi să rezolve această problemă. Au mers, dar episcopul nu a fost de acord cu ei, ci îşi susţinea ideea lui. Părintele Arsenie i-a spus episcopului: *Prea sfinţite, ai să vezi adevărul în momentul morţii.* Şi episcopul a murit la puţin timp după această discuţie. Când au văzut asta, părinţii de la Slatina i-au spus uimiţi Părintelui: „Măi, părinte, ce gură ai avut!"

Aici, la Slatina, părinţii au propovăduit un rol mai dinamic al preotului şi monahului. *Ne-am străduit să (...) creăm un călugăr activ, care să intre în inima omului de afară* (mireanului n.r) *şi să-l determine pe calea cea bună. Tuturor preoţilor care au venit să-şi*

facă penitenţa la mănăstirea noastră le-am dat canon: întorcându-se la bisericile lor să treacă la asistarea oamenilor din eparhie, să meargă din când în când să-i cunoască şi să-i asiste cu sfatul potrivit[166].

În primăvara anului 1955 a avut loc în toată ţara, dar mai ales în Moldova, o acţiune de lămurire şi combatere a stiliştilor, a celor ce ţineau încă de calendarul iulian. Pentru această acţiune au fost rânduiţi teologi, stareţi şi duhovnici, care mergeau prin satele cu stilişti, încercând să-i readucă la Biserica-mamă. Au participat şi părintele Arsenie cu părintele Cleopa la această acţiune, în urma căreia o parte din credincioşi s-au întors din rătăcirea lor. Cât stătuseră la Bucureşti, la palatul patriarhal, ei discutaseră cum să combată problema stiliştilor, precum şi gravele abateri de rânduială şi dogmă de la mănăstirea Vladimireşti. În urma acestor discuţii, părintele Arsenie, părintele Cleopa, viitorul mitropolit Antonie Plămădeală şi alţi părinţi au redactat o scrisoare amplă în care combăteau rând pe rând, cu argumente clare, toate rătăcirile de care se făcea vinovată conducerea mănăstirii Vladimireşti, în persoana părintelui Ioan Iovan şi a maicii Veronica[167].

Odată, părintele Arsenie se afla cu părintele Cleopa la o familie de credincioşi care, cu câtva timp în urmă, tăiaseră un viţel pentru a sărbători cum se cuvine hramul bisericii din sat. Lucrul acesta era însă interzis pe vremea comuniştilor. Familia respectivă oferise atunci puţină carne şi unei familii sărace din sat, însă aceştia i-au denunţat la miliţie[168]. Când miliţia a venit să facă cercetări, cei doi părinţi se aflau la această familie, care

166 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 52.

167 Scrisoarea se află publicată în întregime în volumul *Iată duhovnicul. Părintele Arsenie Papacioc*, Ed. Sophia, 2010, p. 228-302.

168 Aşa se numea poliţia în timpul regimului comunist.

i-a ascuns repede în hambar. Pe când miliţienii puneau întrebări, părintele Arsenie şi părintele Cleopa au început să citească Acatistul Sfântului Acoperământ. Ajunşi la hambar, miliţienii au întrebat pe proprietari ce ţin în el, iar aceştia le-au spus că au nişte unelte de muncă. Mulţumiţi de răspuns dar şi de... kilogramele de carne ce le primiseră, miliţienii şi-au văzut de drum.

Pentru că a trăit şi prin mănăstiri mai retrase, Părintele a avut deseori întâlniri cu animale sălbatice, de la cele mai mici până la cele mai fioroase, lupi, urşi. Într-o astfel de situaţie, Părintele a scăpat o fetiţă de o ursoaică. Era la marginea pădurii şi a văzut o ursoaică ce avea un pui cu ea. Acolo era şi o fetiţă care, mică fiind, trăgea tot spre ursoaică. Părintele a luat fetiţa la subsuoară şi a fugit cu ea. Fetiţa striga mereu: „Am buba, am buba!" Pesemne că se zgâriase, dar Părintele nu a stat să mai verifice, în graba lui de a o salva, chiar dacă vorbele fetiţei îl impresionau profund. A scos-o repede la şosea, a găsit un autocar, dar şoferul nu a vrut să-i ia, pe motiv că fetiţa ar fi putut face pe ea şi i-ar fi murdărit autocarul. Părintele îşi primejduise viaţa pentru a o salva, iar acel şofer n-a putut jertfi câtuşi de puţin pentru a o ajuta.

Mănăstirea Slatina avea gospodăria în apropierea pădurii şi, odată, Părintele a auzit câinii de la stână lătrând în direcţia aceea. Când a mers să vadă ce se întâmplă, a văzut o lupoaică cu doi pui, care încerca să-şi scape puii de furia câinilor. Câinii, dacă l-au văzut pe Părintele, au prins şi mai mare curaj împotriva lupoaicei. Părintele încerca s-o scape pe lupoaică şi pe puii ei, dar ea se temea de el. Îi spunea: *Stai liniştită, sunt de partea ta,* dar lupoaica a luat un singur pui în gură (nu-i putea lua pe amândoi) şi a fugit cu el. Celălalt pui l-a dus Părintele apoi la o grădină zoologică din zonă. L-a impresionat foarte mult atitudinea lupoaicei şi i-a părut rău că nu a putut-o ajuta. Peste ani, folosea exemplul ei ca să arate

cât de iubitoare pot fi animalele, fiinţe neraţionale, cu puii lor şi câtă cruzime poate arăta omul, fiinţă raţională, faţă de urmaşii lui, ucigându-i înainte de a se naşte.

Altădată a văzut un şoim ce-şi devora prada. Nici când Părintele s-a apropiat de el şi era gata să-l prindă, şoimul nu a dat drumul victimei, atât era de cuprins de dorinţa de a-şi devora prada. A văzut astfel cu câtă ardoare un răpitor îşi urmăreşte victima. Şi-a amintit de spusele Scripturii că vrăjmaşul neamului omenesc „umblă răcnind ca un leu căutând pe cine să înghită"[169].

Într-o luptă, măreţia învingătorului este dată de valoarea învinsului. Dacă învinsul a fost puternic, perspicace, a avut faimă de mare luptător atunci valoarea învingătorului va creşte. În lumea duhovnicească duşmanul este vrăjmaşul. Acesta nici nu mănâncă, nici nu doarme, nici nu se odihneşte. Este duşmanul desăvârşit. De aceea cu atât mai mare va fi slava celor ce au reuşit să-l învingă şi să se încununeze. Părintele Arsenie a fost unul dintre aceştia.

Părintele îşi argumenta mereu învăţăturile cu întâmplări trăite de el, cu tot ceea ce observa în jurul lui, toate trecându-le prin filtrul gândirii sale duhovniceşti. Multe întâmplări la care asistase de-a lungul vieţii, pe care le considerăm de regulă banale, Părintele le convertea mereu în plan duhovnicesc, erau pentru el pilde ce trimiteau la realităţi cu valoare veşnică. Astfel învăţa din toate. Bunăoară, se afla în vizită în casa unor rude şi a fost martor la primii paşi pe care îi făcea o nepoţică de numai 8 luni. Se va regăsi deseori acest moment în cuvintele lui de învăţătură ca pildă pentru paşii de început, nesiguri dar hotărâţi, ai fiecărui creştin pe drumul mântuirii. Privirea emoţionată, atentă şi bucuroasă a mamei va fi comparată de Părintele cu grija lui Dumnezeu faţă de fiecare dintre cei ce-I urmează Lui.

---

169 Petru I (5,8).

Era uneori întrebat cum de ştie atâtea lucruri, deşi nu a făcut studii aprofundate în domeniile în care se mişca totuşi cu uşurinţă. Iată că cea mai bună sursă de inspiraţie pentru el era creaţia lui Dumnezeu, sub toate aspectele ei, pe care Părintele o vedea „bună foarte" deoarece ochii sufletului lui erau curaţi şi desluşeau dedesubturi şi taine vii. Tot ceea ce el învăţa pe alţii fusese mai întâi trăit de el, nu erau preluări din cărţi care să fie răspândite după aceea, ci erau lucruri înţelese şi trăite de el nu în bibliotecă neapărat, ci mai mult în suferinţă şi în luptă. De aceea şi atrăgea foarte mult discursul lui şi uneori, chiar dacă spunea puţine vorbe, folosea pe cei ce-l ascultau mai mult decât predici întregi.

Că Părintele folosea orice prilej practic, orice exemplu viu şi la îndemână pentru a arăta adevăruri veşnice, ne-o arată şi situaţia ce urmează. Lângă mănăstire era un şantier arheologic. Aici, într-o groapă, a fost descoperit un schelet uman. Părintele i-a rugat pe arheologi să-l lase aşa, dezgropat şi aducea aici, la marginea gropii, mulţi oameni şi le vorbea despre deşertăciunea vieţii pământeşti şi despre importanţa dobândirii vieţii veşnice. *Moartea, este o realitate. Vă repet, moartea nu vine să îi faci o cafea, ci vine să te ia,* spunea mai târziu Părintele. *Atunci o să vadă omul că sfaturile marilor părinţi despre gândul la moarte n-au fost simple vorbe. (...) Când soseşte moartea, atunci devii cel mai mare teolog. Atunci îţi dai seama că ai pierdut o viaţă întreagă, ţinând cont de faptul că cel mai scump lucru la Dumnezeu este timpul pe care ni-l dă să trăim. Acesta e cel mai scump. La moarte intri într-un necunoscut, dar nu pentru o mie de ani, ci pe veci! Atunci îţi dai seama şi se cutremură toate în tine*[170].

Mai târziu a făcut un desen în creion, reprezentând

170 http://strajeriiortodoxiei.blogspot.ro/2010/07/ne-vorbeste-parintele-arsenie-papacioc.html

moartea sub forma unui craniu. Pe acesta l-a multiplicat şi dăruia câte un exemplar fiilor duhovniceşti. Le spunea: *Vreţi să vedeţi cum e moartea? Ia, uite-o!* Celor ce îi cereau le scria câteva cuvinte în josul desenului. Iată câteva dintre acestea: *Moarte, moarte, numai prin tine putem fi fii ai Învierii!* sau *Iată deci... nu putem gândi decât la moarte. Fericiţi cei ce mor luptând pentru iubirea creştină - singura eliberare.*

Părintele Andrei Scrima îi era fiu duhovnicesc. Lui nu-i fusese schimbat numele la călugărie. Înainte de a pleca în India, el a venit la Părintele, la Slatina, să ia binecuvântare. Părintele l-a adus deasupra gropii unde se afla scheletul şi, aducându-i aminte de deşertăciunea lumii, i-a spus: *Până acum ai fost Andrei Criteanul, de-acum să fii Andrei apostolul.* Dacă până acum viersuise în cărţile lui, acum era timpul să facă apostolat în India. Acesta a fost cuvântul de duhovnic pe care i l-a dat Părintele.

Când era sărbătoarea Sfintei Parascheva, la 14 octombrie, Părintele mergea la Iaşi şi stătea în zilele sărbătorii la capul Sfintei, la care avea mare evlavie, miruind pe credincioşii ce treceau şi se închinau la racla cu sfintele ei moaşte. Odată, la raclă a venit o femeie disperată, cu pruncul ei mort în braţe. Probabil că tocmai murise, iar femeia, în disperarea ei, s-a gândit la Sfânta Parascheva. Părintele a luat copilul în mâini şi l-a închinat deasupra Sfintelor Moaşte. În acel moment copilul a început să-şi mişte mâinile şi picioarele, înviase.

Acesta a fost desigur un moment fericit la care a fost martor Părintele, dar au fost şi întâmplări care l-au mâhnit şi care au rămas în memoria lui de duhovnic ca nişte momente dureroase. *Am avut la scaunul de spovedanie două cazuri grave. Întâi, un om care nu voia să-şi mărturisească un păcat foarte grav. Nici după mari insistenţe n-a vrut să-l spună şi, desigur, nu l-am dezlegat. După câteva zile a murit nespovedit.*

Dumnezeu, ca pe fiecare din noi, l-a adus la timp pentru iertare şi numai printr-un singur cuvânt putea fi salvat. Lucrul acesta a speriat şi a înţelepţit pe mulţi, mai ales pe aceia care ştiau păcatul, pentru că îl făcuseră împreună.

Un alt caz înspăimântător s-a petrecut cu un bolnav pe care îl ţineam la mănăstire de trei zile pentru Sfântul Maslu. Soţia lui ne spusese de nişte păcate grele ale lui şi trei zile l-am rugat şi am insistat să se spovedească la ce duhovnic vrea, că eram mai mulţi, arătându-i cu timp şi blândeţe, că bunul Dumnezeu a rânduit iertarea tuturor păcatelor prin spovedanie. Însă el nu voia cu nici un chip să se mărturisească. Când eram noaptea la Sfântul Maslu, a treia zi, a început deodată să urle pur şi simplu că vin nişte arapi grozavi să-l ia. Îi vedea cu mintea pe ei şi toate păcatele lui şi, nespus de speriat, a cerut grabnic să se spovedească. Acum se făcuse înţelept! Au ieşit afară repede toţi din camera unde eram, iar el, în vaiete pătrunzătoare, atât a mai putut să spună: „Am făcut... Am făcut...", şi a murit în braţele mele. L-am dezlegat cu un sentiment de răspundere şi milă, măcar pentru dorinţa lui din urmă, dar era mort. Întâmplarea aceasta s-a povestit în toată regiunea aceea mulţi ani[171].

În această perioadă a mers într-o călătorie şi a ajuns la Braşov. Când maşina cu care venise a parcat, a observat „ceva" mai departe, pe şosea şi, când s-a apropiat, a văzut că era un portofel doldora de bani. L-a luat ca să-l înapoieze proprietarului, dar nu era nimeni în jur. La o anume depărtare a auzit vaiete şi plânsete. S-a apropiat şi a văzut un grup de oameni strânşi în jurul unuia care plângea. Era cel ce pierduse banii. Părintele s-a dus la el şi i-a spus: *Nu mai plânge, uite, am găsit eu banii*

171 *Ne vorbeşte Părintele Arsenie*, vol. 1, ed. cit., p. 79-80.

tăi şi i-a înapoiat banii. Oamenii din jur, când au văzut fapta acestui părinte, pe care nu-l cunoşteau şi mai ales impresionaţi de înfăţişarea lui inedită, cu barba deosebit de lungă, s-au grăbit cu toţii să-i dea pomelnice.

Într-adevăr barba Părintelui era impresionantă în această perioadă, ca şi cea de după închisoare, „ascuţită şi lungă ca a Sfântului Onufrie"[172], cum o descria un vieţuitor de atunci al Slatinei sau „cea mai splendidă barbă din sud-estul lumii", cum o numea un alt părinte. *Simţeam eu ceva despre barbă,* mărturisea Părintele, *dar nu puteam să mă exprim. Şi am găsit la Sfântul Clement Alexandrinul, în cartea Pedagogul, următoarele: „Barba degajă o mare putere magnetică şi are o deosebită înrâurire asupra cugetului."*

Aici, la Slatina, unul din viţeii mănăstirii i-a luat odată barba drept o pală de fân şi a sărit prinzând-o cu gura. În timp ce Părintele încerca cu străşnicie să scoată barba din gura viţelului, călugării din jur chicoteau pe seama situaţiei. A reuşit în final să scape barba, dar viţelul i-o retezase puţin. Tot aşa, la o slujbă cu arhiereu, când se îmbrăca, i s-a agăţat barba de nasturi. A tras de ea să o scoată şi s-a rupt puţin.

Felul acesta al lui, de a purta barba lungă, era o mărturisire în sine. Pe când era la parohia Filea, se afla odată cu treburi în oraşul Turda şi doi turişti străini, impresionaţi de înfăţişarea lui, l-au oprit pe stradă să-l fotografieze. Pentru alţii, în perioada aceea de restricţii la adresa Bisericii, barba lui era o piatră de poticneală. Astfel, pe când se afla la Cheia, un consilier de la Culte, venit în inspecţie, i-a cerut să mai reteze din barbă, însă Părintele i-a spus că este firesc s-o poarte aşa deoarece ea este în strânsă legătură cu dedesubturile interioare ale credinţei[173].

---

172 Antonie Plămădeală, *op. cit.*, p. 167.

173 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 7-8.

Când era la Techirghiol, barba lui măsura 65 de centimetri. Deşi firul din barbă era aspru, părul capului îi era moale. Explica aşa: *Pentru că sunt tare în lege şi blând la fire.* Când sfinţea câte-o icoană, ştergea apoi cu barba picăturile de agheasmă mare ce rămâneau pe ea. Spunea: *Să folosesc şi eu barba la ceva.*

Cei mai impresionaţi de barba lui erau copiii. Părintele era pentru ei un autentic Moş Crăciun. *Copiii mici, când îmi văd barba, vor să mă tragă de ea, dar mamele lor îi opresc. Mie îmi pare rău că nu-i lasă, că mie îmi place asta.*

Odată nişte turişti veniţi din Germania l-au rugat să facă o poză cu ei. În timp ce fotograful regla aparatul, o adiere de vânt a luat barba Părintelui şi a dus-o spre vecinul de grup. Acesta însă nu avea nici barbă şi era şi chel pe deasupra. După developarea filmului, vecinul în cauză a apărut în poză cu o impresionantă şi stufoasă barbă călugărească.

Pe lângă barba impresionantă mai erau şi alte elemente ce-l particularizau pe Părintele, cum ar fi bunăoară mersul lui despre care cineva spunea că face mai mult decât mii de predici. Avea de asemenea un fel foarte propriu de a cădi la slujbe. Pe cât de uşor mânuia cădelniţa, pe atât de profund era simţit efectul acelei mişcări de către cel ce o primea.

Dar ceea ce îl definea mai mult, ceea ce îi trăda interiorul, ceea ce frapa pe oricine îl întâlnea, erau ochii lui. La aceste ferestre ale sufletului se vedea că se află „cineva" înăuntru. Ochii lui de şoim din care izvorau „fulgerător de-albastre şuvoaiele privirii"[174], erau un examen foarte greu pentru cei ce îl priveau. Ochii aceştia parcă îţi scrutau toate adâncurile, parcă te „scanau", cum se exprimau în termeni tehnici ultramoderni cei ce trecuseră prin examenul privirii Părintelui.

174 V. Voiculescu, *op. cit.*, p. 245.

Pe când avea 95 de ani, l-a vizitat la Techirghiol o fostă funcţionară a primăriei din Zărneşti, de pe vremea când era el primar în acest oraş. Ea a fost impresionată de faptul că regăsea la el aceeaşi privire vie, aceiaşi ochi pătrunzători pe care îi văzuse în urmă cu şaptezeci de ani.

După ce a plecat în veşnicie, Părintele a luat cu el ochii blânzi, dar a lăsat privirea vie. La mormântul lui străjuieşte un portret din care Părintele urmăreşte în continuare, nu chipurile, ci inimile celor ce vin să aprindă o lumânare.

Aici la Slatina se afla ca vieţuitor şi părintele cărturar Roman Braga, care participase şi el la întrunirile duhovniceşti ale mişcării Rugul Aprins de la mănăstirea Antim. El obişnuia să meargă la Opera din Iaşi. Cu ocazia canonizării Sfântului Calinic de la Cernica au fost invitaţi prelaţi din toate ţările ortodoxe şi fiecare a primit câte un părinte român ca să le fie însoţitor la toate manifestările la care participau. Ca egumen al mănăstirii Slatina, Părintelui i-a revenit îndatorirea să se ocupe de un episcop bulgar. În cinstea oaspeţilor s-a oferit un spectacol la Operă unde a mers şi Părintele cu episcopul bulgar alături de alţi oficiali. Era curios să vadă ce-i impresionează pe ceilalţi la operă, dar, în afară de tact şi execuţia exactă sub bagheta dirijorului, nu a găsit nimic deosebit la această manifestare. Când l-a întrebat pe părintele Roman ce simte el la Operă, acesta i-a răspuns: „Eh, sfinţia ta eşti un trăitor şi ai o legătură directă cu Cerul, din păcate noi nu suntem şi avem nevoie de tot felul de substituenţi..."

Mai târziu, când se afla la Techirghiol, a fost întrebat ce muzică îi place şi răspunsul lui, la o aşa neaşteptată întrebare, a fost: *Sunetul clopotelor, care cheamă vii, plânge morţii şi împrăştie viforele.* Şi apoi a rostit şi varianta latină, aşa cum a fost ea găsită pe un clopot

foarte vechi[175]. Nu era acesta un dispreţ faţă de muzică, dimpotrivă. *Mi se pare o greşeală să dezaprobi muzica, pentru că şi poezia şi muzica recreează lumea. Ai auzit cum se spune: „Îngerii şi toată lumea cerească cântă." Nu vorbesc aici de muzica modernă, rock şi celelalte, ci de muzica clasică. Totuşi, pe mine nu m-a impresionat muzica.*

În călătoriile pe care le făcea la Bucureşti, Părintele trecea şi pe la mănăstirea Antim. Odată, părinţii de aici i-au spus despre un călugăr, Marcu, foarte bine pregătit, pe care stareţul dorea să-l preoţească, dar el, Marcu, nu reuşea să-şi spovedească anumite gânduri. Atunci Părintele l-a întrebat pe călugărul cu pricina dacă îl primeşte să stea la el în chilie pe durata vizitei, motivând că e o chilie mai retrasă şi se poate ruga în linişte. Călugărul l-a primit cu bucurie, era un privilegiu pentru el, de care şi alţi călugări şi-ar fi dorit să aibă parte. Stând ei de vorbă în chilie, Părintele i-a spus: *Frate, uite, eu cu toată pustia, cu închisorile, tot mă mai lupt cu gândurile. Tu cum eşti?* La care Marcu, prinzând curaj i-a spus: „Şi eu, părinte..." şi s-a pornit să-şi mărturisească gândurile care îl împiedicau de la preoţie. Şi aşa, cu dibăcie, Părintele l-a câştigat pe călugăr pentru marea slujire la care era chemat.

Viaţa duhovnicească din mănăstirea Slatina lua amploare şi asta deranja foarte mult conducerea comunistă. Securitatea a făcut presiuni asupra conducerii mănăstirii pentru a limita numărul pelerinilor ce veneau la mănăstire, mai ales al tinerilor, majoritatea intelectuali, care, atraşi de autenticitatea vieţuirii de aici, doreau

175 „Funera plango, fulmina frango, Sabbath pango/ Excito lentos, dissipo ventos, paco cruentos."- „Eu jelesc moartea, gonesc fulgerul, anunţ Ziua Domnului,/ Eu îi trezesc pe cei trândavi, împrăştii vânturile, împac pe cei cruzi.", cf. Daniel J. Boorstin, *Descoperitorii*, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1996, p. 62.

să se închinovieze în mănăstire. Temerea comuniştilor era aceeaşi dintotdeauna, că cei ce intrau în mănăstiri o făceau pentru a se alia şi împotrivi regimului. Erau deranjaţi şi de faptul că mănăstirile, prin natura lor, erau spaţii cu rânduială proprie, cu restricţii de pătrundere în intimitatea monahilor. La Slatina, în corpul de chilii destinat monahilor nu avea voie să intre nimeni. De aceea, pentru a putea culege informaţii relevante, agenţii trimişi de Securitate trebuiau să aibă legături puternice cu lumea monahală de aici.

Ministrul de interne, „Alexandru Drăghici, informa în mod frecvent conducerea de partid şi de stat despre amploarea pe care fenomenul monahal îl căpătase după 1948 prin iniţiativele patriarhului Iustinian, ajutat de duhovnici recunoscuţi, precum Cleopa Ilie şi Arsenie Papacioc"[176].

Urmărirea informativă a Securităţii va fi însoţită de tot alaiul necesar: planuri cu zeci de măsuri tenebroase ce trebuiau implementate, infiltrarea de informatori, conlucrarea mai multor regionale de securitate: Iaşi, Suceava şi chiar Bucureşti.

Din urmărirea asiduă a activităţii mănăstirii Slatina, dar şi a aşezămintelor monahale ce ţineau de ea, securiştii au observat că între vieţuitorii acestora se află persoane ce luaseră parte la întâlnirile duhovniceşti de la mănăstirea Antim. De asemenea, prezenţa la Bucureşti a părintelui Arsenie împreună cu părintele Cleopa în casele lui Alexandru Mironescu şi a lui Constantin Joja, care erau membri ai Rugului Aprins, a făcut să întărească suspiciunile Securităţii referitoare la reluarea întâlnirilor duhovniceşti din cadrul Rugului Aprins. În afara acestor aspecte din plan intern, a mai fost un eveniment în baza căruia Securitatea va pune accentul „pe pericolul pe care-l

176 Adrian Nicolae Petcu, *Părintele Arsenie..., art. cit.*, p. 280.

reprezenta religia în sine pentru regimul comunist"[177]. Este vorba de o influenţă venită din exterior, din fosta Uniune Sovietică, unde se declanşase o campanie cumplită de combatere a religiei.

În acest climat, adânca trăire spirituală (trăire mistică) ce-l caracteriza pe părintele Arsenie, se opunea făţiş ideologiei atee a Partidului Comunist, deoarece mistica creştină reprezintă „trăirea stării de îndumnezeire sau de participare la viaţa dumnezeiască"[178]. Ori conducerea comunistă nu-şi dorea oameni cereşti ci cetăţeni docili, următori fideli ai directivelor comuniste.

Părintele pregustase din bucuria de „cetăţean al raiului". Rămânea de clarificat relaţia dintre un cetăţean al raiului şi neamul lui ce se afla sub apăsarea Partidului Comunist. De aceea apare legitimă întrebarea: „Cum poate un om să participe la salvarea neamului său?" Ne răspunde Părintele: *Pune-te tu la punct, omule! Pentru că eşti un microcosmos în care se oglindeşte un macrocosmos, o lume întreagă. Pune-ţi viaţa la punct, cercetează-te pe tine! Te cunoşti prea puţin, te minimalizezi! Ai atâtea relaţii, ai relaţii cu Cerul! Ai înger păzitor!* El, Părintele, se cercetase, se cunoscuse îşi pusese viaţa la punct şi se obişnuise cu autoritatea cuvintelor Scripturii: „Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul iar sufletul nu pot să-l ucidă"[179].

În schimb securiştii se temeau. Se temeau de tot ce nu puteau controla, de tot ce nu puteau subjuga. În primul rând doreau să controleze sufletul Părintelui şi îşi închipuiau că vor reuşi acest lucru în închisoare. Astfel, pentru a eradica cu totul presupusa conspiraţie a celor

177 George Enache şi Adrian Nicolae Petcu, *Monahismul ortodox...*, ed. cit., p. 40.

178 Dumitru Stăniloae, *Ascetica şi mistica creştină sau teologia vieţii spirituale*, ed. Casa cărţii de ştiinţă, Cluj, 2009, p. 8.

179 Matei 10, 28.

din grupul Rugul Aprins, s-a luat hotărârea arestării lor. Au fost făcute arestări în mai multe etape şi în diferite locuri din ţară. Părintele a fost arestat la Slatina, în noaptea de 13 spre 14 iunie 1958.

XVIII. Arestarea, ancheta şi procesul lotului Rugul Aprins

Părintele a ales să slujească la altar în toată săptămâna dinaintea arestării, lucru pe care el, ca egumen, nu-l făcea de obicei; doar ceilalţi preoţi îndeplineau această slujire săptămânală.

Noaptea arestării, 13 spre 14 iunie 1958, a fost una ploioasă şi rece. Era trecut de miezul nopţii, iar obştea mănăstirii se afla la slujba Utreniei, la care preot slujitor era Părintele. În timp ce în biserică se desfăşura slujba, afară securiştii înconjurau în linişte mănăstirea. Erau trei camioane şi două maşini mici din care coborâseră 98 de ofiţeri de securitate. Erau dotaţi cu pelerine de ploaie, cu armament şi cu lanterne puternice. Acest tip de arestare, la ore târzii în noapte, alături de alte manifestări brutale ale Securităţii, era folosit pentru crearea sentimentului de frică paralizantă. A fost un principiu pe care Securitatea l-a şlefuit cu multă migală, dorindu-se ca numai simpla aducere aminte a numelui acestei instituţii să impună teroarea.

La ora două s-a terminat slujba Utreniei şi era rânduiala ca preotul slujitor să iasă primul din biserică iar apoi stareţul. Paracliserul a deschis uşile mari şi deodată s-au aprins lanternele în ochii lor: „Anghel Papacioc, unde este?", *Aici sunt, domnule!*, s-a prezentat Părintele. L-au încadrat între arme, *în spaima tuturor călugărilor* şi l-au dus la chilie. La fel au procedat cu toţi monahii.

Toată noaptea, până dimineaţa la ora 10, a avut loc percheziţia chiliei. Era păzit permanent, încât şi la toaletă îl urmau cu arma. Au confiscat ceea ce credeau ei că sunt documente importante, caietele cu notiţe şi însemnări care au umplut câţiva saci. *Mi-au luat foarte multe cărţi importante,* îşi amintea Părintele.

Dimineaţa, realizând ridicolul situaţiei pe care o creaseră, ofiţerii şi-au cerut scuze de la Părintele. El le-a spus: S-a *cutremurat muntele şi a ieşit un şoarece*[180]. *Ce-aţi făcut, domnule, atâta tevatură?! Puteaţi să mă chemaţi şi veneam eu singur, că eu ştiam că veniţi.* Chiar şi posturile de radio din străinătate ce emiteau în limba română, au dat ştirea că un mare număr de securişti au arestat un preot în timpul slujbei de noapte.

Ziua aceea, de 14 iunie, a fost singura zi din istoria mănăstirii când nu s-a oficiat Sfânta Liturghie. Biserica fusese încuiată, iar cheile se aflau la securişti.

La ieşirea din mănăstire, când îi duceau pe călugării arestaţi la maşină, toată obştea şi mirenii ce se aflau atunci în mănăstire îi sărutau mâna Părintelui, iar ofiţerii făceau glume proaste pe seama acestui lucru. *Le-am spus: Lasă, că o să-mi sărutaţi şi voi mâna! Bineînţeles că am riscat, dar ei oricum trebuiau să mă ducă întreg. Mereu îmi amintesc de asta*[181].

Când l-au luat, părintele Petroniu a spus: „Dacă va scăpa cu bine din încercarea aceasta, va avea mare lucrare în Biserică". Părintele Petroniu Tănase, ca naş de călugărie, îl cunoştea foarte bine pe părintele Arsenie, înţelegea dăruirea lui de sine, înţelegea măreţia jertfei lui. Tot acum, când îl duceau spre dubă, Părintele s-a întors

180 „Parturient montes, nascetur ridiculus mus."- din „Ars poetica" de Horaţiu, cf. *Mic dicţionar enciclopedic*, ed. Enciclopedică română, Bucureşti, 1972, coala XXIII.

181 După revoluţia din 1989, Părintelui i-au sărutat mâna mulţi foşti comunişti şi securişti ce se căiseră între timp.

şi, cu discreţie, i-a binecuvântat pe toţi. Era vesel, însă se despărţea cu greu de fiii lui duhovniceşti, de obştea pe care o strânsese împreună cu ceilalţi mari părinţi de aici şi o formase cu multă dăruire. Peste puţin timp comuniştii aveau să destrame obştea[182], prin aplicarea Decretului 410 care prevedea scoaterea monahilor tineri din mănăstiri.

Legaţi la ochi, cei doi monahi arestaţi, părintele Arsenie şi fratele Constantin Dumitru (viitorul părinte Marcu), au fost încărcaţi în dubă şi duşi la Suceava. A urmat cercetarea tuturor materialelor ce fuseseră luate din chilie, *două zile şi două nopţi, foaie cu foaie, umilinţe şi insulte în continuu.* Iniţial, l-au acuzat de faptul că ar fi avut legături cu partizanii din munţi dar n-au găsit nici o probă, apoi au început să-l acuze că a scris anumite lucruri. Părintele a cerut caietele lui cu însemnări şi a semnat fiecare foiţă, pentru a nu i se adăuga ulterior lucruri pe baza cărora să-l poată condamna. Nici în caietele lui n-au găsit ceva cu care să-l acuze, erau doar însemnări religioase.

După această cercetare, l-au dus, legat la ochi, *într-o cameră de un metru pătrat, înaltă de vreo cinci metri, atâta de „mare" că nu puteai să te mişti şi mai era şi un scaun acolo care încurca spaţiul. Eram doar în rasă îmbrăcat; m-am culcat pe cimentul ăla, jos, că pe scaun nu puteam dormi. Şi, noaptea, aud o uşoară bătaie în perete. „Cine e?" Era părintele Marcu, luat şi el... Când l-am auzit...! Era într-o chilie de un metru pătrat, ca şi mine. Nu vă daţi seama, vorbesc psihologic, ce înseamnă în suferinţă să vezi pe cineva care e de-al tău. Ei, şi când l-am auzit pe părintele Marcu că este alături de mine, m-am bucurat foarte mult. A fost un mare trăitor. I se spunea Fachirul, dacă-i smulgea unghia, nu scotea o vorbă*[183].

---

182 „Bate-voi păstorul şi se vor rlsipi oile turmei."- Matei 26, 31.

183 *Ne vorbeşte...*, vol. 2, ed. cit., p. 80-81.

A doua zi, deţinuţii aflaţi în arestul de la Suceava au fost puşi într-un camion, legaţi la ochi, pentru a fi transportaţi la Bucureşti. Drumul, de sute de kilometri, a fost foarte greu suportat de toţi cei din dubă. Erau înghesuiţi şi nu aveau voie să facă nicio mişcare, altfel erau loviţi. Unul dintre deţinuţi, a cerut cu insistenţă să facă o oprire pentru necesităţi fiziologice, dar nu i s-a dat nicio atenţie. A fost nevoit să facă pe el şi tot drumul să stea aşa, ud. Părintele a fost impresionat de bietul om, şi când rememora acest moment, se simţea în glasul lui compătimirea şi regretul că nu-l putuse ajuta în acele împrejurări grele. Tot pe drum, *s-a întâmplat un fenomen interesant,* îşi amintea Părintele, *am început să zăresc prin banderola aceea neagră, groasă pe care o aveam la ochi.*

În Bucureşti a fost dus la închisoarea Uranus. Pe când se afla la Slatina, venea la el un om, pe nume Alexandru, care avea şapte copii. Nu îl angaja nicio întreprindere, din cauză că erau obligaţi să plătească o sumă de bani pentru fiecare copil şi el având şapte copii, ar fi fost prea mult pentru întreprindere. Părintele i-a spus: *Frate Alexandru, lasă, nu te supăra. Vino la noi cu sacul gol şi noi o să ţi-l umplem. (Şi-i dădeam de toate. Tot ce-i dădeam era de la mine din chilie. După ce-i dădeam mă uitam prin chilie şi vedeam că nu lipseşte nimic. Alexandru îmi zicea mereu o vorbă: „Părinte, oriunde ţi-ai întoarce faţa, să te ajute Dumnezeu!")* Acum, la Uranus, după ce l-au lăsat în celulă, *mă gândeam unde este răsăritul ca să mă rog. Tramvaiul care trecea pe stradă se reflecta cumva pe zidul celulei. M-am tot gândit eu cum răsare soarele de se poate reflecta pe zidul celulei, dar nu eram sigur. Atunci mi-am adus aminte de Alexandru că-mi spunea: „Oriunde ţi-ai întoarce faţa, să te ajute Dumnezeu" şi m-am gândit că ce mai contează unde este răsăritul, dacă Alexandru mi-a spus asta. Uite*

pentru ce-mi prorocea el...! Şi atunci m-am pus pe un plâns... Dar mi-am ţinut firea în toată închisoarea, cu toate că au urmat ani grei cu Aiudul...

La Bucureşti, în beciurile Securităţii, în condiţii foarte grele, a început ancheta. Metodele folosite de Securitate în cadrul anchetelor erau împărţite în mai multe categorii: „folosirea bătăii, subalimentaţia prelungită şi tortura, în scopul obţinerii de declaraţii acuzatoare; presiuni morale pentru constrângerea anchetaţilor să declare ceea ce li se impunea; (...) redactarea unor declaraţii în lipsa anchetaţilor sau consemnarea unor răspunsuri ireale, pe care anchetaţii erau constrânşi să le semneze"[184].

Astfel „anchetele în ansamblul lor, erau de fapt nişte scenarii deja scrise. (...) Problema care trebuia rezolvată consta în obţinerea confirmării acestor vinovăţii prestabilite. În acest scop se recurgea la mijloace de tortură fizică"[185].

Cam ce însemna aplicarea acestor mijloace de tortură încearcă să explice părintele Marcu de la Sihăstria, ca unul ce le trăise cu fiecare fibră a corpului lui. „Era moarte curată. Că nu se putea răbda. S-a mai scris câte ceva, dar nu s-au putut scrie toate prin câte am trecut. Din mai multe motive[186]. Iar mai important decât toate este că nici nu se pot gândi grozăviile care au

184 Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport Final*, Bucureşti, 2006, http://www.presidency.ro/static/ordine/RAPORT_FINAL_CPADCR.pdf, p. 179.

185 *Ibidem.*

186 Un motiv era smerenia, pentru că voiau să-i ducă lui Hristos întreagă această jertfă, ca de la El să primească întreaga răsplată la vremea cuvenită. Poate că de aceea nici Părintele nu a detaliat niciodată chinurile îndurate în închisoare. Cuvântul lui: *„Cât de nesuferită era ancheta"*, ascundea în el acele suferinţe care nici nu pot fi gândite sau înţelese de cei ce nu le-au trăit.

fost acolo. Nici nu poţi să gândeşti!"[187]. Iar ei au trebuit să le trăiască, pe viu. Iată deci că ancheta nu era un interviu, cu întrebări şi răspunsuri, cum am fi tentaţi să credem văzând rapoartele de interogatoriu ce s-au păstrat. Ancheta era bătaie cruntă, chin cumplit care să te facă să spui tot, chiar şi „sânul la care ai supt", cum se exprimau torţionarii[188]. Şi mulţi au spus. Nu şi Părintele, nu şi părintele Marcu, nu şi alţii ce-şi puneau nădejdea în Dumnezeu, Care toate le poate, deci şi să susţină pe cei ce-L iubeau cu adevărat. *Pentru mine, care eram mai cunoscut, a fost mai greu,* spunea Părintele, *pentru că voiau ca eu să-i pârăsc şi pe alţii, ca să-i judece şi să-i închidă şi pe ei. Dar n-am făcut aşa ceva, ferească Dumnezeu!* Ei, bătăuşii, ar fi vrut să-l vadă plângând, să zică ceva, orice, dar Părintele nu spunea nimic.

M-au tras de barbă ca de un căpăstru, dar eu eram bucuros. Aşa ne duceau, ca să ne vadă deţinuţii de drept comun, pentru că noi eram deţinuţi politici. Asta o făceau ca să le întregească suferinţa, căci, aşa cum spunea Părintele: *Suferinţa nu este întreagă dacă nu este însoţită şi de umilinţă*[189].

Ancheta Părintelui era prevăzută la început să dureze 60 de zile, dar când au văzut că nu pot scoate nimic de la el, au mai prelungit-o cu încă 30 de zile, în total 90 de zile de chinuri de nedescris.

Care erau gândurile şi trăirile Părintelui în aceste momente de torturi cumplite? Ne-o spune el însuşi: *Era durerea că te uitai la semenii tăi primejdioşi, că n-aveau*

187 *Părintele Marcu...*, ed. cit., p. 52-53.

188 Acesta era sistemul de lucru al securităţii: arestau oameni în baza unor indicii sumare, sperând ca ulterior, prin tortură, să afle sau să impună prin brutalitate amănunte necesare definitivării unui dosar în instanţă.

189 Modelul îl reprezintă patima lui Iisus Hristos în care suferinţa se împleteşte cu umilinţa.

frică de Dumnezeu. Şi mă uitam la pierderea lor. Pentru că problema vieţii mele nu mi-o mai puneam. Aşa cum începuseră să izbească şi să lovească şi să acuze, nu puteai să crezi că mai trăieşti. Şi atunci acceptai moartea cu orice chip. Şi atunci nu mai sufereai lanţurile... te întrista faptul că erau semenii tăi care făceau lucrurile acestea. (...) Şi trebuia să suport cu orice chip că duşmanii mei sunt semenii mei. Dacă eşti omul lui Dumnezeu, El ştie de orice şi cu cât te laşi mai mult în Voia Lui, cu atât te va apăra mai mult. Dar sigur că şi tu, cu atât mai mult trebuie să iubeşti pe Dumnezeu şi pe aproapele tău. Şi nu se spune că aproapele meu e duşmanul meu. Aceste stări sufleteşti veneau ca fulgerul prin inima şi prin raţiunea ta. Dar, fără discuţie, erau elementele care te ţineau prezent în fiecare clipă[190]. După cum se vede, Părintele se pregătea de moarte şi se îngrijea de faptele bune cu care pleca la Hristos, iar cea mai mare era dragostea - iubirea vrăjmaşilor, căci *cine încearcă cu adevărat să dea atenţie la porunca aceasta, a iubirii de vrăjmaşi, (...) se găseşte angajat în idealul cel mai înalt (...)*[191].

Iniţial l-a anchetat un căpitan. Acesta s-a purtat cumplit cu el, l-a bătut crunt. *Mă lovea peste faţă şi încercam să mă feresc, ca să nu îmi spargă timpanul.* La un moment al anchetei i-a spus următoarele cuvinte: „tu, care erai ca un înger" şi atunci Părintele l-a recunoscut. Acest căpitan era tocmai acel om care venise, în urmă cu 17 ani, la cabana de pe muntele Piatra Craiului, cu soţia şi fiica de circa 10 ani, care îl apreciase atunci atât de mult pe tânărul Anghel, încât n-a putut înţelege cum de el, care era „ca un înger", îşi dorea să se călugărească[192].

---

190 Arhim. Arsenie Papacioc, *Veşnicia...* , ed. cit., p. 77-78.

191 *ibidem*, p. 161.

192 A se vedea capitolul Aiudul- „temniţă cruntă".

Părintele nu i-a arătat căpitanului că l-a recunoscut, căci l-ar fi omorât imediat. *N-ar fi fost nici o problemă pentru el, acolo mureau oamenii ca şoarecii.*

Tot căpitanul acesta i-a retezat şi barba. *Până la condamnare nu ne rădeau, ci după ce ne condamnau, dar căpitanul care m-a interogat, o canalie de căpitan, mi-a tăiat barba jumătate. Eu i-am spus: O să răspunzi şi pentru asta în faţa lui Dumnezeu!, dar el a spus atunci un lucru de care m-am folosit: „Lasă, că nu stă călugăria în barbă." Asta n-ai spus-o de la tine, Duhul Sfânt a vorbit prin tine!, i-am spus eu. Dar m-a plesnit atunci, m-a lovit. Însă îi mulţumesc lui Dumnezeu, toate aceste suferinţe au avut un rost. Nimic nu m-a ajutat mai mult în viaţă ca suferinţa. Singură suferinţa este suprema catedră de teologie. Sunt sigur că îngerii erau geloşi pe noi, pentru că ei nu au această suferinţă dincolo de firea noastră.*

Ancheta continua în acelaşi ritm. *A fost cea mai scârboasă perioadă. Te băteau şi te omorau, numai să zici ca ei. Nu zic, domnule, nu zic! Taie-mi capul şi nu zic! Nu sunt vinovat de chestia asta; nu ştiu de cutare! Bineînţeles, că apăram anumite lucruri*[193], spunea Părintele. Un alt membru al lotului Rugul Aprins îşi amintea: „Ancheta pendula între un ton voit amabil, prietenos, binevoitor, în care ţi se spunea: «Bă, fii băiat deştept! Nu este păcat să nu recunoşti ca să scapi mai uşor? De ce te încăpăţânezi? Nu vrei să scapi?» dar, dacă persistai în a nu crede în vorbele lui (ale anchetatorului n.r.) şi o ţineai tot pe a ta, foaia se schimba într-o secundă, începeau înjurăturile, ameninţările şi bătaia care putea să ia formele cele mai brutale iar experienţa în domeniu era vastă şi variată"[194].

193 *Ne vorbeşte...*, vol. 2, ed. cit., p. 81.

194 Carmen Ciornea, *Chipul «Rugului Aprins» dăltuit în memoria vie a ucenicilor*, vol. 1, ed. Vasiliana '98, Iaşi, 2014, p. 95.

Văzând că nici după atâta tortură nu reuşesc să-l facă pe părintele Arsenie să-i trădeze pe alţii, securiştii se hotărăsc să facă nişte confruntări între el şi alţi deţinuţi care nu reuşiseră să reziste bătăilor din beciurile Securităţii. Chiar şi la aceste confruntări, în care ceilalţi dădeau multe amănunte ce-i incriminau şi pe ei şi alte persoane, Părintele avea puterea şi tăria să nu recunoască[195].

Confruntările aveau rolul lor în cursul anchetei. Scopul urmărit de anchetatori era să surpe încrederea reciprocă a celor anchetaţi[196], să introducă o stare de confuzie şi de presiune cu ajutorul celor mai perfide mijloace.

Interogatoriile continuau să se desfăşoare în mod regulat şi durau unele trei ore, altele şase şi chiar şapte ore. După atâta timp petrecut împreună, desigur de pe poziţii total diferite, totuşi căpitanul apreciază înţelepciunea Părintelui. Îl va fi atras dibăcia cu care Părintele evita cursele lui prin care încerca să-i smulgă mărturii despre ceilalţi, adică trădări. Astfel că, într-o zi, îi cere să-i spună şi lui o vorbă înţeleaptă. Părintele nu pierde prilejul şi-i spune următoarea pildă: *Era o familie care avea o fetiţă. Tatăl era necredincios iar mama credincioasă. Şi fetiţa s-a îmbolnăvit. Înaintea morţii şi-a întrebat tatăl: „Eu, în a cui credinţă să mor?" şi tatăl i-a spus: „Să mori în credinţa mamei tale, căci a mea nu îţi poate oferi nimic." (Eu i-am spus pilda asta referindu-mă la el, că ţinea foarte mult la fata lui, era viaţa lui. Atunci când i-am cunoscut eu, fata era mică, acum o fi fost mare sau poate n-o mai fi fost...)* După ce căpitanul a ascultat această parabolă, care se referea

195 ACNSAS, Fond Penal, dosar 202/2, file 63-65, file 80-81 şi file 85-88.

196 În cazul Părintelui, securiştii n-au reuşit să atingă acest scop, deoarece, la ieşirea din închisoare, a reluat legătura duhovnicească cu cei cu care a fost confruntat.

la el, a plecat şi de-atunci nu a mai venit să-l ancheteze pe Părintele. Se vede că această pildă ajunsese la inima anchetatorului. Locul lui a fost luat de un locotenent.

Până la definitivarea anchetei şi pronunţarea sentinţei, a fost dus la penitenciarul Jilava, care era o închisoare de trecere. Împreună cu el era tot lotul Rugul Aprins. Un membru al acestui lot îşi amintea acest periplu: „Am fost transferaţi cu duba la Jilava, foarte dimineaţă, cred că înainte de ora 3 noaptea, tunşi, echipaţi cu efectele de închisoare- nişte haine ponosite, murdare, recuperate poate de la cei morţi sau eliberaţi- şi aruncaţi înainte de ora deşteptării (ora 5), fiecare în altă celulă. Jilava rămâne o închisoare de coşmar. Vechiul fort sub pământ era lugubru, înspăimântător şi greu de uitat. Înghesuială, paturi metalice suprapuse câte 3 metri pe înălţime. (...) Asistenţa medicală lipsea cu desăvârşire, (...) mâncarea era foarte proastă şi domnea o foame cumplită"[197].

Din lotul Rugul Aprins[198] făceau parte: ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, părintele Arsenie Papacioc, părintele Benedict Ghiuş, părintele Adrian Făgeţeanu, părintele Roman Braga, părintele Sofian Boghiu, pictorul Felix Dubneac, profesorul Alexandru Mironescu cu fiul său Şerban, doctorii Vasile Voiculescu şi Gheorghe Dabija, părintele Dumitru Stăniloae şi studenţii Vâsâi Gheorghe, Nicolae Rădulescu, Emanoil Mihăilescu şi Dan Pistol. „Este probabil cel mai cunoscut grup de arestaţi din rândurile clericilor şi credincioşilor Bisericii Ortodoxe Române, fapt datorat marilor personalităţi intelectuale şi duhovniceşti care l-au compus, dar şi semnificaţiilor multiple pe care l-a avut gestul organelor de represiune"[199].

197 Carmen Ciornea, *Chipul «Rugului Aprins»...*, ed. cit., p. 99 şi p. 101.

198 În dosarul din instanţă avea să fie reţinut sub numele de lotul „Alexandru Teodorescu şi ceilalţi".

199 George Enache şi Adrian Nicolae Petcu, *Monahismul ortodox...*, ed. cit., p. 68.

În proces, avocaţii erau numiţi din oficiu. Necazul era că unii din ei îşi uitaseră rolul şi, din apărători, deveniseră acuzatori ai inculpaţilor. Iar avocaţii care chiar şi-ar fi dorit să construiască o strategie de apărare, nu o puteau face deoarece întâlnirea cu cei arestaţi era minimă, doar câteva minute. În acest context, inculpaţii înşişi au solicitat probe, care ar fi pledat pentru nevinovăţia lor, însă le-au fost respinse ca fiind „neconcludente şi inutile". Era şi aceasta o cutumă a proceselor penale, să fie eliminate argumentele şi explicaţiile pe care învinuitul le-ar fi adus în apărarea sa, şi avea ca acoperire juridică justificarea că aceste probe tărăgănează procesul. „Desfăşurarea procesului a durat 2 zile şi s-a ţinut cu uşile închise"[200], mărturiseşte unul din membri lotului, iar Părintele îşi amintea: *Ne-au judecat noaptea, fără apărare.*

Pentru a putea fi condamnat, faptele Părintelui trebuiau modelate după articolele Codului Penal. Justiţia comunistă[201] a făcut două încadrări.

Primul motiv l-a reprezentat înalta trăire duhovnicească a Părintelui. El urca cu mare râvnă treptele ce-l apropiau din ce în ce mai mult de Dumnezeu. Dar, cum ştia că iubirea este cea mai mare faptă bună, din poziţia de duhovnic îşi ajuta şi semenii, iar prin spovedanie şi rugăciune îi ridica din adâncuri de păcate. Îi îndruma pe toţi către toată fapta cea bună. Acorda multă atenţie tinerilor, iar pe cei pregătiţi îi călăuzea spre viaţa monahală. Sfătuia cu timp şi fără timp, adaptându-şi discursul la înţelegerea fiecăruia. A participat la întruniri duhovniceşti cu membri ai Rugului Aprins. La acestea şi asculta şi sfătuia. Vorbea cu dezinvoltură, avea deja experienţa vieţii isihaste şi a rugăciunii lui Iisus. Această vieţuire, în duhul Domnului,

200 Carmen Ciornea, *Chipul «Rugului Aprins»...* , ed. cit., p. 98.

201 E vorba de Tribunalul Militar complet aservit directivelor Securităţii.

era în schimb neconformă cu ideologia comunistă. Securitatea o caracteriza ca „misticism şi bigotism obscurantist". Pentru a-l putea sancţiona cu închisoarea, toată vieţuirea lui duhovnicească trebuia reinterpretată şi transformată într-o faptă sancţionată de Codul Penal. Astfel, justiţia comunistă a preschimbat mişcarea religioasă Rugul Aprins într-o „asociaţie subversivă"[202], făcând loc aplicării unui „articol-pretext[203], în care putea fi încadrat oricine, pentru ce a făcut sau nu a făcut"[204]. În baza acestui articol a fost condamnat „la 20 de ani muncă silnică şi 10 ani degradare civică"[205].

Al doilea motiv l-a reprezentat faptul că în prima tinereţe a fost legionar şi că ar fi continuat această politică şi după intrarea în monahism, adică ar fi dus o „activitate politică sub mască monahală". Era o presupunere falsă. Intrând în monahism Părintele renunţase la lume cu toate ale ei. Devenise călugăr *dincolo de orice altceva*. Fără îndoială, el, care îmbrăţişase monahismul cu toată inima şi cu tot sufletul, nu putea rezona cu ateismul doctrinei comuniste care încerca să distrugă creştinismul şi pe smeriţii lui reprezentanţi.

În 1955 comuniştii au adăugat „Codului Penal un articol secret[206], care, împotriva oricărui principiu de

---

202 Această mistificare a fost recunoscută, mai târziu, şi de justiţie. În anul 1996 a fost admis un recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiţie (dosar 32/1995), privitor la sentinţa din 1958 dată în dosarul Rugul Aprins. Prin acest recurs se recunoaşte şi se hotărăşte faptul că mişcarea Rugul Aprins a fost o „asociaţie religioasă" în cadrul căreia discuţiile „erau axate, în principal, pe teme religioase iar problemele de educaţie ce le abordau urmăreau promovarea idealurilor creştine".

203 Articolul 209, Cod Penal. Cu un an înainte de procesul Rugul Aprins a fost schimbată încadrarea juridică pentru delictele prevăzute de acest articol, mărindu-se astfel cuantumul pedepselor.

204 Comisia Prezidenţială..., *op. cit.*, p. 207.

205 ACNSAS, Fond Penal, dosar 202/4, file 216-230.

206 Articolul 193/1, Cod Penal.

drept, acţiona retroactiv"[207]. Printr-un articol de lege se pot impune anumite restricţii, dar, pentru a putea fi respectate aceste restricţii trebuie cunoscute de toată lumea. Însă, sistemul juridic comunist a fost atât de bolnav încât, Părintele şi alţi oameni ca el au ajuns să fie acuzaţi şi condamnaţi în baza unui articol secret al Codului Penal. O altă lacună a acestui articol de lege era faptul că încălca principiul neretroactivităţii. Acest principiu prevede că o lege nu poate acţiona în cazul unor fapte petrecute înainte de intrarea ei în vigoare. Ori Părintele a fost condamnat pentru fapte petrecute chiar şi cu zeci de ani înainte de „apariţia" acestui articol de Cod Penal. Astfel, conform articolului incriminat, Părintele a fost condamnat la „20 de ani de detenţiune grea. (...) Se va dispune şi confiscarea totală a averii personale"[208], pe care oricum n-o avea, fiind monah.

Pe 8 noiembrie 1958 a avut loc pronunţarea sentinţei. I-au luat tot ce i-ar fi putut oferi pământul: libertate, bunuri (avere), demnitate şi chiar viaţa, căci nu se ştia dacă o să mai scape viu din închisoare. Acum nu-i mai rămânea decât Cerul.

Părintele a fost condamnat 40 de ani, din care 20 cu executare. *40 de ani... M-a distrat, dar m-a costat.* După condamnare, la Jilava, un căpitan care îl dezbrăca şi îl tundea l-a întrebat: „Ce-ai făcut, mă, de ţi-a dat atâta?" *N-am făcut nimic,* i-a răspuns Părintele. „Mă, dacă nu făceai nimic îţi dădea 10-15 ani, da` nu 40!" Cam aici se termina dreptatea comunistă: 10-15 ani pentru nimic...

După condamnare a fost luat de la Jilava şi dus acolo unde urma să-şi ispăşească pedeapsa: la Aiud.

---

207 Comisia Prezidenţială..., *op. cit.*, p. 207.

208 ACNSAS, Fond Penal, dosar 202/4, file 216-230.

XIX. La Aiud, în lotul Rugul Aprins

În primele luni de puşcărie eram foarte mâhnit că lăsasem afară o lume care poate avea nevoie de mine. Mai târziu m-am întors cu faţa către interior şi am văzut că aici era atâta lume cu aceleaşi nevoi şi cu aceeaşi viaţă ca şi cea de afară. Dumnezeu mi-a confirmat acest adevăr chiar prin gura unei satane. Eram aici, la Aiud, la o anchetă. Securistul care m-a anchetat, m-a lăsat un timp cu un ofiţer care-l înlocuia pentru moment şi care era în afara problemelor de anchetă, probabil din administraţia de aici, avea grad de căpitan. M-a întrebat ce-am fost afară. I-am spus călugăr. „Da, mi-a spus acela, ai plecat de la o mănăstire şi ai venit la altă mănăstire." O spunea în glumă sau în serios, eu am văzut în aceste cuvinte concluzia simplă şi scurtă la care ajunsesem şi eu după un timp atât de lung. Vedeţi cum vrerea şi cuvântul Domului poate veni prin oricine, chiar şi printr-un fiu al răului?[209]

Că închisoarea a fost o mănăstire pentru Părintele vom vedea din mărturiile ce urmează, multe din ele oferite de nişte fii ai răului, de informatori. Din ele vom vedea cum Părintele a slujit, a spovedit, s-a rugat, s-a interesat de fiii lui duhovniceşti de care îl despărţeau ziduri grele, i-a încurajat, i-a întărit în greaua luptă de a-şi păstra sufletele nepătate, le-a transmis binecuvântări şi i-a pomenit îndelung în rugăciunile lui.

209 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f.183-193.

În penitenciarul Aiud erau închişi cei cu pedepse îndelungate: corecţionale, muncă silnică şi temniţă grea. Dacă în perioada de început a regimului comunist au fost atât deţinuţi de drept comun cât şi deţinuţi politici, după 1962, momentul începerii în forţă a reeducării, nu vor mai rămâne decât deţinuţii politici, ceilalţi fiind mutaţi în alte închisori.

La sosirea Părintelui la Aiud, penitenciarul trecea printr-o serie de schimbări ce aveau ca scop începerea unei acţiuni de „ucidere" din punct de vedere moral a celor mai înverşunaţi duşmani ai comunismului, deţinuţii politici. Această acţiune avea să fie numită „reeducarea de la Aiud", iar miezul acestei reeducări consta în dărâmarea tuturor valorilor, până la hulirea învăţăturii creştine, a Bisericii, lepădarea de Hristos[210] şi înlocuirea lor cu docilitatea faţă de doctrina comunistă.

Pentru a atinge acest scop, Securitatea a făcut eforturi deosebite. În Aiud s-a constituit un Grup Operativ de contrainformaţii din care făceau parte cei mai buni elevi ai şcolii de ofiţeri de securitate. S-a instalat tehnică de ascultare (microfoane) în mai multe celule ale închisorii, dar mai ales în Zarcă. Au fost restricţionate toate informaţiile din exteriorul penitenciarului, considerându-se că acestea ar putea ridica moralul deţinuţilor. Ştirile şi evenimentele din afara închisorii au fost înlocuite cu versiuni ce conveneau Securităţii. Grupul Operativ a declanşat o „represiune tacită, exercitată prin intermediul controlului informativ, a manipulărilor, destructurarea conştiinţelor şi şantajul"[211]. Reeducarea fusese gândită şi concepută pentru ca, în eventualitatea unei eliberări

210 A se vedea şi Mihai Demetriade, *Descompunere şi reabilitare. Elemente cadru privind activitatea Grupului Operativ Aiud*, Caietele CNSAS, nr. 2(4)/ 2009, ed. CNSAS, Bucureşti, 2010, p. 261, p. 276, p. 307 şi p. 321, www.cnsas.ro/caiete.html.

211 Mihai Demetriade, *op. cit.*, p. 294.

a deţinuţilor (care s-a şi întâmplat), aceştia să nu mai reprezinte nici un pericol pentru comunişti.

Prima schimbare a fost aducerea la conducerea închisorii a unui alt colonel de securitate: Gheorghe Crăciun. Sub conducerea lui s-au desfăşurat toate operaţiunile Grupului Operativ. În ciuda numelui neaoş românesc, cu rezonanţe profund biblice, acesta era un ateu convins, unealtă de bază a comuniştilor, care l-au găsit cel mai potrivit să pună în aplicare diabolicul plan. Reeducarea avea să fie o acţiune amplă, ce urma să distrugă demnitatea atâtor oameni, de aceea a fost minuţios pregătită timp de patru ani, fără ca deţinuţii să înţeleagă ce li se pregătea. În discuţiile cu ceilalţi deţinuţi Părintele le spunea că *măsurile aspre luate în ultimul timp, dovedesc că miroase a război şi deci se apropie ceasul eliberării din puşcărie*[212]. Părintele a avut dreptate, avea să vină şi eliberarea, dar mai întâi a fost războiul, cumplit război.

Colonelul Crăciun a instituit un regim foarte sever. Deţinuţii erau extrem de supravegheaţi. Din zece în zece minute erau urmăriţi prin vizetă şi cea mai mică abatere de la aberantul regulament era pedepsită cu asprime. „De la cinci dimineaţa, când se dădea deşteptarea, şi până la zece seara, ora stingerii, deţinutul nu avea voie să facă nimic. Nu avea voie să se întindă pe pat, nu avea voie să vorbească decât în şoaptă, nu avea voie să se apropie de geam, nu avea voie să povestească ceva, nu avea voie să facă nici un fel de activitate, manuală sau intelectuală, care ar fi făcut ca timpul să-i treacă mai uşor. «Banditul»[213] trebuia să perceapă dureros curgerea timpului"[214].

212 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185005, f. 202-208.

213 Aşa li se adresau deţinuţilor.

214 Demostene Andronescu, *Reeducarea de la Aiud*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2009, p. 45.

Pe lângă faptul că erau straşnic urmăriţi din exterior, erau urmăriţi mai ales din interiorul celulei de către „turnători", ofiţeri plasaţi special în celule, sub formă de deţinuţi, care erau greu de deconspirat şi care ispiteau pe cei închişi pentru ca apoi să raporteze şefilor ideile şi sentimentele deţinuţilor, pe care nu de puţine ori le răstălmăceau prin prisma gândirii lor părtinitoare şi unilaterale.

Alt soi de turnători erau acei deţinuţi care trecuseră de partea vrăjmaşului[215], făcând jocul celor de la conducerea închisorii. Cum povestea Părintele mai târziu, peste ani: *căutau să pună agenţi care ne lucrau cu fel de fel de idei, luptă mare, pe viaţă şi pe moarte. Trebuia să accepţi moartea ca să rezişti atacurilor care se dădeau ca să te sluţească moralmente. (...) Trebuia să te aşezi pe poziţia morţii în orice chip. Chiar în celulă îţi aduceau agenţi pregătiţi, ofiţeri speciali. Îi băga peste tine tot sub formă de deţinuţi, dar cumpăraţi, pentru că mulţi au cedat şi aceştia erau foarte primejdioşi*[216].

O altă categorie a celor lipsiţi de inimă şi de Dumnezeu, cu care deţinuţii erau în contact direct, erau gardienii. Aceştia erau neîndurători. *E foarte greu în închisoare,* spunea Părintele. *Trebuie să ai credinţă, să ştii că e Dumnezeu lângă tine şi să ştii pentru ce suferi. Vrăjmaşul se sperie de Dumnezeul nostru, Care este şi Dumnezeul lui, dar gardienii din închisoare nu se speriau de nimic, n-aveau nici un Dumnezeu. N-am văzut la aceşti gardieni nici un pic de omenie. Când m-au arestat, m-au dezbrăcat de haine şi mi-au luat de la gât crucea şi paramanul. S-au încurcat aţele lor şi au rămas aşa, împreună. Toate lucrurile deţinuţilor*

215 Interesant este că aceştia, în notele defăimătoare pe care le dădeau despre Părintele, îl numeau uneori „sfântul", cf. ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 108 şi f. 115.

216 Părintele Teofil Părăian, *op. cit.*, p. 81.

erau aruncate la gunoi. Însă, când gardianul mi-a luat crucea şi paramanul, fără să-l vadă nimeni, le-a pus cu grijă deoparte. A fost singurul gest omenesc pe care l-am văzut la ei.

Altădată, Părintele era în celulă şi îi era foarte sete, însă gardianul care era de rând nu s-a lăsat deloc înduplecat de rugăminţile lui de a-i da o cană de apă. Mai târziu a venit o femeie-gardian, care, pe furiş şi cu multă grijă i-a strecurat o cană de apă. Pentru acest gest Părintele a pomenit-o toată viaţa. *Dacă-i prindeau că au bunăvoinţă faţă de deţinuţi, îi omorau sau îi închideau alături de noi, de aceea le era teamă să se arate binevoitori cu noi. Unul dintre gardieni, Biro, era foarte rău. Acesta nu ştia multe. N-are de lucru într-o zi şi-mi spune: „Te vor face patriarh!" Dacă mă face patriarh, nu te gândeşti ce-o să fac eu cu voi?..., i-am răspuns.*

Când gardienii găseau o cât de mică abatere de la regulament, propuneau în scris, la conducerea închisorii, izolarea deţinutului pentru trei, cinci, şapte sau chiar zece zile. Camera de izolare, numită şi „răcitor", „neagra" sau izolator, era o găselniţă de-a colonelului Crăciun, care amenajase o întreagă secţie cu astfel de camere. Camerele acestea erau înalte, complet goale (în ele nu se afla decât tineta - un mic ciubăr pentru necesităţi fiziologice - fără capac), erau pavate cu ciment şi aveau un geam foarte aproape de tavan care era în permanenţă deschis. Geamul şi spaţiul de sub uşă formau un curent grozav, care asociat cu frigul constant al camerei putea fi fatal. Cel pedepsit era adus aici îmbrăcat sumar, doar în cămaşă şi izmene. Mâncare primea o dată la trei zile, o cană de terci, uneori chiar la cinci zile. Aceste izolări se dădeau cu precădere iarna, când şederea în aceste camere era cumplită. Înşişi gardienii când îi aduceau pe deţinuţi să-şi împlinească aici pedeapsa, erau îngroziţi

de întunericul şi îngheţul de acolo. Spuneau: „Aici e ca-n iad! Asta-i chiar ca-n iad!" şi se mirau între ei cum de pot trăi acolo aceşti oameni. *Acolo când suflai parcă-ţi ieşea sufletul din tine. Te controlau de mai multe ori pe minut să vadă dacă n-ai murit. Dar ce clipe am trăit eu acolo!...* , îşi amintea Părintele. „Asocierea foamei cu frigul şi cu oboseala (pentru a nu îngheţa, trebuia să te mişti continuu) dădeau rezultate «excepţionale» din punctul de vedere al torţionarilor. După câteva şedinţe de asemenea «terapie», chiar şi cei mai încăpăţânaţi dintre «bandiţi» erau dresaţi sau «cuminţiţi». (...) În asemenea condiţii, pentru a nu îngheţa, trebuia să rezişti tentaţiei de a te întinde pe jos şi de a adormi"[217]. Statul pe jos era moarte sigură. Pedepsele cu izolarea se dădeau pe temiri-ce motive. Bunăoară, Părintele a fost propus odată la izolare pentru că nu-şi încheiase nasturii la haină.

O altă măsură a fost înfometarea deţinuţilor. *La Aiud ne ţineau în regim de exterminare prin înfometare; era mai simplu aşa, că nu se observa. Ne dădeau de mâncare o zeamă care nu ştiam din ce este. Odată s-au nimerit nişte coji de fasole prin ea şi-am zis: A fost fasole asta! Dar faptul că primeam această zeamă la ore fixe, zi de zi, an de an, ne-a ajutat să rezistăm. Asta constatam eu. Acolo am rezistat cu ajutorul lui Dumnezeu. Cât de mult ne ajută suferinţa! Cu postul acela din închisoare am scăpat de multe, ulcere şi alte boli. Doctorii recomandă pentru vindecare postul, este un lucru dovedit.* Foamea era de neimaginat acolo. Erau cu toţii nişte schelete. Gardienii le spuneau batjocoritor: „Bă, voi nu sunteţi oameni, sunteţi năluci!" Referindu-se la ororile din închisoare, Părintele spunea: *Sunt sigur că îngerii din ceruri erau geloşi pe noi, pentru că ei nu au această suferinţă dincolo de firea noastră.*

217 *Ibidem*, p. 46.

Peste ani, când se afla la Cheia, povestea unui părinte: *Dragul meu, numai Dumnezeu m-a scăpat cu viaţă. Am trecut prin momente grele, multă mizerie şi foame. Îmi era aşa de foame că de multe ori visam, treaz fiind, numai munţi de pâine*[218]. Cu toate că îi era atât de foame, nu ezita să dea din porţia lui, de câte ori se ivea ocazia, colegilor de suferinţă ce erau duşi la izolare.

Din cauza lipsei substanţelor necesare corpului, mulţi îşi pierdeau dinţii, memoria, simţurile (auzul, văzul) şi desigur sănătatea în general. *Multe lucruri m-au impresionat în închisoare dar două mai mult. Era un om acolo care, din cauza lipsei de calciu, îşi lua cu mâna dinţii din gură. Al doilea uitase cum o cheamă pe soţia lui. Spunea mereu: „Măi, nevasta mea, cum o cheamă pe nevasta mea?!" Eu îi mulţumesc lui Dumnezeu că am avut dinţi buni, am moştenit-o pe mama. Şi am avut şi memoria bună. În închisoare trebuia să fiu mereu atent pentru că mai spovedeam prin celulă. Când am intrat în închisoare vedeam perfect, iar când am ieşit aveam -3 la ambii ochi. Singurul mijloc de comparaţie acolo erau mâinile. Mă uitam la ele şi nu le mai vedeam bine şi credeam că mi-a intrat ceva în ochi. N-am făcut nici reumatism, mă rugam mereu pentru asta. Ziceam: Mâinilor, picioarelor, să nu faceţi reumatism!*

Tot din cauza regimului alimentar inadecvat, unuia dintre deţinuţi i s-au atrofiat muşchii rectali şi nu mai putea avea scaun. Suferea îngrozitor şi, deşi ceruse la infirmerie medicamente şi regim alimentar, nu i s-au acordat. Nemaiputând suporta situaţia extremă în care se afla, într-o zi, după ce-i scoseseră la plimbare, el s-a îndreptat spre gardul de sârmă ghimpată şi a început să urce. Deşi toţi deţinuţii şi gardienii de jos au strigat

218 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 5.

să nu tragă, soldatul care supraveghea curtea închisorii de la înălţime a ochit fără greş, ucigându-l pe bietul om. Deţinuţii care asistaseră neputincioşi la cruda scenă, au început să strige, să acuze, au făcut zarvă mare, toată închisoarea vuia, încât cu greu au putut fi potoliţi. *Puteau să ne omoare pe toţi,* îşi amintea Părintele.

În faţa măsurilor dure ale administraţiei, deţinuţii s-au unit pentru a se apăra. Aşa cum gardienii îi pândeau din afară, în acelaşi fel deţinuţii îi pândeau pe aceştia din interior. Cât timp un deţinut stătea la pândă, ceilalţi se odihneau, discutau, învăţau unii de la alţii, comunicau prin Morse cu alte celule, se rugau, iar preoţii, ca şi Părintele, săvârşeau chiar Sfânta Liturghie în condiţiile de acolo. Iată că efortul comuniştilor de a distruge viaţa religioasă prin închiderea preoţilor, prin alungarea călugărilor din mănăstiri, nu a dat rezultate, temniţele s-au transformat în adevărate mănăstiri în care oameni ce până atunci nu fuseseră prea religioşi, s-au asemănat monahilor şi asceţilor.

Vezi, spunea Părintele unui coleg de celulă, *de aceea speranţele trebuie să le punem în Dumnezeu şi viaţa să ne-o dăruim lui Hristos. Aici trebuie dusă lupta şi afirmată poziţia şi atitudinea, pentru că nu se poate şti cum aranjează Dumnezeu drumul ca până la urmă să iasă bine. Ai văzut că la noi în ţară, deşi a fost regim comunist, Biserica a înregistrat succese şi cuceriri care în vremurile aşa-zise libere nu numai că nu s-au făcut, dar nici nu se puteau realiza. A trebuit să vină nenorocirea asta pentru ca în Biserică să se pună ordine şi disciplină şi poporul delăsător de ieri să se ridice astăzi solidar şi preocupat de cele sufleteşti, la un nivel de trăire nou. E adevărat că afară au apărut şi atei şi că aceştia sunt oarecum susţinuţi, dar apariţia lor făţişă n-a făcut decât să-i întărească pe ceilalţi, încât Biserica a câştigat prin ei. Şi ei, ateii, să nu crezi că*

sunt aşa cum se arată, cei mai mulţi afişează ateismul lor numai de formă. Eu am avut ocazii foarte multe să constat acest lucru. Nu de puţine ori la mănăstire veneau pe ascuns oameni de partid şi chiar securişti să-i dezleg, să-i cunun sau să le botez câte un copil, şi pot spune că de multe ori am surprins poziţii şi scăpări chiar la cei care mă anchetau, ce m-au convins că nu sunt deloc atei, aşa cum o spun desigur în alte ocazii.

Situaţia afară nu-i chiar aşa de grea cum pare celor mai mulţi din puşcărie. E mult mai bună decât a fost vreodată până acum. Deşi pare ciudat, acesta este adevărul. Aşa că mâine, şi acest mâine e adevărat că poate fi mai târziu pentru noi, n-o să fie deloc de mirare când coşmarurile astea vor dispare. Până atunci însă trebuie să facem ce putem, adică să consolidăm legătura sufletească acelora care suferă şi să-i ocrotim ferindu-i de furia duşmanului[219]. Aşa încuraja Părintele, cu nădejde şi optimism, pe cei alături de care suferea la fel de mult.

Ca să poată sluji Liturghia, Părintele a luat din curtea închisorii, în timpul unei plimbări, un cui, o piatră şi două beţişoare. Cuiul pentru a-l folosi drept copie, piatra în loc de Sfântul Disc iar beţişoarele pentru a forma cu ele o cruce. Cu acestea slujea zilnic Sfânta Liturghie. „A trecut uşor peste toate greutăţile întâmpinate şi a improvizat simplu şi practic toate ustensilele care-i erau necesare şi de care bineînţeles aici era lipsit. În loc de epitrahil, fără de care nu se poate face Sfânta Slujbă, a făcut un lanţ din sfoară[220] pe care dimineaţa îl trece cu multă evlavie

219 *Idem*, dosar 185003, f. 179-182.

220 Găsise scris de către cineva cu autoritate că epitrahilul poate fi înlocuit cu o bucată de material lung, o aţă lungă. În primele secole creştine epitrahilul era de fapt orarul diaconului ce fusese hirotonit preot. Aţa aceasta pe care a folosit-o drept epitrahil, a ascuns-o în

pe după gât, după ce mai întâi îl binecuvântează, iar după ce termină slujba, îl înfăşoară pe după un nasture de la haină. Soba ţine loc de Sfânta Masă iar Sfânta Cruce e din două beţe minuscule păstrate desfăcute, pentru a nu da nimic de bănuit, în buzunarul din dos al hainei. Pe acestea le potriveşte cu multă grijă pe sobă înainte de a începe slujba de dimineaţă şi pune în faţa lor un lemn mai gros, pentru a nu fi zărit prin vizetă. Sfântul Disc e dintr-o bucată de lemn pe care o poartă cu multă grijă în buzunarul din dos al pantalonilor. Cana de apă ţine loc de Sfântul Potir în care pune apă în loc de vin şi pâinea o opreşte din raţia primită dimineaţa, tăind cu un anumit ritual numai din partea de deasupra ca din Sfântul Agneţ. Singurul lucru care-i lipseşte e Sfântul Antimis pe care nu-l mai poate improviza, pentru că aici trebuie os de mucenic. Avea şi din ăsta la început, o bucăţică din moaştele Sfântului Mercurie, dar le-a pierdut cu multă durere într-o percheziţie din Jilava. Până la ora 7, când vine deschiderea, Liturghia se termină şi urmează momentul împărtăşirii, când fiecare din cei din cameră trec pe rând primind câte o bucăţică de pâine şi câte o înghiţitură de apă. *Eu fac slujba ca la biserică şi dacă bunul Dumnezeu vede nevoinţa noastră şi vrea, pâinea asta şi apa este chiar Trupul şi Sângele său,* încerca Părintele să scuze lipsurile în care era obligat să oficieze slujba şi, pentru că această practică este oficiată zilnic, acum fiecare, pe rând, dă din pâinea sa bucata care e folosită a doua zi ca Sfânta Împărtăşanie"[221]. *Nu era Împărtăşanie dar era mai mult decât anafura,* spunea Părintele când rememora acele vremuri.

---

căptuşeala hainei şi a reuşit să o scoată din închisoare când s-a eliberat. Când era găzduit la palatul patriarhal, a dat aţa unei maici de acolo şi i-a spus să o ardă. Maica însă, când a auzit la ce folosise aţa, a exclamat: „Vai, Părinte, cum să o ard?!" şi a păstrat-o cu evlavie.

221 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, f. 183-193.

Cei de la alte camere îl întrebau prin Morse, dacă îi poate spovedi şi împărtăşi aşa, de la distanţă. Le-a spus că de spovedit se poate, dar de împărtăşit nu. Astfel le-a transmis ca, la o anume oră, ei să spună păcatele în gând şi el le va da dezlegarea la aceeaşi oră. Le mai spunea, tot prin Morse şi asta: *Dacă scăpaţi din închisoare, să mergeţi să vă spoviediţi şi să mai spuneţi o dată păcatele spuse acum. Dar dacă muriţi aici (căci aşa se punea problema) rămâne valabilă spovedania asta. Găsisem scris că dacă te afli într-o situaţie critică, dacă te găseşti singur într-o pădure şi nu ai preot, te poţi duce lângă un copac şi poţi să spui păcatele.*

Pe lângă faptul că-i spovedea şi-i împărtăşea, mai ales pe cei din cameră, îi şi învăţa rugăciuni şi psalmi şi toate cele necesare pentru mântuirea sufletului. Cum mărturisea un coleg de celulă: „Părintele Arsenie a depus într-adevăr o activitate vie în puşcării: parabole, povestiri religioase, slujbe, mărturisiri şi amintiri din viaţa lui de altădată"[222]. Toate aceste activităţi nu au rămas neobservate. Pedepsele cu izolarea curgeau lanţ. De când era închis, avusese zeci de zile de pedeapsă la răcitor.

După o astfel de izolare a fost dus în Zarcă. Un coleg de celulă povesteşte: „Sufla în pumni şi se plimba prin cameră, încercând să se încălzească. *Fratele meu, iată cum poate omul să-şi sfârşească zilele; cu ăştia nu-i de glumă, n-au nici un pic de milă şi înţelegere, suflete de piatră. Dumnezeu ne-a pus la grea încercare, fie numele Lui binecuvântat. Iată deci, fratele meu, trebuie să fim totdeauna cu sufletul pregătit şi curat pentru a primi Sfânta Jertfă pe care Domnul ne-o întinde. Un Sfânt părinte spunea: «Nu ştii când zilele tale se termină, fii gata mereu!»* Şi preasfântul (corect-sfinţia

222 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 5, f. 256.

sa, n.r.) continua cu o energie stăruită de frigul care, şi aici în cameră, era destul de mare. *După ce m-au băgat în celula aceea de izolare, am binecuvântat-o, apoi am căzut în genunchi şi m-am rugat şi tot timpul după aceea am spus psalmi şi m-am rugat pentru voi, m-am gândit la tine mult, frate, pentru că te ştiu slab şi bolnav*"[223].

„Fratele", care era de fapt trădătorul Părintelui, îi confirmă că este bolnav, la capătul puterilor şi trăieşte o stare de prăbuşire sufletească. „Părintele m-a prins în braţe şi m-a asaltat cu tot soiul de îndemnuri pentru mântuire: *Frate nu-ţi pierde nădejdea în Dumnezeu, e păcat de moarte, trezeşte-te în ceasul al doisprezecelea şi pune-ţi nădejdea în Cel de Sus, gândeşte-te şi te înfioară la ceea ce te aşteaptă dincolo, dacă aici nu încerci să te mântui, pentru că, să ştii că nici pe departe chinurile din iad nu se asemuiesc cu chinurile pe care le trăim azi, acolo e mult mai îngrozitor.(...) Mâine cu toţii ajungem la scaunul judecăţii şi acolo: vai de acela care ajunge nepregătit. Ai văzut din zilele acestea pe care le-am trăit la izolare, cât de uşor poate veni clipa aceea. Te-ai descurajat şi ai pierdut nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, dar, fratele meu, asta e o nebunie, tocmai acum trebuie să te dai cu tot sufletul puterii Sale. Spui că te simţi vinovat, dar cine nu are păcate în lumea asta şi crezi oare că nu există o posibilitate de revenire? Nu-ţi aduci aminte de acea Sfântă Taină care ne poate mântui şi în ultima clipă?!*"[224].

După ce i-a spus toate acestea, Părintele l-a spovedit. Câtă dăruire avea el, câtă putere de jertfă, încât să-i ajute pe ceilalţi (care erau şi nesinceri cu el) în ciuda

223 *Ibidem*, f. 148-173.

224 *Ibidem*.

stării lui de epuizare fizică. Se pare că dintre cei din camera lui, el era cel mai slăbit, căci aceştia vorbeau cu deţinuţii de drept comun, care le aduceau mâncarea, să îi suplimenteze Părintelui porţia de turtoi pentru a se mai întrema[225].

Un alt tovarăş de celulă, Marcel Petrişor, povestea cum îi întărea Părintele pe cei alături de care îşi purta crucea. „Nu ne dădea sfaturi concrete, să facem într-un fel sau altul, dar ne întărea prin exemplul pe care ni-l dădea. Mergea unul la carceră, atunci îi oferea din pâinea sa, cu foarte multă uşurinţă. Rupea dintr-a lui, dar nu o rupea cu ostentaţie, «vezi, măi, ce fac eu pentru tine?» Nu, era un gest firesc. (...) Îi iubea foarte mult pe oameni. A fost un om cu o putere covârşitoare de iubire şi de înţelegere. Fără asta, nu ar fi putut rezista..."[226].

Această deschidere a inimii lui găsea soluţii şi în situaţiile cele mai dificile, când cei cu care se străduia să fie în comuniune de iubire făceau totul pentru a nu fi iubiţi. *Eram la închisoare şi aveam un coleg de detenţie foarte rău. Nu puteai să-i intri în voie nicicum. Şi am zis în inima mea aşa: Măi, acesta are şi el o mamă care-l iubeşte. Noi nu-l iubim. O, ce bine că-l iubeşte şi pe el cineva!* Şi cu acest gând a reuşit să nu-l judece pe acel deţinut dificil.

La un moment dat se afla în celulă cu doi oameni, unul care-i era prieten, îl cunoştea de mult timp şi un altul ce fusese primar în viaţa lui, dar fusese un om aspru şi ca primar şi ca soţ. Acum, în închisoare fostul primar se căia sincer pentru tot ce făcuse rău. Într-una din zile, Părintele i-a întrebat *(ca să le verific prezenţa): Dacă aţi şti că peste 50 de ani, la data cutare veţi muri, ce-aţi face începând de azi?* Fostul primar, care acum se căia,

225 *Ibidem*, f. 91-92.

226 Rev. *Familia ortodoxă*, august, 2011, p. 55.

a spus: „Numai în genunchi am să stau până atunci". Celălalt a zis: „Mai e timp până atunci". *Parcă timpul ăsta era la dispoziţia lui şi Dumnezeu era obligat să i-l dea.* Cum avea să scrie mai târziu într-o scrisoare: *Doar ziua de azi e a noastră, (...) mâine e o altă zi, cu altă dimineaţă, cu alte porniri şi alte haruri, şi ziua aceea (de mâine) nu este încă a noastră, este a lui Dumnezeu, ne va da-o sau nu ne va da-o Dumnezeu...?*[227] Părintele dorea să le arate că acela era timpul, atunci şi acolo, şi că nu era fără rost întemniţarea lor, era prilejul oferit de Dumnezeu de a-şi revizui trecutul şi a-l rezolva trăind prezentul. *Dacă trăieşti bine prezentul, repari trecutul şi câştigi viitorul,* cum spunea adeseori Părintele.

Altădată se afla în celulă cu un profesor, foarte mult apreciat de tineri, care făcuse şi el ani buni de închisoare şi care se folosise de suferinţa îndurată, curăţindu-şi viaţa prin trăire creştină autentică. *Şi l-am întrebat: Domnule profesor, unde e centrul ştiinţei omeneşti? Zice: „Mintea, mă , mintea!" Dar eu zic: Domnule profesor, eu cunosc viaţa unui sfânt căruia i s-a tăiat capul şi acela şi-a luat capul în braţe şi a plecat şi a murit unde a vrut el, nu unde au vrut duşmanii. El unde avea centrul? Şi imediat profesorul şi-a dat seama. Deci e vorba de credinţa noastră care, fără discuţie, are rădăcina în inima noastră*[228].

Aşa cum erau mutaţi mereu între ei, a avut ocazia să stea în celulă cu multe personalităţi, deşi el spunea mereu că acolo nu existau diferenţe sociale. *Orice deţinut era o personalitate.* Jertfa asumată până la capăt scotea la iveală adevăratele „personalităţi". A stat o vreme în celulă cu poetul Vasile Voiculescu, pe care l-a spovedit şi cu care stabilise ca, după eliberare, să-i

227 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 40.

228 Interviu Ascor, CD.

găsească o mănăstire unde poetul să se retragă. N-au mai reuşit să ducă la împlinire acest plan. Ca urmare a suferinţelor îndurate în închisoare, Vasile Voiculescu a murit la scurt timp după eliberare.

În aceeaşi celulă cu Părintele a stat la un moment dat un frate al generalului Moşoiu, general care în timpul războiului eliberase Budapesta şi pusese pe clădirea Parlamentului o opincă (pentru că ungurii ne numeau „opincari"). Acest frate era căpitan şi avea, din război, o rană mare la picior. A fost vindecat în închisoare, de Sfânta Parascheva, la care avea mare evlavie şi la care se rugase în ajunul sărbătorii ei. Drept mulţumire, i-a mărturisit Părintelui, că după eliberare dorea să facă o mănăstire de maici cu hramul Cuvioasei, şi-i descria Părintelui cum ar vrea să fie veşmintele maicilor, total diferite de cele obişnuite. *I-am interzis, pentru că are o semnificaţie tot ce purtăm. E un costum sacru, nu poţi să-l schimbi cum vrei tu. Dar el, care era militar, ce ştia el?* I l-a dat exemplu pe Ghervasie, un monah trăitor de la Cozia care, deşi nu ştia carte, păstra rânduiala dreaptă cu sfinţenie. Aşa se ţinuse monahismul şi deopotrivă dreapta credinţă: cu smerenie şi cu ascultare iar nu cu inovaţii care nu fac decât să strice unitatea şi pacea. Căpitanul nu a fost mulţumit de opinia Părintelui şi s-au despărţit în această divergenţă. Fuseseră *mutaţi* prin celule şi la momentul eliberării din 1964, când curtea închisorii era plină cu deţinuţi, Părintele a aflat că era căutat de căpitan cu insistenţă. Când l-a găsit pe Părintele, căpitanul a căzut la pământ în faţa lui, i-a sărutat picioarele şi l-a rugat să îl ierte pentru că îl supărase. Ce îl făcuse însă pe căpitan să se pocăiască aşa de repede? Într-o noapte o visase pe Sfânta Parascheva, care-i spunea cu mustrare: „De ce l-ai supărat pe preotul meu, de ce n-ai ascultat ce ţi-a spus?!" Asta l-a făcut să-l caute insistent pe Părintele, pentru a-şi linişti sufletul.

În acest timp securiştii continuau cu migală planul reeducării. Pentru a cunoaşte fiecare mişcare a Părintelui, în aprilie 1960 conducerea închisorii a deschis pe numele lui un dosar de urmărire individuală, care îl va urma de-acum în toate locurile prin care va peregrina. Motivele izvorau tot din fobia securiştilor, care interpretau după măsura lor orice acţiune a Părintelui. Astfel grija lui de a afla câte ceva despre ucenicii lui, de a-i încuraja şi întări în suferinţă, era pentru securişti încercare de a transmite sarcini către aceste „elemente duşmănoase". Faptul că îi învăţa, că le făcea o catehizare pentru a-i familiariza cu frumuseţile învăţăturii ortodoxe, era pentru ei „activitate de îndoctrinare şi fanatizare". Nu îşi doreau acum decât să demaşte cu ajutorul acestui dosar „activitatea criminală şi duşmănoasă practicată" de deţinutul Papacioc. N-au reuşit însă decât să aducă elemente noi şi inedite despre viaţa lui deosebită de aici, despre dârzenia, curajul, perseverenţa, dreapta lui socoteală şi jertfa lui continuă, amănunte care altfel s-ar fi pierdut. Şeful penitenciarului Aiud, colonelul Crăciun, într-o caracterizare ce i-o făcea părintelui Arsenie, spunea: „În detenţie a avut permanent o poziţie duşmănoasă, în rândul celorlalţi deţinuţi încercând şi uneori reuşind să-i determine să creadă în puterea divină. (...) Este predispus să continue şi în stare de libertate activitatea duşmănoasă pe linia propagandei religioase"[229]. Prin grija lor de a-l denigra, securiştii n-au făcut decât să-i completeze imaginea de erou al lui Hristos. Părintele spunea celor din celulă despre permanenta *frică a securiştilor: Vezi aici ce pază grozavă şi cum se zburlesc la fiecare faptă a noastră nevinovată. Şi se sperie şi de umbra lor. Vorba aceea din Pateric: Fuge necredinciosul negonindu-l*

229 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 2, f. 287.

nimeni[230]. Şi după eliberarea Părintelui vor fugi securiştii negonindu-i nimeni, mereu temători, mereu suspicioşi, neavând „ochi să vadă sau urechi să audă".

Uneori deţinuţii erau scoşi din celule, ba pentru vreo anchetă, ba pentru a fi mutaţi din celule, sau, cum urma să se întâmple curând, pentru a fi scoşi la cluburile de reeducare. Lor însă nu li se spunea nimic despre destinaţie. De fiecare dată când erau scoşi, li se acopereau ochii cu o bandă sau cu ochelari de tablă cu lentile colorate pe deasupra sau pur şi simplu cu zeghea pusă pe cap. Era înfiorător acest moment, pentru că nu ştiau dacă nu cumva sunt duşi la moarte. Orice ieşire din celulă îi ducea din start la acest teribil gând: că merg la moarte. Odată, când Părintele a fost scos din celulă, i s-au pus ochelarii de tablă şi a pornit spre necunoscut. Deodată s-a întâmplat ceva neprevăzut, tabla de la un ochi a căzut, rămânând doar lentila colorată prin care vedea. S-a temut să nu fie acuzat că el a îndepărtat tabla, însă nu a spus nimic, lentila colorată nelăsând să se vadă „defectul". Dar mare i-a fost bucuria să vadă în faţa lui un alt deţinut dus de gardian. Deci nu era singur. Asta i-a fost o mare mângâiere în acel cumplit moment de nesiguranţă. Şi-a amintit de arestare, când la Suceava, în celula alăturată era părintele Marcu. Şi-a amintit de discuţia Sfântului Macarie cu ţeasta preotului idolesc, care îi mărturisea Sfântului că în iad, acel loc plin de chin, singura mângâiere era să-şi vadă feţele unii altora atunci când se ruga Sfântul pentru ei. Experimenta din nou, pe viu, această realitate surprinsă în paginile Patericului.

Altădată, când era dus din nou legat la ochi, nevăzând pe unde merge, s-a lovit cu piciorul de o treaptă, încât unghia de la degetul mare i-a intrat în carne. A fost foarte dureros, dar mai rău a fost că rana s-a infectat. Cei din

230 *Idem*, dosar 185003, vol. 3, f. 104-126.

Zarcă nu primeau asistenţă medicală, aşa că Părintele s-a tratat singur. A găsit prin curte, la o plimbare, un ciob de tablă ruginită. Cu acesta s-a chinuit, în dureri doar de el ştiute, până a scos unghia intrată în carne. Problema nu s-a rezolvat total, căci locul acela se infecta destul de des. Unghia care a crescut în loc a crescut mai groasă şi cu o sensibilitate permanentă la tăiere. Spunea: *Cât au mai umblat şi picioarele astea!*

O altă suferinţă trăită şi suportată în această perioadă de detenţie, s-a întâmplat în anul 1962. *Am fost operat de hemoroizi. A fost groaznic de dureros, pentru că locul în care eşti operat este plin de terminaţii nervoase iar eu am fost operat fără anestezie. După operaţie, la ora 11, trebuia să-mi facă o injecţie de calmare, dar mi-a făcut-o abia la unu noaptea.* Când l-au adus în celulă şi se văita din cauza durerilor atroce, un deţinut din celulă i-a reproşat: „Cum, părinte, chiar şi dumneavoastră vă plângeţi?" *Când l-am auzit şi p'ăsta... Niciodată în viaţa mea n-am avut dureri mai mari ca după această operaţie. M-a durut continuu 70 de zile. Odată, când au venit gardienii, colegii de cameră le-au arătat operaţia din care atârna un maţ. În aceste situaţii gardienii se bucurau că suferi. Te luau şi te puneau singur în celulă, chipurile ca să te îngrijească, însă scopul era ca acolo, nevăzut, să te omoare mai repede.* Însă a fost voia lui Dumnezeu să reziste şi în această suferinţă. S-a refăcut şi acum era din nou gata să-i sprijine şi să-i întărească pe cei întemniţaţi.

La un moment dat aşteptau să fie adus un nou deţinut în celulă. Părintele discuta despre această posibilitate cu unul din colegii de celulă şi-i spunea: *Dacă o să mai aducă... Nu-i obligatoriu... Sau mai ştie cineva ce mai au fraţii ăştia* (securiştii, n.r.) *de gând cu noi?* Indignat, colegul de celulă i-a spus: „Fraţi zici, părinte? Poate draci!" *Greşeşti! Au acelaşi chip ca noi şi-ntru Domnul*

tot fraţi ne sunt, i-a răspuns Părintele[231]. „Fraţii" erau cei care-i torturau, care-i băgau în Zarcă şi la răcitor, care-i lăsau să moară de foame, care-i umileau crunt, care-i înjurau cu cele mai josnice cuvinte, care-i „uitau" în timpul bolilor şi care-i supuneau la toate ororile ce le poate născoci o minte umană pervertită. Şi aceasta nu un minut, nici o săptămână şi nici măcar o lună, ci ani întregi, unul după altul. Dragostea, iubirea vrăjmaşilor, a fost una din virtuţile pe care Părintele a cultivat-o din fragedă pruncie, însă acum ea se manifesta în toată splendoarea şi măreţia ei. „Mai mare decât toate este dragostea", spunea Sfântul Apostol Pavel[232], iar Părintele avea să îndemne mai târziu: *Să iubim mult şi să iubim frumos. Să iubim rana şi pe cel ce ne-a făcut rana.* Devenise de-acum un om obişnuit cu înălţimea Scripturii: *Primiţi ca nişte oameni divini orice lovitură. Oamenii buni vă ajută la mântuire mult, dar cei răi şi mai mult. Răbdaţi-i fără necaz. Toate veacurile au fost pline de duşmani, dar duşmanii din veacul acesta au umplut cerul de Sfinţi*[233].

Pentru că el reuşise să-i iubească pe vrăjmaşi, ajuta şi pe cei ce se străduiau întru aceasta. Un fiu duhovnicesc al Părintelui, ce făcuse şi el închisoare şi trecuse prin chinurile reeducării, îi mărturisea mai târziu că nu putea uita chipurile celor ce l-au torturat în închisoare, deci nu-i putea ierta, şi îl întreba pe Părintele ce putea face. „*Simplu,* mi-a răspuns duhovnicul. *Duşmanul pe care nu-l poţi ierta e ca o jivină pe care o duci în spate. Cel pedepsit nu e el, duşmanul, ci tu, care ai devenit robul propriilor tale resentimente. Leacul durează o fracţiune de secundă: Scutură-ţi jivina din cârcă, şi de*

231 Marcel Petrişor, *Cumplite încercări, Doamne!*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2011, p. 516.

232 1 Corinteni 13, 13.

233 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 136.

îndată te vei simţi uşurat şi liber"[234]. Imaginea aceasta l-a făcut pe fiul duhovnicesc să se străduiască şi să-i poată ierta din inimă pe cei ce-i făcuseră rău în închisoare.

Timpul trecea în închisoare, *o oră trecea repede, o zi şi mai repede iar un an şi mai repede, pentru că aşteptam eliberarea,* povestea Părintele mai târziu. În toată acea suferinţă el îşi păstra nădejdea neatinsă, văzând în toate voia lui Dumnezeu. *Simţeai că e un har foarte ascuns ce păzea sabia duşmanului, de aceea am spus că Dumnezeu dă formă clipelor istoriei,* spunea Părintele, uimindu-şi colegii de celulă, care deşi rezistau şi ei în luptă, nu aveau seninătatea lui.

Spre sfârşitul anului 1961, programul în celulă al Părintelui era, în mare, acelaşi, cu mici modificări determinate de precauţia de a nu provoca pe cei ce-l urmăreau mereu şi care aşteptau orice prilej, cât de mic, ca să-i mai prescrie câteva zile de izolare, cât mai multe, doar-doar va fi eliminat. Dumnezeu l-a păzit, dar nici el nu s-a expus pericolului. Nu a bravat niciodată, nu a privit cu superioritate, deşi s-a apărat când a fost cazul, însă în confruntarea faţişă nu s-a expus inutil, nu a provocat. *Războiul e un joc de inteligenţă* şi Părintele îl trata ca atare.

Părintele îi explica unui coleg de celulă motivele pentru care e bine să fii atent şi vigilent: *Fratele meu, Dumnezeu m-a înţelepţit în şederea mea în puşcărie şi m-a învăţat să mă feresc. Sunt mulţi care şi-au pierdut sufletul şi s-au vândut diavolului (administraţiei); eu îi plâng pe ei sărmanii pentru că nu ştiu ce fac. Îţi dai seama ce înseamnă să-ţi pierzi locul de veci? Numai Sfânta Muceniţă Teodora s-a reîntors după ce Dumnezeu i-a luat sufletul şi a mărturisit oamenilor cât de înfricoşătoare şi urgisite sunt sufletele lor, ale*

234 Arhiep. Bartolomeu Anania, *Cartea deschisă a Împărăţiei,* EIBMBOR, Bucureşti, 2005, p. 230-231.

celor păcătoşi, în faţa vămilor cerului. Acolo vin cete diavoleşti puzderie şi-i încearcă în fel şi chip. Dacă te-ar înţepa cineva în ochi cu acul, dacă ţi-ar scormoni măruntaiele cu cuţitul, n-ar însemna nimic faţă de chinurile de acolo. (...) Vai, vai, ce va fi acolo! Aşa să ştiţi! [235].

„Arsenie Papacioc", mărturisea un coleg de celulă (cel mai fervent turnător al Părintelui), „se prezintă la fel, aşa cum l-am cunoscut anul trecut, cu mici modificări în ce priveşte practica de fiecare zi şi mai prudent în faţa oamenilor administraţiei. Vremea şi întâmplările prin care a trecut l-au făcut mai «înţelept», cum îi place adesea să spună. Credinţa puternică în Dumnezeu i-a menţinut moralul şi-l face să spere într-o eliberare apropiată, pentru aceasta se pregăteşte necontenit. În plus poartă satisfacţia că oamenii din jurul lui sunt «buni» şi se cultivă în «duhul Domnului», luând aminte la cuvintele sale pline de învăţătură. Dimineaţa oficiază ca şi în trecut slujba de utrenie (corect-Liturghia, n.r.), în faţa sobei, cu ochii către uşă, îngenunchind scurt timp, numai când «Sfântul Duh» este invocat să se coboare pentru a-l umple de sfinţenie. A renunţat la căniţa de apă şi «părticica» de pâine, Trupul şi Sângele Domnului, şi la jurubiţa de aţă pe care altădată o trecea pe după gât în chip de epitrahil. Şi face crucile mai mult în gând decât cu mâna, fiind foarte atent la vizetă pentru a nu fi văzut. Pe mine şi pe Uţă ne pune să stăm smeriţi pe pat şi să participăm tacit la slujbă, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Peste drum, fratele Dumitru face în timpul acesta mărunt din buze, trăgând cu coada ochiului la părinte şi închinându-se cu evlavie de câte ori acesta duce mâna la frunte. Apoi se uită şi la mine să vadă dacă fac la fel. După ce mănâncă pâinea şi cafeaua, părintele, puţin obosit

235 *Ibidem.*

de slujbă, moţăie o jumătate de oră şi apoi începe cu râvnă să ne predice, arătând importanţa zilei pentru Biserică (dacă-şi mai aduce aminte de fila calendarului) sau povestind ceva cu tâlc din Pateric, Filocalie, Pidalion etc. Aceasta dura până la prânz. Serviciile de cameră şi programul obişnuit incomodează. Aşa cum spune el *timpul trece repede şi osteneala întru pregătirea mântuirii niciodată nu e de ajuns.* Seara se discută puţin până la o oră înainte de a suna de stingere. În ora aceasta toţi devin muţi şi meditativi încheind ziua cu laude către Domnul şi rugăciuni după tipic. A doua zi totul este reluat de-a capul"[236].

Între colegii de suferinţă nu erau numai turnători, ci şi oameni de bună credinţă, care recunoşteau în Părintele un adevărat îndrumător spiritual. De aceea nu au pierdut prilejul, rânduit de Dumnezeu, de a se folosi duhovniceşte de prezenţa plină de har a Părintelui. Astfel, în aceeaşi notă un coleg de celulă îi spunea altuia: „Frate, ia aminte la părintele Arsenie, caută şi profită cât mai mult de dânsul, că ai ce învăţa. Întreabă-l cu râvnă totul că el dacă te vede stăruitor, se bucură şi te îndrumă. Eu îţi mărturisesc că în fiecare zi mă rog pentru sănătatea lui şi plâng în rugăciunile mele aducând slavă lui Dumnezeu pentru că m-a miluit şi mi l-a scos în cale. Întâlnindu-l, viaţa mea s-a schimbat şi s-a umplut de lumină. Eu aveam pregătire duhovnicească şi trăire încă mai dinainte. Apucasem pe această cale (duhovnicească) încă de când eram afară (în libertate, n.r.). Dar drumul pe care mergeam era îngust şi în ultima vreme mă retrăsesem într-o viaţă de meditaţii şi rugăciuni care nu dădea roade. Părintele Arsenie mi-a arătat rostul vieţii. (...) Faptul că e cu noi nu este de loc întâmplător. Dumnezeu vrea aceasta. Eu mi-am dat seama de cum l-am întâlnit. Îl aşteptam, şi nu de un an,

236 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 104-126.

doi ci de douăzeci de ani. Aşa un duhovnic nu întâlneşti afară. Poate doar la muntele Athos, la noi în ţară este un exemplar unic. E un sfânt!"[237]. Tot un coleg de suferinţă, mai târziu avea să mărturisească despre el: „Acesta (Părintele, n.r.) are o credinţă de o tărie comparabilă numai cu a primilor martiri ai creştinătăţii. Pentru credinţă este în stare să îndure cele mai aprige chinuri, fără să se plângă sau să cedeze"[238].

În tot acest timp, planurile pentru pregătirea reeducării erau definitivate. Colonelul Crăciun a reorganizat aşezarea deţinuţilor în celule, nu aleatoriu ca până acum, ci bine gândit. Astfel în fiecare celulă era introdus şi câte un deţinut care trecuse prin ororile de la Piteşti, în ideea că aceştia vor fi primii care vor accepta reeducarea şi îi vor influenţa şi pe ceilalţi.

Pe la sfârşitul anului 1961, începutul anului 1962 a început reeducarea. Securiştii doreau ca la sfârşitul procesului de reeducare deţinuţii să se fi lepădat de tot ce aveau mai pur în viaţa lor şi mai ales să se fi lepădat de Dumnezeu. Sala de club, unde se ţineau şedinţele de reeducare, a fost amenajată în fosta biserică a penitenciarului. La club, deţinuţii erau invitaţi să citească, să joace şah, să discute. Uşile celulelor le erau descuiate de-acum şi erau liberi să se întâlnească la club. Tentaţia era mare deoarece majoritatea lor erau oameni culţi, unii cititori împătimiţi, care de ani de zile nu mai văzuseră o carte. Unii s-au dus, la început din curiozitate, iar apoi nu s-au mai întors. Au devenit „reeducatori". Mulţi însă au refuzat ademenirile colonelului Crăciun şi nu au mers la club. „Nici urmă însă, pe la club, (...) de Aurel State, de stareţul Papacioc, de prinţul Ghica..."[239].

---

237 *Ibidem.*

238 *Idem*, dosar 185003, vol. 2, f. 84.

239 Marcel Petrişor, *op. cit.*, p. 528.

În schimb, unii s-au bucurat de libertatea de a ieşi din celulă, pentru a-i întâlni pe cunoscuţi sau pe cei despre care doar auziseră. Astfel, un deţinut, Voinea, a mers în vizită în celula în care vieţuiau, sau supravieţuiau mai degrabă, Părintele, Aurel State, prinţul Alexandru Ghyka şi Marcel Petrişor, cel ce povesteşte întâmplarea. „Stareţul Papacioc era cea mai mare enigmă pentru el (pentru Voinea, n.r.). Îl auzise pomenit de unii care-l cunoşteau, dar în legătură cu vreun fapt deosebit nu-şi amintea să-i fi spus cineva ceva[240]. Atâta doar că era omul căruia nu i se mai putea face nimic care să-l supere. Nu-i păsa de închisoare, de foame, de frig, de întuneric, de sete, de bătaie şi de orice i s-ar fi făcut ca să-l distrugă; în plus, pe toate le primea- aşa auzise Voinea- cu zâmbetul pe buze, nimeni şi nimic nereuşind să-l scoată vreodată dintr-aie sale. Aşa îl primi şi pe el când bătu la uşă: cu o faţă angelică prelungită sub o frunte înaltă şi cu nişte ochi din care curgeau parcă lacrimi de bucurie"[241].

Securiştii nu rezonau cu această stare de veselie, însă, consemnau rezistenţa Părintelui în faţa reeducării. În numeroase documente, ofiţerii securităţii, spuneau despre el că „a refuzat să participe la activitatea cultural-educativă (reeducarea, n.r.)"[242]. În acest tip de documente, care sunt foarte multe în dosarele ACNSAS[243], torţionarii Părintelui, cei care l-au lovit, l-au scuipat, l-au umilit,

240 Smerenia lui îl făcea să nu iasă în evidenţă, să fie mereu la locul lui, în inima lui. Nu avea păreri despre sine, dimpotrivă se considera mai mic decât toţi cei de-acolo. Avea acea „smerită smerenie".

241 Marcel Petrişor, *op. cit.*, p. 539.

242 Caracterizarea Părintelui semnată de colonelul Crăciun din ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 2, fila 287.

243 Raportul din ACNSAS, Fond informativ, dosar 185003, vol. 1, fila 4; Nota de lucru din ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 2, filele 235-240; Plan de măsuri din ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 2, filele 221-223; Nota din ACNSAS, Fond informativ, dosar 185003, vol. 2, filele 280-282; etc.

i-au „creat condiţii" să moară în suferinţe groaznice, cei care au creat tot cadrul de teroare şi frică, recunosc[244] că n-au putut să-l determine să participe la reeducare. Dimpotrivă, cu preţul propriei sale vieţi Părintele l-a mărturisit pe Hristos, a apărat credinţa ortodoxă cu fiecare picătură de sânge cursă din rănile provocate de torţionari şi nu şi-a trădat prietenii şi colegii de suferinţă indiferent de presiunile la care a fost supus.

Rezistenţa lui în faţa celor ce conduceau reeducarea a făcut să fie „cazat" în Zarcă, *partea cea mai grea a închisorii. Zarca era o „închisoare în închisoare"*, povestea Părintele. *Ne scoteau zece minute pe lună, ca să ne putem mişca un pic. Pentru noi aerul din curte era aşa de tare că ne mişcam ca nişte oameni beţi.* Un deţinut trecut şi el prin aceste chinuri mărturisea: „Timp de 17 ore din cele 24 nu aveam voie să ne atingem de pereţi, să ne rezemăm de uşorul uşii, să stăm pe marginea tinetei - care nu avea capac şi care scotea un miros îngrozitor nemaifiind spălată - şi nici să stăm, eventual, lungiţi pe ciment. Masa o primeam o dată la trei zile şi consta din 250 grame de pâine şi o zeamă călduţă, câteodată rece, fiind greu de precizat din ce era făcută. În celula de izolare, începând de la ora 22 şi până la 5 ni se lăsa din perete un pat din plăci aglomerate, ni se arunca o pătură care nu era întreagă, în afară de faptul că era ruptă şi cu găuri, care trebuia să ne fie şi saltea şi velinţă"[245]. *Aici au început marile timorări, mari şi nesfârşite suferinţe: foame îngrozitoare de ani şi ani, condiţii de celulă cu miros greu, fără lumină suficientă şi aer, geamuri cu obloane, unde puteai zări puţin cerul. (...) Totul era regim de moarte,* scria Părintele în 1991[246].

244 Aceste documente sunt semnate de cei care puneau în practică reeducarea din Aiud.

245 Mihai Demetriade, *op. cit.*, p. 264.

246 Fragment dintr-un text nepublicat intitulat de Părintele:

Adăuga spunând: *Eu am avut inima rezistentă, am fost sănătos. Am fost în închisoare, în pustii, dar am avut inima bună şi am rezistat. Eram la Zarcă şi ne urmăreau mereu să vadă dacă am murit.* Rezistenţa aceasta, dincolo de limite, era posibilă numai cu ajutorul credinţei. *Trebuie să recunosc că s-a făcut simţit harul ocrotitor al lui Dumnezeu, să ne păstrăm sufletele şi conştiinţa trează în Credinţa Ortodoxă şi aşa am putut trăi, parte din noi, căci fără ajutorul lui Dumnezeu, simţit în inimile noastre, nu s-ar fi putut trăi. E foarte greu să se poată spune complexitatea suferinţelor în lanţuri grele, într-un regim de oameni lipsiţi complet de inimă şi de Dumnezeu.*

În Zarcă erau duşi vârfurile, cei care nu acceptaseră nici cea mai mică concesie în procesul reeducării. Aici „deţinuţii stăteau complet izolaţi, cu lanţuri la mâini şi picioare, «trăind senzaţia morţii în orice clipă»"[247]. Nu li se acorda nici cea mai mică asistenţă medicală, iarna era un frig cumplit iar „hrana era drastic diminuată, fiind aplicată înfometarea controlată"[248]. Despre aceşti deţinuţi, colonelul Crăciun spunea că „se vor lichida pe cale biologică"[249], deoarece în Zarcă erau create toate *condiţiile să mori fără să laşi urme ce ar putea* incrimina conducerea închisorii.

Presiunea exercitată asupra deţinuţilor a fost grozavă. Înfrângerea deţinuţilor Zărcii era aşa de importantă pentru Securitate, încât veneau ofiţeri special de la Bucureşti ca să se ocupe de această problemă. În permanenţă, celor închişi în Zarcă li se prezenta alternativa: renunţarea la vechile concepţii, hulirea lui Hristos şi a Bisericii

Declaraţie în calitate de victimă a persecuţiei religioase sub regimul comunist.

247 *Ibidem*, p. 265.

248 *Ibidem.*

249 *Ibidem*, p. 294.

Lui, ceea ce ar fi adus imediat îndulcirea condiţiilor de trai. Ar fi fost scoşi din Zarcă, ar fi primit mâncare mai bună şi îngrijiri medicale. Dacă atitudinea de cooperare cu Securitatea evolua, primeau şi alte bonusuri: aveau acces la cărţi, jocuri de şah, conferinţe, mişcare mai multă şi chiar li se permitea să muncească. Celor complet reeducaţi li se promitea eliberarea din închisoare. Părintele Arsenie n-a cedat nici în faţa torturii, nici în faţa ameninţării cu moartea, nici în faţa şantajului şi nici în faţa promisiunilor. L-a apărat pe Hristos până la sfârşit. Fără îndoială, această atitudine a adus după sine represiunea la cele mai înalte cote.

Pentru că „recalcitranţii" din Zarcă nu veneau de bună voie la club au început să fie aduşi cu forţa, pentru a asculta autodemascările celor ce urmau de-acum calea materialismului comunist. Au fost puşi să vizioneze filme cu realizările înfăptuite de partidul comunist, însă ei se întorceau cu spatele la ecran şi discutau între ei. La o astfel de vizionare, pentru lipsa de atenţie în momentul difuzării filmului şi pentru că discutase în acest timp cu alţi deţinuţi, Părintele a fost pedepsit cu trei zile de izolare[250].

Într-o zi o inspecţie a Ministerului de Interne a venit să verifice mersul reeducării la Aiud. Nemulţumiţi de ce au găsit la club, au pornit spre celule. Când au ajuns în dreptul celulei Părintelui se cam codeau să intre, mai ales că-i prevenise colonelul Crăciun că aici sunt deţinuţi fără compromisuri, dar până la urmă au intrat. „Prinţul Ghyka era, ca de obicei, în picioare, drept ca o statuie. State se plimba în cârje, evitând să-l stânjenească pe prinţ, iar Nae Cojocaru (un deţinut ce fusese zidit de viu în închisoare, n.r.) nici nu se ridică din pat, decât într-o rână. Stareţul Papacioc, cu surâsu-i senin, se retrăsese într-un colţ, cu

250 ACNSAS, Fond Penal, dosar 202/7, f. 288.

capul plecat puţin, ca şi cum, privind pe sub sprâncene, ar fi vrut să vadă ce gânduri are diavolul"[251]. Ceilalţi deţinuţi s-au luat imediat la harţă cu cei din inspecţie, enervându-i la culme, doar prinţul Ghyka şi Părintele au tăcut. Prinţul a justificat apoi un dispreţ faţă de aceşti „suboameni", cum i-a numit pe cei din inspecţie, însă Părintele tăcuse dintr-o dreaptă socoteală, el ducea lupta tainic. Cum va spune mai târziu: *Vreau să mă lovească vrăjmaşul unde vreau eu, nu unde vrea el.*

După această inspecţie, s-au luat măsuri aspre. Deţinuţii au fost rearanjaţi în celule. Cei refractari la reeducare, recalcitranţii, au fost izolaţi la Zarcă cu regim sever şi mâncare puţină. Cei ce acceptaseră reeducarea şi frecventau clubul, au fost mutaţi în camere mari, curate, cu cearşafuri pe pat şi mâncare consistentă.

Au fost colegi de suferinţă care au trecut de partea duşmanului, au devenit reeducaţi şi au încercat să-l convingă şi pe el să cedeze. Despre unul din aceştia spunea: *A căutat să stea de vorbă cu mine şi să-mi spună că el nu mai crede în Dumnezeu. A încercat să mă lămurească şi pe mine, dar l-am respins categoric şi nici nu i-am dat voie să discute. Se ţineau foarte des anumite conferinţe cu teme politice şi în care de multe ori se critica religia. Aceste conferinţe se ţineau fie de către cadre, ca ofiţerul politic sau chiar de anumiţi deţinuţi mai deştepţi şi care probabil erau consideraţi reeducaţi. De câteva ori am fost atacat personal în aceste conferinţe pentru că, (...) trebuie să spun că am fost considerat unul dintre deţinuţii periculoşi*[252].

Reeducarea continua la Aiud. Ca unul ce nu aderase la ea, Părintele a fost chemat într-o zi de colonelul Crăciun în biroul lui. De regulă, cine era scos din celulă

---

251 Marcel Petrişor, *op. cit.*, p. 545.

252 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185001, vol. 2, f. 378.

nu se mai întorcea viu, aşa că ceilalţi aşteptau îngrijoraţi să vadă ce se va întâmpla. După ce a intrat în camera unde se afla colonelul, Părintele a fost invitat de acesta să stea pe scaun. *Era o mare cinste că mi-a spus să stau jos, cum eram eu în hainele de puşcăriaş*[253]. Şi colonelul Crăciun l-a întrebat: „Ce argumente ai că există Dumnezeu?" *Domnule colonel, asta e o întrebare de şcoală primară,* i-a răspuns Părintele. *În viaţa mea eu am predat la copii şi mă întrebau acelaşi lucru. Faptul că dumneata şi eu vorbim acum este un argument că există Dumnezeu. Existenţa noastră, suflarea noastră, inteligenţa, raţiunea dovedesc aceasta. Astea-s făcute de un mare Meşter, nu-s făcute la întâmplare. Sau cine le-a făcut? S-au făcut atâtea semne, a venit Hristos, a înviat... Dar dumneata ce argument îmi aduci că nu există Dumnezeu? (Era o mare îndrăzneală din partea mea să-l întreb lucrul acesta.)* „Hitler, care în numele crucii a atacat Rusia, comunismul", i-a spus colonelul. *Ce Hitler, dom'le?! Ăla a fost un nebun şi aceea nici nu era cruce. Spune-mi altceva, adu-mi alt argument, că viaţa e pâlpâitoare, merge în continuare.* „Care-i ultimul tău cuvânt?", a scurtat Crăciun discuţia care începea să-l incomodeze. *Sunt gata să mor pentru Hristos!,* i-a spus răspicat Părintele. *(Mă gândeam: oricum o să mor, măcar să mor pentru Hristos.)* La răspunsul ăsta, Crăciun a început să urle: „Luaţi-l! Luaţi-l!" *(De-atunci au vrut să mă omoare, dar nu pe faţă ci mă băgau deseori la răcitor.)*

Cu sila au început să se înmulţească cei de la club, dar şi cei din izolări. „Crăciun dăduse ordin gardienilor, mai ales celor de la Zarcă şi de pe Celular, să facă raport deţinuţilor la cea mai mică abatere: pentru aţipit la marginea patului în cele şaptesprezece ore de veghe,

253 La astfel de discuţii erau chemaţi doar vârfurile, cei care se împotriveau cu tărie reeducării.

pentru bătut în perete (Morse, n.r.)- pentru asta se primeau cele mai multe zile de carceră- şi pentru orice ripostă dată gardienilor"[254]. Astfel de rapoarte i s-au făcut şi Părintelui şi a fost propus pentru izolare, ba pentru că nu-şi încheiase nasturii la haină (trei zile izolare), ba pentru că a fost găsit „culcat cu un picior în pat" (zece zile) sau chiar „dormind, rezemat de lateralele patului" (zece zile), sau pentru că „făcea propagandă religioasă" în celulă (tot zece zile).

Au încercat foarte mult să mă distrugă. Mă băgau la răcitor unde mă ţineau câteva zile. Mi s-au întâmplat lucruri extraordinare acolo. Era aşa o suferinţă şi o durere că nici nu te mai gândeai că o să scapi viu. Mărturisea Părintele că cele mai înalte trăiri spirituale le-a avut în închisoare nu în pustie, iar asta e valabil doar pentru cei care au suferit pentru Hristos, după lege. *Îţi dai seama, ce trăiri a avut Hristos pe cruce, când suferea pentru toată lumea!...*

În toamna anului 1963 şi în iarna ce a urmat, tratamentul aplicat „recalcitranţilor" din Zarcă s-a înăsprit considerabil. Regimul alimentar se înrăutăţea din zi în zi, iar pedepsele cu izolarea curgeau lanţ. În 12 noiembrie, gardianul îi făcea raport Părintelui că „a făcut propagandă religioasă cu ceilalţi deţinuţi în cameră. Deţinutul a vorbit tare în cameră de se auzea perfect ce vorbea şi pe sală şi în camerele vecine"[255]. Drept pentru care propune ca pedeapsă zece zile de izolare „cu regim sever", ce urmau a fi executate începând cu 24 decembrie 1963.

La izolator în trei zile se murea, era un fapt constatat şi verificat. Pe Părintele de multe ori l-au băgat câte trei zile la izolator şi n-a murit, altă dată l-au băgat cinci zile şi n-a murit, iar altă dată l-au băgat şapte zile şi n-a murit. Acum

254 Marcel Petrişor, *op. cit.*, p. 548.

255 ACNSAS, Fond Penal, dosar 202/7, f. 285.

îl pedepsiseră cu zece zile de izolare. Era o veritabilă condamnare la moarte. Era o condamnare la moarte pentru Hristos, în raportul de pedeapsă specificându-se că „a făcut propagandă religioasă".

Ziua în care a fost dus să-şi ispăşească pedeapsa de zece zile, era chiar în Ajunul Crăciunului, 24 decembrie 1963. Afară era un ger năprasnic iar izolatoarele Aiudului erau pline până la refuz. După trei zile petrecute în acel tartar, Părintele era extrem de slăbit. Nu a mai rezistat şi s-a aşezat jos, ceea ce însemna moarte sigură. Ajunsese la un aşa moment, că *aşteptam să văd cum îmi iese sufletul din trup. Eram conştient până-n ultima clipă. Atunci s-a întâmplat ceva ce nu poate fi spus în cuvinte.* „Cineva" l-a tras de picioare şi i-a spus: „Scoală-te, Arsenie, dacă nu vrei să mori! Aici nu se doarme! Vremea ta încă nu a venit!"[256]. Atunci Părintele s-a ridicat şi, cu un efort supraomenesc, a urcat pe marginea tinetei, singurul obiect de „mobilier" al celulei de pedeapsă. Mai târziu uşa celulei s-a deschis şi un alt deţinut a fost împins înăuntru, era Marin Naidim, vechiul lui tovarăş de suferinţă. A stat şi el un timp în picioare, dar, epuizat, s-a aşezat jos. Părintele i-a şoptit să se ridice spunându-i ce i s-a întâmplat lui.

Era noapte adâncă şi deţinuţii din izolatoare încercau să rămână în viaţă. În acest timp, dincolo de zidul închisorii, în clădirea cu etaj unde se afla apartamentul colonelului Crăciun, soţia acestuia a avut un coşmar. A sărit speriată din pat şi i-a spus soţului: „«Du-te şi fă ceva cu cei pe care-i ai sub pază, că nu ştiu, eu sau ei, da' o să murim de frig.» Pentru început, Crăciun, cum era buimac de somn, se pomeni doar că se scoală şi pleacă spre Secţii. Fără a şti apoi prea bine cum, ajunse în sectorul izolatoarelor, pe coridorul pe care erau înşiruite toate

256 *Ne vorbeşte Părintele Arsenie*, vol. 2, ed. cit., p. 86.

cele zece cutii pentru pedeapsă. În prima deschisă de gardian, găsi doi tineri dezbrăcaţi până la cămaşă, care tremurau de frig ca varga"[257]. Cei doi erau Părintele şi Marin Naidim. Apoi colonelul Crăciun „dând dispoziţie să se deschidă uşile tuturor izolărilor, ne-a trimis la celule, zicând: «Aţi avut noroc că a visat nevastă-mea urât şi m-a trezit, rugându-mă să vin să vă scot de aici, ca să nu vă am pe conştiinţă. Şi de, poţi rezista smiorcăielilor unei muieri?!»"[258]. N-a putut rezista nici Crăciun, cum n-a putut nici Pilat odinioară. Iată, aşa a fost voia lui Dumnezeu cu Părintele, să nu moară acolo şi odată cu el nici ceilalţi ce se chinuiau deopotrivă.

După eliberarea aceasta minunată de la răcitor, *m-au dus într-o celulă. Era pentru noi Cer când ieşeam de la răcitor. Am găsit acolo, în celulă, o bucată de mămăligă care era verde de mucegai. Nici nu m-am uitat că era aşa, am mâncat-o imediat. N-am păţit nimic, se curăţase corpul prin postul acela. Bineînţeles că era şi ajutorul lui Dumnezeu. Era atunci Crăciunul şi am zis: Iată, ce cozonac mi-a fost dat mie!*

Un alt eveniment din răcitoarele Aiudului, Părintele l-a povestit unei maici, cu scopul de a o întări în ispitele ce le avea. Cu smerenie i-a cerut stăruitor să nu vorbească despre această întâmplare. *Am fost băgat (...) la răcitor,* i-a povestit Părintele. *În acea agonie am umblat, m-am rugat, dar simţeam cum mă răcesc... cum îmi iese sufletul şi se ridică...; în ruga mea ce o aduceam lui Dumnezeu, strigam în mine- «Doamne, pentru Tine sunt aici şi mă sfârşesc; ia aminte Doamne, către mine!» şi deodată, lângă mine, în lumină şi căldură dumnezeiască, a apărut Mântuitorul Hristos. Era lângă mine, în aceeaşi suferinţă ca şi mine - era îmbrăcat*

257 Marcel Petrişor, *op. cit.*, p. 519.

258 Demostene Andronescu, *op. cit.*, p. 40.

în uniformă de deţinut, în zeghe şi suferea - suferinţa mea. Atunci am înţeles că la Dumnezeu timpul nu e măsurat ca la oameni, căci totul mi s-a părut că a durat doar o clipă... Şi fără să-mi dau seama, timpul a trecut, uşa de la celulă s-a deschis şi paznicii care au venit să-mi ridice trupul îngheţat, nu l-au găsit astfel, căci eram încălzit de Har, de Darul lui Dumnezeu[259].

Într-un interviu filmat, la întrebarea dacă Dumnezeu a făcut vreo minune cu el, Părintele a răspuns: *Să ştiţi dumneavoastră că pe oricine aţi întreba, care nu a glumit cu rugăciunea lui (fie în închisoare, fie în pustie, fie în chilie, fie pe stradă sau, mă rog, la birou), totdeauna o să se ferească să spună că a văzut cutare şi cutare lucru, deşi acestea există. Asta pentru că dacă aţi şti dumneavoastră cât este de dincolo de tine acel „ceva" care apare, încât te cuprind o bucurie şi o nădejde, dincolo de ceea ce suntem noi. Iar cel dintâi lucru care îţi vine în minte este să taci şi să nu vorbeşti, căci întrebările privind aceste lucruri sunt numai din curiozitate şi nu ajută cu nimic. Ceea ce trebuie să ştie toată lumea este că Mântuitorul a adus pe lume concepţia de mântuire prin suferinţă; ea este foarte necesară, trebuie suportată până când o vrea Dumnezeu, că El ştie de ea. Care sunt câştigurile, care sunt forţele nevăzute care te ajută, astea sunt foarte greu de spus... Adică există, sigur... Cine să fi suferit, şi să nu fi avut momente extraordinare de revelaţie şi ceva mai mult?*[260] Pe măsura suferinţei şi a asumării ei, era şi sprijinul ce venea de Sus.

Iată că cei ce nu cedau deloc, care-şi păstrau credinţa până la capăt, nu erau lipsiţi de ajutorul Celui pentru care sufereau. Şi în prigoanele de acum, ca şi în cele din

259 *Părintele Arsenie Papacioc. 1914-2014. O sută de ani de la naştere*, ed. Basilica, Bucureşti, 2014, p. 89.

260 Convorbiri filmate cu Sorin Dumitrescu.

toată istoria Creştinismului, Hristos era Acelaşi, mereu alături de cei ce susţineau credinţa dreaptă cu preţul vieţii lor.

Într-un text nepublicat, numit de Părintele: *Cuvânt despre credinţa în Biserica Ortodoxă*, spunea: *Câtă cinste, să suferi alături de Domnul Iisus!, dar... câtă cinste şi bucurie să vezi pe Hristos suferind alături de tine! Credinţa voievozilor noştri, a strămbunilor noştri ortodocşi, credinţa adevărată a milioanelor de sfinţi mucenici şi adevărul neschimbat al învăţăturilor sfinţilor noştri Părinţi, luată şi explicată de la Sfinţii Apostoli, credinţa aceasta ortodoxă, a făcut* ***să credem*** *în suferinţe amare, cu lanţuri nituite, grele, care rodeau carnea şi le târau, cu greu, singur osul. Aceste umilinţe, jigniri şi revoltătoare nedreptăţi, dincolo de închipuire, le făceau oameni cu suflete vândute şi gesturi de hiară.*

Aici, în suferinţele de neînchipuit, se poate vedea frumuseţea adâncimii învăţăturii Bisericii, propovăduită de Apostoli şi de toţi sfinţii. În rănile acestea deschise, apar lacrimi care alină, lacrimi fericite că ai cinstea să simţi Crucea şi ***să mărturiseşti*** *biruinţa creştină, unde se arată Hristos într-o atotcuprinzătoare şi liniştitoare simplitate.*

Câtă înălţare sufletească să vezi atâta bogăţie în Dumnezeu-Omul, într-o înfăţişare, simplă, zdrenţuită, însângerată, dar încurajatoare şi binevoitoare, alături de tine. Numai îmbrăcat în suferinţa noastră, ne-a putut întări şi mângâia, într-o aşa de cruntă tiranie, şi care părea şi mai fioroasă când vedeai pe tirani că o făceau cu râvnă, convinşi că fac bine.

Dar Domnul Hristos ne-a păzit, ne-a întărit, ne-a făcut teologi: „Răbdaţi până la urmă", stăruia un glas ascuns, „că răbdăm împreună şi vom purta pecetea suferinţei, şi veţi primi cheile binefăcătoare ale

fericirii veşnice." O, ce mare fericire să ai sentimentul veşniciei, viu, în tine.

Meritele acestea, care depăşesc frumuseţea cunoştinţelor, nu sunt ale omului de suferinţă, că sunt ale Domnului Iisus Hristos, care suferă nedezmînţit, alături de tine. O, câte sunt de spus, când vezi şi simţi această prezenţă! Ţie ţi se cere să fii în râvna şi dorinţa fierbinte, alături de El, nelipsit şi în mijlocul vrăjmaşilor credinţei tale, văzuţi şi nevăzuţi.

Biserica noastră Ortodoxă ne poartă sigur pe drumul mântuirii şi, pentru adâncurile frumuseţii învăţăturii ei, are mulţi vrăjmaşi, în frunte cu toate satanele. Sunt plin de recunoştinţă la Bunul Dumnezeu, că mi-a dat prilej de suferinţe, ca să-I cunosc puterea simplităţii Lui şi pentru că am văzut în necazuri puterea şi adevărul Bisericii Ortodoxe.

Am redat acest text integral, deoarece el este revelator în privinţa celor mai intime convingeri cu care Părintele a putut depăşi cumplitele încercări din aceşti ani.

Eforturile conducerii închisorii de a-i determina pe cei ce nu cedau, să-şi revizuiască atitudinea, erau dintre cele mai diverse. Li s-au pus difuzoare pe holuri pentru a auzi toţi cum mai capitula câte unul din cei ce până atunci stătuseră pe baricadă. S-au trezit că, în loc de zeama chioară cu care erau obişnuiţi, li s-a pus în gamelă câte o bucată consistentă de friptură aburindă. Deşi erau cu toţii nişte schelete vii, după atâţia ani de foame crâncenă, mulţi dintre ei, între care şi Părintele, nu s-au atins de ele. Nicicum să mai şi meargă la club, după cum fuseseră îndemnaţi după tratarea cu friptură. Iată că se folosiseră toate metodele posibile pentru a înfrânge tăria acestor oameni sau pentru a-i murdări în vreun fel oarecare. Nu s-a reuşit. *Acolo ştiai că suferinţa asta este pentru marele Adevăr, pentru că se punea problema să-ţi sluţească ideile şi sufletul cu diferitele*

lor metode. Pentru asta, pentru că îi înfrângeai, pentru că nu acceptai, pentru că erai un mare erou să spui: „Domnule, nu primesc acest lucru!", te costa viaţa[261].

Încercările repetate de a înfrânge rezistenţa celor de la Zarcă au culminat cu şedinţa din luna martie a anului 1964. Atunci, toţi deţinuţii din Zarcă, în afara celor imobilizaţi la pat, au fost scoşi şi duşi cu forţa la club, care acum se afla într-o încăpere mare ce-i putea cuprinde pe toţi deţinuţii ce nu-şi făcuseră încă „autoanaliza". Trei reeducaţi s-au înscris la discurs. Unul dintre ei, a început să ponegrească Evul Mediu, creştinismul în speţă, vorbind despre Inchiziţie, papi, arderi pe rug etc. Atunci Părintele s-a ridicat din marea de oameni, *aşa mic cum eram şi am propovăduit ca o slugă. I-am zis: Ce spui, dom'le, despre papă? Nici eu nu sunt de acord cu ei. Creştinismul nu a fost reprezentat de papi cu toate ororile lor. Ia gândeşte-te ce a dat Evul Mediu, un Leonardo da Vinci... (Puteau să mă omoare pentru o îndrăzneală ca asta. Se uitau toţi miraţi că nu ştiau cine este cel care îndrăzneşte să ridice glasul în aşa o adunare. Să protestezi însemna să te omoare pe loc. Nu ştiu cum m-am pierdut prin mulţime, că nu mi-au făcut nimic. A fost voia lui Dumnezeu!)* Când ieşea din sală, l-a întâlnit pe părintele Marcu şi l-a încurajat: *Ai grijă de tine, nu te lăsa!* Părintele Marcu a înţeles din asta să aibă grijă să nu trădeze, dar Părintele i-a explicat că nu se referă la trădare, l-ar fi jignit această insinuare, ci să aibă grijă să nu postească prea mult, să mănânce ce găseşte pentru a putea rezista fizic.

După acest moment al conferinţei, exigenţele reeducatorilor au slăbit. Cei din Zarcă au fost scoşi şi duşi pe secţii. Pentru a nu se vedea la eliberare în ce condiţii trăiseră, au început să primească suplimente de mâncare din ce rămânea de la ceilalţi. Ei, cei din

261 *Ne vorbeşte Părintele Arsenie*, vol. 1, ed. cit., p. 98.

Zarcă, erau „nefiresc de slabi. Unii dintre ei erau atât de spiritualizaţi încât păreau adevărate spectre"[262].

Cei ce-şi pătaseră conştiinţele în cluburile de reeducare au fost printre primii eliberaţi. Colonelul Crăciun întindea o ultimă nadă pentru cei rămaşi, doar-doar, de dragul şi dorul eliberării, să mai cadă câte unul din demnitatea de om. Nădejdea lui era zadarnică. Foştii locatari ai Zărcii aveau (încă) răbdare. Iată că la sfârşitul lunii iulie însuşi colonelul Crăciun le citea decretul de amnistiere. Le-a spus deschis: „Aţi învins! Aţi învins! Doamne, aţi învins!"[263]. Marele torţionar îşi recunoştea înfrângerea în faţa lor. Între ei, la loc de cinste, se afla Părintele. Câştigase. Era un erou, un erou al lui Hristos, iar mai mare victorie nu se putea.

Fiecare deţinut rămas urma să-şi ia bagajele de la magazia închisorii şi să-şi aştepte transportul spre gară. *Eram sănătos din punct de vedere organic,* povestea Părintele, *dar eram foarte slăbit.* La spitalul închisorii i s-au făcut nişte injecţii de întărire, căci altfel nu s-ar fi putut ţine pe picioare. *Când mi-au înapoiat haina, nu mi-o mai recunoşteam, era boţită, trecuseră atâţia ani de la arestarea mea.*

Era 1 august, sărbătoarea scoaterii Sfintei Cruci. Cei ce-şi duseseră cu vrednicie greaua cruce, ieşeau acum pe poarta închisorii[264]. Ieşea şi Părintele, „cu veşnicul surâs pe buze, cu chipul luminat şi niciodată tulburat de ceea ce se abătuse peste el. (...) -Iese sfinţenia pe poartă!, îi spune un gardian, care îl cunoştea, altuia"[265].

---

262 Demostene Andronescu, *op. cit.*, p. 119.

263 Anca Bujoreanu, *Sfinţi martiri şi mărturisitori români din secolul XX*, ed. Adenium, Iaşi, 2014, p. 176.

264 Această graţiere nu era o dovadă de bunăvoinţă, ci avea o motivaţie externă: România comunistă încerca o apropiere de ţările occidentale şi o oarecare independenţă faţă de Rusia sovietică.

265 Marcel Petrişor, *op. cit.*, p. 587.

Aici se încheie anii trecuţi de Părintele prin închisori. Au fost cu toţii în număr de paisprezece. *Eu am trăit mai mult prin închisori, vreo 14 ani, unde am stat foarte mult de vorbă cu mine,* spunea Părintele, arătând unul din roadele suferinţelor: cunoaşterea de sine, dobândită după trecerea tuturor treptelor şi probelor necesare dobândirii ei.

În 1990, după Revoluţie, erau voci în presă care puneau o întrebare ostentativă: „Unde a fost Biserica?", referindu-se la implicarea Bisericii în viaţa socială pe timpul dictaturii comuniste. Răspunsul Părintelui a fost acesta: *La întrebarea tendenţioasă „Unde a fost Biserica?", răspundem: în puşcării crunte, umilinţe grozave, bătăi păgâne, insulte pline de venin. (...) Cei care au avut harul deosebit să înfrunte duşmanul, pe te miri unde şi în felul lor, au şi merite pline de laudă. Sute şi mii de preoţi, călugări trăitori, fraţi de credinţă, au purtat lanţuri grele, lanţuri bătute la nicovală prin beciuri ascunse. Ne-au smuls bărbile şi ne trăgeau de ele ca pe animale de căpăstru. Ne-au înfometat îngrozitor cu intenţii de exterminare, ani nesfârşiţi. Am fost aruncaţi în celule fără lumină - celule negre - în haine de puşcăriaşi murdare de puroi şi sânge închegat scoarţă pe ele. Ne-au cerut lepădări de Hristos şi de sfinţii Lui şi nu ne-am lepădat, ferească Dumnezeu! O cât de mică amăgire nu am făcut, măcar că ştiam că trebuie să murim şi mulţi au murit.*

Ne-au cerut aceste lepădări insistent şi sistematic, izolaţi şi băgaţi în congelatoare (camere frigorifice) ca să poată obţine măcar un cuvânt împotriva învăţăturii Domnului nostru Iisus Hristos. Şi nu am cedat. Ne-au dat condamnări mari, ca tiranii cei mici să creadă cu adevărat că suntem mari criminali. (...)

Aici a fost Biserica: în temniţă. Aici unde erau mii de creştini care cereau întărire duhovnicească, dezlegări,

întăriri şi speranţe pe care le dădeam prin bătăi în perete (Morse).

Am scăpat din închisori, cei care am mai scăpat, fericiţi că am fost ajutaţi de bunul Dumnezeu. Să-L purtăm cu drag în suflete! Nu ne-a părăsit! Simţeam că stă îndurerat lângă noi ca să înţelegem marea taină a crucii Lui. Ca să înţelegem rostul grozav al eliberării prin suferinţă pentru El. Şi harul Lui ne-a ajutat să nădăjduim, să dăm un răspuns bun cândva, la răspântia cea din urmă.

Am venit fără bărbi, fără carne pe noi, fără dinţi, cu ochii ascunşi în orbite, dar care străluceau încă. Am venit fără chip de clerici[266].

Aşa venea şi Părintele, oprindu-se mai întâi la Suceava, la nişte maici ce îi erau fiice duhovniceşti. Maicile au fost îngrozite de felul cum arăta, era numai piele şi os. Le-a impresionat faptul că ochii lui erau cu totul adânciţi în orbite şi i-au spus asta şi Părintelui, dar el le-a replicat: *Da, dar nu vedeţi că strălucesc?...* Pe cât de slăbit era trupul în urma suferinţelor, pe atât era de puternic duhul, sufletul, şi asta o vădea, fără tăgadă, strălucirea din privire. Măicuţele l-au hrănit, l-au îngrijit şi l-au pus pe picioare.

După ce s-a mai întremat, Părintele a plecat spre Bucureşti. *Călătoream cu trenul şi atunci am văzut şi eu, după atâţia ani de închisoare, că femeile poartă fustă scurtă. În compartimentul în care mă aflam au intrat două învăţătoare cu fuste scurte; una s-a aşezat chiar în faţa mea. Ele, când m-au văzut călugăr, m-au întrebat cu îndrăzneală ce părere am despre fustele scurte. Le-am spus şi eu: Eu sunt călugăr şi până acum n-am mai văzut picioare de femeie mai sus de genunchi, dar n-am crezut niciodată că sunt aşa de*

266 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 140-141.

urâte! Cu asta le-a ruşinat pe cele două femei, care acum nu ştiau cum să tragă mai jos fustele ce erau totuşi prea scurte pentru a putea acoperi mai mult.

A mai păţit odată o ispită tot în tren. Călătorea spre Bucureşti şi nemaigăsind bilete la nefumători, a fost nevoit să stea într-un compartiment de fumători. În faţa lui s-a aşezat o doamnă care a fumat necontenit tot drumul. Părintele s-a abţinut şi nu i-a spus nimic, tot drumul *am răbdat ca un martir.* Când Părintele s-a ridicat să coboare la Bucureşti, femeia i-a spus spăsită: „Sărut mâna şi să mă iertaţi!" Tăcerea Părintelui a fost, iată, lucrătoare.

A mustra pe tăcute era propriu Părintelui şi metoda aceasta a folosit-o în toată activitatea lui de duhovnic. Felul cum îngăduia pe cel ce greşea, cum îl răbda, cum îl iubea în ciuda metehnelor lui, făcea ca acesta să simtă în adânc mai multă mustrare şi pocăinţă decât dacă ar fi fost certat cu cele mai grele ocări. Iată un exemplu elocvent, petrecut acum, după eliberarea din închisoare. O fiică duhovnicească, ce lucra ca funcţionară, când a aflat că Părintele a ieşit din închisoare, a mers grabnic să-l vadă. Ţinea mult la Părintele şi îi era apropiată de mulţi ani. Dar, trăind în lume şi fiind despărţită de şase ani de Părintele, de îndrumarea lui, înclinase în anumite aspecte spre lume, cu cele ale ei. Astfel că în graba ei de a-l vedea pe Părintele, uitase un amănunt: unghiile ei erau vopsite cu ojă. După ce s-au bucurat cu adevărat de revedere şi şi-au povestit unul altuia cele petrecute în anii lungi şi grei ce-i despărţiseră, Părintele s-a ridicat fără vreo vorbă şi a mers în altă cameră să caute ceva. S-a întors cu o lamă de ras, a luat mâinile femeii şi, rând pe rând, cu răbdare, i-a curăţat toată vopseaua de pe unghii. În tot acest timp nu i-a spus nici un cuvânt. Când a terminat, a dus lama la loc, s-a întors şi au continuat discuţia de unde întrerupseseră, ca şi cum nimic nu s-ar

fi întâmplat. Această mărinimie a Părintelui a ruşinat-o mult pe femeie şi a îndreptat-o în slăbiciunea ei.

Când a ajuns la Bucureşti, a mers la spitalul Colţea. Gheorghe Gheorghiu-Dej dăduse dispoziţie ca toţi deţinuţii politici să fie trataţi gratuit în orice spital. Spre unitatea medicală l-a însoţit soţia profesorului Alexandru Mironescu. La ieşirea din spital, pentru că nu avea unde să stea, a fost primit o vreme de Mihai Urzică[267]. A mers apoi la Patriarhie să caute o mănăstire unde să-şi continue viaţa de monah, dar pentru că el aparţinea de Mitropolia Moldovei a fost trimis la Iaşi.

M-am dus la mitropolitul Moldovei să-mi dea binecuvântare să intru într-o mănăstire. M-a refuzat. Mi-a spus că tocmai s-a dat un decret pentru a scoate călugării din mănăstiri şi de aceea nu putea să mă primească. Mi-a zis: „Du-te acasă, la mama!" Cum să mă duc acasă?! Eu eram călugăr, preot, trebuia să mă duc la mănăstire. Atunci l-am întrebat şi eu pe mitropolit: Dar dumneavoastră de ce nu vă duceţi la mama acasă? Ruşinat mi-a spus: „Deocamdată este acest decret." Mulţumesc pentru acest „deocamdată", i-am răspuns şi am plecat la Bucureşti.

În vreme ce era închis, în 1959, comuniştii au iniţiat Decretul 410, care prevedea micşorarea numărului de călugări şi călugăriţe din mănăstiri. În acest mod încercau să contracareze viaţa monahală. Acest decret stipula ca vârsta minimă de intrare în monahism să fie de 55 de ani pentru bărbaţi şi de 50 de ani pentru femei. Mai mult, aceste restricţii de vârstă se aplicau şi celor aflaţi deja în cinul monahal. În baza acestui decret, sute de călugări şi călugăriţe au fost scoşi cu forţa din locaşurile monahale, multe mănăstiri şi schituri fiind închise. La ieşirea din închisoare, Părintele avea 50 de ani şi se afla

267 Autorul cărţii *Minuni şi false minuni.*

sub restricţiile acestui decret. De aceea nu era primit în nici un aşezământ monahal. Vor trece câţiva ani până va reuşi să intre într-o mănăstire.

Acum, când se afla în Moldova, a primit vorbă de la părintele Cleopa, care se afla ascuns în munţi, că doreşte să-l vadă. Aflase că Părintele s-a eliberat şi a spus şi el cuvântul apostolului Toma: „Nu cred până nu-l văd!" *Şi atunci, împreună cu doi părinţi, doi ieromonahi, am plecat spre locul unde era prin păduri şi cu greu am ajuns acolo. Eu eram foarte slăbit. Mă îmbolnăvisem de stomac. Am dat de el, ne-am îmbrăţişat cu adevărat, aşa, simţit, şi am băut câte un pahar de vin, spunându-mi el că o să mă facă sănătos, repetând din marile lui înţelegeri şi cunoştinţe, cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur, comentariul la scrisoarea Sfântului Apostol Pavel către Timotei, partea cu privire la importanţa unui pahar de vin. Şi aşa l-am scos şi pe el şi l-am dus la mănăstire*[268].

Întors la Bucureşti a făcut cerere să fie primit la o mănăstire din preajma Bucureştiului. Patriarhul Justinian, deşi îi promisese că-l trimite la Cernica, nu l-a putut ajuta, din cauză că Securitatea, prin Departamentul Cultelor, s-a opus permanent. Se temeau să-l ţină aproape de Bucureşti, deoarece aici locuiau mulţi din lotul cu care fusese condamnat. De altfel tandemul Securitate-Departamentul Cultelor limita foarte mult întreaga activitate a Bisericii Ortodoxe. Mulţi din angajaţii[269] acestui departament erau în serviciul Securităţii având o activitate cu caracter represiv. Aceste două instituţii, Securitatea şi Departamentul Cultelor, vor încerca permanent să limiteze activitatea Părintelui, de multe ori departamentul fiind vocea oficială a Securităţii.

---

268 *Iată duhovnicul*, ed. cit., p. 156.

269 Împuterniciţii de culte.

Toate numirile Părintelui la o mănăstire sau alta trebuiau aprobate de acest departament, iar refuzul şi respingerea erau cele mai dese răspunsuri.

Cât timp a stat în Bucureşti, a locuit la palatul patriarhal şi apoi la fratele mai mic. La palatul patriarhal l-a vizitat într-o zi un fost coleg de liceu, pe nume Antonovici. Era un sculptor apreciat şi locuia în America. Aflând despre situaţia Părintelui, care abia se eliberase şi nu reuşea să-şi găsească un loc unde să-şi ducă viaţa de monah, l-a îndemnat să meargă cu el în America. I-a spus că în America este nevoie de preoţi misionari buni. Părintele nu a acceptat propunerea, spunându-i că şi în ţară era nevoie de preoţi, mai ales după prigoana împotriva monahismului, cu scoaterea călugărilor din mănăstiri.

Şi mai târziu, la Cheia a avut ocazia să plece definitiv în străinătate. Avea nişte fii duhovniceşti, un inginer diplomat şi soţia sa, medic, care au emigrat în Germania. Pentru că ţineau mult la Părintele, îşi doreau să-l ia cu ei, să le fie sprijin şi acolo. Au insistat foarte mult, îi aranjau ei totul, numai să fie de acord. Deşi ţinea la ei, Părintele nu a vrut să plece. Şi când era la Techirghiol, pe vremea comuniştilor, i s-a ivit o ocazie de a călători într-o ţară străină. Nu s-a dus. Spunea: *Nu mi-a plăcut să merg în ţări străine. Sunt unii atraşi de locuri din acestea exotice, însă important este să ai pace, să ai linişte în sufletul tău. Ce poate fi mai frumos decât Cerul, aşa cum ni-l închipuim?...* Singurele locuri din afara ţării unde a călătorit, au fost Locurile Sfinte şi Sfântul Munte Athos, ele însele o pregustare a Cerului.

Cât a stat la Bucureşti, Părintele mergea la slujbă la mănăstirea Antim şi la Patriarhie, unde se întâlnea cu părintele Benedict Ghiuş şi cu părintele Ghenadie Ghenoiu. Încet-încet îşi recăpăta şi înfăţişarea de monah, purta haine călugăreşti iar barba începuse să-i crească.

XX. Preot la parohia Filea

La presiunea Securităţii, patriarhul Justinian a renunţat la dorinţa de a-l numi la o mănăstire din eparhia Bucureştiului şi a avut o altă idee. *Patriarhul Justinian mi-a spus că în Ardeal sunt parohii neocupate din primul război mondial şi m-a trimis acolo. Mitropolitul Ardealului, Teofil, m-a primit foarte bine şi mi-a dat satul Filea de Jos, iar după un an mi-a dat şi celălalt sat, Filea de Sus. Mitropolitul mă ştia şi mă preţuia încă de când eram la mănăstirea Slatina. Pe vremea aceea eram încă tânăr, aveam vreo 50 de ani.*

Numirea la Filea i-a venit în luna aprilie a anului 1965, cu o zi înaintea sărbătorii Sfintelor Paşti. Ca să poată ajunge la timp pentru slujba Învierii, Patriarhul l-a trimis cu avionul. Sătenii, când au auzit că a sosit cu avionul, l-au crezut vreun spion. Au fost mai sceptici la început, dar apoi l-au îndrăgit cu toţii. L-au întrebat mai târziu: „Domn' părinte (căci aşa i se adresau, n.r.), dar poate oricine să meargă cu avionul?" *Da*, le-a răspuns Părintele, *doar că trebuie să ai bilet.*

Până la Cluj a făcut o oră cu avionul, dar drumul de cincisprezece kilometri de la Cluj până la Filea a durat şase ore, din cauza noroiului rezultat în urma ploilor. Aşa avea să fie mereu cât a stat aici, dar nu s-a plâns. Spunea mai târziu într-o scrisoare trimisă de la Filea: *Sunt uliţele pline de noroi dacă plouă şi eu mă simt foarte bine.*

Când a ajuns la Filea era sâmbăta Paştelui, astfel că primul salut adresat sătenilor a fost: *Hristos a înviat!* A venit satul cu mic cu mare la biserică. Îşi spuneau între

ei: „A venit un domn' părinte nou!" În biserică a auzit pe cineva şoptind: „Ce mână mică are!" *Mi-am zis: Las' că pun eu mâna asta mică pe voi!* Şi aşa a fost. Era un sat de greco-catolici din tată-n fiu, dar a făcut multe lucruri bune cu ei. *(A fost lucrarea lui Dumnezeu.)*

Erau tare săraci. La primul Paşte am scos 5 lei, la al doilea 3 lei. Părintele a cumpărat veşminte; ei n-aveau decât o fustă albă de la catolici. A cumpărat şi două potire: unul mic pentru duminici şi unul mare pentru praznice şi o candelă. Sătenii se minunau, nu mai văzuseră niciodată candelă, se închinau de mirare. Pentru că nu aveau, a confecţionat din carton o pereche de cununii, le-a desenat frumos, pentru a săvârşi cu ele Taina Cununiei. Cu timpul a putut cumpăra altele, din metal, însă sătenii le cereau la cununie tot pe cele vechi, din carton, spuneau că sunt mai frumoase. De la fiii lui duhovniceşti din ţară a primit şi icoane cu care a împodobit frumos biserica.

Sub păstorirea lui, biserica a fost reparată şi resfinţită în anul următor (1966), iar casa parohială a fost renovată. Părintele i-a strâns pe săteni în jurul bisericii şi a reuşit să-i dezbare de anumite superstiţii şi exagerări cu care fuseseră obişnuiţi, citindu-le din Pravila bisericească şi lămurindu-i în toate problemele lor. Se preocupa îndeosebi de misiunea lui preoţească, punând accentul pe spovedanie şi pe Sfânta Liturghie şi lăsând la o parte datinile neortodoxe cu care erau obişnuiţi sătenii. Chiar şi securiştii observau că este „un foarte apreciat «duhovnic»"[270] fiind „foarte bine văzut de credincioşii"[271] de aici.

Era un sat cu mulţi catolici, povestea Părintele, *dar nu le-am spus nici o vorbă împotriva catolicismului, mi-am ţinut linia mea ortodoxă. Când am plecat nu*

270 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol.2, f. 176.

271 *Ibidem*, f. 278.

mai era nici un catolic în sat, erau toţi ortodocşi. M-am ocupat mult de tineri. În timpul săptămânii, ei erau plecaţi pe la şcoli, dar când veneau la sfârşitul săptămânii, le vorbeam, le povesteam. Şi-acum (anul 2000, n. r.) *primesc scrisori de pe-acolo. Mă-ntreabă: „Pot să mă mărit cu al lui cutare?" iar „al lui cutare" nici nu era născut când eram eu acolo.* Mulţi tineri şi credincioşi din Filea l-au căutat pentru sfat duhovnicesc şi pe la mănăstirile la care a fost după aceea: Cheia, Căldăruşani, Dintr-un Lemn, Cernica şi Techirghiol.

Aici, la Filea, îl căutau acum ucenici de la Slatina, Sihăstria sau din Bucureşti, pentru a fi sprijiniţi şi ajutaţi duhovniceşte. Între ei erau monahi şi monahii care fuseseră scoşi din mănăstiri prin Decretul 410. Părintele îi încuraja să păstreze voturile depuse la călugărie, curăţindu-i prin spovedanie şi îndemnându-i prin scrisori. La sfârşitul prigoanei, aceştia s-au întors în mănăstiri, reluându-şi viaţa de monahi.

A mai fost însă şi o altă categorie de oameni care l-au urmat „credincioşi" aici, la Filea, anume oamenii Securităţii. Dosarul de urmărire individuală a poposit mai întâi la Turda, cel mai important oraş din apropiere de Filea. Scăpase de închisoarea strâmtă şi intra acum în închisoarea largă a agenţilor şi informatorilor, care îi vor urmări orice faptă, orice mişcare, vizită, corespondenţă, cuvântare etc. Crucea Părintelui era în continuare grea; aşa cum spunea el însuşi, citându-l pe Victor Hugo: *Am scăpat de pedeapsă, dar nu am scăpat de condamnare.* Treizeci de ani va mai dura această urmărire neîncetată, această şicanare, această hărţuire, cruce grea adică, pe care o va suporta omeneşte, cu toată apăsarea ei reală, dar mereu cu nădejde în Dumnezeu şi cu încredinţarea în rânduiala Lui Sfântă. Aşa cum spunea mai târziu: *Am suferit şi am trăit într-o continuă spaimă şi încordare sufletească în toată perioada comunistă.*

Securitatea era interesată de absolut tot ce făcea, de tot ce gândea şi de tot ce spunea. Avea agenţi care urmăreau cine vine la el, cu ce vine, la ce oră soseşte, când pleacă şi cu ce pleacă[272]. Toate aceste informaţii le adunau şi le cântăreau după gândirea lor strâmbă, ignorând evidenţele şi hrănindu-se cu speculaţiile lor absurde. Uneori, forţaţi de aceste evidenţe, recunoşteau ei înşişi înalta trăire spirituală a Părintelui, deşi tocmai pe aceasta încercau s-o denigreze din răsputeri. Iată cum îl aprecia un locotenent colonel în urma cercetării informaţiilor obţinute despre Părintele: „Fiind un preot bine orientat în problemele clasice ale teologiei creştine, privind cu multă seriozitate toate aspectele pozitive ale vieţii morale creştine şi îndeosebi cunoscând foarte bine normele (canoanele) după care trebuie să se călăuzească un credincios ortodox, Arsenie Papacioc a reuşit să fie apreciat de mulţi credincioşi din ţara noastră. El este socotit un bun duhovnic şi îndrumător în probleme de morală creştină. (...) În problemele de ordin spiritual, Arsenie Papacioc este un preot consacrat şi poate fi socotit fără exagerare un «păstor model». Devotamentul său faţă de biserică şi preoţie, cu multele eforturi pe care le face zilnic şi pe care le impune preoţia unui preot conştiincios (slujbe obositoare, mărturisire, asistenţă religioasă la credincioşii care frecventează mănăstirea etc.) l-au adus în starea de suferinţă în care se află sus numitul în prezent"[273].

Dincolo de asemenea aprecieri pozitive, Securitatea pornea totuşi la luptă. Avea să fie o luptă inegală între atotputernica Securitate şi smeritul călugăr şi preot Arsenie. Securitatea punea la bătaie totul: tehnică, dotări, multitudine de informatori şi ofiţeri activi, puterea

272 *Ibidem*, f. 394, 396-398 şi vol. 3, f. 2 bis-3.

273 *Ibidem*, vol. 2, f. 41-43.

şi renumele întunecat al acestei instituţii. Părintele nu lupta decât cu armele pe care i le dăruise Hristos: dreapta socoteală, smerenia, rugăciunea, răbdarea în necazuri, lucrarea faptelor bune, milostenia şi mai ales dragostea, iubirea aproapelui.

Din cauza faptului că era urmărit de Securitate, autorităţile din sat îi făceau tot felul de şicane. Bunăoară un inginer nu a vrut să-i dea o saltea de paie pe care să doarmă, spunându-i că un preot poate dormi şi pe jos[274].

Sătenilor din Filea, Părintele le-a spus încă de la început să nu-i aducă daruri, ei fiind foarte săraci. Era în zonă obiceiul ca la Bobotează fiecare familie să dea câte un colac preotului. Erau 500 de familii, deci 500 de colaci. Părintele nu a acceptat şi a cerut în schimbul lor taxa anuală către biserică, care era de 10 lei. Astfel îşi plătea datoriile către protoierie încă din ianuarie-februarie. Când a văzut asta, episcopul a început să le ceară şi celorlalţi preoţi din eparhie să-şi plătească mai devreme taxa, dar ei s-au apărat: „Da, Preasfinţite, dar Filea n-are preoteasă!" Sătenii îi mai aduceau daruri, alimente, dar nu avea ce să facă cu ele, *se stricau pe-acolo pe jos.*

Devenise vestit în zonă şi pentru predicile pe care le ţinea la înmormântări. La o înmormântare au mai participat şi alţi doi preoţi. Timpul ce le revenea pentru cuvântare era de cincisprezece minute fiecare. Primul preot a vorbit mai scolastic. Părintele a ales o altă strategie, a vorbit ca şi cum ar fi vorbit mortul. A spus: *Un tânăr şi-a făcut o casă mare şi frumoasă. Cineva i-a zis: „Ai făcut o singură greşeală. I-ai făcut uşă." „De ce?", a întrebat tânărul. „Pentru că pe uşa asta te vor scoate când ai să mori."* Sătenilor le-a plăcut mult pilda, atât de mult încât o văduvă i-a spus: „Părinte, să

274 *Ibidem*, vol. 3, f. 62.

vii şi la înmormântarea mea să vorbeşti!" *Îmi spuneau: „Să ne faceţi înmormântare cu 12 evanghelii!" Mie-mi convenea, că opream în dreptul primăriei şi alegeam să citesc evanghelia potrivită; era ca o propagandă din partea mea, că la fiecare evanghelie mai ţineam o cuvântare.*

Era chemat la căpătâiul muribunzilor pentru a-i dezlega şi a-i ajuta cu rugăciunea în acel moment extrem de greu. Odată a fost chemat la casa unei femei ce se afla pe moarte şi care lăsa în urma ei o fiică singură şi neajutorată. Pentru această mamă, Părintele era ultima nădejde şi de aceea l-a rugat să poarte grijă în continuare de fata ei. El a încredinţat-o că aşa va face şi astfel femeia a murit împăcată. Mai târziu, i-a găsit fetei un soţ bun şi Dumnezeu i-a binecuvântat cu prunci. A păstrat toată viaţa legătura cu această familie, i-a îndrumat şi s-a rugat pentru ei mereu. Iată că şi de astă dată, ca şi până acum, a împlinit cu minuţiozitate promisiunea făcută.

Sătenii se mai furau între ei şi Părintele s-a gândit cum să-i dezveţe de acest nepotrivit obicei. Când unul din cei ce furase s-a spovedit Părintelui, el nu i-a dat dezlegare. I-a spus să înapoieze întâi păgubitului ceea ce a furat (oi, viţei...), dar omul i-a spus că nu mai are animalul, îl vânduse. Atunci l-a sfătuit să cumpere alt animal în locul celui furat. Săteanul s-a plâns că nu are bani, aşa că s-a oferit să-l împrumute el. Acum se punea problema cum să ducă animalul înapoi, omului îi era ruşine, s-ar fi vădit fapta sa. Părintele l-a întrebat cum a făcut atunci când a furat. „Păi, am spart gardul", a spus omul. *Aşa să faci şi acum. Spargi gardul, bagi animalul şi apoi astupi ca să nu iasă afară şi gata!* Şi aşa a făcut omul. Aşa au făcut şi alţii care furaseră, sfătuiţi de Părintele să-şi îndrepte greşeala pentru a putea fi dezlegaţi şi împărtăşiţi. Oamenii din sat, când au văzut că le apar în curţi animalele furate, au scos zvonul că

„domn' părinte face minuni". Dar el le-a spus: *Nu fac eu, frate, nici o minune, Dumnezeu face. Te-ai rugat, ţi-a părut rău după animal?* „Da!" *Ei, vezi, Dumnezeu ţi l-a trimis înapoi!* Alţii cărora li se furau animalele, veneau şi ziceau: „Părinte, roagă-te şi pentru mine că mi s-au furat şase oi!" (*Şi începeam să cercetez, să văd cine a furat şase oi, ca să le dea înapoi.*)

Erau multe fete în sat care ar fi vrut să se căsătorească cu Părintele. Era mai ales o doctoră care se gândea la acest lucru. Nu ştiau că este călugăr *şi chiar de-ar fi ştiut, nu le interesa. Însă m-a păzit Dumnezeu,* spunea el. Mai târziu, chiar Securitatea avea să-i întindă astfel de curse.

În tinereţe, când era frate de mănăstire la Cozia, se hotărâse cu părintele Paulin Leca să nu se preoţească nici unul dintre ei. Părintele a fost preoţit, iar din ascultare s-a supus. Acum, în primul an la Filea, l-a vizitat părintele Paulin să-i ceară să-l dezlege de hotărâre pentru că voiau să-l preoţească. *Pe mine m-au preoţit de mult, am făcut-o din ascultare,* i-a spus părintelui Paulin. Acesta adusese cu el o cruce preoţească din argint, care se poartă la gât. I-a dat-o părintelui Arsenie şi i-a zis: „M-am întâlnit cu un preot, pe care nu-l cunosc şi când a auzit că vin la sfinţia ta, mi-a zis: «Mi s-a descoperit să dau această cruce părintelui Arsenie. Pentru că te duci la el, ia-o şi dă-i-o tu!»" (*Nici acum nu ştiu cine este acel preot care mi-a dat crucea,* spunea Părintele patruzeci de ani mai târziu.)

Participa de fiecare dată la şedinţele din protopopiatul Turda, de care aparţinea şi odată le-a ţinut un cuvânt în care le-a vorbit foarte frumos despre femeia creştină. Preoţilor le-a plăcut foarte mult şi i-au mulţumit. Toţi erau căsătoriţi în afară de Părintele. *(Şi nu eram decât un copil pe-atunci, cât aveam, până-n 50 de ani.)* Episcopul l-a declarat apoi cel mai bun preot din eparhie. *(Nu ştiu*

dacă eram cel mai bun, dar ştiu că nu eram cel mai rău.)

Când eram la Filea, era şi părintele Adrian Făgeţeanu pe la Turda. Când eu am fost trimis de la Filea, el a fost numit în locul meu. Apoi eu am fost numit la Cheia şi când am plecat de acolo, după mine a venit el. Mă gândeam: Ce-o fi asta?! Şi la trecerea la cele veşnice, părintele Adrian l-a urmat pe părintele Arsenie. Părintele a trecut la Domnul în luna iulie a anului 2011, iar două luni mai târziu, în septembrie, a adormit părintele Adrian.

Când s-au întâlnit odată, părintele Adrian l-a întrebat admirativ: „Ce le-aţi făcut, Părinte, oamenilor din Filea, că numai despre dumneavoastră vorbesc? Care-i secretul dumneavoastră?" *Ce secret, părinte? Nu-i nici un secret,* i-a spus părintele Arsenie. Îl îndrăgiseră foarte mult sătenii din Filea, dar în luna iulie a anului 1967 Patriarhul l-a chemat la mănăstirea Cheia, unde l-a numit stareţ şi duhovnic.

XXI. La mănăstirea Cheia

Trecuseră nouă ani de când era despărţit de „casa" lui dragă, mănăstirea, spre care cu atâta dăruire pornise cu mult timp în urmă. Acum, după atâtea încercări şi experienţe, era bucuros de reîntoarcere dar şi de poziţia pitorească a mănăstirii. Când l-a numit stareţ la Cheia, patriarhul Iustinian i-a spus că zona aceasta este bine ozonată, datorită combinaţiei de brad şi mesteacăn. Acesta avea să fie şi regretul Părintelui la plecarea de aici, faptul că era un cadru natural deosebit[275].

Mănăstirea Cheia, la sosirea lui avea un cămin preoţesc cu o capacitate mare. Pe lângă preoţi, care îşi petreceau aici concediile, mănăstirea găzduia şi mireni, atraşi de preţurile mici de cazare. *Era mănăstire pretenţioasă, cu cămin de odihnă, încasam bani şi trebuia să facem deconturi.*

Specificul acesta al mănăstirii a făcut ca viaţa ei duhovnicească să aibă de suferit. Se punea un mai mare accent pe administrarea căminului decât pe slujbă, program de rugăciune sau spovedanie. Tocmai aceste lipsuri venea să le completeze Părintele, însă efortul lui de a ajuta mănăstirea din punct de vedere duhovnicesc nu a fost privit cu ochi buni de unii vieţuitori de aici, angajaţi în administrarea căminului de odihnă din cadrul mănăstirii. Aceştia erau colaboratori ai Securităţii şi trimiteau multe

275 Pentru a înlesni vizitarea acestui loc minunat, din postura de stareţ al mănăstirii, a mijlocit pe lângă ministrul transporturilor, pentru construirea unei şosele de legătură în zonă.

plângeri anonime către autorităţile bisericeşti în care îl ponegreau pe Părintele şi răspândeau minciuni pentru a-l compromite. Toate aceste şicane izvorau desigur din invidie.

Într-o scrisoare trimisă unor fii duhovniceşti, Părintele arăta că înţelege rostul acestor necazuri, avusese altele cu mult mai grele în închisoare. Le spunea aşa: *E bine să lupţi pe toate feţele fronturilor şi să-ţi stabileşti o linişte şi să ţi-o ţii mereu aşa, proaspătă. (...) Dar nu vreau să-mi scape din ochi şi de sub picioare realităţile, măcar că destul de repetat mă lovesc crunt cu bulgări... de gheaţă. (...) Dar mă sprijin în* ***nădejdea*** *că nu va fi în zadar lucrarea aceasta... Dumnezeul acesta mare, ne arată iubire mai mare când ne încearcă cu lecţii mai grele, cu bulgări... îngheţaţi şi-n tot felul... Tocmai aici este pacea, marea pace a eroismului creştin*[276].

Şi în alte scrisori trimise de la Cheia se regăsesc îndemnuri pe care el însuşi le împlinea mai întâi. *Să nu te temi de suferinţă*, îndemna pe o fiică duhovnicească *(...) să fii veselă, nu considera că viaţa lumii din tine (de oameni sau de îngeri) se opreşte într-un ghimpe ascuns în cale de laşitatea, răutatea sau prostia cuiva*[277]. Şi continua: *Strigătele sau urletele care au adus cea mai mare biruinţă, pentru toate timpurile, au fost: „Răstigneşte-L! Răstigneşte-L!"*[278]. Cum ştia că „nu poate fi sluga mai mare decât stăpânul"[279], că *nu se poate scăpa de cununa de spini, că tot ea rămâne mai scumpă şi trebuie să o dorim*[280], privind la Crucea

276 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 277-280.

277 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. Accent Print, 2015, p. 13.

278 *Ibidem*.

279 Ioan 13, 16.

280 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 15.

Mântuitorului, își ducea propria cruce și sprijinea și crucile fiilor lui celor mulți. Împlinea astfel înlănțuirea plină de har între om, preot și Dumnezeu.

Spre sfârșitul vieții, de multe ori povestea diverse episoade din viața sa, pentru a-i folosi duhovnicește pe cei de față. Sfaturile lui intrau adânc în inimi și erau urmate degrabă, pentru că aveau în ele puterea exemplului personal. Însă, erau anumite perioade ale vieții asupra cărora el nu dădea prea multe detalii, sau, când povestea ceva, o făcea mai mult sub forma unei pilde. Aceste perioade, a căror taină o păstra mai mult, erau: pustia, închisoarea și perioadele petrecute la Cheia și la Dintr-un Lemn. Au fost perioadele de vârf ale crucii lui, pe care a dus-o cu demnitate, cu eroism, cu iubirea vrăjmașilor, cu nădejde în Dumnezeu, calități ce includeau deopotrivă și păstrarea tainei.

S-a observat la oamenii lui Dumnezeu, cei sinceri și dăruiți, că, pe lângă încercările grele la care sunt supuși, primesc de la Dumnezeu și sprijin în a le trece. Așa s-a întâmplat și cu Părintele. Încă de când se afla la Slatina cunoscuse un tânăr monah pe care l-a apreciat dintru început. Se numea Gavriil Stoica și ulterior i-a devenit fiu duhovnicesc. Când părintele Arsenie se elibera din Aiud, părintele Gavriil era arestat pentru răspândirea de cărți religioase, pentru care a fost închis doi ani. Ajuns la Cheia, Părintele i-a trimis vorbă diaconului Gavriil (fusese hirotonit diacon între timp) că îi păstrează postul de diacon de aici. Astfel s-a bucurat de mângâierea de a-l avea aproape pe acest ucenic al lui, sincer și devotat. *Am fost mereu inimă în inimă,* spunea Părintele. Mai târziu, când diaconul Gavriil a devenit preot, părintele Arsenie și-a plecat capul sub epitrahilul lui, fiindu-și unul altuia duhovnic. Acest părinte este cunoscutul arhimandrit Gavriil Stoica de la mănăstirea Zamfira, care a adormit în Domnul în anul 2008, cu trei ani înaintea Părintelui. El avea să-i fie sprijin și mângâiere aici, la Cheia, unde îl

caracteriza pe părintele Arsenie ca „un om cult, cu viaţă aspră de ascet şi un bun duhovnic"[281].

Părintele era căutat şi aici, pentru sfaturi şi spovedanie, de fiii lui duhovniceşti ce veneau din toată ţara: de la mănăstirea Ţigăneşti, de la Slatina, de la Filea, din Bucureşti şi de peste tot unde se aflau cei ce-l întâlniseră o dată şi nu-l putuseră uita nicicum. Pe lângă aceştia se adunau la uşa lui şi alţii, care abia acum erau atraşi în mreaja lui de pescar de oameni. Aşa cum nota un informator, la el venea „lume peste lume"[282]. Avea o râvnă deosebită în a-i îndruma pe oameni. Cineva care l-a cunoscut în acea perioadă, mărturisea că Părintele încerca să-l pună pe fiecare credincios pe o poziţie duhovnicească. Aceasta era lucrarea lui primordială, de care se ţinea şi aici neobosit.

Singurele momente pe care le mai rupea de la această lucrare erau pentru cicălitoarele probleme administrative, pe care însă nu le neglija. Un informator nota că discuţia pe care a purtat-o cu Părintele a fost întreruptă de multe ori de persoane din serviciul mănăstirii care îl întrebau sau îl chemau să rezolve anumite lucrări gospodăreşti[283] iar altcineva spunea că n-a putut sta de vorbă cu el din cauza faptului că „a fost prea obosit şi ocupat cu închiderea situaţiei de la casa de odihnă (a mănăstirii Cheia n.r.)"[284].

În apropierea mănăstirii se afla o tabără de copii, ce avea în program şi vizitarea mănăstirii. Părintele nu pierdea prilejul ca, pe lângă icoanele şi cruciuliţele pe care aceştia le luau drept amintire, să le dăruiască mereu şi cuvinte ziditoare de suflet. Seminţele semănate

281 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 19-20.

282 *Ibidem*, vol. 5, f. 100-105.

283 *Ibidem*, vol. 2, f. 287, f. 347 şi f. 394.

284 *Ibidem*, f. 271.

de el au dat roadă, căci mulţi dintre ei i-au devenit fii duhovniceşti.

Aici, la Cheia, Părintele ţinea mult la „altarul lui", unde-i întâlnea pe toţi în pomenire la Sfânta Liturghie, vii şi morţi, închinători sau ctitori. Aşa cum scria cuiva: *În Sfânta Liturghie se petrec lucruri de uimire şi înţeleg mereu câte o fărâmă din marea taină a prezenţei şi vieţii noastre în Domnul Hristos*[285]. O credincioasă care a fost la Cheia în acea perioadă spunea că „a rămas impresionată de slujba ţinută de stareţ (părintele Arsenie n.r.)"[286].

Şi aici, se străduia să ţină strâns sabia cuvântului şi a faptei. În acel moment istoric de prigoană comunistă, cei mai mulţi se temeau să-şi manifeste deschis credinţa. Într-o zi se afla în casa unor cunoştinţe unde era invitat împreună cu fostul stareţ al mănăstirii şi cu un alt părinte. La masă se afla şi nepoata gazdei, în vârstă de 12 ani. Auzind pomenindu-se des în discuţii cuvântul „duhovnic", fetiţa a cerut lămuriri despre semnificaţia acestuia. Părintele a fost cel care a ales să răspundă nedumeririi fetei. I-a spus: *Duhovnic se numeşte preotul la care te spovedeşti, îi spui păcatele, că n-ai ascultat de părinţi, de profesori, dacă ai pomenit pe vrăjmaşul etc. Aşa să ştii, să nu crezi tot ce se spune în cărţile de acum.* La auzul acestora, bunicii fetei au făcut ochii mari, dar el le-a spus: *Nu mi-e frică decât de Hristos!*[287]. De teamă, cei doi părinţi cu care venise, s-au ridicat de la masă şi au plecat. Doar el a rămas pe loc, continuându-şi mărturisirea.

Aşa cum am văzut, la nevoie apăra adevărul, după îndemnul Mântuitorului: „Fiţi înţelepţi ca şerpii şi blânzi

285 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 79-80.

286 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 2, f. 338.

287 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, file 27-28.

ca porumbeii"[288]. Explica mai târziu acest îndemn astfel: şarpele îşi fereşte capul, pentru că numai acolo dacă e lovit moare. Aşa şi creştinul trebuie să protejeze Capul Bisericii, care este Hristos, adică să apere credinţa, că numai aici, dacă e învins, moare sufleteşte. Ca şi în închisoare, şi acum era extrem de atent, nu brava inutil şi nu se expunea celor care îl pândeau neobosiţi. Aşa cum spunea un informator, „nu este văzut decât atunci când se duce la slujbă, în biserica mănăstirii"[289] Restul timpului îl petrecea la chilie, rugându-se, scriind fiilor duhovniceşti şi citind. Era foarte preocupat să găsească Filocalia, pe care a şi aflat-o la un vieţuitor al mănăstirii. A împrumutat-o şi a studiat-o foarte atent[290].

Prin comportamentul său, Părintele incomoda Securitatea şi oamenii ei. Astfel, deranja că purta barba prea mare, că intra în biserică la ora 7 şi ieşea la 20.30 atrăgând mulţimi de credincioşi, că la uşa lui erau mereu pelerini ce-l căutau iar el vorbea pe înţelesul lor, că petrecea mult timp scriind fiilor lui duhovniceşti, zidindu-i cu cuvintele lui vii, că se ocupa de tineri îndemnându-i la o viaţă curată şi că era preocupat de organizarea unei vieţi mai călugăreşti în mănăstire. Toate aceste nemulţumiri umpleau notele informative din acea perioadă ale celor ce erau îngrijoraţi de acest monah pe care „îl frământa doar mântuirea sufletului", care face o „propagandă religioasă deosebită" şi „caută pe toate căile să atragă cât mai multă lume la Biserică"[291]. El, însă, era sincer cu cei ce-l trădau, îi pomenea pe ei şi familiile lor şi suferea smerit jignirile şi calomniile ce se spuneau pe seama lui. Era ponegrit tocmai pentru că îşi respecta misiunea de preot şi era înţeles şi de

288 Matei 10, 16.

289 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 5, f. 84.

290 *Ibidem*, vol. 3, f. 34-35.

291 *Ibidem*, vol. 3, f. 36-37.

alţi preoţi care sufereau la fel în acea perioadă. Iată cum i se confesa într-o scrisoare părintelui Toma Gherasimescu, frate de suferinţă, *am destule nemulţumiri, dar am multă linişte în ascunsurile mele*[292].

Aşa cum am văzut, viaţa duhovnicească a Părintelui nu era pe placul Securităţii. De aceea, securiştii iau hotărârea să-l izoleze şi să-l compromită în faţa credincioşilor şi a personalului mănăstirii[293]. Vor proceda cu multă viclenie. Îşi vor pune agenţii să se apropie de cunoscuţii Părintelui şi, în acest mod, să pătrundă în anturajul său[294]. Următorul pas era ca aceşti agenţi să se arate a fi de acord cu tot ce spune el[295], să-l sprijine în anumite lucrări[296] şi să-l vorbească de bine în faţa tuturor[297]. În momentul când deveneau apropiaţi ai lui, începeau să-l denigreze. Avea un efect mult mai mare compromiterea săvârşită de prieteni decât de duşmani.

Nu au reuşit să-şi ducă planul până la capăt, deoarece Părintele era foarte atent. Pe unii informatori i-a descoperit când îi puneau „unele întrebări cam fără rost şi totuşi suspecte"[298]. Alţii n-au izbutit să se apropie de el deoarece era „foarte prudent şi nu căuta să-şi creeze relaţii cu orice persoană, ci numai cu elemente verificate de el"[299]. Şi, în sfârşit, altă categorie nu reuşea să-l prindă în cuvânt. Părintele purta preponderent discuţii religioase, iar dacă cineva încerca să devieze discuţia spre altceva, cu delicateţe, se retrăgea din acea discuţie[300].

292 *Ibidem*, f. 253.

293 *Ibidem*, vol. 2, f. 266.

294 *Ibidem*, vol. 3, f. 14.

295 *Ibidem*, f. 5.

296 *Ibidem*, vol. 3, f. 25.

297 *Ibidem*, vol. 2, f. 396 şi vol. 3, f. 25.

298 *Ibidem*, f. 330.

299 *Ibidem*, vol. 3, f. 21.

300 *Ibidem*, f. 24.

Securitatea ataca pe mai multe fronturi. Dacă nu izbândea într-o parte continua în alta. Fără să se dea bătută, i-a luat în vizor corespondenţa. Părintele primea teancuri de scrisori de la fiii lui duhovniceşti şi, pe cât îi stătea în putere, le răspundea cu râvnă. Una din metodele de control şi urmărire pe care le şlefuise puterea comunistă era cercetarea asiduă a corespondenţei fiecărei persoane vizate. Încălcau astfel dispoziţiile legale, ce prevedeau că „secretul corespondenţei şi al convorbirilor telefonice este garantat"[301]. Toţi ofiţerii care îi supervizau dosarul, trimiteau cereri către direcţia de cenzurare a corespondenţei.

Oamenii Securităţii deschideau toate epistolele pe care le primea sau le trimitea, le citeau cu atenţie şi le interpretau[302]. N-au găsit în scrisori nici conspiraţii, nici puneri la cale, ci doar încurajările Părintelui, inima lui caldă împărtită fiilor duhovniceşti, celor ce mergeau în căile Domnului şi peste toate, starea lui de „veselie permanentă", deşi se simţea şi se ştia încolţit de vigilenţa lor. Să fi aflat aceşti ofiţeri, neobosiţi cititori ai scrisorilor, vreun strop din veselia Părintelui? Cine ştie... Cert este că „râvna" lor în a transcrie şi îndosaria aceste scrisori, a făcut să se păstreze peste timp preţioase mărturii din viaţa Părintelui.

Din cauza volumului mare de muncă şi a altor neconcordanţe între oamenii Securităţii ce manipulau aceste scrisori, au apărut întârzieri şi greşeli care dădeau de gândit destinatarilor şi expeditorilor lor. Oamenii Securităţii încercau să verifice corespondenţa într-o singură zi, însă, deseori, acest termen era depăşit. În epistolele Părintelui din această perioadă se regăsesc nedumeririle lui legate de unele scrisori care nu au

301 *Constituţia Republicii Socialiste România*, anul 1965, articolul 33.

302 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, **vol. 3**, f. 283.

mai ajuns niciodată la destinaţie, sau despre cele care ajungeau cu foarte mare întârziere. Ştiindu-se urmărit, a înţeles că era mâna Securităţii, ceea ce l-a făcut să fie prevăzător. A început să trimită scrisorile prin fiii lui duhovniceşti[303], care fie le duceau direct la destinaţie, fie le puneau la poştă în alte localităţi decât în cea în care se afla Părintele. Dacă până atunci Securitatea îi interceptase toate epistolele, întocmind tabele elaborate cu cei ce corespondau cu el[304], după aplicarea acestei strategii, serviciul special pentru controlul corespondenţei nu va mai reuşi să reţină nicio scrisoare[305], deşi corespondenţa lui era din ce în ce mai voluminoasă[306].

Un informator nota că Părintele era „preocupat numai şi numai de cele duhovniceşti, deşi nu este străin de evenimentele şi ştirile politice"[307]. Securitatea intenţiona să-l repună sub vechea acuză de „activitate politică în haină monahală", dar toate evidenţele îl arătau ca fiind un călugăr foarte trăitor. Astfel, Securitatea a fost nevoită să recunoască că nu a stabilit nici o activitate politică concretă în seama Părintelui[308]. Cu toate acestea, când va fi mutat la altă mănăstire şi dosarul de urmărire va ajunge la altă direcţie a Securităţii, se va încerca iar şi iar reluarea acestei acuzaţii. Fără succes, însă.

Profesorul şi scriitorul Mihai Rădulescu, trecut şi el prin închisorile comuniste, l-a cunoscut pe Părintele aici, la Cheia, şi, împreună cu familia, i-au devenit fii duhovniceşti. Acesta ne-a lăsat un frumos portret al Părintelui, pe care îl redăm în continuare. „Stareţul mănăstirii, părintele

303 *Ibidem*, vol. 4, f. 3-8.

304 *Ibidem*, vol. 2, f. 207-213 şi vol. 3, f. 283.

305 *Ibidem*, vol. 4, f. 3-8.

306 *Ibidem*, vol. 2, f. 270 şi vol. 5, f. 112.

307 *Ibidem*, f. 372-373.

308 *Ibidem*, f. 247-249.

Arsenie, mi se înfăţişa ca o siluetă fără pereche, după cum nepereche îi era şi duhul aprins de o dragoste pentru semeni rar întâlnită. De statură nu prea înaltă, cu mădularele firave şi mărunte, pielea ce-i îmbrăca puţina carne, lăsa să se străvadă prin ea mai dihai decât hârtia de calc. Unghiile, la fel de transparente, atât de subţiri îi acopereau vârfurile degetelor, cât numai să schimbe roşul sângelui în trandafiriu. Ochii lui senini, luminoşi sau scânteietori, după simţământul tălmăcit, îngăduiau şi ei să i se urmărească lăuntrul, acela de nepipăit, de nespus în cuvinte, îndulcit ca mierea prea multului har, când zvâcnitor în înalt, când plutitor şi niciodată înecat în mâlul unde ne împleticeam noi, ceştilalţi.

Faţa, umerii, pieptul, ba şi pântecul sub centura-i grea, cu însemnele lui Alfa şi Omega pe catarama de metal, îi erau adiaţi de o barbă de neimitat de vreun peruchier de pe pământ. Latã cât cuprinde, lungă cum nu s-a mai văzut, ezita între alb, negru şi cărunt; mereu o cutreiera boarea, o răsfira, o învolbura, o zvârlea înainte-i; tortul ei cânepiu avea un suflu propriu, o existenţă de sine, un mod de a petrece prin lume de o originalitate netulburată. Ea desena în văzduh întrebări îndreptate către neclintirea brazilor; ea şuguia cu norii nestatornici; ea se înduioşa asupra firavelor ace verzi ale ierbii zdrobite; ea se mira de statornicia stâncilor. Lucrurile stăteau ca şi când părintele Arsenie ar fi vieţuit dimpreună cu barba sfinţiei sale în acelaşi trup; dumneaei în dialog cu firea dimprejur; dumnealui adâncit în rugăciunea inimii, pe când schimba vorbe cu cel din faţa sa. Şi niciodată nu puteai jura care îl stăpânea, întrecându-l în tăria voinţei pe celălalt, Măria Sa Barba sau smeritul ieromonah, şi de partea cui înclina mai plină de îndurare, de iertare şi de înţelegere, Iubirea Divină.

Cât despre darul prea cuviosului părinte Arsenie de a cuvânta, de a încălzi sufletele, de a-şi împrumuta

puţinica, dar atât de viguroasa lui energie aceluia cu care se confrunta, aceste puteri cu care era înzestrat îl distingeau între toţi iubitorii Sfintei Fecioare, tocmind din înfocatul Său slujitor un cavaler neasemuit şi nemaibănuit în zilele noastre. Ca orice însingurat pentru Domnul, ajuns la o anumită treaptă a îmbunătăţirii de sine, stareţul îşi reducea trăirile la esenţe şi le modela în simboluri deschise tuturora şi grăitoare pentru toate urechile"[309].

Iată însă că nu toate urechile de aici, de la Cheia, erau deschise a desluşi aceste simboluri, nu din neputinţă ci din nedorinţă. Referindu-se la cele trăite în această perioadă, îi va scrie mai târziu unui monah de la Cheia: *Toate încălţările vrăjmaşe m-au folosit şi m-au împins spre o înţelegere a celor grele din Sfânta Scriptură. „Să iubeşti pe cel ce te necinsteşte şi să-l pomeneşti să se salveze din răutatea lui." Ei vor vedea, sigur, cândva. (...) Avem mereu încercări, dar tot mereu, bunul Dumnezeu ne pune în cale şi oameni care ne cer prietenie duhovnicească şi care ne-ar folosi chiar şi numai cu sinceritatea lor. Eu, părinte, am avut cel mai sincer gând mereu, acolo şi aşa, printre săgeţi ochite spre mine, nu mi-am pierdut cumpătul şi mi-am înţeles rostul meu în răspunderea mea şi mai ales m-am folosit de sfinţiile voastre, care aţi înţeles fiecare moment şi fiecare gest urât al unora. Nu te pot uita, iubite părinte, şi te voi pomeni cu mare drag în viaţa mea*[310]. Se străduise şi aici, la Cheia, să facă voia lui Dumnezeu, aşa cum se spunea într-o istorioară pe care îi plăcea s-o redea ori de câte ori se ivea ocazia potrivită. Iată istorioara: *Alexandru cel Mare a întrebat odată un înţelept: „Cum poate deveni omul asemenea*

309 Mihai Rădulescu, *Testament între înger şi diavol*, Ed. Ramida, Bucureşti, 1995, p. 301-303.

310 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, voi. 1, f. 82.

lui Dumnezeu?" Înţeleptul a răspuns: „Dacă va face şi omul ceea ce face Dumnezeu." „Şi ce face Dumnezeu?" „Îi iubeşte pe duşmanii Săi"[311].

XXII. La mănăstirea Căldăruşani

În luna decembrie a anului 1971, a fost mutat la Căldăruşani. Aici i s-a dat ascultarea de econom şi casier al mănăstirii. *Eu n-am fost funcţionar de meserie, dar fiind stareţ la atâtea mănăstiri am fost nevoit să ţin şi contabilitatea. La Căldăruşani erau 300 de hectare de pământ, atât avea mănăstirea, vă daţi seama!... Eu eram şi casier şi contabil. Odată eram la muzeu şi intrarea era un leu. A venit un străin şi mi-a dat un dolar. Mult mi-a dat de furcă dolarul acela, pentru că nu ştiam ce să fac cu el. Să-l ţii, n-aveai voie. Aşa că m-am dus la bancă şi l-am schimbat. Mi-a dat 6 lei, atât era un dolar, şi am pus în casă 6 lei.*

La mănăstirea aceasta a locuit mitropolitul primat Ghenadie Petrescu, exilat aici de puternicii vremii. Acesta a adus cu el icoane de mare valoare, *trei muzee am făcut cu ce a adus el.* Datorită mitropolitului, mănăstirea a ajuns una dintre cele mai bogate.

Vigilenţa Securităţii, care îl urma peste tot, a atins aici apogeul. Aceasta va stabili unsprezece tipuri de obiective (capcane) pentru a-l urmări şi a restrânge activitatea Părintelui. Cu o amplă desfăşurare de forţe i s-au instalat în chilie mijloace de înregistrare audio, astfel încât să fie urmărit permanent. Această cale avansată de urmărire o

311 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 135.

vor folosi securiştii şi mai târziu, la mănăstirea Cernica[312].

Instalarea acestor microfoane nu era deloc uşoară. Pentru a nu fi descoperiţi, securiştii, trebuiau să pună la cale un întreg scenariu. Întâi se dădeau drept lucrători la societatea ce distribuia curentul electric şi imaginau necesitatea schimbării instalaţiei electrice pe motive de siguranţă. Pentru a nu da de bănuit, dădeau amploare intervenţiei şi lucrau şi în chiliile vecine. Bunăoară, la mănăstirea Căldăruşani „s-au instalat sute de metri de instalaţie electrică, montându-se peste patruzeci de prize electrice".

Pentru a nu fi deconspiraţi, securiştii erau nevoiţi să stea în condiţii insalubre, fără nici un confort. „Locul de ascultare, ca poziţie şi posibilitate de pătrundere a ofiţerului este incomod (nu se poate intra decât după ora 23, dar şi atunci există riscul de a fi observat de călugării care nu dorm). În plus, condiţiile de adăpostire sunt extrem de grele: igrasie, nici un fel de amenajări decât duşumea, pentru că locul (chilia) nu suportă alte amenajări, fiindcă există riscul deconspirării"[313], după cum nota un agent al Securităţii. Investiţia şi tot efortul au fost de prisos, căci Părintele nu a stat aici decât nouă luni şi oricum nu au înregistrat nimic deosebit. Oricum se nota totul, chiar şi zgomotul produs de răsfoirea unei cărţi.

În afara urmăririi din cadrul mănăstirii, era „filat" şi în celelalte deplasări ale lui. Erau notate cu minuţiozitate orele, locurile şi persoanele cu care se întâlnea. Unde era posibil era notată şi discuţia pe care Părintele o purta cu unul sau altul. Deşi avea o vârstă respectabilă, Părintele se mişca cu repeziciune, încât urmăritorii lui cu greu puteau ţine pasul cu el. În notele informative pe care le alcătuiau

312 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 4, f. 11-13, 20-28, 43-47.

313 *Ibidem*, f. 43-44.

apoi scriau că: „Merge foarte repede, sau chiar fuge, lucru foarte curios având în vedere vârsta" (avea peste 50 de ani, n.r.). Drept care tot ei, agenţii, îi dăduseră un nume de cod edificator, prin care recunoşteau împotriva cui porniseră la luptă. Îl numeau: Viteazul[314].

Pe lângă numeroşii ofiţeri, Securitatea avea în acţiune şi o întreagă armată de informatori, fie cunoştinţe mai vechi ale Părintelui, fie persoane cu care, prin natura ocupaţiei lui, intra în legătură. Toţi aceştia erau „marşrutizaţi"[315] (sic!) către Părintele pentru a-l trage de limbă în fel şi chip. Unii i se prezentau drept prieteni, îi făceau anumite servicii pentru a întreţine legătura cu el, iar apoi îl turnau la Securitate, alcătuind ample note informative cu tot ce reuşiseră să afle. Toate aceste documente, în loc să incrimineze, aşa cum se dorea, scoteau la iveală şi mai clar personalitatea deosebită a Părintelui pe care şi ei de multe ori o recunoşteau.

Pe baza notelor informative ce se strângeau la dosar, ofiţerii Securităţii făceau interpretări periodice şi stabileau direcţiile în urmărirea Părintelui. Nimic nu îi convingea, nimic nu îi făcea să dea înapoi, deşi nici o bănuială a lor nu avea acoperire. Recunoşteau singuri „vălul de sfânt"[316] care îl înconjura pe Părintele, dar îi şi deranja, îl luau în râs, în zeflemea. Creau neobosiţi diverse strategii pentru a dărâma această poziţie a lui, deşi ştiau că e „un om paşnic şi cuminte"[317].

În ciuda tuturor capcanelor ce se ţeseau în jurul lui, Părintele şi-a urmat drumul, a păstrat legătura cu fiii săi, care, cu toate schimbările imprevizibile din viaţa părintelui lor, nu au scăzut la număr, dimpotrivă, s-au

314 *Ibidem*, vol. 2, f. 188-190.

315 Unul dintre bizarii termeni folosiţi în limbajul de lemn al Securităţii, cu sensul de „trimişi", termen foarte des folosit în dosarul Părintelui.

316 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 2, f. 266.

317 *Ibidem*, f. 81.

înmulţit. Ei erau comoara lui, pe care o înmulţea spre a o oferi lui Hristos la vreme. Cu grijă mare şi eforturi, o păstra prin rugăciune, prin pomeniri la sfintele slujbe, prin întărirea duhovnicească ce o dădea dezlegându-i de păcate, sfătuindu-i faţă către faţă sau prin mijlocirea scrisorilor. Şi aici, numărul mare de scrisori din chilia lui atrăgea atenţia celor cu priviri nesincere. Cum puteau ei înţelege atâta dăruire, atâta dragoste de om?!

Sunt foarte ocupat, scria cuiva, *prins din toate părţile, uneori cu tot şi cu toate. Această „prindere" are dunga ei de folosinţă şi, până la urmă, stăpânit mult de dor de viaţă mântuitoare, le suport şi le duc cum pot pe toate. (...) Nu mă mai gândesc, în mod deosebit, decât la a mă desfiinţa de bunăvoie pentru lume şi a-mi adăuga mereu la liniştea mea. Nu zic să mă izolez de lume, ci chiar doresc să dau o fărâmă bună din mine la cât mai mulţi. Să fiu sincer al Domnului Hristos pentru sărmana lume, care mi-a creat de atâtea ori putinţa să o admir, chiar dacă nu mă înţelege.*[318] Această apropiere de sufletele oamenilor, în mod eronat era interpretată de Securitate ca un „mod foarte subtil" de a face o educaţie subversivă în „spiritul ideilor promovate de el"[319].

Era cu totul prezent, în inima lui, în toate momentele ce i se iveau în cale. *Slujesc de zece zile Sfânta Liturghie la mănăstirea Căldăruşani. Mă duc destul de departe pe apă şi, când ştii că sub tine sunt adâncuri de ape de zeci de metri, ai un fior care te obligă să cugeţi într-un anumit fel. Închipuieşte-ţi câtă bucurie are inima mea! Sunt un ascultător şi, vreau, cât mai simplu. Văd pe calea aceasta nişte mântuiri mult mai sigure, chiar dacă par obositoare*[320].

318 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 23-24.

319 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, voi. 1, f. 65.

320 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 19-20.

Primise cu liniște în adâncurile lui și experiența de la Căldărușani, plină de ispite, știa că era și ea un examen pe cărarea vieții. Cum spunea într-o scrisoare ce o trimitea de aici: *Nici mie nu mi-a plăcut „cenușiul" de aici, dar să știi că mă interesează altceva oriunde aș fi, și să vezi cum voi mulțumi Bunului Dumnezeu, odată, că am trecut și pe aici. Fiecare loc are o întrebare subtilă și delicată, și vreau să mă bucur cândva de răspunsul meu de azi*[321].

În septembrie 1972, după doar nouă luni, Părintele a fost nevoit să plece și de aici, tot din „grija" celor nesinceri. Fusese numit acum la mănăstirea Dintr-un Lemn.

XXIII. La mănăstirea Dintr-un Lemn

Primea și această nouă mutare, nu ca o pedeapsă, ci ca un dar din partea lui Dumnezeu. Spunea într-o scrisoare trimisă de aici: *Trebuie să primim lupta așa cum se ivesc situațiile, că văd, cu uimire, că suntem conduși de pronia lui Dumnezeu. Eu nu mai încetez să cred și să spun că, parcă, Maica Domnului m-a luat de mână și m-a adus aici și mă simt atât de aproape de ea, Sfânta Icoană Făcătoare de minuni de aici, de la Dintr-un Lemn*[322].

Ascultarea ce o avea acum era de duhovnic și de preot slujitor al mănăstirii, ascultare ce acoperea năzuințele lui cele mai adânci, de a sluji oamenilor, despovărându-i

321 *Ibidem*, p. 21.

322 *Ibidem*, p. 22.

de păcate prin spovedanie şi prin pomenirea la Sfântul Altar. Cum spunea într-o scrisoare: *Aici iubesc biserica, adică bucuria Sfântului Altar, care-i plină de mireasmă pentru toţi care caută pe Dumnezeul dragostei şi pe Maica Domnului*[323]. Acesta era rostul lui şi în el îşi afla împlinirea. Fiii lui duhovniceşti nu se puteau lipsi de el, de sprijinul lui şi de aceea au venit şi aici după el. Nici un drum nu era prea lung, dacă ducea la Părintele. Îi ajuta ca întotdeauna, scriindu-le, încurajându-i, asigurându-i de tot efortul lui pentru a-i păstra *singuri numai pentru Dumnezeu.* Mulţimi de oameni veneau pentru spovedanie. O informatoare nota că „era foarte ocupat, lume multă aştepta rândul la spovedit" continuând „mie mi-a venit rândul foarte târziu"[324].

După experienţa de la Cheia, unde a înţeles că este urmărit de Securitate, a devenit mai circumspect în relaţiile cu cei din mănăstire sau din afara ei. Lucrarea lui zilnică era slujba la biserică şi programul de chilie, cu primirea închinătorilor la spovedanie, rugăciune şi rânduiala corespondenţei, cu care era greu să fie la zi din pricina mulţimii scrisorilor. Ştiind că Securitatea e pe urmele lui şi pentru a-i feri şi pe ceilalţi de iscodirea acesteia, s-a izolat în mod voit, deşi această izolare nu a fost înţeleasă de toţi cei cu care vieţuia. Nu intra în alte discuţii în afara celor strict legate de activitatea lui în mănăstire. Nu mergea nici chiar la magazinul din sat, ştiind că peste tot putea fi cineva interesat să-l descoasă cu scopuri ascunse. Bănuielile lui erau întemeiate întru totul. Securitatea era aici în acţiune mai mult ca oricând.

La început securiştii au creat o mulţime de capcane cu ajutorul cărora erau siguri că-l vor împiedica pe Părintele în drumul lui spre Cer: „Considerăm că prin măsurile

323 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 2, f. 266.

324 *Ibidem*, vol. 1, f. 111.

ce le-am prevăzut (...) vom putea obţine rezultatele scontate (prinderea Părintelui în cursele desfăşurate de ei n.r.)"[325]. O parte din aceste obiective nu vor putea fi îndeplinite, altele nu vor fi duse la bun sfârşit, câteva, însă, vor răni adânc inima Părintelui.

Încă de la mănăstirea Căldăruşani, dorea să multiplice prin dactilografiere câteva cărţi religioase scrise de Nichifor Crainic[326]. Securitatea a aflat şi a încercat să găsească o dactilografă pe care să o plaseze pe lângă Părintele pentru a descoperi amănunte despre el. Instructajul pe care intenţionau să-l facă acesteia era următorul: „Pentru început, o vom instrui să nu discute nimic cu suspectul (Părintele n.r.) şi să facă tot posibilul pentru a-i câştiga încrederea. Pe măsură ce încrederea suspectului în informatoarea noastră va evolua, îi vom face instructaj concret în vederea stabilirii aspectelor care ne interesează. Câştigând încrederea suspectului, scontăm să o folosească în multiplicarea materialelor (cărţilor religioase n.r.) şi deci cunoaşterea conţinutului acestor materiale şi să avem şi posibilitatea interceptării corespondenţei"[327] lui. Securitatea dorea să afle ce cărţi citeşte, din ce materiale religioase se inspiră şi cu cine poartă corespondenţă.

Fiindcă n-au reuşit plasarea dactilografei, au hotărât efectuarea unei percheziţii secrete în chilia lui. Au pus la cale un întreg scenariu. Un reprezentant al Departamentului Cultelor trebuia să prezinte soborului mănăstirii un anume material. În acest timp, cu chei ticluite din timp, securiştii urmau să intre în chilia lui şi să facă percheziţia[328].

325 *Ibidem*, vol. 1, f. 27-33.

326 Acestea erau interzise de regimul comunist. Exista o listă imensă cu astfel de cărţi.

327 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 1, f. 27-33.

328 *Ibidem*.

Nici această acţiune n-au reuşit să o ducă la bun sfârşit şi atunci au încercat să-i plaseze în chilie mijloace de înregistrare audio[329]. În toată această desfăşurare de forţe, Dumnezeu îşi va face simţită prezenţa şi-l va apăra pe robul Său, astfel, va eşua şi montarea mijloacelor audio.

Un alt punct din planul elaborat de securişti a fost identificarea, în oraşele din apropierea mănăstirii, a tuturor informatorilor ce aveau posibilitatea să se apropie de Părintele. Unii trebuiau să iniţieze discuţii politice iar alţii să abordeze teme religioase. O parte din ei au dat lungi note informative despre Părintele.

Ofiţerii ce supervizau dosarul de urmărire studiau cu atenţie toate documentele aflate în dosar. Citind scrisorile Părintelui, aceştia au subliniat şi reţinut anumite pasaje. Erau pasaje de înaltă trăire duhovnicească: „să iubeşti pe cel ce te necinsteşte şi să-l pomeneşti să se salveze din răutatea lui"[330] sau „să nu ai răutate pe cei care latră şi urlă, e toată împlinirea Sfintei Scripturi".[331] O parte din cei ce „lătrau şi urlau" erau chiar ei, securiştii. Oare să fi înţeles că Părintele îi ierta şi îndemna şi pe alţii să ierte oameni ca ei? Nu se ştie ce gândeau aceştia, cert este că îl urmăreau şi mai mult, îi făceau şi mai multe necazuri, puneau la cale şi mai multe capcane. Cu multă durere Părintele îi spunea cuiva: „M-au pândit, m-au pârât şi m-au săgetat"[332].

Din mulţimea informaţiilor adunate la dosar, Securitatea s-a străduit să scoată ceva grav, ceva important şi urât, dar, cu toate strădaniile, nu a avut ce. În aceste condiţii, au căutat să fabrice ceva cu care să-i păteze reputaţia. Ce nu se reuşise în închisoare prin torturi, se încerca acum prin tot felul de iniţiative. Era chemat la sediul

329 *Ibidem*.

330 *Ibidem*, f. 82.

331 *Ibidem*, f. 86.

332 *Ibidem*, f. 104.

Securităţii la ore la care străzile erau intens circulate, special pentru a putea fi văzut. De asemenea, tot pentru a fi văzuţi, în mod oficial şi ostentativ veneau la el lucrători ai Securităţii. Prin asemenea manevre încercau să inducă ideea că Părintele era apropiat de Securitate. Nu s-a reuşit denigrarea lui[333].

Atunci au căutat să îl acuze de legături imorale[334], folosindu-se de faptul că, din poziţia de duhovnic, era căutat de multe fiice duhovniceşti. Din notele de urmărire, din interceptarea corespondenţei, se străduiau să extragă această concluzie, însă în interiorul aceluiaşi document era acuzat şi de „misticism", adică trăire creştină deosebită şi totodată de legături imorale. Aceasta îi obliga pe ofiţerii care cercetau documentele, să recunoască contradicţia dintre cele două acuzaţii[335]. Nereuşind să scoată nimic din urmărire, au încercat să pună la cale ceva murdar, să-l ispitească. Au trimis la mănăstire, drept potenţiale fiice duhovniceşti, agente sub acoperire, de vârsta potrivită planului lor[336].

O astfel de agentă, caracterizată de Securitate ca fiind „foarte inteligentă", avusese şi în trecut asemenea „activităţi"[337]. Această informatoare trebuia să creeze „relaţii bune" cu Părintele şi să-l determine să caute „intimitatea"[338] ei. N-a reuşit să-l ispitească iar, din vânător, a devenit vânat. Părintele, aşa cum proceda cu toţi cei căzuţi în păcate, a încercat să o ridice din marasmul în care se afla, sfătuind-o să-şi păstreze „curăţenia sufletească"[339].

---

333 *Ibidem*, vol. 2, f. 217-220.

334 *Ibidem*.

335 *Ibidem*, f. 280-282.

336 *Ibidem*, vol. 1, f. 27-33.

337 *Ibidem*.

338 *Ibidem*.

339 *Ibidem*, f. 111.

N-au reuşit nici alte agente, deşi efortul şi imaginaţia Securităţii au fost neobosite în aceste acţiuni. Într-un document în care se propunea o astfel de măsură ofiţerul de Securitate care superviza acest plan nota următoarele: „Este puţin probabil ca el (Părintele, n.r.) să se antreneze într-o astfel de aventură"[340]. În alt document se specifica: „I-au fost plasate şi informatoare femei (...) fără să avanseze în aventuri"[341].

Acest tip de acuze i le aducea Securitatea şi pe când se afla la mănăstirea Căldăruşani, susţinând că deţine transcrierea unei înregistrări audio cu o ipotetică legătură nepermisă[342]. Dacă ar fi fost adevărat, s-ar fi împlinit una din dorinţele cele mai arzătoare ale Securităţii, pentru care făcuse eforturi grozave din punct de vedere financiar, al logisticii şi al resurselor umane. Însă, în cadrul aceluiaşi dosar, securiştii se vor contrazice, recunoscând că nu deţin nici o înregistrare denigratoare şi că se chinuiau, în continuare, să „obţină materiale de compromitere"[343].

O altă acţiune de acest gen a avut loc, aici, la mănăstirea Dintr-un Lemn. Securitatea a trimis la Părintele o informatoare pentru a-l ispiti trupeşte. Informatoarea i-a spus următorul scenariu: în trecut încercase să se căsătorească de mai multe ori, dar nu reuşise. Însă în prezent avea un logodnic cu care dorea să se mărite, dar acesta nu mai luase legătura cu ea cam de multişor. De aceea ar fi dorit ca Părintele să o ajute cu sfatul şi rugăciunea[344]. Pentru a da mai multă amploare acţiunii, Securitatea a mai interpus un ofiţer, cunoscător al limbii

340 *Ibidem.*

341 *Ibidem*, f. 56-58.

342 *Ibidem*, vol. 4, f. 92-94.

343 *Ibidem*, vol. 1, f. 1-3.

344 *Ibidem*, vol. 2, f. 49-50 şi 52-53.

italiene, ce s-a prezentat drept cetăţean italian şi prieten cu logodnicul informatoarei[345].

După ce informatoarea, sub diferite motive, a venit de mai multe ori la Părintele, a devenit evident că nici nu se punea problema ca el să fie atras de ea. Locotenentul ce urmărea acest caz a fost nevoit să recunoască într-o notă că Părintele „este un om fără reproş, cu privire la comportarea vieţii sale morale"[346].

Iată că, deşi obiectivele Securităţii fuseseră demontate[347], ofiţerii ei nu s-au lăsat înfrânţi şi au născocit noi capcane. La câtva timp, „italianul" (ofiţerul ce se prezentase drept cetăţean italian) a venit singur la Părintele, spunându-i că e posibil să fie detaşat în România ca trimis al statului italian, însă, mai întâi, trebuie să susţină un test din care să rezulte că are cunoştinţe solide despre România. Ca pregătire pentru test, a ţinut să discute direct cu câţiva români, printre care şi cu Părintele. Astfel i-a arătat o listă de întrebări pregătitoare pentru presupusul examen. Erau întrebări capcană[348]. Un răspuns greşit la acestea ar fi creat pentru Părintele cele mai grave probleme. După ce a terminat de citit toate întrebările, Părintele a răspuns că îi pare rău, dar, întrucât nu are izvoare de inspiraţie în cadrul mănăstirii şi nici în altă parte, singura soluţie este ca „italianul" să folosească o cale oficială pentru a se informa[349]. Indicarea de către Părintele a unei căi legale de a obţine aceste răspunsuri, s-a dovedit o strategie magistrală. Totodată „italianul" i-a cerut să nu-i spună informatoarei că a venit singur la el. Era şi asta o capcană. Însă, a doua zi, când informatoarea

345 *Ibidem*, vol. 1, f. 75-76.

346 *Ibidem*, vol. 2, f. 9-12.

347 *Ibidem*, vol. 1, f. 60-63; vol. 2, f. 45-46, 49-50, 52-53 şi vol. 5, f. 125-127.

348 *Ibidem*, vol. 5, f. 125-127.

349 *Ibidem*, vol. 1, f. 50-53.

s-a întâlnit cu Părintele, primul lucru pe care i l-a spus a fost că: *Ieri, nu l-am recunoscut imediat pe prietenul tău, dar mare şi plăcută mi-a fost surpriza când mi-am dat seama cine este*[350].

Atotputernica Securitate, după ce fusese "mirosită" de Părintele, a tras falsa concluzie că acesta "nu bănuieşte că la mijloc este mâna noastră şi are multă încredere" (sic!). Dar, pentru că nu găsiseră nici un lucru greşit sau compromiţător la el, au încercat să-l prindă în alt mod.

În acea perioadă era în vigoare un act normativ ce stipula că trebuia anunţată Securitatea în cazul interacţionării cu cetăţeni străini. De aceea, Securitatea, sigură că de data aceasta îl va prinde, a trimis la el un lucrător activ să-l întrebe ce probleme deosebite a constatat în ultima perioadă. Însă datorită faptului că Părintele intuise toată capcana, este evident că primul lucru pe care i l-a spus a fost despre vizita „italianului" (nimeni altul decât un coleg de Securitate)[351].

Părintele, aşa cum au observat şi securiştii, încerca să fie la curent cu noutăţile din domeniul social. El asculta posturile de radio Europa Liberă şi Vocea Americii[352], unde erau dezvăluite mizeriile şi grozăviile săvârşite de Securitate şi Partidul Comunist Român. Radiourile fabricate în România Socialistă nu puteau prinde aceste posturi de radio (intenţionat erau construite astfel). Ironia a fost că tocmai „italianului" (ofiţerul de Securitate) i-a cerut Părintele un aparat de radio bun, nemţesc, ce putea prinde posturile de radio pe care el le asculta şi la un preţ scăzut. Şi culmea este că „italianul" a fost cât pe ce să i-l aducă. Astfel, cu ajutorul lui Hristos, Părintele a reuşit să iasă cu bine şi din această capcană.

350 *Ibidem.*

351 *Ibidem,* vol. 2, f. 14-15.

352 În România comunistă era interzisă ascultarea acestor două posturi de radio.

Totuşi, securiştii şi-au continuat acţiunile încercând să-l compromită cu acuzaţia că „este o fire materialistă". Nici de această dată nu vor reuşi să-şi ducă acuzaţia până la capăt. Se vor contrazice, recunoscând că Părintele „este mulţumit de situaţia materială pe care o are şi de salariul pe care îl primeşte". Acesta „nu a lăsat să se întrevadă în nici un fel că ar fi nemulţumit de condiţiile materiale"[353]. Mai mult, Părintele putea să-şi crească salariul prin prezentarea diplomei de absolvire a secţiei de subingineri chimişti, dar s-a hotărât să nu o folosească, rămânând astfel cu un salariu mic.

Şi când era la mănăstirea Cheia şi acum, la Dintr-un Lemn, securiştii au încercat să-l compromită în faţa autorităţilor bisericeşti, trimiţând scrisori anonime în care îl acuzau de diverse lucruri. Deşi aceste scrisori i-au creat probleme, în final lucrurile s-au lămurit, pentru că era uşor de sesizat discordanţa dintre acuzele ce i se aduceau de către răuvoitori şi felul de a fi al Părintelui[354].

În mijlocul tuturor acestor întâmplări, Părintele îşi purta crucea, de care era deplin conştient. Era evident că Securitatea avea toate atuurile, avea o poziţie forte în comparaţie cu Părintele. Însă el, pentru că lupta de pe poziţia creştină, era ajutat de Dumnezeu. Cum mărturisea mai târziu într-o scrisoare: *Dacă m-aş fi lăsat în timpul acela şi momentele acelea numai cu forţele omeneşti, m-ar fi podidit sângele şi leşinul*[355]. Susţinerea aceasta de Sus va schimba raportul de forţe, lucru sesizat şi de Securitate. Agenţii se vor plânge des că duc lipsă de „informatori care să facă faţă taliei şi pregătirii"[356] Părintelui, adăugând că „este circumspect

353 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 1, f. 60-63.

354 *Ibidem*, vol. 2, f. 217-220 şi vol. 1, f. 27-33.

355 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, *ed. cit.*, p. 60.

356 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 2, f. 247-249 şi 266.

şi din această cauză nu putem afla nici o informaţie valoroasă". De aceea multe din activităţile Securităţii nu au avut nici un rezultat. Începuse să recunoască şabloanele folosite de Securitate. Astfel atenţiona pe un interlocutor: *Securitatea ne urmăreşte pas cu pas şi fiecare dintre noi avem un supraveghetor, de aceea trebuie să fim atenţi ce discutăm şi cu cine discutăm*[357].

Cu timpul, securiştii şi-au dat seama că Părintele le „mirosea" mişcările. Puşi în faţa acestor situaţii, uneori nu-şi puteau opri cuvintele admirative la adresa lui[358]. În mod natural, hotărârea care urma era inducerea ideii că Securitatea nu-l mai urmărea. Aceasta avea „scopul de a-l dezinforma şi a-i crea impresia că organele de Securitate nu cunosc prea bine multe date despre activitatea lui". Nici acum nu vor avea şanse de reuşită.

În timp ce-l războiau pe Părintele, securiştii şi informatorii lor ajungeau totuşi să recunoască că „are o ţinută de «sfânt»"[359]. Tot ei îl prezentau ca fiind „volubil, căutând să-şi exprime într-o formă cât mai plăcută cunoştinţele în domeniul lui de activitate"[360]. Continuau, spunând că „este foarte documentat, cunoaşte multă literatură, istorie şi în orice situaţie, la orice cuvânt vine cu câte o poveste, un aspect al unui roman celebru"[361]. Foloseşte exemple din „literatura clasică universală", „posedă o cultură deosebită mai ales în domeniul teologic"[362] şi „caută să-şi lărgească cunoştinţele din toate domeniile de activitate (...) să se

357 *Ibidem*, vol. 2, f. 85-87.

358 *Ibidem*, vol. 2, f. 1.

359 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 2, f. 59.

360 *Ibidem*, vol. 1, f. 60-63.

361 *Ibidem*, vol. 2, f. 49-50.

362 *Ibidem*, f. 59.

documenteze şi să fie la curent cu tot ce se întâmplă în lume"[363].

Şi Pronia divină îl acoperea, dar şi el ducea lupta cu prudenţă, cu dreaptă socoteală. Aici, la Dintr-un Lemn, a avut o atitudine retrasă, care le-a dat mult de furcă agenţilor care nu îl puteau prinde „în cuvânt". Îşi controla cu atenţie orice vorbă, orice pas. Trezvia, atenţia aceea deosebită exersată în pustie, avea să-i fie foarte de folos în aceste momente când primejdiile erau la tot pasul şi când nu ştia niciodată dacă cel căruia îi vorbea cu sinceritate nu era de fapt un trădător. De-a lungul acestei perioade de după închisoare, mulţi dintre cei faţă de care îşi deschidea sufletul, aveau să îl „toarne" la Securitate. Prin atitudinea lui retrasă, prin această izolare voită, dar şi nevoită, se proteja şi pe el, dar îi proteja şi pe aceşti potenţiali trădători de a nu mai păcătui. Le proteja sufletele mai mult decât o făceau ei înşişi.

Petrecea mult timp la chilie scriind fiilor duhovniceşti, desenând şi sculptând. Aici a realizat, pe o foaie *cât o jumătate de uşă*, desenul ce exprimă prefacerea Sfintelor Daruri, epicleza, *cel mai mare moment în creaţia lui Dumnezeu.* Desenul arată potirul cu Sfintele Daruri, spicul de grâu reprezentând pâinea iar ciorchinele de strugure vinul, în timp ce porumbelul reprezintă Duhul Sfânt ce se coboară prefăcându-le în Sfântul Trup şi Sânge.

Un alt desen este cel cu *crucea din care ies raze de jur împrejur, mulţimea de cruci simbolizând faptul că viaţa este o jertfă continuă. Maica Domnului şi Sfântul Ioan Evanghelistul sunt reprezentaţi într-o poziţie de mare smerenie, sub formă de ornament floral. Ornamentul cuprinde o ramură îndreptată în sus, reprezentând nădejdea, iar deasupra crucii un alt*

363 *Ibidem*, vol. 1, f. 60-63.

ornament, care înseamnă dincolo de cruce- Învierea. Peste ani, la Techirghiol, un mitropolit a văzut acest desen şi plăcut impresionat a spus: „Câtă teologie este aici!"

Deasupra uşii interioare a chiliei de la mănăstirea Dintr-un Lemn pusese desenul cu moartea. Gândul la moarte, asumarea ei, era singura scăpare din capcanele zilnice uneltite de fiii răului. Mărturisea unui fiice duhovniceşti: *Bucuria liniştirii mi-o dă tot cugetarea la lumea nesfârşită, la Cerul atât de cântat şi atât de plâns. Mă gândesc cu adevărat la sfârşitul meu, care va fi prima păşire în veşnicie şi, oricum, nu pot să-mi răspund ce va fi?..., cum va fi?...*

Petrecea mult timp la chilie şi pentru că era bolnav, avea probleme cu ficatul, afecţiune ce nu putea fi ameliorată deoarece nu găsea medicamentele necesare. Suferinţa lui era urmarea regimului de închisoare, de efectele căruia nu a scăpat toată viaţa.

Cu toate suferinţele, cu toate uneltirile a căror ţintă era necontenit, îşi făcea marea lui datorie, a slujirii, care de multe ori îl epuiza din punct de vedere fizic. *Sunt, pur şi simplu, ucis de oboseală,* spunea într-o scrisoare nepublicată din această perioadă, *aproape zi şi noapte, mai ales în Săptămâna Mare a fost peste puteri. M-a ajutat darul bunului Dumnezeu. Ia să mă vezi, prin sate*[364]*, pe la femei lăuze, bolnavi, muribunzi şi cimitire!... Sunt vesel şi mă simt foarte, foarte bine că fac totul numai cu gândul la Judecata cea mare, cu cel mai sincer dor de fiu lângă Maica Domnului. Nespusă împăcare mi-a dat oboseala aceasta şi lacrimile multora, crezând că sunt rânduit, ca indicat, să fie şterse de mine; şi, în sfârşit, e multă lume plină de dureri şi doritoare de liniştire lângă Domnul Hristos.*

364 La acea vreme satele din apropiere primeau asistenţă religioasă din partea slujitorilor mănăstirii.

Sufleteşte mă simt foarte bine. Trăiesc, în cea mai mare parte din timp, cu un fel al meu de a mă vedea la Judecată, la o Lume mare şi dincolo de lume şi, mai ales, la multe din cele ce-mi pot face fraţii şi semenii mei. Vreau să câştig din toate, şi aceasta nu se poate decât să rămân pe cruce cu iubire, să rămân pe cruce gândind la ziua Judecăţii. Vreau să fiu cuminte şi răbdător până la groapă, convins că groapa va avea un glas mai deliberativ. Te rog să mă crezi că atât m-am plimbat prin suflete şi suferinţe, încât nu mai pot cugeta, când cuget şi eu, decât la cer şl locaşurile din el. Aici, să fie cum o fi, numai să fie viaţa eliberată despre toate care sunt ale noastre, sau care se ivesc în calea noastră, a tuturor. Nu doresc o retragere, ci mai mult o dăruire pentru orice suflare care poate să înţeleagă rostul nostru unii lângă alţii. Inima lui era deschisă, iar cei ce doreau să se folosească de bogăţia ei aveau acum prilej rânduit de Sus, ceilalţi, care doreau s-o rănească, nu făceau decât să se rănească pe ei înşişi.

Era liniştit sufleteşte, dar într-o permanentă încordare în relaţiile cu cei din jur. *Sunt foarte liniştit despre viaţa mea,* spunea într-o altă scrisoare nepublicată, *dar foarte încordat despre cele ştiute de aici. Deci, trebuie să-mi ţin bucuria şi curajul pe mai departe, pe farul lucrurilor de aici. (...) Deci, Cruce, Arsenie...! că numai aşa vei înţelege durerea şi spaima din lume...* Ştia sigur că tot ce suferea acum, era investiţie sigură pentru veşnicie. *Ce mult se câştigă, păşind cu realism duhovnicesc azi, pentru zilele tale de mâine! Nu aşteptaţi să vă crească aripi să puteţi zbura, ci tăvăliţi-vă talpa de colţii ascuţiţi ai pământului cu conştiinţa unei veselii veşnice şi, aşa, veţi avea aripi plutitoare şi sănătoase. Să fim adevărat credincioşi şi să înţelegem importanţa şi frumuseţea zilelor grele, cât de scumpe vor fi văzute odată jignirile şi scuipările de acum! Cel*

puţin acum aleg metoda cea mai bună, să tac şi să rabd; să gândesc serios şi sever la ziua judecăţii vieţii mele. Ce ocazie bună am, să fiu lovit cu mârşăvie şi să încerc stări mari, cu fiori reci, dar reconfortanţi, şi cu îngeri deosebit de frumoşi.

Peste toate intrigile şi uneltirile din jurul lui, privea cu seninătate, deoarece fusese sincer, chiar dacă acestea îl nedumereau, îl dureau. Scria într-o scrisoare inedită din această perioadă: *Inima îmi este plină de bucurie în lupta vieţii mele pe drumul cel mai frumos posibil, drumul de slujire cu Îngerii, pentru veşnicia lui Dumnezeu. Drumul are cuie şi cruce şi fiere. De multe ori m-am întrebat de la ce animal o fi fost fierea pe care au dat-o Domnului Iisus pe cruce?... Nu pot răspunde, dar constat că fierea de om este amară rău.*

Se lăsase şi de astă dată „ucis" de cei ce-l vrăjmăşeau, cum le spunea într-o scrisoare maicilor de aici care deplângeau această situaţie: *Să nu ucideţi, măcar cu un cuvânt, pe nimeni, ci numai să vă lăsaţi ucişi. Apăraţi-vă însă. Scriptura vă dă această liberă putere peste născocirile viclene ale oamenilor. Ei, din jertfa continuă a vieţii, nu înţeleg prea mult, sau chiar nimic. Nu rămâne decât singură fapta ta de jertfă. Să vă apăraţi, chiar dacă vine mânie, dar să nu urâţi*[365]. Şi aici avea aceeaşi poziţie, de a primi lovitura cu iubire pentru cel care lovea, această atitudine aducându-i biruinţa, înscrierea în Cartea Cerească. *Ca să fii înscris în cartea pământului, care îţi aduce laudă şi mărire omenească, câtă lume trebuie să ucizi! Iar dacă vrei să fii în pagina cerească înscris, trebuie neapărat să te laşi ucis*[366].

Aici, la Dintr-un Lemn, sunt nişte stejari seculari atât de groşi încât abia şapte oameni pot cuprinde unul

365 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, *ed. cit.*, p. 59.

366 *Ibidem.*

cu braţele. Dintr-un astfel de stejar a fost construită bisericuţa veche de la care mănăstirea îşi trage numele. *Aveam chilia chiar lângă aceşti stejari. Odată, pe o furtună, s-a rupt o creangă mare dintr-unul şi aşa cum era aşezată, ar fi căzut chiar pe chilia mea şi ar fi distrus-o, dacă vântul n-ar fi aruncat-o chiar lângă chilie. M-a ajutat Dumnezeu!*

Lângă bisericuţa dintr-un lemn se află şi cimitirul. Părintele mergea de multe ori aici şi făcea rugăciuni. Aici avea ascultarea o maică ce îngrijea mormintele, iar atunci când morţii erau dezgropaţi, ea le spăla osemintele şi le aşeza după obicei. La dezgroparea unei maici a văzut că nu îi putrezise creierul. Maica a mers la Părintele şi i-a spus păţania. L-a întrebat care să fie cauza unui aşa lucru neobişnuit. *Maica aceasta a păcătuit mult cu mintea în viaţa ei,* i-a răspuns Părintele. O astfel de situaţie mai întâlnise Părintele la Agapia. Stareţa de acolo nu a vrut odată să-l primească pe arhiereul locului şi i-a spus asta făţiş. Atunci arhiereul a blestemat-o şi până la moarte stareţa nu şi-a cerut iertare. Când au deshumat-o, au găsit-o neputrezită. Au îngropat-o şi au deshumat-o de trei ori, dar tot neputrezită au aflat-o, era verde la culoare. L-au chemat atunci şi pe Părintele şi i-a citit o rugăciune de dezlegare. În acest caz *trei puteau fi cauzele de neputrezire: caracteristicile solului, aerul din sol şi păcatele.*

Unele din maicile de aici i-au respectat felul lui de a fi, chiar dacă stătea retras, ele înţelegeau viaţa lui duhovnicească profundă, altele însă nu. Starea aceasta de nelinişte din interiorul mănăstirii a fost speculată de Securitate, care a cerut mutarea Părintelui de aici. *Patriarhul m-a protejat şi el cât a putut. Spunea: „Părintele acesta m-a apărat în închisoare, când alţii mă defăimau şi eu să-l mut?" Dar n-a avut ce face, nu te puteai înţelege cu comuniştii, făcuse tot ce era*

posibil. Astfel autorităţile i-au pus în vedere ca în ziua de 9 octombrie 1974 să părăsească mănăstirea.

Pleca şi de aici, dar nu se despărţea de fiicele lui duhovniceşti, cu care fusese în acelaşi *duh armonios, dar şi lămuritor de adevăr. Nu ne-am despărţit,* le spunea într-o scrisoare. *Vă am în inima mea, vă am în lucrarea mea duhovnicească, mică dar curată şi plină de o sfioasă îndrăzneală*[367].

XXIV. La mănăstirea Cernica

În 1974 comuniştii m-au dat afară de la Dintr-un Lemn şi Patriarhul m-a adus la Cernica, unde am stat un timp (un an şi jumătate, n.r.) *până se definitiva o nouă numire.*

Pe malul Ialomiţei se făcuseră nişte descoperiri arheologice şi Ceauşescu a mers să le vadă. Drumul care ducea acolo trecea pe lângă mănăstirea Balaciu, care era în paragină şi, ca niciodată, Ceauşescu a dat ordin să fie restaurată. Mănăstirea era aşezată într-o zonă inundabilă; la o inundaţie a fost acoperită de apele Ialomiţei, încât singurul loc mai înalt deasupra apei era Sfânta Masă. Ceauşescu a dat ordin să contribuie şi statul la restaurare şi a dat câţiva metri cubi de cherestea, ceea ce era foarte puţin.

S-a căutat un preot care să se ocupe de restaurare şi care să atragă lumea pentru a putea ridica mănăstirea. S-au gândit la Părintele pentru că era foarte cunoscut şi era apreciat de popor. Părintele cunoştea un arhitect foarte bun şi a mers cu el la Balaciu pentru o evaluare a cheltuielilor necesare reconstrucţiei. Suma calculată a

367 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori..., ed. cit.*, p. 59.

fost de 80.000.000 lei, o sumă enormă la acea vreme.

În aşteptarea deciziei, dacă va rămâne la Balaciu sau nu, a stat la Cernica ca preot slujitor. O zi pe săptămână era de rând la sfântul altar. În rest, se ocupa de fiii lui duhovniceşti, mireni sau călugări, ce soseau de prin toate locurile unde, din rânduiala lui Dumnezeu, slujise. Această mişcare de oameni[368] era surprinsă şi de informatori în notele ce le dădeau: „Este vizitat de multă lume care-l caută din toate locurile unde a fost. (...) Din Prahova, de când a fost la mănăstirea Cheia, de pe lângă Căldăruşani, din Dâmboviţa, maici de la Ţigăneşti, Zamfira, Suzana etc."[369] Aceştia „veneau să se spovedească la el sau să le citească vreo rugăciune"[370]. Informatorii continuau, spunând că „are priză la credincioşi"[371] şi se „remarcă caracterul său de iscusit duhovnic, (...) priceput în a da sfaturi"[372]. De altfel, chiar şi Securitatea înţelegea că ceea ce-l caracterizează este darul duhovniciei. De aceea, în dosarul de urmărire i s-a dat numele de cod „Duhovnicul".

Văzând mulţimea de oameni ce venea la Părintele, securiştii au hotărât să ia măsuri speciale[373]. Într-un raport de analiză, ofiţerii care se ocupau de dosarul lui decid să-şi instruiască foarte bine reţeaua de informatori pentru a „semnala orice aspect, oricât de minor ar fi"[374].

368 În România comunistă, la mitingurile organizate de conducerea de stat era prezentă o mulţime uriaşă de oameni. Însă aceştia erau aduşi prin constrângere. De aceea, această mulţime de oameni ce venea de bună voie la Părintele, mânată doar de convingeri religioase, reprezenta ceva anormal, era un fapt suspect pentru organele de represiune.

369 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 1, f. 195.

370 *Ibidem*, f. 190.

371 *Ibidem*, f. 190 şi f. 212.

372 *Ibidem*, f. 90.

373 *Ibidem*, f. 96.

374 *Ibidem*, f. 209-210.

Ca şi în alte dăţi, scopul Securităţii era să-l „compromită" şi să-l „izoleze"[375]. Şi de această dată, Părintele le-a intuit mişcările şi a reuşit să le contracareze. Ei înşişi îl caracterizau ca fiind „abil, prudent în discuţii", căutând „să-şi acopere afirmaţiile pe care le face"[376], iar un informator completa spunând: „modul cum pune problema, cum discută" arată o „gândire profundă"[377].

Era urmărit de fiecare dată când făcea unele deplasări. De aceea, pentru a-i lua prin surprindere şi a scăpa de supravegherea lor, Părintele se ferea să spună unde merge.

I s-au instalat şi aici microfoane în chilie, atât pentru a-l asculta pe el cât şi pentru a-şi verifica propriii informatori[378]. Securiştii se plângeau că înregistrarea Părintelui merge greu, deoarece purta discuţii în diverse locuri, iar ei nu instalaseră mijloace audio peste tot. Încercau să-i intercepteze şi scrisorile, dar, de mult timp, Părintele îşi trimitea epistolele prin diverşi fii duhovniceşti, ocolind astfel vigilenţa urmăritorilor. Rarele scrisori prinse de aceştia n-au avut nici o valoare pentru ei, însă, din „râvna" lor de a le consemna, s-au păstrat şi au putut fi publicate mai târziu.

În continuare, securiştii încercau să fabrice probe pentru a-l acuza de imoralitate. Peste patru ani însă[379], visul Securităţii de a-l incrimina cu astfel de fapte se va spulbera definitiv. Ofiţerii Securităţii vor fi nevoiţi să concluzioneze că „a fost semnalat cu comportări

375 *Ibidem*, f. 1-3.

376 *Ibidem*,vol. 4, f. 105.

377 *Ibidem*, vol. 1, f. 220.

378 Securitatea nu avea încredere în propriii informatori. Fiecăruia i se întocmea un dosar de urmărire individuală şi erau controlaţi mult timp. Dacă în toată această perioadă erau loiali Securităţii, câştigau statutul de „informatori verificaţi şi de încredere".

379 Septembrie 1978.

corespunzătoare din punct de vedere al poziţiei şi atitudinii ce o adoptă în raporturile cu (...) persoane din afară" sau că „nu au rezultat aspecte deosebite care să prezinte interes operativ privind legăturile sale cu persoanele ce-l vizitează"[380]. După acest moment, securiştii nu vor mai îndrăzni să-l acuze niciodată de legături imorale.

În toate era foarte atent. Controla şi îşi cântărea fiecare cuvânt, fiecare acţiune. În analizele pe care le făcea, chiar şi Securitatea trebuia să recunoască faptul că Părintele, „în cadrul activităţii monahale, a dovedit corectitudine, fiind apreciat din acest punct de vedere" şi că „este un element mistic (profund trăitor n.r.) care prin modul său de comportare convinge şi atrage persoane cu înclinaţii în această direcţie" sau că „este vizitat de multe persoane şi cunoştinţe din toate locurile pe unde a umblat- urmare a aprecierii de care se bucură ca duhovnic"[381]. Dar scopul acestor analize era să cristalizeze măsuri de „compromitere" a Părintelui, de aceea, după aceste aprecieri laudative urmau remarci defăimătoare.

Am arătat multe din cursele pe care securiştii i le întindeau Părintelui. Motivul era unul singur: viaţa lui duhovnicească contrasta izbitor cu normele vieţii comuniste. Dacă ar fi uitat înălţimea Cerului şi s-ar fi amestecat cu colbul pământului ar fi devenit mai acceptabil. Dar aşa....

În dosarul de urmărire, ofiţerii de caz încercau să argumenteze o eventuală activitate politică a Părintelui, ce ar fi dus-o „sub haină monahală". Organele de securitate ce aveau în jurisdicţie mănăstirea Dintr-un Lemn, după toate calomniile scornite despre Părintele,

380 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 1, f. 256-257.

381 *Ibidem*, f. 1-3.

şi-au dat seama că „este un credincios convins"[382], cu o viaţă „profund religioasă"[383]. Nici gând de activitate politică. Dar, odată cu venirea lui la Cernica şi trecerea dosarului de urmărire la Inspectoratul de securitate al judeţului Ilfov, s-au reluat acuzaţiile de „activitate politică sub haină monahală", pentru ca, la plecarea de la Cernica, să recunoască că nu se pot „pronunţa în ceea ce priveşte activitatea şi preocupările lui (politice n.r.)"[384]. Sistemul va merge mai departe. Odată cu plecarea Părintelui la Techirghiol, organele de securitate ale judeţului Constanţa vor relua acuzele de activitate politică, pentru ca, mai târziu, să recunoască şi ele faptul că erau nefondate. Seamănă cu o parodie, însă subsolurile acesteia ascundeau o luptă pe viaţă şi pe moarte. Securitatea folosea tot armamentul din dotare şi era înzestrată cu armament greu, foarte greu.

Au ajuns chiar până acolo că l-au vizitat în chilie şi i-au spus pe un ton categoric că ei doresc ca el să „dispară". Părintele s-a apărat, dar, desigur, situaţia nu era deloc uşoară. Într-o discuţie cu un vieţuitor al mănăstirii, Părintele îi spunea: *Ştiai că în cercurile înalte se discută că Arsenie Papacioc trebuie mătrăşit?* Iată că popularitatea lui deranja foarte mult autorităţile. *Ah...! Cât trag de mine!*, spunea într-o scrisoare nepublicată din această perioadă. *Cei buni trag fără milă şi cei răi, tot fără milă. Toţi, cu egoism, trag de inima mea. Poate că, în felul acesta, ea, inima, creşte mereu şi înspăimântă pe mulţi, mereu. Sunt mereu ocupat, dar simt mereu o putere cu mine.*

În această dăruire a lui, totală, către cei în nevoi, nu era lipsit de ispite. Odată, când a îngenuncheat să citească

382 *Ibidem*, f. 60-63.

383 *Ibidem*, f. 50-53.

384 *Ibidem*, f. 186-187.

unei femei o rugăciune pentru alungarea duhurilor rele, a avut deodată o criză de stomac cu vomă, însă după două ore nu a mai avut nimic. *Eram conştient că nu-i convenea diavolului aceasta,* să elibereze femeia de stăpânirea lui.

Cei care îi erau alături, prietenii lui de suflet, au venit să-l viziteze şi să-l susţină şi aici, precum părintele Gavriil Stoica, care fusese şi el hirotonit preot, părintele Petroniu Tănase, părintele Paulin Leca, părintele Benedict Ghiuş, care era vieţuitor aici şi alţii. S-a împrietenit şi cu alţi părinţi din mănăstirea Cernica. Un părinte de care s-a apropiat sufleteşte era părintele Ilie Cioruţă, un ieromonah trăitor despre care Părintele spunea: *Dacă mi-a părut rău că am plecat din mănăstirea Cernica, a fost pentru că m-am despărţit de el.* La rândul lui, părintele Ilie Cioruţă mărturisea despre Părintele că „tot ce cere de la Dumnezeu, primeşte" şi că „nu ştiu dacă există călugări în mănăstirea Cernica, a căror rugăciune împreună să facă cât rugăciunea părintelui Arsenie".

Există o mărturie despre schimbarea extraordinară a unui om, întâmplată la Cernica şi care se datorează puterii rugăciunii Părintelui. Este vorba despre poetul Daniel Turcea[385], de formaţie arhitect, tânăr cu o cultură vastă şi o sete de cunoaştere care, din nefericire, l-a condus la studiul intens al religiilor păgâne şi aderarea la ideile acestora.

Pe când se afla în această criză sufletească, descoperă, prin rânduiala lui Dumnezeu, biserica Sfântul Elefterie din Bucureşti. Tot ce îşi dorea acum era să găsească un duhovnic care să-l înţeleagă şi să-l ajute. Un fost coleg de facultate, care îl cunoştea pe Părintele, l-a recomandat ca fiind cel mai potrivit pentru aşteptările lui. I-a spus că

385 Mărturia se află cuprinsă în volumul *Părintele Arsenie Papacioc, 1914-2014, O sută de ani de la naştere,* ed. Basilica, Bucureşti, 2014, p. 150-157 şi este dată de sora poetului.

este „un părinte cum nu mai este altul asemenea, care are multă dragoste de fiii duhovniceşti, este luminat de Duhul Sfânt, fiind extrem de înduhovnicit, de înţelept şi cu un suflet minunat, care a făcut ani grei de puşcărie politică. L-a convins că numai *acest* părinte i-ar putea da cele mai adevărate răspunsuri pe care le vrea"[386]. Într-o dimineaţă, tânărul poet pleacă hotărât spre Cernica. Se gândea în sine că, de nu va primi răspuns la toate îndoielile şi întrebările lui, nu se va lăsa convins că Ortodoxia este calea cea dreaptă.

După ce a participat la Sfânta Liturghie şi s-a rugat la moaştele Sfântului Calinic, tânărul a intrat în chilia Părintelui. Iată cum i-a povestit surorii lui marea întâlnire: „Când am deschis uşa, am rămas trăsnit de atâta lumină ce-i izvora din ochi (Părintelui n.r.), credeam că-i ireal! Blândeţea şi bunătatea întruchipată! Pentru că eram pornit să aflu, am prins curaj. Indiferent ce-i spuneam, îmi răspundea prompt şi anticipa întrebări şi termeni la care nici nu mă gândeam. Nu se tulbura de nici o întrebare a mea. Nu cred să mai existe un om cu o asemenea cultură! După ce mi-a demolat, cărămidă cu cărămidă, tot edificiul trufiei cunoştinţelor mele şi-al mândriei minţii, care erau să mă piardă cu totul, m-a spovedit. Cred că se ruga pentru mine, mi-am amintit păcatele din copilărie. Eu, care nu ştiam cum se face spovedania, încurajat de părinte, am spus tot ce-am făcut!"[387]. După opt ore petrecute în sfânta taină, Părintele l-a dezlegat şi a luat asupra lui canonul pe care i l-ar fi dat. A scos din bibliotecă mai multe cărţi cu canoane „şi a-nceput să noteze, pe hârtie, cât se dă pentru fiece păcat. S-au făcut

386 *Urme în veşnicie. Daniel-Ilie Turcea* (volum biografic),ed. Doxologia, Iaşi, 2013, p. 87-88.

387 *Părintele Arsenie Papacioc, 1914-2014, O sută de ani de la naştere,* ed. Basilica, Bucureşti, 2014, p. 152.

vreo 350 de ani"[388]. I-a spus: *„Uite, tată, ce ţi-a iertat Dumnezeu. Frate Daniile, tată, să ştii că un preot, dacă mântuieşte o mie de oameni şi pierde un suflet, cu el de gât în iad se duce. Dacă ţi-este milă de bătrâneţile mele, (...) te rog să nu mai faci păcatele cele mari pe care le-ai făcut, dacă nu vrei să ne pierdem amândoi sufletul"*[389].

Iată cum îl evoca apoi poetul pe cel ce îl scosese din ape adânci, fără a-l mai certa că este ud[390]: „Bătrânul om al blândeţelor:/ inima vicleană nu va străbate pustiul/ cu ochi de copil/ înţelept;/ să nu deznădăjduieşti niciodată,/ să-ţi fie milă de oameni/ şi să-i socoteşti pe toţi mai buni/ decât tine,/ că nu le ştii/ nici cugetul, nici lacrimile;/ şi să-i iubeşti./ (chipul Tainei ascuns e-n flecare),/ şi să iubeşti suferinţa pentru ceilalţi!/ Sunt lucruri simple, spuse simplu,/ -dar simplitatea care-l place/ lui Dumnezeu-/ Bătrânul, care nu şi-a ucis copilăria,/ îl simt acum/ ochii lui mă privesc, de departe,/ om al blândeţelor-/ dar, mai adevărat, mai aproape,/ ca o lumină,/ ştie, simte cum îl descriu,/ cu teamă adaug cuvintele;/ mirare şi bucurie"[391]. Cele ce Părintele sfătuise din prisosul inimii, se prinseseră adânc tot într-o inimă, a poetului.

Viaţa lui Daniel Turcea s-a schimbat total de la momentul spovedaniei. Se alătura şi el mulţimii vieţilor pe care Părintele le-a atins hotărâtor. Întâlnirea cu Părintele fusese, era şi avea să fie ca o pecete veşnică peste sufletul poetului. Peste doi ani, tânărul poet a intrat la facultatea de Teologie, dar apoi a fost diagnosticat cu leucemie. Pe patul

388 *Urme în veşnicie...*, ed. cit., p. 153.

389 *Ibidem*, p. 153.

390 Părintele folosea de multe ori această figură de stil. Arăta că duhovnicul care reuşeşte să scoată din adâncuri de păcate pe cel ce se spovedeşte, după aceea trebuie să aplice blândeţea nu mustrarea.

391 *Urme în veşnicie...*, ed. cit., p. 97.

de suferinţă a fost un fervent propovăduitor al credinţei, a scris poezii religioase[392] şi, prin poziţia lui demnă, de acceptare a suferinţei, a întors la ortodoxie o fată de confesiune lutherano-evanghelistă ce suferea de aceeaşi boală şi ajunsese în pragul sinuciderii. În ciuda suferinţelor atroce ale amândurora, Daniel Turcea a străbătut împreună cu această fată drumul Bucureşti-Techirghiol dus-întors, pentru botezul fetei oficiat de părintele Arsenie. Peste puţin timp, amândoi aveau să meargă în veşnicie.

De multe ori, când Părintele îşi amintea de acestea, spunea că spovedania lui Daniel Turcea a fost cea mai grea spovedanie din viaţa lui. Iată cum îi povestea surorii poetului atmosfera acestei spovedanii: *Când a intrat pe uşă fratele Daniel, cu ochii lui atât de luminoşi şi dorind sincer să afle adevărul, l-am îndrăgit pe loc şi mi-am zis: Arsenie, acum să te văd! Băiatul acesta sincer e pus pe întrebări, ce-ai să faci? Vrea să ştie, să nu-l pierzi! Dacă-l convingi, l-ai câştigat! Mi-am zis: Doamne, Tu ai zis: „Când veţi fi întrebaţi, nu vă gândiţi la ce veţi răspunde, că-n acel ceas Duhul Sfânt vă va da vouă cuvânt..." aşa că, mi-am făcut cruce şi i-am răspuns. Tată, mare este puterea sfintei cruci. Întrebările veneau ca o avalanşă, în termeni complicaţi şi grei, trebuia să fii avizat ca să-i înţelegi, dar şi răspunsurile au fost pe măsură. În puşcărie am spovedit savanţi de tot felul, dar cea mai grea spovedanie din viaţa mea a fost cea a fratelui Daniil. Când a-nceput să se spovedească, nu-l mai puteam opri din plâns, ca să-nţeleg ce-mi spune, că se îneca de sughiţuri; dar, cu mila bunului Dumnezeu, l-am înţeles perfect. Când l-am dezlegat, n-am văzut om mai fericit!*[393]. I-a spus apoi că această întoarcere a lui se datora şi rugăciunilor mamei lor.

392 În perioada comunistă, când era interzisă deţinerea şi publicarea lor, aceste poezii au stat ascunse timp de un an în chilia Părintelui.

393 *Urme în veşnicie...*, ed. cit., p. 155.

Părintele accentua mereu rolul determinant al mamei în creşterea copiilor, spunând că *ea îi naşte, ea îi renaşte.* În tinereţea lui, găsise într-un ziar al vremii o întâmplare pe care o dădea mereu ca pildă. *Un băiat din America, minor, era condamnat la moarte. Se vede că făcuse ceva grav, dacă primise pedeapsa asta. În timpul procesului, ultimul lui cuvânt de apărare a fost: „N-am avut mamă!"* Cu toate acestea nu era de părere ca oamenii să-şi îndreptăţească păcatele punându-le pe seama eredităţii sau a diverselor situaţii familiale. Considera că orice om se poate educa pe sine şi, prin voinţă, poate duce o viaţă morală şi curăţită, indiferent de trecutul lui.

Aici, la Cernica, i-a ieşit la un moment dat în partea de sus a nasului o bubiţă, *în basorelief,* cum spunea plastic Părintele. Crezând că poate o are din naştere şi acum a evoluat, a cercetat toate fotografiile din copilărie, dar nu a găsit-o. Unii i-au sugerat chiar că ar putea fi cancer, iar o doamnă doctor l-a sfătuit să se opereze, dar Părintele nu a fost de acord. Şi-a zis: *Trebuie să găsesc eu singur doctoria de care am nevoie.* Cum ştia că puful de pe aripioarele fluturilor este un medicament foarte bun, într-o zi a prins un fluture şi cu puful de pe aripioare a dat pe bubiţă. În două zile bubiţa a dispărut. Aşa cum în închisoare, cu un ceai dintr-o petală de trandafir, vindecase criza de ulcer a unui deţinut, tot astfel s-a vindecat şi pe sine cu un tratament la fel de inedit.

M-au apreciat ei acolo, la Cernica, unii mă numeau chiar „salvatorul Cernicăi", au vrut să mă facă stareţ, dar n-aş fi putut să stau ca stareţ cu toţi agenţii comunişti care mă urmăreau în permanenţă, urmăreau chiar şi ora la care mă culcam şi ora la care mă sculam. Stareţul de la Cernica, ca să scape de mine (din cauza presiunii Securităţii, n.r.), *m-a propus pentru Techirghiol, dar după aceea i-a părut rău că a făcut propunerea asta.*

Când a plecat de la Cernica, părintele Benedict Ghiuş a zis: „Îl luaţi de-aici şi pe acesta, care era cel mai curăţel dintre toţi?!" *Le-a părut rău multora că plec, dar aşa suntem noi, ca militarii.*

Un monah din mănăstirea Cernica a surprins cu multă măiestrie efectul trecerii Părintelui pe-acolo. După plecarea lui, i-a scris următoarele: „Ai stat cu noi..., ne-ai furat ce-i mai scump: inimile, şi ne-ai lăsat săraci, cu lacrimile în ochi!... Iată, clopotele sună de utrenie spre Duminică şi sfinţia ta ai plecat... Nu ne-ai lăsat săraci ci ne-ai îmbogăţit cu sărăcia şi simplitatea fiinţei sfinţiei tale; ne-ai sărăcit de bogăţia înţelepciunii tale!... Clopotele trag... şi-n inimile noastre răsună sfaturile şi îndemnurile cu glas de jar grăite: *Fiţi mereu veseli! Nu fără socoteală, nu la întâmplare ne-am întâlnit pe căile vieţii, fraţilor!... Eu nu mă despart de voi în vecii vecilor!... Vă mărturisesc, căci cu lacrimi vă pomenesc în rugăciuni... Dar, m-am rugat şi eu Măicuţei Domnului ca să mă strângă de pe drumuri...* Clopotele sună..., slujba se deapănă..., sufletele celor din transcendent, plecate la locaşurile de odihnă veşnică, fiecare la vremea lor: de vecernie, miezonoptică, utrenie, suflete de patriarhi, proroci, apostoli, mucenici şi muceniţe, cuvioşi şi cuvioase, sufletele eroilor, doctorilor fără de arginţi, fără de plată, astăzi zugrăvite pe pereţii bisericii, cu ale dreptţilor şi sfinţilor conducători de obşti şi popoare: Constantini, Iustiniani, cei drepţi, cu ale mamelor celebre educatoare: Emilii, Antuze, None, Clotilde, Florici, Oltea, Ruxandre, Despine, Cheajne, Ecaterine, Elisabete, Marii, Ane, Teodore, Smarande, Raluce... privesc la noi, de faţă, care le chemăm din străvechile străbune, de cuvioşi eremiţi, sihaştri ori voievozi, strigând în tăcerea inimilor noastre (după obiceiul dragostei exemplare a Prea Cuvioşiei tale): «Dacă voi nu mă vreţi, Eu, Eu vă vreau!» Fie-vă binecuvântată lucrarea, Prea Cuvioase părinte

duhovnic Arsenie, şi timpul şi distanţa fie ca să dispară în întâlnirile dorurilor şi dragostei noastre, izvorâte din «Lumina lină a Celui fără de moarte»! Amin."

XXV. Ultimul popas: mănăstirea Sfânta Maria, Techirghiol

Din rânduiala lui Dumnezeu, căreia i se supusese mereu cu iubire şi răbdare, Techirghiolul era de-acum ultima redută pe care Părintele va duce lupta duhovnicească. Acum era mai pregătit decât oricând şi nu trăia decât pentru a se dărui pe sine tuturor celor ce nădăjduiau în el, urmându-l peste tot cu nevoile, lipsurile şi durerile lor[394]. Tot ce Părintele acumulase de-a lungul vieţii, toată creşterea lui (constantă, aşa cum s-a observat) avea să rodească îmbelşugat aici. Toate cele petrecute „din rânduiala lui Dumnezeu" îşi află rostul acum, se unesc toate precum nişte izvoare ce formează împreună un râu puternic din care se vor adăpa mulţi din cei însetaţi după apa cea vie.[395] Aici era ogorul cel larg, cu seceriş mult, în care unul din secerătorii cei puţini şi preţioşi ai Domnului, era rânduit să ostenească după chemare, după râvnă şi după ascultarea cea smerită.

Numirea Părintelui la schitul[396] Techirghiol nu a fost aşa uşoară. La început s-au temut să-l numească aici, gândind că este un preot cu tot felul de sisteme de canonisire aspră, doar trecuse prin pustie şi închisori; dar Părintele nu

394 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 23-24.

395 În acest sens este sugestivă pictura ce prezintă întâlnirea Mântuitorului cu femeia samarineancă realizată de părintele Sofian Boghiu pe peretele nordic al chiliei Părintelui.

396 La momentul venirii Părintelui, locaşul monahal din Techirghiol era schit. Mai târziu a fost ridicat la rangul de mănăstire.

era aşa. O altă opreliştе era trecutul lui de deţinut politic, comuniştii îl considerau duşman şi se dăduse ordin să nu fie primit în nici o mănăstire. *Nici nu mă gândeam să mă primească ca preot ci aşa, ca simplu călugăr,* spunea Părintele. *Patriarhul Justinian s-a chinuit mult să mă introducă într-o mănăstire. În acel moment, la mănăstirea Techirghiol murise preotul şi se căuta un altul. Techirghiolul era considerat o „ţară exotică", erau mai mulţi candidaţi propuşi, între care şi eu. Stareţa de la Techirghiol mă cunoştea din anii `50, când ea făcea teologia la Bucureşti iar eu îi eram duhovnic. M-a preferat pe mine, că mă ştia mai călugăros.*

Ofiţerul securist care trebuia să-şi dea acordul să fiu numit aici, mă ura deoarece ştia că făcusem închisoare şi eram împotriva comuniştilor şi n-a vrut să semneze decizia. Atunci am mers la el în birou şi i-am spus: „Vă rog să nu mă respingeţi! Ştiu că aţi auzit multe despre mine, dar nu sunt adevărate." Şi pentru că ştiam că este ardelean, i-am spus: „Ştiţi cât sufăr eu, pentru că mama este ardeleancă?!" Atunci, ofiţerul a pus mâna pe telefon, a sunat la schitul Techirghiol şi le-a spus că sunt numit acolo. A fost voia lui Dumnezeu în toate.

Când mi-a venit numirea, comuniştii mi-au pus condiţia să nu adaug nimic la slujbă. Mie mi-a convenit asta, fiindcă oricum eu n-aş fi schimbat ceva. Mai târziu au zis despre mine: „Cu adevărat acesta este om al locului!"

Când am venit la Techirghiol, erau nişte consilieri de la Patriarhie care s-au ocupat cu mutarea mea. Ei n-au avut încredere că voi face faţă aici, la mare, cu mişcările astea mari de oameni: turişti, străini... Unul dintre consilieri era talentat şi a insistat să-mi facă un portret. În final l-am lăsat. M-a pus vreo săptămână să stau nemişcat, ca să mă prindă bine, dar când am văzut rezultatul, nu prea semăna cu mine. Atunci le-am

arătat şi eu desenele mele, cu Sfântul Pavel şi celelalte. Cel care mă desenase a fost foarte impresionat. Atunci au început să-şi schimbe părerea despre mine. Vezi, a fost lucrarea lui Dumnezeu să fiu aici, la Techirghiol.

În primul an, Părintele s-a bucurat de liniştea mult dorită, dar apoi căminul preoţesc s-a extins şi, pe lângă cei cazaţi, a început să fie cercetat de mulţime de credincioşi care aflaseră că la Techirghiol a venit un părinte nou, care ascultă cu răbdare problemele tuturor, sfătuieşte cu înţelepciune şi uşurează pe fiecare de povara lui. Astfel au început, întâi dobrogenii şi apoi oameni din alte ţinuturi, să-şi îndrepte paşii spre Techirghiol.

Sunt aici de 17 ani, scria într-o Autobiografie din 1993, *unde s-a făcut o foarte largă activitate religios-duhovnicească în toată Dobrogea - chiar mai mult.* Avea să ducă de acum marea lui nevoinţă: îndrumarea sufletelor, această „artă a artelor şi ştiinţă a ştiinţelor", cum au numit-o Sfinţii Părinţi, pe care a împlinit-o cu multă sudoare şi nu de puţine ori cu sânge. Singur slujea, spovedea, vorbea cu oamenii şi îi împărtăşea. Toate acestea le făcea, după cuvântul apostolului, „cu timp şi fără timp". În timpul posturilor, când la uşa lui era îngrămădeală mare, avea puţin timp liber la prânz şi se odihnea cu cizmele în picioare, pentru ca atunci când va fi bătut cineva la uşă, să nu piardă timp cu încălţatul. Sau, cum spunea odată: *Mă închei la mai puţini nasturi, ca să mă deschei la mai puţini.*

Sunt destul de aglomerat şi nu mi-am găsit un moment de răgaz, spunea într-o scrisoare, *măcar şi acum scriu cu un timp furat.* Reuşea să mai răspundă scrisorilor ce-i stăteau teanc[397] pe masa din chilie,

397 *Scrisori primesc şi câte treizeci pe zi, şi acum unele nu sunt citite, dar răspunsurile... când? şi cum?*, spunea cu responsabilitate într-o scrisoare din ianuarie 1988. Vezi arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 44.

strecurându-mă printre momente şi... printre ei[398] (oamenii ce-l căutau, n.r.).

Mă simt bine, spunea în altă misivă din acelaşi an, *şi sunt cu sufletul gata pentru postul care a început şi pentru toată aglomeraţia ce va urma. Cu sănătatea, aş îndrăzni să spun, că nu ştiu dacă am fost vreodată, aşa, să nu am nimic (dureri)*[399]. Oboseala, bolile[400], le lăsa în planul doi, misiunea era cea care trebuia îndeplinită, şi nu oricum, ci cu mărime de suflet. *Muncesc, mereu, dar cu voie bună şi mă înviorez, mai ales, cu puţină apă rece pe faţă, să înlocuiască neodihna. E o măsură simplă şi, de nevoie, obligatorie*[401].

Răbda şi ducea toate aceste nevoinţe până la capăt. *Rabd mereu, pentru că am o poruncă şi binecuvântare din inimă: să aduc veselie şi pace în suflete şi să dezleg de păcate şi, deci, nu voi fi scutit de cruce*[402].

Toate aceste eforturi, săvârşite în Casa Domnului erau aducătoare de mult folos duhovnicesc, pentru că „vrednic este lucrătorul de plata lui"[403]. Într-o scrisoare trimisă în perioada Postului Mare, încredinţa pe o fiică duhovnicească de *măreţia şi harurile acestor slăvite zile, care ne-au folosit şi ne-au bucurat de atâtea ori pe toţi. Nu de postire vreau să-ţi spun, ci de atâtea rugăciuni şi slujiri tari şi cu glas evlavios şi mare:* ***Doamne şi Stăpânul vieţii mele...!, Canonul cel Mare*** *al Sfântului Andrei Criteanul,* ***Evangheliile*** *cele mai însângerate etc... Sigur că slujbele aduc cu ele*

398 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole,* ed. cit., p. 31.

399 *Ibidem.*

400 Avea încă de pe acum o sensibilitate la frig şi, în perioadele reci, contacta câte o viroză pulmonară care era însoţită deseori de dureri de cap.

401 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole,* ed. cit., p. 32.

402 *Ibidem,* p. 37.

403 1 Timotei 5, 18.

Harul harurilor şi sunt atâtea înţelesuri şi semnificaţii adânci şi, totuşi, înţelese, şi simţi că pluteşti peste răutăţi şi meschinării care te pândesc[404]*, şi nu e puţin lucru să rămâi omul iubirii, omul lui Dumnezeu şi să te culci liniştit cu* ***Doamne şi Stăpânul vieţii mele...*** *Ceea ce va fi mai greu este că trebuie să stau pironit ceasuri în şir, zile întregi şi să ascult şi să înţeleg durerile, şi să dezleg cu micuţa mea inimă şi micuţa mea mână, să eliberez pe toţi, cu mila lui Dumnezeu. Şi, cu îndrăzneală, mereu, către Maica Domnului*[405]*.*

În afara mulţimii oamenilor pe care îi primea spre povăţuire, avea în grijă şi obştea de maici care se forma aici, la schit. Spunea într-o scrisoare din anul 1980: *Aici avem surori noi şi foarte bune. Zi de zi şi-n toate împrejurările, le vorbesc deschis despre tot ce-i frumos şi odihnitor: despre angajarea totală cu iubire limpezită; despre frumuseţea zilei de azi şi, mai ales, a celei de mâine şi despre tot ce-mi dă bunul Dumnezeu, la puterea mea, să le spun.*[406] Sau cum spunea în altă misivă: *Aici mă simt bine. Vorbesc în toată ziua la maici, ceasuri întregi mai ales la biserică şi masă când suntem aproape toţi*[407]*.*

Cele ce le spunea maicilor erau din trăirea lui, din bogata experienţă de viaţă duhovnicească ce o avea. Îşi întărea învăţăturile cu exemple din vieţile sfinţilor sau din romane cu subiecte morale pe care le citise în tinereţe. Şi nu doar spicuia din acestea ci, cu răbdare, le povestea uneori în întregime. Viaţa unei sfinte, pe care de multe ori o dădea exemplu de ridicare din păcat, era a Sfintei Beatrice, o sfântă ce a trăit în Franţa. De asemenea, un

404 Era în continuare urmărit de Securitate.

405 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 42-43.

406 *Ibidem*, p. 63-64.

407 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 62.

roman pe care îl povestea cu minuţiozitate, se numea „Şoferul domnişoarei", ce avea un subiect laic, dar cu o încărcătură morală deosebită. Toate aceste momente „din familia" mănăstirii aveau să rămână hrană pentru vieţuitoarele de aici în toţi anii ce au urmat.

Din postura lui de duhovnic şi îndrumător al oamenilor pe calea mântuirii, trebuia să parcurgă „drumul" cu fiecare fiu duhovnicesc, pentru „a-l conduce de la stadiul de rob, la libertatea fiilor lui Dumnezeu"[408]. Şi pentru că niciodată nu se mulţumise cu jumătăţi de măsură, nu o făcea nici acum, în ciuda ostenelilor necesare parcurgerii acestui drum. *Acum nu mai este ca în tinereţe, să lupt, acum marea luptă este să rabd.* Odată i-a zis unei maici: *Noi suntem aici în prima linie de apărare; sunt unii în a doua sau a treia linie, dar noi suntem în prima. Dacă Dumnezeu ne-a trimis aici la Techirghiol, a făcut-o cu un scop, de aceea trebuie să răbdăm.* În anul 1987, într-o scrisoare către părinţii din mănăstirea Sihăstria, alături de care crescuse duhovniceşte, spunea: *Am intrat în al unsprezecelea an de când sunt aici. Valuri, valuri de credincioşi vin la Techirghiol. Sunt obligat să-i primesc, să-i înţeleg şi la toţi să le dau câte ceva ca să plece cu nădejde*[409].

Chiar şi informatorii Securităţii sesizau lucrarea Părintelui, spunând despre el că „se bucură de foarte multă popularitate în judeţ şi în ţară" şi „are mulţi enoriaşi care, pentru confesiunile şi doleanţele lor, stau, aşteptându-l la chilia de lângă biserică"[410].

În nevoinţa lui era ajutat şi de condiţia fizică ce o avea. În toată viaţa lui fusese foarte vioi, agil în mişcări, în mare măsură datorită sportului practicat în tinereţe.

408 I. Hausherr, *Paternitatea şi îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creştin*, Deisis, 1999, p. 171.

409 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 104.

410 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 3, f. 409.

Deşi avea acum peste 60 de ani, nu îşi pierduse deloc vioiciunea, pe care desigur o întreţinuse şi cu o trezie deosebită a minţii. Viaţa lui interioară în permanentă mişcare şi lucrare, atrăgea după ea participarea trupului. Când mergea la biserică, pentru slujbă, sărea mai multe trepte deodată. Spunea mai târziu, când nu mai putea face asta: *Da, m-a ajutat mult faptul că am făcut sport. Ştiţi cum săream scările astea?...* (Chiar urmăritorii lui, securiştii, se mirau de vioiciunea lui, când se chinuiau să-i ia urma pe străzile Bucureştiului.)

De asemenea, în fiecare dimineaţă, Părintele se spăla cu apă rece, atât pe faţă cât şi pe corp. Făcea acest lucru pentru înviorare. A păstrat acest obicei până la sfârşitul vieţii. Pe cap se spăla de două-trei ori pe an. Cu toate că se spăla aşa de rar, nu mirosea niciodată urât, în apa în care se spăla nu rămânea deloc murdărie, iar perna pe care dormea era întotdeauna curată. Sfântul Nicodim Aghioritul explică într-o scriere a sa că acest lucru se datorează abstinenţei, lipsei exceselor şi eforturilor deosebite din viaţa monahală, care fac ca lichidele trupeşti inutile să se digere şi să se evapore mai uşor. Iar Sfântul Paisie Aghioritul arăta într-o epistolă că: „datorită vieţii ascetice, omul devine într-un fel nematerial şi, chiar dacă nu se spală, el străluceşte şi are bună mireasmă"[411].

Părintele cinstea foarte mult preoţia. Drept dovadă era gestul lui consacrat de a săruta la rândul lui mâna preoţilor pe care-i întâlnea, oricât de tineri ar fi fost. *Preotului trebuie să-i arătăm respectul cuvenit. Sunt preoţi mai tineri cărora le sărut mâna cu toată dragostea. Ei se simt stânjeniţi, dar eu le-am spus de atâtea ori că nu le sărut mâna lor, ci mâna preotului din ei.* Spunea că harul preoţiei este acelaşi, indiferent de preot, acest har sfinţeşte şi iartă păcatele, diferenţa între preoţi fiind doar

411 Ierom. Damaschin, *Viaţa şi lucrările Părintelui Serafim Rose*, ed. Sophia, Bucureşti, 2005, p. 564.

de experienţă şi de trăire. (*Nu pot eu cu nimic mai mult decât poţi tu,* spunea preoţilor.)

Un tânăr ieromonah l-a întrebat odată dacă are voie să treacă prin faţa Sfintei Mese fără epitrahil. *O întrebare de bun simţ preoţesc,* comenta apoi Părintele. *Aceste lucruri mă preocupau şi pe mine. Odată am vrut să trec prin faţa Sfintei Mese şi m-am oprit pentru că nu aveam epitrahil. Maica de la altar m-a observat şi mi-a spus: „Părinte, n-aţi trecut pentru că nu aveaţi epitrahil, nu-i aşa?" „Aşa este!" i-am spus.*

Preoţilor, care veneau la el pentru sfat, le vorbea despre marea misiune şi răspundere ce o au. Îi încuraja spunându-le că *Dumnezeu a creat două lucruri extraordinare, care nu pot fi mai desăvârşite decât le-a creat. A creat o Femeie distinsă, care a născut un Dumnezeu şi a creat preoţia, care-L aduce pe Dumnezeu de sus şi-L naşte din nou pe Sfânta Masă.*

Slujea cu o deosebită seriozitate şi dăruire. Un tânăr preot, proaspăt absolvent de facultate, care a făcut două săptămâni de practică liturgică cu Părintele, i-a spus la sfârşitul acestei perioade: „Părinte, vă mărturisesc în frica lui Dumnezeu: cât am învăţat de la sfinţia voastră în aceste două săptămâni, nu am învăţat în toţi anii de facultate." Îi explicase tânărului preot semnificaţia fiecărui gest, fiecărei mişcări cultice, aşa cum el însuşi le învăţase întâi şi apoi le trăise la fiecare slujire. Era convins că *dacă ar face un preot Sfânta Liturghie cum trebuie, adică şi cu trăire, acela capătă o libertate de preot şi dobândeşte multe sufiete pentru Hristos.* Şi mirenilor dornici le deslușea tainele cultului ortodox, pentru a înţelege bogăţia şi frumuseţea Ortodoxiei.

Deşi adunase peste cincizeci de ani de preoţie, de slujire, trăia slujbele ca în prima zi. Trăia sensul lor în fiecare gest, în fiecare mişcare cultică, în fiecare pericopă evanghelică ce o rostea. După ce slujea dimineaţa, avea

apoi program de spovedanie şi obişnuia să folosească în sfaturile sale tâlcuiri din evanghelia zilei. Se arăta mereu profund impresionat de exemplul câte unui erou biblic despre care se pomenise în cadrul slujbei, precum Zaheu, Nicodim, ş.a. Odată citise pericopa în care Mântuitorul a spus: „Şi cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot?"[412]. Deşi citise această pericopă dimineaţa, la slujbă, a meditat la ea în tot timpul zilei, iar spre seară, îi spunea unui fiu duhovnicesc cum sfânta Maria Egipteanca se ridica de la pământ doi coţi, făcând referire la depăşirea firii şi a legilor pământeşti atunci când omul ajunge la măsura sfinţeniei.

La praznicele mari, deşi era după o perioadă extrem de aglomerată, cu slujbele şi spovedania, fiind la limita rezistenţei fizice, totuşi era deosebit de luminos. Când spunea la Sfintele Paşti: *Hristos a înviat!*, trăia din plin Învierea şi erai încredinţat de aceasta, de realitatea Învierii, pentru că îl auzeai pe el mărturisind-o cu putere.

Bartolomeu Anania, viitorul mitropolit, l-a provocat odată, pe când Părintele era tânăr duhovnic: „Zi-mi un cuvânt de duhovnic!" şi i-a spus aşa: *La spovedanie este o singură persoană, cel care se spovedeşte. Duhovnicul nu este decât un intermediar anonim.* (*I-a plăcut cuvântul,* povestea Părintele.) Îi încredinţa şi pe fiii lui duhovniceşti despre importanţa spovedaniei, o taină atât de la îndemână: *Prin spovedanie scapi de gheena focului şi tinzi la un loc în veşnicie. Ce mare lucru ne-a dat Dumnezeu, să ne iertăm între noi de lucruri care ne-ar putea costa iadul. Iadul este marea durere a lui Dumnezeu.* Spunea mereu, neobosit, că putinţa de a fi salvat se află aici, la scaunul de spovedanie, indiferent de ce ai făcut.

Cu deosebită delicateţe, Părintele reuşea să pătrundă în tainiţele sufletului, să cerceteze orice cută unde

412 Matei 6, 27.

s-ar mai fi ascuns vreun păcat şi, cu multă răbdare îl scotea pe cel ce se căia din cele mai adânci descurajări şi nu-i lăsa să plece până nu era ancorat în nădejde şi în responsabilitatea ce o avea faţă de mântuire: *Nu vă descurajaţi! Aici este toată lupta subtilă a sfintelor noastre paterice şi o mare taină a vieţii duhovniceşti de a ne ridica, de a nu rămâne sub piatra grea şi îngrozitoare a căderii. Cuvânt mare vă spun, în ordinea cea mai duhovnicească nici nu mai există cădere, există numai ridicare. Nici o nenorocire nu înseamnă ceva şi nimic nu este pierdut atâta timp cât credinţa rămâne în picioare, cât timp capul se ridică din nou şi sufletul nu abdică...*[413].

Cuvintele calde, sfaturile şi dojenile lui blânde erau leacuri tămăduitoare pentru sufletul rănit, ce pleca apoi cu bucurie şi nădejde de mântuire. De aceea valuri de oameni îl asaltau de dimineaţa până seara târziu. Spunea unui părinte care îl întreba cum se descurcă cu atâta puhoi de lume: *Lumea te mântuie dacă eşti prezent, dacă eşti stăpân, (...) dacă ştii să o dirijezi. Peste tot e lume, n-avem ce face. Lumea nu mă sperie, numai mă oboseşte. Mă oboseşte fizic în aşa fel încât seara cad ca un bolovan şi asta seară de seară. Asta este! Nu putem explica cum rezistăm, nu putem explica de unde ştim, câtă putere avem, care ne sunt limitele. Adevărul este că trebuie să fim sinceri pe poziţie smerită. (...) Dacă eşti sincer şi iubeşti lumea, atunci Dumnezeu te ajută. Nu fac filozofie. E o mare greşeală, căci inima înfrântă cunoaşte pe Dumnezeu*[414].

Amploarea pe care o avea lucrarea lui duhovnicească era sesizată şi de alţi părinţi contemporani. Părintele Cleopa, mai târziu, va spune următoarele: „Din toată

413 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 58.

414 Părintele Teofil Părăian, *op. cit.*, p. 87-88.

inima doresc ca Preasfântul Dumnezeu să rânduiască ca, atunci când vom muri şi ne vom întâlni înaintea Mântuitorului, să văd în urma Părintelui duhovnic Arsenie un sobor de mii şi mii de suflete curăţite şi luminate de el prin cuvânt şi pilda vieţii lui"[415].

A slujit mereu în bisericuţa de lemn, cu o scurtă perioadă (1995-1997) când, din cauza lucrărilor de restaurare a picturii bisericii, a slujit într-un paraclis improvizat într-un corp din clădirea mănăstirii. Sfânta Evanghelie cu care slujea era ferecată în argint şi fusese cumpărată de el însuşi.

Era o legătură specială între Părintele şi bisericuţa de lemn. Bisericuţa, originară din judeţul Mureş, după ce fusese mutată de regele Carol al II-lea la Sinaia, a fost adusă de patriarhul Justinian la Techirghiol, într-o încercare de a salva această valoroasă operă de artă de tăvălugul comunist. *Patriarhul Justinian, era un om care crea, la măsura omenească, nu a stat pe loc. Şi-a dat seama de aspectul românesc al bisericuţei... Prefer bisericuţa asta, care mă împlinea; pe care o stăpâneam şi mă stăpânea...*[416]. Cum frumos spunea cineva, „şi Părintele şi bisericuţa sunt chip şi asemănare a Ortodoxiei: modeşti la înfăţişare, dar inima cât cerul"[417].

În bisericuţă iarna era frig iar vara extrem de cald, în special în altar. Vara, transpira foarte tare, încât la sfârşitul slujbei era ud leoarcă. Dar el nu spunea nimic, suporta cu stoicism [418].Când ajungea la chilie, trebuia

---

415 *Ne vorbeşte Părintele Cleopa*, vol. 10, ediţia a II-a, ed. Episcopiei Romanului, 2001, p. 137.

416 DVD Trinitas TV, *Rugăciune şi medicină. Mănăstirea „Sfânta Maria" Techirghiol.*

417 Pr. prof. Ion Buga, *Minipatrologie...*, ed. cit., p. 27.

418 Preoţii, care au mai slujit vara în bisericuţă, se mirau cum a rezistat Părintele atâţia ani într-o aşa căldură.

să-şi schimbe toate hainele. Odată a venit aşa de ud la chilie, încât maica i-a sugerat să schimbe şi dulama. Primise de curând o dulamă nouă, dintr-un material fin şi moale şi pe aceasta ar fi trebuit să o pună în locul celei umede, dar el nu a vrut. Nu purta dulama aceasta tocmai pentru că era mai deosebită şi nu a purtat-o nici acum, la nevoie. Şi-a schimbat hainele de dedesubt, dar a rămas cu dulama umedă. Mai târziu dulama aceea frumoasă i-a fost furată şi Părintele s-a bucurat că a scăpat de ea.

Cuvântul psalmistului: „Râvna casei Tale m-a mâncat"[419] i se potrivea foarte bine Părintelui. În Postul Mare intra în biserică la ora 4.30 dimineaţa, ca să poată încheia până la ora 8 rânduiala Proscomidiei şi pomenirea mulţimii pomelnicelor. Ţinea foarte mult la Proscomidie, spunea că este *cel mai mare lucru în cer şi pe pământ.* Pomenea pomelnicele cu acribie, ştia că acolo era locul şi timpul unde, cu un gest, se puteau face multe, şi nu pregeta să o facă. *Oricât de puţin facem, dar facem, cu adevărat, ceva pentru sufletele noastre, pentru neamul nostru, pentru neamul creştinesc*[420]. Unul din sfaturile lui către credincioşi, era să se îngrijească fiecare să fie pomenit la Sfânta Liturghie.

Odată, o credincioasă i-a adus mai multe pomelnice pe care le strânsese de la cunoscuţi. Între ele a găsit unul dat de o bătrână săracă, care pusese în el doar un leu. I l-a arătat Părintelui şi el a zis: *Pe ăsta o să-l pomenesc mai mult decât pe celelalte, că ăsta este banul văduvei.* Apoi i-a povestit fiicei duhovniceşti istoria unei femei, pe nume Anastasia, care cu un braţ de iarbă, dar cu un munte de inimă, i-a luat dreptul de ctitor asupra unei mari biserici din Constantinopol, chiar împăratului Iustinian.

---

419 Psalmi 68, 11.

420 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 95.

La parastasele din zilele de sâmbătă, ieşea din biserică abia la ora prânzului, după ce termina de citit şi ultimul pomelnic. Spunea: *Cei vii au mai multe şanse, mai dau un pomelnic, mai merg la preoţi, dar cei morţi nu mai au aceste posibilităţi şi rămâne totul la râvna preotului.* Iar râvna Părintelui, deosebită, a adus multă mângâiere celor plecaţi din această lume. Cum spunea: *Biserica este prezentă cu marele ei har, să ne veselească pe noi şi să bucure pe cei plecaţi dintre noi*[421].

Încuraja foarte mult pe cei cărora le mureau cei apropiaţi şi-i asigura mereu că pomenirea este cel mai de folos lucru pentru sufletele lor. Unor fii duhovniceşti care pierduseră o fiică, le scria: *Am pomenit, aceasta o ştiţi, cu toată inima, unde şi cum este mai bine. Vă închipuiţi că nu-mi este uşor să o pomenesc la morţi, dar, când ştiu că mă vede şi cât se bucură, mă liniştesc, mă îndemn şi mă folosesc. Liturghiile sunt, dincolo de mintea omenească, cea mai mare lucrare în creaţia lui Dumnezeu şi ea de aceasta se bucură cel mai mult*[422].

Râvna aceasta, a pomenirii, a avut-o din zorii preoţirii lui şi a păstrat-o până la sfârşitul vieţii. Din scrisorile ce s-au păstrat, răzbate mereu, ca un lait-motiv, necesitatea pomenirii, pe care el o făcea neobosit şi cu mare dragoste. Aici era marea întâlnire a sufletelor, aici era toată nădejdea şi îndrăzneala către Dumnezeu, în firida Sfântului Altar, chip al peşterii Betleemului.

Astfel, pentru a încuraja tinerele măicuţe pe drumul strâmt al monahismului, le spunea: *Vă pomenesc cu mare dragoste, cu satisfacţie şi cu libertate la proscomidia sfântului meu altar*[423]. Sau: *Tare mult vreau să aveţi liniştită inima despre pomenirea mea, pe care nu pot*

421 *Ibidem*, p. 81.

422 Scrisoare nepublicată.

423 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 20.

să nu o fac zi de zi, şi aceasta an de an[424]. Iar altei maici, pornită şi ea pe calea marilor împliniri, îi spunea: *Eu am să te pomenesc cu mare nădejde, ştiind că vei fi mult ascultătoare*[425].

De multe ori, pomenirea era încurajată şi de avântul celui pomenit: *Te pomenesc cu multă plăcere, nădejde şi odihnă, neîntrerupt, la sfântul altar al bisericii noastre de aici şi oriunde aş fi, pentru că mi-au plăcut mersul şi gândurile înaripate ale frăţiei tale*[426]. Sau altădată: *Te pomenesc cu dorul unui Părinte care ştie să iubească şi, mai ales, când fiul lui ştie să jertfească.*

Tot la sfântul altar erau pomenite, cu nădejde, şi suferinţele trupeşti ale fiilor săi duhovniceşti. *M-au îngrijorat omeneşte necazurile şi suferinţele ce ai avut,* scria unor maici. *Nu am rămas nepăsător, ci, pe cât îmi este cu putinţă, vă amintesc la sfântul altar, rămânând ca tot bunul Dumnezeu să ne uşureze sufletele şi trupurile neputincioase*[427]. Tot astfel încuraja şi o altă maică aflată în neputinţă: *Regret că nu sunt alături de tine, dar să înţelegi că inima mea undeva lăcrimează şi se bucură tainic în faţa sfântului potir pentru tine*[428].

Când întârzia cu răspunsul la scrisori (ceea ce se întâmpla des, pentru că scrisorile erau cu sutele), îi asigura pe fiii lui că nu i-a lăsat din pomenire. Scria unei familii: *Vă scriu aşa de târziu. Nu mă condamnaţi, deşi aş merita, dar ştie bunul Dumnezeu câte fac şi eu la sfântul altar. Nu v-am lăsat din pomenire la sfânta proscomidie şi aici, adică în Sfânta Liturghie se petrec*

424 *Ibidem*, p. 48.

425 *Ibidem*, p. 19.

426 *Ibidem*, p. 82.

427 *Ibidem*, p. 85.

428 *Ibidem*, p. 87.

lucruri de uimire şi înţeleg mereu o fărâmă din marea taină a prezenţei şi vieţii noastre în Domnul Hristos. Vă cer iertare din toată inima, dar sunt liniştit că, tăcut şi singur departe, am fost nedespărţiţi, întâlnindu-vă şi văzându-vă în vârful sfintei copii şi într-o fărâmiţă de prescură[429].

Celor ce îi făceau un cât de mic serviciu, le răsplătea tot prin pomenire, iar rugăciunile se întorceau împlinite pentru cei ce aveau şansa acestei deosebite întâlniri cu Părintele. Întotdeauna răsplătea cu mult peste ce primise. Cine poate şti câţi sunt cei care, pentru că i-au dăruit ceva vreodată, au primit răsplată negândită, răsplată de preot. Ei, desigur, se ştiu.

Când a vizitat oraşul Atena, o familie de români ce locuia acolo l-au găzduit şi apoi l-au condus la toate vestigiile antice pentru care acest oraş este renumit. S-a simţit profund îndatorat şi, la întoarcerea în ţară, le scria: *Vă asigur de pomenirea mea la Sfântul Altar în toată viaţa, dorind să ne mântuim cu toţii şi să facem aşa, să fim, cât de cât, vrednici de mila lui Dumnezeu*[430].

Tot pe calea aceasta, a pomenirii, ţinea legătura şi cu părinţii cu care fusese împreună în diverse momente ale vieţii. Dădea întâietate acestei întâlniri în rugăciune, faţă de o întâlnire personală, care de cele mai multe ori nu era posibilă, deoarece l-ar fi scos de pe frontul luptei lui continue de câştigare a sufletelor semenilor lui.

Spunea într-o scrisoare părintelui Paulin Leca: *Scumpul meu frate Paulin, te-am pomenit neîntrerupt şi o voi face cu aceeaşi râvnă, nădăjduind la Maica Domnului. Te rog, din toată inima, să nu mă laşi, de asemenea, din pomenire, că mult poate rugăciunea*

429 *Ibidem*, p. 79-80.

430 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 72.

ta pentru mine[431]. Tot astfel îl asigura şi pe părintele Ioanichie Bălan, că îl pomeneşte *cu drag şi odihnă*, iar tuturor părinţilor din mănăstirea Sihăstria, cu care se cunoscuse, le spunea: *Sunt zi de zi cu inima la voi, şi aceasta este o mare mângâiere pentru mine*[432]. Părintelui Petroniu Tănase, naşul lui de călugărie, îi scria în Sfântul Munte: *Amintindu-vă neîntrerupt, nu mă simt singur şi mă odihneşte*[433].

Biserica, prin rânduielile ei sfinte, aduce laolaltă oamenii de acelaşi duh, din lume sau plecaţi din lume, unindu-i în lucrarea ei mântuitoare. La aceasta şi Părintele şi-a adus obolul cu toată inima, ajutând pe cei vii şi pe cei adormiţi, cinstind cu supra măsură numirea lui de „părinte".

Tot acest efort duhovnicesc nu era lipsit de necazuri şi dureri. Din cauza torturilor suferite în închisoare, Părintele a avut mereu probleme cu auzul. Aici, la Techirghiol, acestea s-au intensificat, astfel încât a fost nevoit să se opereze la urechea dreaptă. Chiar dacă îl deranja mult această afecţiune (mai apoi a purtat şi aparat auditiv), pentru că în slujirea lui se folosea cel mai mult de auz, a răbdat şi aceasta, credincios cuvântului Mântuitorului că „puterea Mea, în neputinţe se desăvârşeşte."

Condiţiile dure de detenţie i-au agravat şi problemele digestive. Încetul cu încetul, datorită faptului că a fost îngrijit de maicile din mănăstire, aceste probleme s-au mai diminuat, chiar dacă nu au dispărut niciodată. Într-un an a fost internat în spital cu o astfel de suferinţă. Referitor la acel moment cineva îşi amintea următoarele: „Era întins în pat, avea vânătăi de la perfuzii, era foarte slab şi palid şi eu încercam să-l încurajez. Însă a fost

431 *Ibidem*, p. 99.

432 *Ibidem*, p. 103.

433 *Ibidem*, p. 105.

exact invers deoarece după discuţia cu Părintele eu am plecat vesel şi fericit iar el a rămas tot în pat, tot bolnav." Nici chiar pe patul spitalului Părintele nu-şi uita datoria lui de doctor şi îndrumător sufletesc.

Tot în această perioadă, în anul 1984, a vrut să pună un dop la o sticlă şi, pentru că nu intra, l-a lovit tare cu palma. Gâtul sticlei s-a spart şi ciobul i-a intrat în palmă. l-a curs mult sânge şi a trebuit să fie operat. A fost nevoit să facă apoi un tratament pentru recuperare şi pentru durerile ce le avea în urma acestei răni. Spunea într-o scrisoare: *Pac ce se poate pentru durere şi, dacă nu va înceta durerea, voi tăcea resemnat*[434]. De-atunci nu a mai putut să mişte cu uşurinţă degetele arătător şi mijlociu ale mâinii stângi, se pare că se secţionase un nerv. Efectele acestui accident s-au simţit la slujire, nu mai avea aceeaşi siguranţă în mâna respectivă. Asta nu l-a despărţit însă de „altarul lui", cum îi plăcea să spună. Fusese prea mulţi ani lipsit de el, ca să nu-şi arate mai apoi ataşamentul deosebit faţă de slujirea căreia i se dedicase total.

Uneori, împreună cu obştea mănăstirii, vizita împrejurimile dobrogene, precum mănăstiri sau vestigii istorice. În 1985 au vizitat, printre altele, ruinele cetăţii de la Adamclisi. *Am avut şansa să fim anturaţi de un ghid, profesor de istorie, plin de românism,* povestea într-o scrisoare. *În tot ce am văzut, mi-a mişcat sufletul şi pot spune că, istoria pământului dobrogean, ca şi a întregii Românii, de acolo poate pleca- argumente de piatră, nu simple vorbe. La plecare am cerut binecuvântare acelui ghid, născut şi crescut acolo, să iau o pietricică, să o port ca amintire în inima mea. Pot spune că acolo este cartea de vizită, de piatră, a neamului nostru românesc*[435].

434 *Ibidem*, p. 33.

435 *Ibidem*, p. 37.

În decembrie 1989 au avut loc evenimentele care au dus la răsturnarea regimului comunist. L-a impresionat foarte mult jertfa tinerilor care au ieşit în stradă, cu piepturile goale, pentru a ne lăsa nouă roadele luptei lor răscumpărătoare. Acest moment era şi împlinirea jertfei lui şi a celor de o generaţie cu el, ce luptaseră intens în lanţuri şi închisori pentru acelaşi deziderat: dezrobirea ţării de jugul comunist, cel ce ataca credinţa şi fiinţa naţională. A spus atunci într-un „Cuvânt la revoluţie": *Această plină de har revoluţie nu s-a făcut numai ca să cucerească o mare redută, ci ca să intre în simţiri toată lumea, că nu ţara este pentru redută, ci reduta pentru ţară. I-am zis revoluţie plină de har fiindcă bunul Dumnezeu a răbdat destul păgânătatea ce a fost şi a umplut inimile grozavilor tineri cu forţă şi putere. N-au luptat cu nici o armă, nici cu vreo coasă, sapă sau topoare, ci cu piepturile deschise să li se vadă credinţa în Dumnezeu a inimilor lor. Deci, această biruinţă a dat-o Dumnezeu şi a coborât-o peste inimile lor curate*[436]. Părintele îşi păstra şi acum, ca şi în trecut, cea mai optimistă părere despre neamul românesc. *Este o ţară de viitor divin. Nu a dus războaie de avangardă, ci doar de apărare. Căci nu cine loveşte biruieşte, ci acela care rabdă. Va avea neamul românesc, după părerea mea, o mare misiune. De ce? Nu pentru că a avut un Ştefan cel Mare în Moldova, un Mihai Viteazul, pe care îl susţin cu tot sufletul, în Ţara Românească şi un Vlad Ţepeş. Nu pentru asta. Ci pentru că neamul românesc nu a uitat bătaia clopotelor.*

Odată cu revoluţia din decembrie 1989, pentru Părintele se încheia perioada de mare prigoană din partea Securităţii. Se poate spune că, încă din septembrie 1978, el învinsese în lupta cu temuta instituţie. După ce zeci de

436 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 138-139.

ani fusese hărţuit, strâmtorat, defăimat, hulit în cele mai subtile sau grosolane moduri posibile, Părintele, ajutat de milostivirea lui Dumnezeu, biruia. Dăduse şi el dovadă de strategie, de dreaptă socoteală, de atenţie (trezvie). Înţelesese modul de lucru al agenţilor şi securiştilor, făcuse eforturi să-i descopere şi reuşise să-i învăluie, învingându-i în propriul lor război[437]. Şi toată această luptă nu o dăduse pentru a ascunde vreo ilegalitate sau cine ştie ce altă grozăvie. Nu. Ci doar pentru a reuşi să-i convingă pe securişti de singurul adevăr: faptul că era un adevărat Călugăr, Preot şi Duhovnic. Astfel, în septembrie 1978, Securitatea hotăra închiderea dosarului de urmărire, lăsându-l totuşi în supraveghere informativă. De aceea, note ale informatorilor vor mai fi strânse până în decembrie 1989. Marea diferenţă era că, din acel moment, Securitatea recunoştea oficial că Părintele este un călugăr autentic, ce nu face politică sub mască monahală[438]. Trecuseră douăzeci de ani de când fusese acuzat pentru prima oară de acest lucru şi, abia acum, Securitatea îşi dădea seama sau era nevoită să recunoască acest adevăr.

Serviciile de siguranţă şi apoi cele de securitate îl supravegheaseră permanent, încă de la prima arestare din 1938 şi până în 1989, ceea ce a făcut ca „în arhiva fostelor organe de represiune să existe un volum impresionant de documente (referitoare la părintele Arsenie, n.r.), care se prezintă în opt dosare, respectiv 15 volume, toate acestea însumând peste 3500 de file"[439].

Acum, în primii ani de libertate, s-a ivit şi pentru el prilejul, rânduit de Sus, de a vizita un petic de cer pământesc: Locurile Sfinte şi Sfântul Munte Athos. Se

437 ACNSAS, Fond Informativ, dosar 185003, vol. 1, f. 186-187.

438 *Ibidem*, vol. 1, f. 256-257.

439 Adrian Nicolae Petcu, *Părintele Arsenie...*, *art. cit.*, p. 249.

iviseră de-a lungul anilor multe situaţii în care a fost îndemnat să facă acest pelerinaj, dar, pentru că era permanent sub urmărirea Securităţii, nu a dorit să provoace vreo suspiciune în plus. Pentru el, acesta nu era un scop în sine. Într-o scrisoare nepublicată, adresată unei fiice duhovniceşti care-l întreba despre acest subiect, îi spunea: *Despre vizitarea Locurilor Sfinte, Sfântul Munte..., eu nu caut, atât de mult, sincera şi adevărata împlinire a Evangheliei în altă parte, decât în lumea din mine, în discuţia directă cu Iisus din mine, în Golgota din mine, ca să fie simţită şi adevărată şi Învierea, tot din mine.* Primea abia acum, după ce pregustase în adâncurile lui, darul de a merge pe urmele Mântuitorului.

Nu era de acord cu călugării care umblau din mănăstire în mănăstire şi apoi doreau să meargă la Sfântul Munte. Aprecia desigur că este muntele Maicii Domnului, care *de o mie de ani apăra până la înspăimântare lupta însângerată a monahismului*[440], că aici au trăit sfinţi mari, dar nu-i plăcea ideea că *mă duc în Sfântul Munte că acolo mă pot mântui şi aici nu.* Unui monah, care zăbovise prin Sfântul Munte mai mult decât îi îngăduia ascultarea şi care îi cerea şi Părintelui părerea despre fapta lui, i-a scris astfel: *Toată lumea plină de cunoştinţă şi de liniştirea cea mare este în tine. Umblatul prin Sfântul Munte pe care l-ai făcut, mai mult ţi-a împlinit nu o grozavă linişte cerească şi o statornicie de piatră, ci mai mult o satisfacţie a unei curiozităţi. Căci cine nu cunoaşte pe Dumnezeul veşniciei din el şi nu este stăpân pe el, merge spre o mare primejdie*[441].

Pe când se afla la o mănăstire din Sfântul Munte, un călugăr de acolo, când a auzit că este duhovnic la

440 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 93.

441 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p. 131.

o mănăstire de maici, l-a întrebat consternat: „Cum, părinte, sfinţia voastră spovediţi şi femei?!" *Când l-am auzit, nu l-am lăsat. Dar, nu te supăra,* i-a spus, *femeia asta aţi găsit-o cumva în pădure, în vreun copac oarecare?... Ştiţi cine e femeia, dacă vorbiţi aşa? Cine a creat femeia, îmi dai voie să te întreb? N-ai cum să-mi spui decât ceea ce e adevărat: Dumnezeu. Dar de ce şi cum? (Şi am început să-i explic despre valoarea femeii.) Uite unde este păcatul vostru, pentru că voi vă înfrânaţi de la femeie, dar o şi bârfiţi. Ce ştiţi voi despre femeie, voi care vă închinaţi la Maica Domnului, patroana Sfântului Munte, care e şi ea femeie?... (N-am tăcut deloc, nu m-am lăsat. Spre bucuria mea, ce crezi că s-a întâmplat? Când să plec, eram pe vaporaşul care duce oamenii din Sfântul Munte şi cine crezi că era pe vaporaş? Chiar părintele ăsta cu care vorbisem eu. Era trimis în Franţa, cu ascultare, la o mănăstire de maici şi mă întreba pe mine cum este să spovedeşti maici. Şi l-am încurajat.)*[442].

Părintele a avut mereu această poziţie de a reabilita imaginea demnităţii femeii, înjosită de-a lungul istoriei, dar ridicată la valoarea ei reală prin întruparea Mântuitorului şi naşterea Lui din Maica Domnului. Arăta cum s-a transmis atavic, prin generaţii, această desconsiderare a ei şi avea ocazia să constate o astfel de atitudine la unii oameni pe care-i întâlnea. Odată, în timp ce slujea taina sfintei cununii, a ajuns la momentul în care se spunea: „iar femeia să se teamă de bărbat". La aceste cuvinte, nuntaşii s-au privit cu înţeles, punând într-o postură delicată mireasa, în acele momente atât de importante pentru ea. La încheierea slujbei, Părintele le-a arătat că ascultarea soţiei este condiţionată de iubirea soţului. Şi pentru a şterge ruşinea ce o suportase

442 Interviu ASCOR, CD, 1994.

anterior, s-a adresat miresei aşa: *Dacă nu te iubeşte, să nu-l asculţi.* Cum explica altădată: *Soţul este obligat să o iubească pe soţie, iar ea este obligată să se supună. Nu este o umilinţă, în sensul în care astăzi oamenii ironizează supunerea femeii, din contră, ea se supune ca o stăpână. Actul ei de supunere, de smerenie, este plin de har.* Iată cu câtă înţelegere şi profunzime aborda Părintele problemele mirenilor. O putea face datorită curăţiei lui, de la înălţimea şi detaşarea căreia putea vedea în amănunt orice nepotrivire, orice deformare.

Când mergea pe cărările Sfântului Munte de la o mănăstire la alta, împreună cu ceilalţi părinţi cu care se afla în pelerinaj, un om a venit după ei cu nişte măgăruşi[443] şi i-a dat Părintelui un bilet pe care scria: „Părintele Arsenie, din România, să se suie pe acest măgăruş şi să vină până la mine". În afara părinţilor de la schitul Prodromu, Părintele nu cunoştea şi nu era cunoscut de nimeni din Sfântul Munte şi nu ştia nimeni că va veni acolo. Întors la mănăstire a povestit acest episod şi a fost întrebat cu mirare de ce nu s-a dus la părintele ce îl chema. Era evident că acest părinte avea viaţă sfântă, de vreme ce ştia numele şi timpul venirii Părintelui în Sfântul Munte. *Nu m-am dus,* a spus Părintele. *Dacă m-aş fi dus, aş fi rămas acolo definitiv.* S-ar fi dus cu toată inima, simţea cu toată fiinţa lui duhul deosebit al Sfântului Munte. În acele zile, în inima lui s-a dus o luptă deosebită. Mărturisea asta într-o ilustrată pe care a trimis-o din Sfântul Munte la mănăstirea Techirghiol, în care scria: *Încă mai rezist să nu mă numesc athonit şi mi-e foarte teamă să nu regret până la urmă...*[444] Ascultarea lui, misiunea lui, datoria lui de a nu-i lăsa pe cei ce Dumnezeu îi dăduse în grijă, a depăşit şi de

443 Cunoscuţi şi sub denumirea de mulari, măgăruşi folosiţi pentru tracţiune pe cărările dificile ale Sfântului Munte.

444 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole,* ed. cit., p. 71.

această dată dorul de liniște. Și-a tăiat și de această dată voia, liber, dar deplin conștient de „înregimentarea" lui.

Acum, când a vizitat și Locurile Sfinte, a fost și la biserica Pater Noster, de pe Muntele Măslinilor, unde Mântuitorul a rostit Rugăciunea Domnească. De mult timp era preocupat să afle care este varianta corectă a finalului rugăciunii, „și ne izbăvește de cel viclean" sau „de cel rău", în cărțile de cult apărând ambele variante. La biserica aceasta, rugăciunea este scrisă în foarte multe limbi și dialecte. Varianta în limba română se află scrisă chiar în dreapta altarului și în ea apare scris la sfârșit „și ne izbăvește de cel rău". Părintele a întrebat ghidul care este finalul și în celelalte limbi și acesta i-a confirmat că este la fel ca în limba română. Așa se gândea și Părintele că este corect, deoarece „viclean" este numai un atribut al celui rău, pe lângă mincinos, înșelător ș.a. Semnificația cuvântului „rău" le cuprinde pe toate celelalte. Așa îi sfătuia Părintele pe fiii săi duhovnicești să rostească rugăciunea „Tatăl nostru".

O impresie deosebită i-a făcut și vizita la Marea Moartă, locul unde, cu mii de ani în urmă, Dumnezeu a pedepsit cu foc orașele Sodoma și Gomora. *Am fost la Marea Moartă și am intrat până la gleznă în apă, și am observat ce apă grețoasă, uleioasă, pe care nu mi-o mai puteam lua de pe picioare. Dați-vă seama ce fel i-a pedepsit Dumnezeu. Și au rămas spre mărturie aceste semne vizibile.*

Într-o scrisoare, prezenta periplul de suflet pe la Locurile Sfinte și sfințite: *Iată!... am fost, am văzut, m-am folosit și... m-am întors. Nu m-a costat puțină trudă și... continuă încordare. Sfântul Munte Athos l-am călcat în întregime: douăzeci și opt de mănăstiri și multe schituri. Apoi, Tesalonic, Atena și Pireu, sute de kilometri distanță la Haifa, Israel: două zile și trei nopți. Am zis și eu: Ce de ape!... Israelul l-am*

văzut în întregime: peste tot unde a trecut Domnul Iisus, cu foarte multe stări, emoţii şi foloase, care prind în adâncime. Ierusalimul... cu toate locurile şi momentele dramatice, trăite pentru mântuirea lumii. Am făcut o Sfântă Liturghie chiar pe Sfântul Mormânt: moment mare[445]. S-a întors la Techirghiol în ultimele zile ale postului Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, iar lumea îl aştepta de zile bune la uşa chiliei. Reintra astfel, încet-încet, în rânduiala locului.

La un moment dat al vieţuirii lui la Techirghiol cineva îi făcea tot felul de necazuri, căci vrăjmaşul nu doarme niciodată în locurile în care îi este declarat făţiş războiul. Spunea atunci: *Acestea s-au întâmplat ca să mă mai smeresc. Are cine să mă umilească şi aici. Dar mă fac că nu observ ca să nu înceteze bătaia, adică să nu mă dea jos de pe cruce. Numai prin cruce vom birui.* Se străduia să treacă peste aceste ispite, să nu se lase tulburat de ele. *Dar bineînţeles, nu ne lăsăm, nu lăsăm viaţa în loc, noi să ne facem datoria flecare unde ne aflăm, noi preoţii prin pomeniri. Că zicea cineva: „O ţară se ţine prin duhovnicii ei"*[446]. Misiunea lui era mai înaltă decât piedicile ce apăreau prin uneltirea celui rău. Era convins că o *instituţie, ca şi un neam, trăiesc prin cei care ţâşnesc, care stau pe cruce fără să cedeze!* Lua toate aceste ispite ca îndemnuri la smerenie. *Noi oamenii trăim doar prin smerenie. Ea este singura cale. Şi noi şi îngerii avem nevoie de puterea ei.*

Smerenia, *smerita smerenie,* cum o numea Părintele, era la el izvorul tuturor darurilor pe care le primise de la Dumnezeu, daruri atât de necesare unui duhovnic. Din smerenie izvorau iubirea de aproapele, răbdarea, blândeţea şi, mai ales, cea care le întrece pe toate (după

445 *Ibidem,* p. 45.

446 „Daţi-mi duhovnici buni şi voi schimba faţa lumii"- sfântul Filaret al Moscovei.

cum a spus Sfântul Antonie cel Mare): dreapta socoteală. Acesta era marele dar pe care îl dobândise Părintele cu multă rugăciune, nevoinţă şi suferinţe, dar mai ales cu mila lui Dumnezeu. Dreapta judecată sau discernământul, cum mai este numit, l-a ajutat pe Părintele să facă faţă misiunii lui deosebite de la Techirghiol. Îndrumarea oamenilor, sfătuirea lor cu responsabilitate era tocmai punerea în practică a acestui dar deosebit. Cum el însuşi îşi ducea viaţa în acest echilibru, tot aşa îi îndemna şi pe oameni, să ţină „calea împărătească", să se ferească de extremităţi, căci *marginile sunt ale diavolilor*, cum obişnuia să spună.

Spunea Părintele odată: *Eu când citesc din Psaltire parcă mă răcoresc.* Când o fiică duhovnicească l-a întrebat ce psalm îi place mai mult, el i-a recitat Psalmul 130: *„Doamne, nu s-a mândrit inima mea, nici nu s-au înălţat ochii mei, nici n-am umblat după lucruri mai presus de mine, dimpotrivă, mi-am smerit şi mi-am domolit sufletul meu, ca un prunc înţărcat de mama lui, ca răsplată a sufletului meu."* Cu acest psalm se identifica cel mai bine.

Însă rugăciunea pe care Părintele o spunea neîncetat era rugăciunea lui Iisus: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul". Îi dăruise Dumnezeu darul rugăciunii inimii[447]. Aşa cum spunea un mare sfânt „Rugăciunea inimii este cel mai mare lucru în cer şi pe pământ". Indiferent ce făcea, că spovedea, că vorbea cu oamenii, inima lui spunea rugăciunea. Nici când dormea nu se întrerupea rugăciunea, „Eu dorm dar inima mea veghează"[448]. Când cineva l-a întrebat de câte ori să spună această rugăciune într-o zi, i-a răspuns: *Să zici o dată şi să nu mai termini.*

---

447 Părintele Constantin Galeriu afirma şi el acest lucru despre părintele Arsenie. A se vedea *Părintele Arsenie Papacioc. 1914-2014. O sută...*, ed. cit., p. 55.

448 Cântarea Cântărilor 5,2.

Păstra însă taina cu străşnicie, niciodată nu a spus vreun cuvânt despre această lucrare a lui. Când îndemna pe ceilalţi la această rugăciune, se smerea şi se adăuga în rândul începătorilor, spunând: *la vârsta*[449] *dumneavoastră şi a mea, adică mică, important e să zicem.* Faptul că el era în această stare de rugăciune permanentă era însă intuit şi simţit de mulţi din cei ce-i erau alături, chiar şi pentru puţin timp.

Odată, se afla în chilia lui o fiică duhovnicească ce aştepta în tăcere alături de Părintele să sosească o măicuţă ce dorea să se spovedească. La un moment dat femeia a întrerupt tăcerea întrebându-l ceva pe Părintele, dar el nu i-a răspuns, ca şi cum n-ar fi auzit-o. După un timp, femeia i-a mai adresat o întrebare, dar din nou nu a primit nici un răspuns. Între timp, măicuţa pe care o aşteptau a sosit, s-a spovedit şi apoi a intrat şi fiica duhovnicească a Părintelui ca să-şi ia rămas bun de la el. Atunci i-a spus nedumerirea ei că nu a primit răspuns la întrebările pe care i le-a adresat pe când aşteptau. Părintele i-a spus: *Păi, dacă m-ai întrebat într-un moment nepotrivit...* Femeia nu a mai avut ce spune, înţelesese că doar o rugăciune adâncă putea să-l absoarbă într-atât încât să piardă contactul cu cele din jurul lui.

Altădată, o maică ce ajuta la altar când slujea Părintele, a mărturisit că, uneori, pe durata pomenirii pomelnicelor, sau în timpul sfintei Liturghii, era atât de adâncit în rugăciune încât ea nu mai îndrăznea să facă nici o mişcare, ca să nu deranjeze acele momente de adâncă trăire la care era martoră.

S-au păstrat nişte cugetări ale Părintelui despre marea lucrare a rugăciunii inimii. Sunt inspirate din scrierile sfinţilor părinţi, ale altor cărturari şi, desigur,

449 Duhovnicească.

din experienţa lui personală. Pentru frumuseţea şi profunzimea lor, le redăm în întregime.

Nu este suficient să ai rugăciunea: trebuie să devenim rugăciune, rugăciune încarnată. Fiecare faptă, gest sau zâmbet este un imn de adorare, de jertfă, o rugăciune. Trebuie să jertfim nu ceea ce avem, ci ceea ce suntem. E nevoie, mai presus de orice, nu de oameni care spun rugăciuni, cu mai multă sau mai puţină regularitate, ci de ***oameni care simt rugăciunea****. Şi cine, de fapt, poate pretinde că este cu adevărat „sporit". Cu toţii suntem începători în cele ale Duhului.*

Inima nu este doar emoţiile şi sentimentele, ci totalitatea persoanei umane. Inima este întâiul organ al identităţii noastre. Inima este fiinţa noastră tainică, „eul nostru cel mai profund" şi mai adevărat, la care nu se ajunge decât prin jertfă şi moarte. Ea este centrul nu numai al conştiinţei, ci şi al conştientului, nu numai al sufletului, ci şi al trupului, nu numai a celor de înţeles, ci şi al celor de neînţeles, într-un cuvânt este centrul absolut. Interpretată în acest fel, inima este cu mult mai mult decât un organ material în corp, inima fizică este un simbol exterior al posibilităţilor spirituale nemărginite ale făpturii umane, creată după chipul lui Dumnezeu şi chemată la atingerea asemănării cu El. A săvârşi călătoria spre înlăuntru şi a ajunge la adevărata rugăciune, înseamnă a intra în acest centru absolut.

Suntem chemaţi să coborâm, nu din minte, ci cu mintea. Scopul nu este „rugăciunea inimii" ci „rugăciunea minţii în inimă", căci diferitele forme ale înţelegerii, inclusiv raţiunea, sunt dar de la Dumnezeu şi trebuie folosite în slujba Lui, nu respinse.

Această „unire" a minţii cu inima, înseamnă restaurarea creaturii noastre decăzute şi fragmentate, restaurarea integrităţii noastre originale. Rugăciunea

în inimă este o reîntoarcere în Paradis, o arvună şi o anticipare a vremii ce va să vină, ceva ce, în vremea de acum, nu este niciodată pe deplin realizat.

Rugăciunea lui Iisus ne ajută să-l vedem pe Hristos în fiecare om şi pe fiecare în Hristos, face din fiecare „un om pentru ceilalţi". Calea Numelui este deschisă, generoasă, nu mărginită prin reguli rigide şi imuabile. Rugăciunea este lucrare; a te ruga înseamnă a fi în cel mai înalt grad lucrător, iar suflarea noastră să devină una cu Suflarea Divină, care susţine Universul.

În luna aprilie a anului 1996 a fost vizitat de părintele Teofil Părăian, de la mănăstirea Sâmbăta. Au discutat îndelung despre rugăciune, spovedanie, împărtăşanie şi despre mântuire. Întrebat de părintele Teofil dacă are siguranţa mântuirii, Părintele a replicat că nădăjduieşte în mila lui Dumnezeu, că faptele singure nu mântuiesc, citând îndemnul pe care l-a primit Sfântul Siluan: „Ţineţi mintea în iad şi nu deznădăjdui!" *Nu pot să spun că am siguranţa mântuirii, pentru că nu ne mântuiesc faptele noastre fără harul lui Dumnezeu, şi acesta vine numai dacă este o adevărată smerenie. Pot eu să zic că sunt smerit?! Niciodată un om nu ştie că e smerit.*

În privinţa spovedaniei, în discuţia cu părintele Teofil, a pus accent pe o canonisire mai blândă, după sfatul Sfântului Ioan Gură de Aur: „Ani vrei să-i dai?! Vindecă-i rana!", punând credinciosul în situaţia de conştientizare a păcatului şi deci de pocăinţă. A spus: *Sunt accidente în viaţă, aici intervine duhovnicul, intervine căinţa, intervin o serie întreagă de lucruri, aşa-i primesc şi aşa-i sfătuiesc. Vreau să fie încurajaţi cu orice chip, orice fel de păcate mari ar fi făcut. (...) Mântuitorul nu s-a răstignit numai pentru o anumită categorie de greşeli, ci pentru tot ce este greşeală pe pământ. Totul este să te ridici.(...) Sistemul meu este ca să fiu mai îngăduitor, dar să atac păcatul cu orice chip şi să-l*

pun pe penitent în situaţia să fie şi el împotrivă. Că, dacă el este împotrivă, merge pe cale; pe cale, mila lui Dumnezeu poate să-l ajute şi, atunci, eu intervin cu dezlegarea. E o chestiune foarte delicată misiunea asta[450].

Pe cât de îngăduitor şi pogorâtor era faţă de cei ce arătau pocăinţă pentru păcatele lor, pe atât era de intransigent atunci când era vorba de cei ce s-au abătut de la dreapta credinţă. Faţă de aceştia atitudinea lui era fără echivoc, după cuvântul din Pateric al avvei Pimen, pe care îl amintea mereu când se aducea în discuţie această problemă: *Dacă cineva îţi scoate un ochi degeaba te superi, dacă-ţi taie o mână degeaba te superi dar dacă te desparte de Hristos mânie-te tare*[451].

Într-un interviu pe care l-a dat la televiziunea publică, un telespectator i-a cerut în direct părerea despre faptul că, deşi era ortodox, începuse să meargă şi la întâlniri organizate de diferite secte. Părintele l-a întrebat: *Ce ţi-a lipsit la Ortodoxie de te-ai dus în altă parte?* Respectivul telespectator n-a ştiut ce să răspundă.

Părintele a susţinut mereu *frumuseţea şi văpaia Ortodoxiei*[452], integritatea învăţăturii ortodoxe, păstrată neştirbită de la Hristos. Expresia lui: *Hristos este ortodox!*, a rămas memorabilă în acest sens.

„Se vorbeşte în ultimul timp (...) despre «despărţirea unicei Biserici a lui Hristos în Biserica Ortodoxă şi Biserica Catolică; (...) despre istoria a trei confesiuni: catolici, ortodocşi, protestanţi; (...)» şi altele asemenea. (...) Este Biserica Mântuitorului Hristos în momentul de faţă, sau a fost vreodată, împărţită în mai multe biserici

450 Părintele Teofil Părăian, *op. cit.*, p. 62-63, 70-71.

451 Abaterea de la învăţătura dreptei credinţe reprezintă despărţirea de Hristos.

452 Arhim. Arsenie Papacioc, *Singur Ortodoxia*, Constanţa, 2005, p. 13.

(...)?"[453], a fost întrebat Părintele. *Este şi inutil să mai discutăm chestia asta,* a răspuns el, *că nu putea să fie împărţită Biserica, pentru că Hristos a spus: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa"*[454]. *Chiar cuvântul „ortodox" înseamnă „dreaptă credinţă", dreaptă slăvire pentru Adevărul pe care l-a propovăduit Hristos, cum ne-a învăţat Hristos, de aceea a şi rămas, cu mila lui Dumnezeu, această titulatură: Ortodoxie; adică credinţă dreaptă: „orthos" înseamnă drept, „doxa" înseamnă credinţă- pe greceşte*[455].

Noi n-am făcut decât ce au hotărât Sinoadele, ce a hotărât Hristos, pentru că la Sinoade n-au hotărât oamenii, ci Duhul Sfânt în Sinod; aşa se făceau şi consemnările[456]. *Adevărul nu se poate interpreta; dacă-l interpretăm mereu, vine altul şi spune că are dreptate, pentru că vine cu o logică oarecare. Adevărul-Hristos nu poate fi interpretat, chiar dacă trebuie să mori pentru el, chiar dacă te jertfeşti; dacă nu eşti în stare să faci lucrul acesta zici ca ăla*[457].

Să fim fericiţi că suntem ortodocşi. Am zis lucrul acesta singur, în pădure: Doamne, îţi mulţumesc, Doamne, că m-ai născut ortodox! Şi mi-a dat putinţa să mă conving de valabilitatea acestei trăiri[458].

În toamna anului 1996, a vizitat mănăstirea Sihăstria. Nu mai fusese de mult la mănăstirea lui de metanie. Acum venea chemat de fiul lui duhovnicesc, monahul Marcu Dumitrescu, ca să-l spovedească. A vorbit mult părinţilor de-acolo iar ei s-au folosit, fiind încurajaţi

453 *Ibidem*, p. 7.

454 *Ibidem*, p. 7-8.

455 *Ibidem*, p. 31.

456 *Ibidem*, p. 21.

457 *Ibidem*, p. 76.

458 *Ibidem*, p. 85.

de optimismul lui[459]. Părintele Ioanichie Bălan, care îl cunoştea încă de la Slatina, când l-a văzut, i-a spus: „Mă bucur că tot aşa aţi rămas, cum vă ştiu din tinereţe, de prin 1951, când vă vedeam. Tot aşa aţi rămas: optimist, categoric şi plin de bucurie. Mi-aţi transmis şi mie aceasta, că noi, moldovenii, suntem mai sentimentali. Eram la armată când mă jeluiam la sfinţia voastră. Mereu îmi spuneaţi: *Nu fi trist, frate Ioane! Fă aşa, să faci aşa...* Aşa aţi fost în viaţă, un om mai bărbătos, cu mult curaj în Hristos"[460].

Părinţii din Sihăstria chiar i-au propus să vină şi să vieţuiască acolo. Când Părintele a obiectat: *Dar ce fac, frate, cu casa?* (căsuţa de la Techirghiol, n. r.), stareţul de la Sihăstria i-a spus hotărât: „Vă luăm cu tot cu casă, Părinte!" Era desigur o propunere de nerefuzat, ca şi invitaţia pe care i-o făcuse acel călugăr necunoscut din Sfântul Munte. A spus: *Sihăstria este într-adevăr mănăstirea mea de metanie. O visez zi şi noapte, m-aş referi mai puţin la amintiri, cât la împrejurările care mi s-ar crea pentru o viaţă liniştitoare. Însă ar fi o mare greşeală ca dezertare, ca descalificare, cum am zice: să pleci de pe front. Trebuie să ştii să fii prezent în pustie, în mijlocul lumii fiind!*[461]. El ducea această dublă vieţuire la Techirghiol: în permanenţă în mijlocul mulţimii, angrenat în ajutorarea oamenilor, iar dincolo de acest tumult, în permanenţă în liniştea inimii lui.

Într-un mesaj înregistrat pe bandă magnetică, îi transmitea mai târziu părintelui Cleopa: *Am vrut, sincer, să o iau la fugă spre Sihăstria, dar toată viaţa mea mi-a fost frică de neblagoslovenie. Am preferat*

459 Discuţiile purtate cu ocazia acestei vizite sunt publicate în volumul 2 din seria *Ne vorbeşte Părintele Arsenie.*

460 *Ne vorbeşte Părintele Arsenie*, vol. 2, ed. cit., p. 11.

461 *Ibidem*, vol. 3, p. 29.

moartea, şi asta mi s-a întâmplat de multe ori, decât fără blagoslovenie[462].

Peste un timp de la vizita Părintelui la Sihăstria, o creştină, fiică duhovnicească a lui, a mers şi ea în vizită la această mănăstire. Un părinte de-acolo i-a spus că Părintele se mută definitiv la Sihăstria (cum am văzut, părinţii din Sihăstria şi-ar fi dorit mult acest lucru). Femeia, când a auzit, a leşinat pe loc. Într-o scrisoare ulterioară către părintele Cleopa, Părintele îi spunea, ca o motivaţie că n-ar fi putut pleca de la Techirghiol: *Ei, acum nu or să leşine ei toţi, dar şi dacă numai unul leşină, ce mă fac eu în faţa lui Dumnezeu?* Datoria lui faţă de cei atât de mulţi care erau strâns legaţi de el, ascultarea aceasta a lui de a-i călăuzi pe toţi, era mai mare decât o eventuală retragere, la care vârsta înaintată şi suferinţele aferente ei îl îndrituiau.

Era căutat de oameni de tot felul, care îl înţelegeau sau care nu, care primeau sfaturile lui, sau care *doar se folosesc de mine*, cum spunea. În 1996-1997 purta corespondenţă cu fiica unui mare intelectual, mare pianistă premiată în repetate rânduri, care dorea să se călugărească. Părinţii însă se împotriveau la aceasta. La întrebarea ei, ce să facă în această situaţie, Părintele a chemat-o la mănăstire şi ea a venit. După o vreme au apărut şi părinţii, iar tatăl, înverşunat, a purtat o discuţie cu Părintele, rămânând neînduplecat în dorinţa lui de a-şi lua fata înapoi. Mai apoi, un cunoscut al familiei, a sfătuit-o şi a convins-o să renunţe pentru o vreme la gândul călugăriei şi să urmeze o şcoală de muzică psaltică. După un timp, fata, nemulţumită totuşi de hotărârea ce luase, i-a scris Părintelui întrebându-l din nou ce să facă. El dăduse însă cuvânt, care avea desigur în spatele lui multă rugăciune, dar dacă nu fusese primit,

462 *Ibidem*, vol. 2, p. 142.

nu mai avea ce face. Aici intervenea libertatea fiecăruia de a alege. De alegerea aceasta depindea, de multe ori, cursul vieţii acelui om.

O condiţie majoră în relaţia duhovnicească părinte-fiu, este ascultarea în iubire a ucenicilor de părintele duhovnicesc. Părintele avea cuvânt, „cuvânt cu putere multă", dobândit „prin asceză şi rugăciune, prin paza minţii şi a inimii şi, mai presus de toate, prin smerenie, prin modestie. Marii duhovnici s-au impus în Ortodoxie întotdeauna prin «darul deosebirii». Acesta a fost întotdeauna semnul după care au fost recunoscuţi: din felul cum dădeau răspunsuri la problemele ce li se puneau. Un răspuns izvorât din darul deosebirii e întotdeauna cel potrivit, cel ce îţi rezolvă problema, cel care nu e cuvânt ci leac, balsam care vindecă, transformă, schimbă, şi aşa îl consacră pe cel pe care nici o altă decizie nu-l consacră ca atare. Charismei discernământului i se adaugă întotdeauna şi charisma cuvântului"[463]. Acest cuvânt îşi arată însă puterea acolo unde cel ce cere cuvântul, ascultă cu atenţie şi încearcă să-l împlinească. Părintele nu se implica decât acolo unde vedea deschidere din partea celui ce-l solicita. *Vine multă lume la mine şi mă întreabă ce să facă în viitor, cum să-şi rezolve problemele, cum să se comporte. Eu sunt foarte reţinut în astfel de lucruri şi nu prea vorbesc. Dacă mi se pare că există o cât de mică împiedicare în problema respectivă, nu spun nimic, tac din gură.*

În schimb erau şi oameni care îi acordau tot creditul Părintelui şi luau cuvântul lui ca din partea lui Dumnezeu. În tradiţia Bisericii Răsăritului aceasta este adevărata legătură între părinte şi fiul lui duhovnicesc. O relaţie bazată pe iubire: jertfelnică din partea părintelui

463 Antonie Plămădeală, op. *cit.*, p. 110-111.

duhovnicesc, care poartă poverile fiilor săi şi în ascultare din partea fiilor, o ascultare oferită liber, de bunăvoie. Aşadar, pe cei sinceri, Părintele îi primea cu tot dragul şi se implica în toate problemele lor, pentru care nu de puţine ori dădea *în brânci*, după cum mărturisea el însuşi. Spunea: *Sunt foarte prins, vin oameni de peste tot, fiecare cu problemele lui şi trebuie să intri în problemele fiecăruia, probleme intime. Pentru că eu nu lupt pe un singur front, lupt pe atâtea fronturi, lupt cu necazurile atâtor oameni.* Pe aceştia, care îl ascultau şi nădăjduiau în ajutorul lui, îi ducea efectiv în spate. A spus-o el odată, pe când mergea de la biserică spre chilie şi mulţi fii duhovniceşti se îmbulzeau care mai de care să-l susţină pe acest drum. A zis atunci: *Li se pare că ei mă duc pe mine, dar nu ştiu că eu îi duc pe ei.*

Purtarea aceasta duhovnicească era destul de grea, însă Părintele avea această capacitate, ajunsese la măsura de a-i iubi pe ceilalţi, de a-şi face ale sale suferinţele lor, de a avea „sufletele fiilor săi duhovniceşti în sufletul său, vieţile lor în viaţa lui"[464]. Cum spunea într-o scrisoare: *Sunt cu toţi în lupta de acum şi de totdeauna. E nevoie de aceasta. E nevoie de unitate în Hristos, este nevoie de noi grămadă în necazurile celuilalt, de o nesfârşită iubire faţă de cei firavi, mititei, dispreţuiţi şi singuri...*[465]. Singura condiţie era să existe o reciprocitate a relaţiei, fiul duhovnicesc să participe şi el cu rugăciune, să lupte şi el alături de părintele său. Părintele spunea de multe ori: *Nu pot eu să fac nimic, oricât m-aş ruga, dacă nu te rogi şi tu.*

Erau foarte mulţi tineri care se spovedeau la Părintele, în special după revoluţia din decembrie 1989 s-a constatat un aflux al lor. Era foarte bucuros de asta,

464 I. Hausherr, *op. cit.*, p. 14.

465 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 15.

vedea o nouă generaţie ridicându-se şi crescând sub ochii lui. Odată, ieşind din chilie în urma unor tineri ce-i spovedise, a spus cuiva: *Şi nu am eu timp să mă bucur, să descopăr frumuseţea sufletească a tinerilor.* Avea o deosebită grijă faţă de fiii lui duhovniceşti. Era o autentică grijă de părinte.

Odată, după o vecernie, l-a abordat o doamnă să-şi spună păsul. Era foarte obosit şi nici femeia nu ştia clar ce doreşte. Spunea după aceea: *Te obosesc mai întâi insistenţa, apoi neclaritatea ideii pe care vor să ţi-o spună şi mai e şi o credinţă oarbă la ei care te biruie şi atunci încerci să faci faţă. E grea duhovnicia!* Grea şi pentru că Părintele avea deja o vârstă, cu limitele ei de rezistenţă fizică, cu nevoile omeneşti. Oamenii înţelegeau mai greu asta.

În vara anului 1997, la mănăstire a venit o fetiţă de 3-4 anişori. Într-o dimineaţă a coborât în curtea mănăstirii şi ajungând în dreptul chiliei Părintelui, s-a desprins de mâna bunicii, spunând: „Mă duc să-i sărut mâna lu` Părintele!" A intrat în chilie sub privirile jinduitoare ale oamenilor care aşteptau nerăbdători să intre. Părintele, de obicei, după ce venea de la slujba de dimineaţă, lua o gustare înainte de a începe programul de spovedanie. Tocmai la această gustare era el acum, când fetiţa îl vizita. După ce i-a sărutat mâna, fetiţa a ieşit şi oamenii au întrebat-o curioşi ce face Părintele. Ea le-a spus, cu naturaleţea specifică vârstei: „Părintele mănâncă!" Când i s-a povestit episodul, Părintelui i-a plăcut: *Foarte bine le-a spus. Lumea uită că şi noi suntem oameni.*

Odată a venit la el la chilie cineva care dorea să pară interesant. Susţinea că el poate să caracterizeze pe cineva doar dacă acela îi spune câteva cuvinte. I-a cerut şi Părintelui să-i spună câteva cuvinte pentru a-l caracteriza. Şi Părintele i-a spus: *Caracterizează-mă ca*

să te caracterizez. Calamburul Părintelui i-a cam tăiat omului pofta de... caracterizări.

Altădată l-a vizitat un grup de studenţi de la arhitectură. Profesorul care îi însoţea l-a rugat să spună un cuvânt pentru studenţi. Şi le-a zis: *Construiţi de sus în jos!* Vorba asta a făcut mare vâlvă printre ei. O doamnă profesoară la arhitectură a pus-o ca motto la o carte scrisă de ea.

Din poziţia lui de duhovnic, ce trebuia să dea răspuns fiecăruia după nevoia lui, era pus deseori în situaţii dificile cărora le găsea rezolvări inedite. *Era o vorbă pe care a zis-o regina Maria Antoaneta când au venit să-i spună că nu mai are poporul pâine să mănânce. Le-a spus: „Să mănânce cozonac!" Unui călugăr, care probabil făcuse o lăcomie la pâine, duhovnicul i-a interzis să mai mănânce pâine. Duhovnicul a murit şi călugărul a mers la stareţ, dar stareţul i-a spus că el nu poate să-l dezlege, la fel i-a spus şi episcopul şi nu l-a dezlegat nimeni. Au venit şi m-au întrebat şi pe mine ce să facă şi i-am zis şi eu: Să mănânce cozonac! Păi, ca să schimbe într-un fel, că nu se numeşte pâine, se numeşte cozonac.*

Dăruia mereu celor care poposeau în chilia lui câte un exemplar din desenele sale. Erau ca o carte de vizită pentru el sau, poate, ca o nadă cu care îi putea prinde pe cei sincer doritori de mai bun, de mai frumos. La un moment dat primise o copie a unui tablou în care era reprezentat Mântuitorul pe drumul spre Emaus, cu Luca şi cu Cleopa, ucenicii Lui. I-a plăcut foarte mult această pictură. *Eu personal, am avut mare evlavie la momentul ăsta,* spunea. I-a plăcut cum, în pictură, drumul spre Emaus era străjuit de nişte stejari falnici, invenţie a pictorului care potenţează efectul de taină al momentului, Ţara Sfântă fiind lipsită de o astfel de vegetaţie. A multiplicat şi această pictură, pe care o dăruia cu drag, împreună cu explicaţiile lui pline de entuziasm.

Ţinea foarte mult la liniştea sufletească şi îndemna mereu la ea. Spunea: *Ţin foarte mult să-mi păstrez liniştea mea sufletească. Valuri şi valuri din afară vor să mi-o deranjeze, să mi-o strice, dar mă lupt din răsputeri să-mi menţin echilibrul.*[466] Sau îndemna pe fiii săi astfel: *Lumea din tine, asta contează. Dumnezeu este atât de departe şi totuşi, nu e nimic mai aproape de om ca Dumnezeu. El poate să fie şi rege şi cerşetor. „Sfântul om"- el este darul lui Dumnezeu pentru întreaga creaţie.* Liniştea sufletească era starea de prezenţă a omului conştient că *ştie Dumnezeu de el. Trebuie să trăieşti momentul, dacă trăieşti momentul câştigi veşnicia, chiar dacă tu eşti neputincios, dar ţii drumul. Că mai sunt şi pietre şi gropi, dar tu ţii drumul.*

Pentru că se lepăda de el, punând nevoile aproapelui în faţă, Dumnezeu îi dădea mereu putere, care pe mulţi îi mira. Îl întrebau: „Cum rezistaţi, Părinte?" *Se simte bătrâneţea, nu mai e aceeaşi sprinteneală,* spunea el. *Există şi o explicaţie logică* (a rezistenţei, n.r.) *dar este şi un dar de Sus. Nu că aş avea eu daruri speciale, sau poate că am, cine n-are?... Am trăit curat sufleteşte şi trupeşte. Am mâncat simbolic, ca să trăiesc. Am făcut închisoare, am suferit mult, dar acum am bucurii, însă plătesc pentru ele. Păi, uite, sunt hărţuit de la cel mai mic la cel mai mare* (urma să spovedească chiar pe preşedintele ţării, n. r.). *Sunt hărţuit, dar fac totul cu plăcere. Iau toate ca pe o nevoinţă pentru Dumnezeu. Uite, asta am scris-o de dimineaţă, când m-am sculat: „Ce poţi să-ţi doreşti mai mult, decât să ia Dumnezeu măsură în tine?!" Da, ce poţi să-ţi doreşti mai mult?...* Măsura era direct proporţională cu jertfa şi Părintele ştia asta. *Nu mai am timp să fiu cu mine. Dar ce mă plâng eu? Doar fac asta pentru mântuirea mea.*

---

466 Părintele Teofil Părăian, op. *cit.*, p. 75.

În aceşti ani, părintele Ioanichie Bălan, care l-a vizitat pentru a doua discuţie consemnată în cartea sa „Convorbiri duhovniceşti", mărturisea: „Cu neobositul duhovnic (...) Arsenie Papacioc este greu să poţi sta de vorbă pe îndelete. Program zilnic de slujbă la biserică, spovedanie regulată a maicilor din obştea schitului, numeroşi fii duhovniceşti de aproape şi de departe care vin pentru cuvânt de folos, credincioşi cu tot felul de probleme, săraci care aşteaptă milostenie şi oameni care vor să-l vadă pentru câteva clipe. Uşa chiliei şi a inimii sale sunt zi şi noapte deschise. Toţi vor să-l vadă, să-i ceară un cuvânt de mântuire, o rugăciune de sănătate, un sfat, o binecuvântare de drum"[467].

Nu privea bătrâneţea ca pe o povară la cei peste 80 de ani ce îi avea. De multe ori spunea: *Mie îmi place bătrâneţea. Şi nu-mi fac griji* (referitoare la suferinţele care apăreau odată cu bătrâneţea, n.r.). *Am luptat atât de mult pentru această bătrâneţe şi acum să-mi pară rău?!* Odată pe când se plimba cu un fiu duhovnicesc, acesta l-a întrebat dacă nu a obosit, iar Părintele i-a răspuns că nu. Ucenicul i-a spus, încurajator: „Se vede că încă sunteţi tânăr!" Părintele i-a replicat: *Să ai şi tu grijă de bătrâneţea ta, cum am şi eu grijă de tinereţea mea.* Acesta era principiul lui, că e bine să fii *bătrân de tânăr.* El fusese, iar acum se bucura de tinereţea unei vârste înaintate.

Deseori, la vârsta aceasta, efortul lui deosebit îşi punea amprenta asupra sănătăţii. Era în Duminica Ortodoxiei, după prima săptămână a Postului Mare, din anul 2000. După slujbă s-a simţit rău. *Oboseala, slujbele multe şi mai e şi vârsta*[468]*. Dar în alte privinţe n-aş avea de ce să mă plâng de vârstă că, uite, trebuie să dau răspuns*

467 Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovniceşti*, voi. 2, Ed. Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1990, p. 609.

468 Avea 86 de ani.

la fiecare întrebare şi, pentru răspunsul ăsta, am să fiu întrebat la Judecată. Şi, uite, nu mă lasă, au venit să mă invite la Galaţi. Le-am zis: Dom`le, drumul meu cel mai lung este până la poartă şi nici p-ăsta nu-l fac. Ninge, plouă, eu nu ştiu. Ieri, când maica mi-a spus că ninge, am mers şi eu la fereastră să dau perdeaua, să văd, că nici perdeaua n-o mai dau la o parte, să nu mai pierd timp s-o trag la loc, aşa-s de ocupat. Şi le-am spus: Dom`le, eu sunt un om simplu. Că doar n-o să mă cred eu acum buricul pământului. E-adevărat că sunt sincer. Sunt sincer cu mine însumi, sunt sincer când îmi pun problema mântuirii şi am şi eu acum o viaţă intimă, mă gândesc sincer la suflet.

Când era întrebat dacă este obosit, spunea: *Eu întotdeauna sunt obosit, dar mă spăl cu apă rece pe faţă şi-mi trece. Însă am o bucurie ascunsă care nu se poate înţelege raţional.* Sau altădată spunea: *Eu sunt bine, dar sunt frânt* (de oboseală, n.r.). *Însă asta nu anulează binele. Sunt înregimentat, ca militarii. Asta înseamnă tăierea voii.* Noaptea nu prea se odihnea, din cauza problemelor de sănătate şi a grijii permanente faţă de cei cărora le era părinte.

Toate le făcea cu dragoste şi de aceea Dumnezeu îl sprijinea în efortul lui deosebit. Îi spunea într-o scrisoare unei fiice duhovniceşti, care se scuza că pune atât de mult la încercare răbdarea Părintelui cu problemele ei: *Nu te îngrijora de răbdarea mea, că ea nu e singură, ştii: este cu dragostea, fericita dragoste, care „iartă totul, înţelege totul, crede totul..." Aşa e lupta, cere jertfă şi mereu proaspătă, dar preţuieşte mult inima cuiva care zboară*[469].

Cum spunea altădată: *Jertfă, asta-i esenţa creştinismului. Jertfeşti o plăcere, o durere, o dorinţă,*

469 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 14.

ca să fie pace. Ca să ardă, lumânarea jertfeşte fitil şi ceară, iar candela jertfeşte ulei. De aceea se aprind lumânări în biserică, ca să ne aducă aminte de jertfă. Nu se poate trăi fără jertfă, trebuie să renunţi la ceva ca să câştigi situaţia. Pacea este de patru ori mai mare decât dreptatea. Dacă faci pace câştigi patru; dacă faci dreptate, câştigi numai unul.

Drumul acesta al jertfei, deşi merge pieptiş, este cel mai uşor chiar dacă raţiunea contrazice asta. Creştinismul este însă tărâmul antinomiilor. *E mai uşor drumul la deal decât la vale,* spunea Părintele. *Pentru că una din marile greşeli ale omului este că fuge de cruce, fuge de suferinţă. Mântuitorul zice: „la crucea şi urmează-Mi Mie!" nu zice: la bastonul!*

Jertfa lui dădea roade, căci toţi cei ce îi treceau pragul sufereau o schimbare, mai mică sau mai mare, în funcţie de pornirea inimii lor. Întâlnirea cu Părintele nu trecea neobservată, cei ce intrau copleşiţi în chilia lui ieşeau cu aripi, după cum ei înşişi mărturiseau. De asemenea, mulţi din cei ce au trecut pragul chiliei lui, au mărturisit că, în prezenţa plină de har a Părintelui, nu mai percepeau trecerea timpului, ca şi cum acesta nu mai exista, atât erau de absorbiţi de marea întâlnire la care participau.

Acea prezenţă palpabilă a harului părea firească în apropierea Părintelui. Căldura, starea de bine, de bucurie pe care o simţeai alături de el făceau parte din „ambientul" locului. Nu-ţi puneai problema că e ceva special. Doar în momentul în care încercai să găseşti acel „ambient" în altă parte şi nu-l găseai, îţi dădeai seama că firescul întâlnit la Părintele nu era şi firescul de oriunde[470]. *Nu toate lucrurile sunt în toate lucrurile,* cum el însuşi spunea.

470 După mărturia unui ucenic din volumul *Părintele Arsenie Papacioc. 1914-2014. O sută...*, ed. cit., p. 56.

Ca duhovnic, Părintele se manifesta după caz, cu îngăduinţă dar şi cu fermitate, după cuvântul apostolului: „Mustră, ceartă, îndeamnă." (2 Tim. 4, 2) *Îmi păstrez calmul, chiar dacă uneori mai ridic şi tonul, dar asta depinde de persoană, cât e de îndărătnică*[471]. El fiind blând ca structură, orice mustrare nu făcea decât să convingă pe cel mustrat de gravitatea păcatului. Iubirea era măsura Părintelui şi cu iubire ridica din adâncuri pe cel căzut: *Dacă-l scot din adânc de ape nu-l mai cert că de ce-i ud.* Aici, la scaunul de spovedanie, se vedea marele lui dar de a alina, de a sprijini şi susţine, de a încuraja, de a învăţa şi mângâia, iertând „de şaptezeci de ori câte şapte". Iertarea era însă condiţionată de pocăinţa celui ce se mărturisea. Într-o zi a anului 2000, povestea: *În cincizeci de ani de preoţie nu mi s-a mai întâmplat să nu dau dezlegare de păcate. Dar a venit acum la mine o femeie care s-a spovedit şi nu am putut să o dezleg, pentru că am văzut la ea că nu vrea deloc să părăsească păcatul.* Era mâhnit că nu o putuse dezlega, dar nu putea trece cu vederea lipsa ei de pocăinţă.

Când dorea să sfătuiască pe fiii săi duhovniceşti sau să le atragă atenţia asupra a ceea ce greşeau, nu făcea asta direct, dintr-o nobleţe a lui, ci le spunea ceea ce dorea ca o pildă, ca o povestire despre altcineva. *Da,* spunea, *a venit la mine o fată...* sau *un băiat* sau *o femeie,* după cum era cazul. Dacă erai atent, înţelegeai că cel despre care povestea erai chiar tu şi situaţia aceluia era de fapt a ta, prezentată cu fineţe de Părintele pentru a te îndrepta. Era foarte atent în relaţiile cu oamenii, să păstreze armonia, să nu deranjeze cu nimic sensibilitatea celuilalt. Chiar dacă trebuia să-i spună unele adevăruri clare, o făcea cu dibăcie, încât reuşea să îndrepte fără să rănească.

---

471 Părintele Teofil Părăian, *op. cit.*, p. 63.

Eu în viaţa mea nu am fost pretenţios, spunea Părintele. O cunoştinţă, care în anumite momente îi pregătea mâncarea Părintelui, îşi amintea: „Părintele mânca ce îi dădeai, stătea unde îl puneai. Dacă nu-i dădeai nimic toată ziua, el nu-şi lua singur ceva să mănânce".

Deşi erau anumite mâncăruri pe care le prefera, niciodată nu făcea alegeri, ci mânca ceea ce i se oferea. Odată, la sfârşitul unei mese, gazda avea două feluri de prăjituri, savarine şi negrese. Părintele prefera savarinele, era o prăjitură pe care o ştia de mult, din tinereţe. Gazda nu ştia asta şi l-a întrebat insistent ce prăjitură preferă din cele două, iar Părintele a spus că oricare din ele. I s-a oferit negresa, iar Părintele a mâncat-o bucuros, mulţumind la sfârşit. Mai târziu, când gazda a aflat că de fapt cealaltă prăjitură era preferata Părintelui, a înţeles înfrânarea lui deosebită, chiar şi la această vârstă înaintată.

Odată i s-a oferit o felie de pepene foarte rău la gust. Cel care-i oferise nu ştia asta, pentru că nu gustase pepenele. Părintele a mâncat fără să zică nimic. Când i s-a oferit şi a doua felie, a mulţumit şi a spus că nu mai poate mânca. După aceea a gustat şi cel ce-i dăduse pepenele, dar era atât de rău la gust încât l-a aruncat pe loc.

Altădată era la o sfeştanie în casa unor cunoştinţe. După sfinţirea casei, a fost pusă masa, iar la desert s-a servit tort. Gazda se străduise mult să facă acest desert, pentru că era pe vremea comuniştilor şi atunci se găseau foarte greu anumite ingrediente pentru deserturi. I-a spus asta şi Părintelui îndemnându-l stăruitor să guste din prăjitura la care lucrase cu râvnă. Un singur lucru nu ştia gazda, că, în graba ei de a face pregătirile, pusese în frişcă sare în loc de zahăr. Primii care au fost serviţi cu tort au fost Părintele şi maica ce îl însoţise pentru

slujbă. Părintele a gustat şi nu a spus nimic. A gustat şi maica şi a făcut o grimasă, însă Părintele i-a făcut un semn discret să nu spună nimic. Gazda l-a îndemnat în continuare să mai mănânce din tort, accentuând mereu efortul ce-l făcuse doar ca să bucure cinstiţii oaspeţi ce-i avea în casă. Părintele a mulţumit, a spus că tortul este bun, dar că ei, ca şi monahi, trebuie să fie mai rezervaţi la mâncare. A sfătuit-o pe gazdă să strângă masa, pentru a putea discuta liniştiţi. La sfârşit gazda i-a condus cu maşina până la mănăstire. În timpul călătoriei, pentru că erau în maşină doar femeia ce gătise tortul, Părintele şi maica, Părintele i-a spus ce se întâmplase cu tortul. A sfătuit-o să scape repede de tort, ca să nu fie dată în vileag greşeala ei neintenţionată. Iată câtă delicateţe şi dreaptă socoteală avea Părintele, aşa încât să nu supere pe nimeni, ci doar să ajute.

Îi sfătuia pe toţi să mănânce astfel încât, atunci când se ridică de la masă, să simtă că mai pot mânca ceva. La fiecare masă, când el însuşi atingea această limită, pe care singur şi-o impusese, se oprea şi înapoia farfuria cu mâncare.

De multe ori povestea despre o discuţie în contradictoriu între două personalităţi politice din tinereţea lui. Unul din cei doi era inginer de profesie. Văzând că nu ajung la un acord, politicianul l-a întrebat cu superioritate pe inginer: „Şi, ce aş putea eu să învăţ de la un inginer?" „Măsura, domnule, măsura!", i-a răspuns inginerul. Măsura lucrurilor era un aspect de care Părintele a ţinut cont mereu, o cântărea întotdeauna şi nu o depăşea niciodată.

Părintele avea câteva perioade de odihnă peste an, după marile sărbători, când pleca în concediu. Atunci avea parte de linişte, însă folosea libertatea aceasta tot pentru a ajuta. Având mai multă pace, se ruga mai mult pentru fiii lui. Spunea: *Am avut timp să mă rog, m-am*

rugat pentru toţi. De asemenea avea timp să citească mai mult în aceste perioade. *Am citit mult,* spunea odată, *am citit viaţa Sfântului Vasile cel Mare şi am fost foarte impresionat. Ce curaj, ce lupte a trebuit să ducă pentru păstrarea Ortodoxiei şi ce puţin ştie lumea de astăzi despre el.*

În concediul din luna octombrie, mergea *prin munţi, prin frumuseţi,* cum spunea el. Pe la vârsta de 70 de ani, era încă în putere şi, cu vitejia ce o avusese mereu, străbătea urcuşurile dificile ale munţilor. Într-un an, a fost primul dintr-un grup, în care era cel mai vârstnic, care a ajuns până la crucea ce se află ridicată pe vârful munţilor Caraiman.

În aceste expediţii, sufletul lui sensibil vibra la maximum în faţa creaţiei lui Dumnezeu. Contemplarea acesteia îi era prilej de meditaţie la marile adevăruri, deseori paradoxale, ale credinţei.

Sunt departe şi privesc încurajat şi înfrăţit cu înălţimile crestelor munţilor de aici şi zic: Cu cât te urci mai sus, te cobori, şi cu cât te depărtezi, te apropii[472]. *Aici şi numai aici, în stâncă, vorbeşte Dumnezeu în glas omenesc. Să ştii să jertfeşti ca să poţi urca acest uriaş* ***munte.*** *Singura, adevărata şi veşnica fericire. Câtă liniştire, câtă frumuseţe îngerească vei putea avea!*[473], scria în anul 1981.

După concediul din 1974, scria: *Muntele, cu bărbăţia şi vocea lui autoritară de bas, aerul divin, florile cu dragul din ele şi spiritul de jertfă, care se oferă oricui, şi, pentru măreţia neamului lor mare, cer discret tuturor, o plecăciune pentru ca să le rupi. Tot cuprinsul şi necuprinsul, cu voci anonime şi strigăte descătuşate şi pitigăiate, dar vesele şi înaripate şi*

472 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori..., ed. cit.,* p. 124.

473 *Ibidem,* p.100.

toate câte mai zic, şi păsărelele vioaie, răsfăţate, iuţi şi jucăuşe... Muntele e mult mai conspirativ, mai odihnitor şi tăinuitor. La munte stai de vorbă cu tine şi se formează acel ornament de nobleţe îngerească din om. Marea[474] *îţi dă încredere în tine, iar muntele îţi desăvârşeşte personalitatea divină.*

În alt an, când vizitase staţiunea Herculane, scria celor de la mănăstire: *Toată ziua stau pe munte în vreo poieniţă. Se poate gândi frumos, smerit şi înalt oriunde, dar, văd, mai ales, aici. Ce-aş face dacă n-aş avea brazii? Dacă n-aş avea măreţia munţilor, tăcerea pădurilor, vorbele şoptite ale micilor pârâuri?...*[475].

Părintele a fost mereu fascinat de spectacolul ninsorii. Într-o scrisoare, împărtăşea această bucurie unei fiice duhovniceşti: *Aici ninge de douăzeci şi patru de ore. E o mare plăcere şi frumuseţe. Îmi este sufletul atât de înveselit şi atât de călător! N-am avut răbdare să nu-ţi anunţ această privelişte mută dar plină de mişcare, cu fulgişorii aceştia curaţi care se întrec şi se amestecă atât de armonioşi, de iuţi, de îndesiţi şi de odihnitori. (...) Te repezi la ei şi roiesc peste tine şi nu-i simţi, dar într-o clipă eşti alb ca un veşmânt neted şi fără vreo cută sau vreo cusătură. Sunt biruitori fără niciun adversar. Se cern mereu fără nici un semn de încetare, totul e alb, alb şi totul şi-a mărit volumul cu încă vreo treizeci de centimetri. Tare e frumos şi nu mă îndoiam că nu vor veni. Pentru mine au venit. Nu i-am chemat şi meritul lor, al fulgişorilor, e deci mai valoros*[476].

La întoarcerea din concediu, era aşteptat cu ardoare de oameni şi de măicuţele din mănăstire. După cum scria într-o scrisoare din 1984: *Am revenit la casa mea*

474 Când a văzut prima dată marea, a exclamat: *Iată muntele albastru!*

475 Arhim. Arsenie Papacioc, *Epistole*, ed. cit., p. 86.

476 *Ibidem*, p. 29.

sfântă şi m-au primit cu strigăte de bucurie. Am găsit pe mulţi, care mă aşteptau de câteva zile la uşă. Şi acum, aflând că am venit, nu se mai sfârşesc bieţii credincioşi. Îmi este foarte drag de ei, cum luptă cu multe, dar mai ales cu duhurile rele, în tot felul[477].

Ca un părinte iubitor, aducea maicilor dulciuri la întoarcerea din călătorie. Le spunea: *Să veniţi la ciocolată!* Şi maicile umpleau chilia Părintelui bucuroase şi de ciocolată, dar mai ales de revedere. Cât timp era plecat, ele spuneau: „E pustiu fără Părintele!" Şi nu numai ele aveau acest dor, ci şi Părintele. Spunea la întoarcere: *Mi-a fost dor de voi. Un „dor de copil", deoarece copilul nu mai are răbdare. Bătrânul mai stă, dar copilul este nerăbdător.*

Era dăruitor Părintele, şi în cele văzute, şi în cele nevăzute. El care arăta mereu binefacerile milosteniei, era primul care se străduia întru aceasta. Pentru că *aceasta este una din marile pregătiri pentru veşnicie: milostenia. Să rupi din tine ceva. Vedeţi, milostenie este toată Scriptura. Sfânta Evanghelie din Duminica Dreptei Judecăţi vorbeşte numai de milă: de ce nu M-aţi îmbrăcat, de ce nu M-aţi adăpat, de ce nu M-aţi cercetat... Vasăzică, de ce n-aţi făcut milă, milostenie? Se spune că s-a ridicat mila împotriva dreptăţii şi a biruit mila.*

Nu ai cât ai, ci ai cât dai. Şi nu dai din ce ai, ci dai din ce eşti, obişnuia să spună Părintele. *Săracii sunt personaje biblice, ei nu vor dispărea niciodată de pe faţa pământului. Ei sunt lăsaţi de Dumnezeu ca să se mântuiască şi cei care au bani, făcând milostenie. Averea din care se face milostenie nu este păcat. Când vrei să faci milostenie trebuie să mergi şi să-i cauţi pe cei pe care vrei să-i miluieşti. Vin la mine să le dau*

477 *Ibidem*, p. 36.

şi se plâng: „Dă-mi, Părinte, că n-am..." şi zic: Las`că-l ştiu eu pe ăsta..., dar mă gândesc după aceea: Dacă are dreptate, eu ce mă fac?! Şi-atunci fac cum fac şi le dau. Şi le-am dat mereu.

Multe minuni face Dumnezeu, dar niciodată n-ai să vezi minunea ca Dumnezeu să mintă. Dacă Dumnezeu a zis că dă înapoi de o sută de ori celor care fac milostenie, aşa este. Iar dacă nu se întâmplă asta, înseamnă că cel care a dat nu a fost sincer, ori a dat cu strângere de inimă, ori a dat din cine ştie ce alte motive.

Cum mergea odată pe străzile Bucureştiului, a văzut pe marginea trotuarului un cerşetor care nu avea picioare. Se întâmpla să nu aibă nici un ban la el atunci, de aceea şi mergea pe jos, pentru că nu avea bani de tramvai. Se gândea din depărtare cum să facă cu acest om. Cerşetorul, văzându-l cu barba lui mare, *se şi aştepta să-i umplu traista. I-am spus: Frate, uite, nu am nici un ban, dar îţi dau o mână caldă. El, săracul, mi-a zis: „Părinte, nu mi-a mai dat nimeni aşa ceva!"*

A ajutat mulţi oameni în nevoi. Tineri ce nu aveau posibilităţi financiare de a studia, deşi erau dornici şi capabili, au găsit sprijin la Părintele şi au ajuns apoi oameni dăruiţi în meseria lor. Au dus cu ei în societate, unde îşi exercitau meseria, „parfumul de trandafir" ce-l căpătaseră stând în preajma Părintelui. Ajuta financiar pe oricine avea nevoie, oameni din toate categoriile, fără deosebire. Îi căuta întâi cu rugăciunea şi, găsindu-i, îi ajuta.

Cineva din ierarhia bisericească, aflându-se într-un impas financiar, a fost ajutat de Părintele. Acesta povestea următoarele: „I-am spus (Părintelui, n.r.), printre altele, că am făcut un mare împrumut bancar şi că nu-l puteam acoperi şi riscam să pierdem mănăstirea. Cu banii împrumutaţi de la bancă se ctitorise o mănăstire. Şi am rămas câteva zile în curtea mănăstirii, plimbându-mă pe

aleile mănăstirii, cufundat în gândurile mele, când, într-una din zile l-am văzut pe părintele cu o pungă în mână plină cu bani, venind la mine şi zicându-mi: *Aceştia erau banii mei de înmormântare. Sunt convins că oamenii vor veni la catafalcul meu şi nu voi rămâne neîngropat. Ctitoreşte mănăstirea cu banii aceştia şi mănăstirea nu va avea niciodată greutăţi*"[478]. Acesta este unul din multele cazuri în care Părintele a dăruit şi s-a dăruit, căci dădea din ce era, nu doar din ce avea. Era convins că *nu pâinea noastră cea de toate zilele este importantă, ci pâinea vecinului, pâinea aproapelui, asta trebuie să o avem în grijă.*

Era duminica Rusaliilor din anul 1998. Un copil avea nevoie urgentă de o operaţie. Mama acestuia nu avea posibilităţi financiare şi a făcut apel la Părintele. La sfârşitul slujbei, Părintele a spus oamenilor: *E copilul nostru, al tuturor. Săriţi să salvăm un copil! Să salvăm un copil, mamelor!* Povestea apoi: *Niciodată, când am făcut un apel, nu s-a adunat cât s-a adunat făcând chemare la suflet de mamă.*

La 15 august, de hramul mănăstirii, se slujea afară, în curte. Într-un an, cu trei zile înainte de hram, ploua şi cineva l-a întrebat unde o să slujească dacă va ploua. I-a zis: *De când sunt eu la Techirghiol, de hram, întotdeauna am slujit Liturghia afară şi niciodată n-a plouat.* Aşa s-a întâmplat şi în acel an, 1998. În anul următor a plouat straşnic în localităţile din jur, dar Techirghiolul a fost ocolit.

Anul 1999, a început pentru Părintele cu o serie de infecţii respiratorii (bronşite), care de-acum încolo tot aveau să-l chinuie, în special în sezonul rece. Tuşea foarte mult, lucru care îl epuiza fizic. Cu tratament reuşea să ţină boala sub control dar... de necontrolat era mulţimea oamenilor care-l asaltau. Dacă nu puteau veni, oamenii

478 Rev. *Lumea monahilor*, nr. 50, august 2011, p. 18.

sunau la telefon ca să-şi rezolve problemele. Apoi erau echipe de televiziune ce veneau cu toată aparatura pentru a-l înregistra. Era foarte obositor pentru el lucrul acesta, dar nu-i refuza.

De multe ori reveneau infecţiile respiratorii, urmate de tratamente care erau condiţionate de interdicţia de a sluji pe anumite perioade, măsuri pe care Părintele trebuia să le respecte. După o astfel de perioadă, când revenea la Sfântul Altar şi la scaunul de spovedanie spunea: *Am înviat din morţi!* Se întorcea la postul lui luând de la capăt drumul mântuirii sale şi a celor pe care-i călăuzea, fără durată determinată. Când un creştin l-a sunat la telefon să-l întrebe dacă poate veni să se spovedească, i-a spus: *Veniţi, eu sunt aici până la moarte.*

Într-o zi, la spovedanie, un fiu duhovnicesc i-a spus cu compătimire: „Părinte, tusea asta nu vă lasă deloc." *Frate,* i-a răspuns Părintele, *ştii că Sfântul Pavel avea o boală şi se tot ruga să se vindece şi nu se vindeca. Dumnezeu i-a spus că nu îl va vindeca, pentru că „puterea Mea în neputinţă se desăvârşeşte". Şi asta e valabil pentru toată lumea.*

Pe durata acestor suferinţe mai făcea deplasări la Bucureşti pentru analize şi tratament. Într-o iarnă, tot pentru o astfel de problemă trebuia să ajungă neapărat la Bucureşti, însă ninsese şi drumurile erau acoperite de zăpadă. Poliţia închisese drumul Constanţa-Bucureşti. Şoferul care trebuia să-l ducă cu maşina a mers la Părintele cu o zi înainte, i-a prezentat situaţia şi l-a întrebat ce vor face. Părintele a fost de părere să meargă, nu puteau amâna. L-a întrebat pe şofer: *Nu ţi-e frică?* „Nu, Părinte, dacă merg cu dumneavoastră nu mi-e frică!"[479] i-a spus

479 Un fiu duhovnicesc spunea: „Ştiam că orice s-ar fi întâmplat cu mine, oricât de mari ar fi fost ispitele şi necazurile acestei lumi, cumva, cu ajutorul rugăciunilor Părintelui voi reuşi să ies la un liman. Era o stare de mare nădejde şi linişte sufletească".

acesta şi au stabilit să plece a doua zi. Ziua următoare a fost o zi senină. Pe tot drumul spre Bucureşti nu au întâlnit nici o maşină. Şoseaua era într-adevăr acoperită cu zăpadă. Din loc în loc, în dreptul localităţilor mai mari erau puse bariere. Şoferul cobora, le dădea la o parte şi mergeau în continuare. Au ajuns cu bine la Bucureşti şi, de vreme ce se rezolvase problema sosirii, au rezolvat şi problema pentru care era musai să fie în acea zi în capitală.

În acest an, pe 30 iulie, Părintele a fost numit cetăţean de onoare al oraşului Techirghiol. Pe bună dreptate primise această distincţie, căci sfinţise deja cu faptele lui „locul" ce i-a fost dat de Dumnezeu în pază. Iar locul, Techirghiolul, îşi căpătase deja renume, nu atât pentru alinarea trupului (sunt bine-cunoscute sanatoriile clădite în jurul lacului cu proprietăţi vindecătoare), cât mai ales pentru vindecarea sufletului în „clinica" duhovnicească a Părintelui.

Deşi o bună parte din locuitorii oraşului sunt de etnie turcă sau tătară, deci sunt musulmani, aceştia nu s-au sfiit să-i calce pragul chiliei atunci când nevoile vieţii i-au împresurat. Ştiau că aici vor găsi cuvânt adânc, cuvânt de alinare. Părintele i-a primit, i-a sfătuit şi i-a pomenit acolo unde putea, pe la acatiste, ei nefiind botezaţi. Pe unii din ei a reuşit să-i convingă să treacă la creştinism şi i-a botezat. Cei ce s-au bucurat de ajutorul Părintelui, au venit mai târziu la mormântul lui, să-i mulţumească şi să dea mărturie despre binefacerile primite.

Cunoştea un croitor foarte priceput, de etnie turcă, la care şi-a lucrat nişte haine. Când a vrut să-i plătească pentru ceea ce-i lucrase, croitorul s-a opus categoric, spunându-i: „Nu, nu vă iau bani, că noi avem mare nevoie de dumneavoastră."

Încă de la sosirea lui la Techirghiol, mănăstirea găzduia anual cursurile de ghizi mănăstireşti, la care participau

monahi, ierarhi, profesori, teologi şi oameni de cultură. Odată, la festivitatea de deschidere a cursurilor a participat şi Părintele. S-a vorbit în această deschidere despre diverse probleme de specialitate legate de pictură, arhitectură etc. La sfârşit, Părintele le-a spus: *Am văzut că aţi discutat despre pictură, arhitectură, proporţionalitate... Dar despre duhul monahului ce trebuie să prezinte toate astea, de ce nu vorbiţi?* Şi atunci a început să le grăiască el despre gândul la moarte, despre mântuire.

După masa de seară, monahii ce participau la cursuri, se adunau în faţa căsuţei Părintelui iar el ieşea şi le vorbea până la miezul nopţii. Aşteptau cu toţii răspunsuri şi încurajări pe marele drum al mântuirii. Angajat total în modelarea lor duhovnicească, Părintele uita de sine şi, când maica îl ducea la chilie, abia mai putea merge din cauza picioarelor umflate. Însă bucuria ce-i radia pe chip era mulţumirea că a pus şi el o cărămidă la zidirea acestor suflete.

Tot cu ocazia acestor cursuri a avut loc şi discuţia următoare. *Mi-a spus cineva: „Părinte, mai sunt în ţară doi-trei duhovnici mari, după ce n-o să mai fiţi, ce ne facem?" şi mă punea pe mine în frunte. I-am răspuns: De ce puneţi moartea mea înainte? Dumneavoastră nu sunteţi duhovnic? De ce mă puneţi pe mine cel mai mare? Mi-a spus: „Părinte, lumea aceasta merge din ce în ce mai rău" iar eu i-am spus: Nu vă mai gândiţi la lume, aveţi grijă să vă perfecţionaţi dumneavoastră. Dacă vă puneţi problema lumii, înseamnă că aveţi de gând să luptaţi cu dumneavoastră, să vă perfecţionaţi, ca să rezolvaţi problema lumii.*

La o discuţie asemănătoare, a spus altădată: *Trebuie să fii conştient că nenorocirea lumii ţi se datorează şi ţie. Păcatele tale influenţează negativ întreaga omenire.* De aceea suferea pentru alţii aşa cum suferea

pentru el însuşi. Povestea odată cum a venit la el o *fetiţă de 14 ani* (epileptică n.r.) *cu mama ei şi cu taică-său. I-am citit şi mi-am dat seama când citeam că o s-o ia criza iar; a luat-o într-adevăr... (...) Am zis în sinea mea: „Doamne, iartă-mă pe mine, păcătosul! Doamne, iartă-mă pe mine, păcătosul!", asta mi-a fost rugăciunea ca s-o ajut. Şi vreau să vă spun că trebuie să suferi şi tu cu cel care suferă*[480].

Nu era de acord cu o teoretizare excesivă a credinţei, a învăţăturii despre mântuire. El abordase mereu calea practică, cea mai aproape de sufletul celui ce ascultă. *Peste tot se adună cunoştinţe, dar se stă pe loc. Biserica Ortodoxă nu apasă mai mult pe pedala „cunoştinţe" cât mai întâi pe pedala „trăire". S-a putut vedea că, prin trăire cunoşti mult şi nu ştii de unde cunoşti. Şi vin teologii să se împrospăteze la trăitori, care sunt simpli după inventarul oamenilor, cunoştinţe nu au, dar au o prezenţă continuă cu Dumnezeu. Dacă mlădiţa cere sevă din abundenţă i se va da din abundenţă*[481]. Totul este să fii mlădiţă în viţă, în Hristos. *Că zice Mântuitorul: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa". Dacă nu e cale nu e mergere, dacă nu e adevăr nu e cunoaştere, dacă nu e viaţă nu e vieţuire.*

Primea mereu numeroşii pelerini ce veneau cu autocarele din diferite zone ale ţării pentru a primi o binecuvântare. Le vorbea despre gândul la moarte, despre iubirea aproapelui şi despre vorbirea de rău, acest păcat ce se săvârşeşte cu atâta uşurinţă, e atât de răspândit şi, pentru care, spunea Părintele, cei mai mulţi oameni se chinuie în iad.

În învăţăturile lui către oameni punea accent şi pe o altă condiţie a vieţuirii creştine adevărate: iubirea

480 Arhim. Arsenie Papacioc, *Veşnicia...* , ed. cit., p. 126.

481 Interviu ASCOR, CD, 1994.

vrăjmaşilor. Considera că această virtute este mai mult teoretizată decât pusă în practică. El, care din pruncie se exersase în iubirea vrăjmaşilor şi gustase din bucuria şi eliberarea sufletească pe care ea le aduce, îndemna neobosit la practicarea acesteia. *Iubirea vrăjmaşilor este o poruncă, nu este un sfat. Încercaţi să iubiţi pe vrăjmaşi cu adevărat, indiferent de stadiul în care vă găsiţi. Dacă n-ai să poţi iubi de la început, măcar să te strădui să nu-i urăşti. Dumnezeu Se bucură. Iar tu insistând mereu, aşa, ca un începător pe această virtute, Dumnezeu te va ajuta. Iar dacă vine moartea, te găseşte luptând să iubeşti pe vrăjmaşi şi completează Dumnezeu. Important este să fii pe drum.*

În luna octombrie a anului 2000, Părintele a avut un accident. A căzut pe nişte scări şi i s-au rupt şase dinţi. (*Deodată am simţit cum mi se umple gura de dinţi*, povestea mai târziu.) A fost tratat de o doamnă doctor. În prima zi i-a scos nervii la toţi cei şase dinţi. A muncit şase-opt ore la rând. Obosise ea pilind şi lucrând, în timp ce Părintele răbda cuminte şi nu spunea nimic. După ce a terminat, doamna doctor a spus: „N-am mai văzut un om care să suporte atâta durere." Lucrarea, pe care ea a făcut-o într-o zi, în mod normal se făcea de-a lungul mai multor zile, chiar săptămâni. A recunoscut şi Părintele după aceea că a suferit foarte mult în timpul intervenţiei. Şi cum numai prin suferinţă primise el marile înţelegeri de până acum şi de data aceasta a spus: *Cu ocazia aceasta am înţeles mult mai multe despre mine.*

În ultimii ani aici, la Techirghiol, începuse să aibă probleme cu prostata. De câte ori se întâlnea cu un episcop ce avea şi el aceeaşi problemă, se întrebau unul pe altul ce mai fac şi-şi răspundeau reciproc, glumind asupra bolii: *Prost-tată, prost-tată!* Dar mai târziu problema s-a agravat.

În luna decembrie a anului 2000 a avut un blocaj de prostată, era al doilea în ultimii zece ani. S-a întâmplat noaptea, se simţea foarte rău. Maicile au chemat de urgenţă pe cineva să-l ducă la spital. Orice clipă era importantă. În timp ce se îndrepta spre maşină, a venit un credincios spre el să ia binecuvântare. Cu toate că se simţea foarte rău şi orice clipă era vitală, Părintele s-a oprit şi, cu faţa zâmbitoare, l-a îmbărbătat şi l-a încurajat. L-a întrebat ce mai face, ce-i face familia şi abia apoi au plecat. Peste cinci zile a fost operat, îndurând şi această suferinţă deodată cu umilinţele inerente unei operaţii căci, aşa cum spunea, *suferinţa nu este întreagă dacă nu este însoţită şi de umilinţă.*

La spital *m-au rugat doctorii să le spun un cuvânt despre medicină. Şi am zis: Ca şi tehnică, sunt foarte mulţumit de ce văd aici. Dar secretul ar fi ăsta, domnilor doctori: să-l puneţi pe bolnav în situaţia să participe şi el la însănătoşirea lui. Dacă bolnavul crede numai în reţeta şi în doctoria care i s-a dat, şi are într-o oarecare măsură încredere şi nădejde mare de mântuire, el se poate tămădui.* Mereu îndemna la aceasta pe cei bolnavi, să aibă o stare de nădejde şi veselie în faţa bolii şi, desigur, să respecte sfatul medicului, căruia el însuşi se supunea de fiecare dată.

Deşi spusese că după această operaţie îşi va face un program mai lejer, nu a fost aşa. Slujea dimineaţa, apoi spovedea până după-amiaza, astfel că nu-i mai rămânea timp să se odihnească. Noaptea dormea până pe la ora 2 şi apoi doar mai aţipea câte puţin. Cu toate acestea, dimineaţa era vesel, spunea: *Dacă am văzut că m-am trezit, am zis să rezist şi eu, să nu mă supăr.* Se nevoia şi acum, la venerabila vârstă de 87 de ani, cu aceeaşi dăruire şi mărime de suflet.

Inima lui ardea de dragoste pentru creaţia lui Dumnezeu. Aşa cum se îngrijea de oameni, cu dragoste,

nu ignora nici făpturile necuvântătoare. Pe acestea le urmărise din copilărie, învăţând din comportamentul lor, iar acum se îngrijea de ele când se ivea ocazia. Totul însă cu dreaptă socoteală, de pe poziţia de stăpân al lor; nu era deloc de acord cu exagerările unora, care, din stăpâni ai animalelor, investiţi de Dumnezeu, deveneau slugi ale lor.

Când era pe la începuturile lui la Techirghiol, ieşea uneori şi mergea pe aleea din faţa mănăstirii. În aceste mişcări ale lui a început să-l însoţească la un moment dat un câine, care era orb. Odată, pe când mergea, un dulău a vrut să-l muşte pe Părintele, însă credinciosul câine orb s-a interpus între el şi dulău, primejduindu-se pe sine dar scăpându-l pe Părintele de furia dulăului. L-a impresionat foarte mult acest gest al câinelui, de curaj şi devotament totodată, în ciuda handicapului său fizic.

Nu cred că mi-a scăpat până acum cineva să nu-l întreb la spovedanie dacă a chinuit sau omorât animale, povestea Părintele. *Odată, pe o ploaie, a venit lângă chilia mea o pisică cu patru pisoi. Neavând unde să se adăpostească, s-a dus lângă fântâna de lângă chilie şi stătea acolo în ploaie şi mieuna. Noaptea m-am gândit: Cum, eu care întreb pe toată lumea la spovedanie dacă a chinuit animale, tocmai eu să las pisica în ploaie?! Şi m-am dus noaptea, prin ploaie şi-am găsit pisica doar cu trei pisoi, al patrulea nu mai era. Ce crezi?... A doua zi, m-am trezit cu pisica la altar, venise să-mi mulţumească.*

În iarna asta, povestea mai târziu, *a tot stat la uşa mea o căţeluşă şchioapă. Mi-a spus maica acum că au otrăvit-o pe stradă şi a murit. Aşa mi-a părut rău că toată iarna n-am băgat-o şi eu în casă, aici, pe hol. Mă gândeam să nu se-nveţe, să nu strice ceva. Dar acum mă căiesc aşa de tare. Aşa cum era ea bolnavă, se târa mereu în urma mea.*

Altădată, când mergea pe malul mării, a găsit un pescăruş bolnav. *Am pus şi eu mâna pe el, ce era să-i fac, eu plecam...* Spunea asta cu părere de rău că nu l-a putut ajuta. Aceasta era inima lui, aprinsă mereu de dragoste şi compătimire pentru toată făptura. Referindu-se la portretul părintelui duhovnicesc în Biserica Ortodoxă, un teolog contemporan spunea: „O compătimire covârşitoare face inima lui să se strângă şi să nu mai poată suporta sau auzi vreo vătămare sau oricât de mică întristare ce se face în făptură"[482].

Îi plăcea să vadă puişori fie de animale, fie de păsări. O măicuţă îi aducea uneori la chilie câte un puişor de găină sau vreun pisoiaş iar Părintele se bucura ca un copil.

Toamna binecuvânta mereu stolurile de păsări, berze sau rândunele, pregătite pentru lungul şi greul drum ce le-aştepta. În luna aprilie a anului 2014, la aproape trei ani de la trecerea Părintelui la Domnul, la mormântul lui se aflau nişte fii duhovniceşti veniţi de departe. Auzind glasuri de păsări, au ridicat privirea şi au văzut rotindu-se deasupra mormântului un stol de berze, care pesemne tocmai sosiseră în ţară. După câteva rotocoale în aer, s-au aşezat în şir (în formă de V) şi şi-au continuat drumul.

Când era în Sfântul Munte şi călătorea cu măgăruşii pe cărările ce duceau spre mănăstiri, a trecut pe deasupra lor un avion. La zgomotul produs de acesta, au ridicat şi animalele ochii către cer, lucru care l-a impresionat pe Părintele. A fost uimit să vadă nişte făpturi iraţionale reacţionând aşa. I s-a mai întâmplat o dată, când un cal ce se despărţise de stăpânul său a întors capul să privească înapoi. *M-am folosit foarte mult.* A înţeles că şi animalele au o atenţie, că sunt şi ele înzestrate de

482 I. Hausherr, *op. cit.*, p. 16.

Dumnezeu. *Aceste lucruri pe care le vezi te folosesc mai mult decât orice carte ai citi sau orice film ai vedea.*

În vara anului 2002, a avut din nou probleme de sănătate. Avea apă la plămâni, inima era în fibrilaţie şi toate efectele ce decurgeau din acestea. Respira greu şi nu se simţea bine, erau simptome care arătau că ceva nu este în regulă, însă nu a acceptat să se interneze în spital decât atunci când starea lui s-a agravat. La spital spunea unui fiu duhovnicesc: *Pentru păcatele mele sunt aici,* dar ucenicul i-a spus: „Ei, Părinte, pentru păcatele noastre." *Da, frate, nu te contrazic,* a recunoscut Părintele. Era perioada postului Sfinţilor Apostoli şi, deşi era slăbit din cauza bolii, nu a dezlegat postul, în ciuda insistenţelor maicilor ce-l îngrijeau de a gusta ceva mai consistent pentru a se întrema.

După trei săptămâni, când problemele s-au mai rezolvat, a fost externat. Slăbise douăsprezece kilograme pe timpul spitalizării. În perioada convalescenţei nu a mai slujit şi nu a mai spovedit, doar pomenea pomelnice în chilie, iar celor ce se strângeau la uşa chiliei le citea câte o rugăciune. Se străduia astfel să respecte sfatul medicilor, deşi resimţea lipsa slujirii[483]. Ştia că numai recuperându-se va putea apoi să-şi reia misiunea lui.

Problemele de sănătate fuseseră destul de grave. Spunea după externare: *Am crezut că o să mor acum şi nu m-am simţit pregătit de moarte, nu pentru că nu aş fi păzit poruncile, ci pentru darurile pe care mi le-a dat Dumnezeu. E vorba de talanţii aceia pe care Dumnezeu îi dă cu scumpătate. Dar şi eu sunt activ, nu mă las.*

În această perioadă, cât timp Părintele era în refacere, la mănăstire a fost adus un preot care să ţină slujbele

483 Unei doamne doctor care îi atrăgea atenţia că trebuie să se recupereze după boală, îi spunea: *Sunt obositor de cuminte.*.

zilnice. Spre toamnă, când preotul a plecat un timp, a slujit tot Părintele, lăsându-se cu greu convins să nu o facă zilnic, ci doar miercurea şi vinerea. Şi acest efort l-a costat, suferind o ameţeală supărătoare care l-a chinuit o vreme.

În postul Crăciunului a fost invitat, alături de alţi călugări, stareţi, episcopi din ţară, ortodocşi dar şi de alte confesiuni, la palatul Cotroceni, palatul prezidenţial din Bucureşti. Preşedintele ţării dorea să-i premieze pentru merite spirituale sau culturale, după caz. La ceremonie, Părintele a primit o medalie şi o diplomă pentru „contribuţia deosebită la păstrarea şi promovarea valorilor spirituale ale neamului românesc". I s-a oferit astfel „ordinul naţional «Pentru merit» în grad de cavaler." Ceremonia înmânării acestor premii a fost fastuoasă. Când a fost întrebat la ce se gândea în acele momente a spus: *M-am rugat ca toţi cei de acolo să scape de dorinţa de mărire, de fast.*

După ceremonie a fost oferită o masă festivă, cu bucate de post. La masă, faţă în faţă cu Părintele a stat un episcop catolic, care a vorbit tot timpul. La un moment dat episcopul i s-a adresat Părintelui: „Dar, dumneavoastră nu spuneţi nimic?" Părintele i-a răspuns: *O vorbă spusă se duce în vânt, dar tăcerea vorbeşte foarte mult.* Măsura în vorbire este un aspect ce defineşte părintele duhovnicesc, de aceea „adevăratul «bătrân» se distinge printr-o severă economie în limbajul său"[484].

O situaţie asemănătoare s-a întâmplat când a participat la o sinaxă (întâlnire) a tuturor duhovnicilor şi stareţilor din Mitropolia Munteniei şi Dobrogei ce a avut loc la mănăstirea Radu Vodă din Bucureşti. La agapa de după discuţiile purtate, cineva i-a spus cu mirare: „Părinte, dar n-aţi spus nimic la întrunire!" *Mă mir că nu*

484 I. Hausherr, *op. cit.*, p. 12.

aţi auzit nimic, i-a spus Părintele, *că eu am vorbit tot timpul, chiar tare.* (El se rugase permanent.) Atunci, la cererea episcopilor şi stareţilor, le-a vorbit şi el despre problemele monahismului, folosindu-i şi bucurându-i pe toţi cei prezenţi.

La începutul anului 2003 se simţea binişor. Avea 89 de ani şi înţelegea că trebuie să ţină cont de aceasta. Încerca să respecte un program al zilei, care să nu îl obosească excesiv. Dacă dormea patru ore la rând pe noapte, considera că a dormit bine. Primea la spovedit până după prânz, se odihnea câteva ore şi mai primea şi seara. *Bineînţeles că orele nu-s bătute-n cuie,* cum spunea el, depindea de câţi oameni îl cercetau şi oamenii erau destui. De asemenea avea în program şi o mişcare prin curtea mănăstirii. De câte ori ieşea, îşi umplea buzunarele rasei cu dulciuri, deoarece veneau la el să ia binecuvântare copii ce se tratau la sanatoriul din vecinătatea mănăstirii. Tuturor le dădea cu mâna lui ceva dulce.

Îl impresionau foarte mult copiii mici, prin curăţia şi nevinovăţia lor. Odată, o tânără mamă vorbea cu Părintele, iar el, în timp ce discuta cu ea, se juca cu fetiţa acesteia de doi ani. I-a explicat mamei: *Vezi, eu care trăiesc în lumea asta de frumuseţi, simt nevoia...* (nevoia să întâlnească tot un suflet plin de frumuseţi, ca cel al unui copil, n.r.) Altădată, tot jucându-se cu un bebeluş, i-a spus acestuia: *M-ai biruit! Mă lupt cu toată lumea, mă lupt cu dracii, dar voi* (copiii, n.r.) *m-aţi biruit!*

În vara acestui an, 2003, într-un ziar central din România a apărut un articol, în care un anume Arsenie spunea că în ziua de 12 august va fi sfârşitul lumii. La câteva zile după apariţia articolului, unul din consilierii Patriarhului Rusiei, i-a tradus acestuia articolul cu pricina. Patriarhul l-a îndemnat apoi pe acest consilier

să telefoneze la mănăstirea din Techirghiol, gândind că autorul articolului nu putea fi altul decât Părintele. I-a spus consilierului să-l întrebe pe Părintele, „ca de la cleric la cleric", dacă îi poate da amănunte în plus faţă de cele cuprinse în articol. Părintele a lămurit problema la telefon, precizând că nu este el autorul articolului respectiv ci era doar o potrivire de nume şi că el este cu totul împotriva acestor preziceri ale sfârşitului lumii. A fost de asemeni sunat şi din Basarabia şi le-a dat şi lor acelaşi răspuns. Iată că, la acea vreme, faima Părintelui şi respectul faţă de cuvântul lui depăşiseră graniţele Ortodoxiei româneşti.

Părintelui i se cereau păreri din cele mai diverse domenii, despre situaţii ce apăreau în Biserica Ortodoxă Română, dar şi în Biserica ortodoxă în general, despre problemele societăţii româneşti, dar şi ale societăţii umane în general. Era întrebat, de exemplu, despre poziţia Bisericii faţă de regimul comunist, despre intrarea României în NATO, despre introducerea actelor electronice, despre educaţia tinerilor, despre legalizarea prostituţiei şi a drogurilor, despre pedeapsa cu moartea şi multe, multe alte subiecte spinoase. Răspunsurile şi explicaţiile referitoare la fiecare subiect, s-au dovedit a fi valabile şi după moartea lui, rezistând schimbărilor de concepţii şi derulării evenimentelor istorice. Aceste răspunsuri izvorau din dreapta lui socoteală dar şi din bogata lui experienţă de viaţă.

Dumnezeu dă fiecărui om talanţii potriviţi, unuia un talant, altuia doi iar altuia mai mulţi. Majoritatea oamenilor se instruiesc într-un singur domeniu, fiind foarte eficienţi în ceea ce fac. Puţini sunt cei ce reuşesc să excelеze în diferite contexte. Părintele a fost unul dintre aceşti puţini. Având o privire de ansamblu asupra diverselor situaţii apărute, reuşea să le înţeleagă şi să le pună un diagnostic corect.

Urma să înceapă postul Paştelui din anul 2003, *postul cel mare cu oboselile şi frumuseţile lui*[485], iar el se gândea deja la slujbele cărora trebuia să le facă faţă. Dar nu slujbele aveau să fie provocarea acestui post, ci un alt eveniment. A fost invitat să susţină o conferinţă la Casa de Cultură din Constanţa. În zilele de dinaintea conferinţei, era îngrijorat, preocupat, de cum o să decurgă aceasta. Spunea: *Vor veni tot felul de oameni, unii doar din curiozitate, care n-au nici o legătură cu religia. Problema e să creezi o atmosferă acolo. Una e să vorbeşti cu câţiva teologi o anumită problemă şi alta să vorbeşti în faţa atâtor oameni. Dar, mă las în voia lui Dumnezeu, poate-mi va da har să fac faţă.*

La conferinţă au participat cam trei mii de oameni. Părintele a reuşit să capteze publicul, a fost ovaţionat la scenă deschisă. Deşi a vorbit ore în şir, oamenii i-au sorbit cuvintele. Sala în care s-a desfăşurat conferinţa era foarte mare, cu toate astea era plină. Mai erau oameni pe holurile clădirii, ce îl urmăreau pe ecrane mari, special amplasate acolo. Ca o concluzie, la sfârşitul conferinţei Părintele a spus: *Adevărul, Care este Hristos, este piatra de încercare, în jurul acestui Adevăr se-nvârte totul. Pentru a combate acest Adevăr au apărut tot felul de filozofii, curente, idei, care n-aduc nimic nou decât un vocabular nou, cuvinte noi, dar nu clarifică nimic, fiindcă Adevărul lui Hristos este deplin şi ei nu fac altceva decât să lovească în acest Adevăr.*

După conferinţă, cineva i s-a adresat, impresionat de felul cum reuşise să capteze atenţia întregului auditoriu, un ideal greu atins chiar şi de marii oratori. Părintele i-a spus: *Dumnezeu nu m-a lăsat niciodată. Întotdeauna când m-am rugat în momentele grele, m-a ajutat. Aşa şi acum, nu ştiam ce mă va aştepta şi m-am rugat la*

485 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p.79.

Dumnezeu să mă ajute. Îmi pare rău că nu am reuşit să ating toate subiectele, să spun totul. Dar să ştii că, între miile de oameni de acolo, au fost şi câţiva care veniseră din întâmplare, din curiozitate, care nu erau atenţi deloc. Pe aceştia i-am simţit şi mă deranjau. Nu ştiu cum să-ţi explic bine acest lucru. Uite ce s-a întâmplat odată. Un mare orator, conducător de ţară, a ţinut un discurs în faţa unei mulţimi mari de oameni. La un moment dat, s-a oprit, s-a dat jos de la tribună şi a mers în faţa unui ascultător, l-a luat de guler şi l-a dat afară. Vezi, omul acela nu era atent şi-l deranja grozav de mult.

La câteva zile după conferinţă, un cotidian naţional[486] titra într-un articol despre acest eveniment: „Ar trebui pregătite stadioane pentru părintele Arsenie, ca să încapă puhoaiele de oameni ce vor să-l asculte!" Chiar şi după moartea lui, părintele Arsenie atrăgea mulţimi de oameni. La împlinirea a 100 de ani de la naşterea lui, a fost organizat un eveniment tot în sala mare a Casei de Cultură din Constanţa. Şi de această dată a venit multă lume, sala umplându-se până la refuz.

În anul următor, 2004, primăvara, s-a îmbolnăvit din nou. O răceală i-a stârnit bronşita mai veche şi din cauza asta tuşea foarte mult. A petrecut Paştele în spital. Spunea: *Din august 1964, când comuniştii m-au eliberat din închisoare, întotdeauna am sărbătorit Sfintele Paşti la mănăstire. Acum sunt în spital. Însă nu cârtesc, dacă aşa vrea Dumnezeu.* Şi acum, ca şi la spitalizările anterioare, se gândea la moarte. *Eu, personal, nu mă simt pregătit de moarte. Deşi trăieşti atâtea momente, deşi eşti în comuniune, totuşi nu te simţi pregătit pentru acest moment.*

Pe când se afla la spital, autorităţile bisericeşti ale

486 „România liberă".

Dobrogei au cerut să fie aduse în procesiune, pentru secetă, moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul de la mănăstirea Bistriţa. Moaştele au poposit şi la mănăstirea din Techirghiol, dar, pentru că Părintele se afla la spital, au fost aduse şi la Spitalul Judeţean Constanţa, unde se afla internat. Înainte de a sosi Sfintele Moaşte, dimineaţa, Părintele a fost îndemnat să mănânce, pentru a-şi lua pastilele, dar el nu a vrut. *Cum, vine Sfântul la mine şi eu să mănânc?!* Şi nu a mâncat. Era ziua de 19 aprilie. Peste patru zile, de sărbătoarea Sfântului Gheorghe, Părintele a fost externat.

După externare, la două săptămâni, a făcut nişte analize. Rezultatul lor a făcut să i se recomande să meargă la Bucureşti, la o clinică de pneumoftiziologie, spitalul Marius Nasta. În urmă cu 57 de ani, când pleca la mănăstire, lăsa în acest spital pe fratele lui bolnav şi-şi spunea în sine: *Nu cred c-o să-l mai văd în viaţă,* ceea ce s-a şi întâmplat. Acum, când pleca spre Bucureşti se gândea: *Acum, la fel o să privesc în urmă, şi-o să spun la fel?!* Cu toate acestea era optimist, spunea: *Rămân credincios acestui cuvânt: ne urmăreşte Dumnezeu mereu, nu este nimic fără un sens anume.* Nădejdea nu i-a rămas nerăsplătită, căci, după o lună de tratament aici, Părintele s-a vindecat şi a fost externat. Petrecuse aici sărbătoarea Înălţării Domnului. După ce a fost externat, în patul lui a fost adus alt bolnav. Acesta s-a vindecat foarte repede, spre surprinderea medicilor de aici, obişnuiţi cu tratarea îndelungată a pacienţilor cu afecţiuni pulmonare.

Trecuseră deja două luni de când Părintele lipsea de la mănăstire şi era aşteptat să se întoarcă. Era însă extrem de slăbit, iar doamna doctor care îl tratase l-a avertizat: „Părinte, dacă mergeţi şi primiţi două persoane zilnic, vă duceţi!" Era nevoie de o perioadă de convalescenţă. După aceste ultime spitalizări slăbise 13 kilograme.

Nu-mi pare rău, că mereu am fost slăbuţ, dar mi-au spus doctorii că nu-i de glumă, spunea Părintele după externare.

Pe 12 iulie s-a întors la Techirghiol. De cum a venit şi-a reluat programul obişnuit, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Lumea îl asalta, iar el nu-i putea refuza. Slujea şi la biserică şi primea şi la spovedit.

Era luna octombrie şi Părintele urma să plece în concediu. *Aş vrea să merg la Bistriţa, să-i mulţumesc Sfântului Grigore. Îţi dai seama, mulţumeşti unui om, dar unui Sfânt!...* Şi a mers. S-a închinat la moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul şi a mulţumit pentru ajutorul primit în spital.

Când se afla în acest periplu prin ţară s-a îmbolnăvit. A fost internat în stare foarte gravă la spitalul din Râmnicu Vâlcea. Era cel mai în vârstă şi cel mai bolnav dintre cei ce se aflau în salon cu el. Primele trei zile au fost critice, doctorii fiind foarte îngrijoraţi. Însă, uşor, uşor a început să-şi revină. După câteva zile, complet refăcut, a fost externat. Spunea Părintele: *Întotdeauna m-a ajutat Dumnezeu. Însă a făcut-o într-o ordine normală a lucrurilor.* Şi acum se întâmplase la fel. Îl ajutase Dumnezeu să se tămăduiască înaintea tuturor bolnavilor din salonul lui. Însă înainte de aceasta, a suportat cu mulţumire asprimea bolii, a fost supus la tot felul de analize dureroase şi a urmat cu stricteţe tratamentul prescris.

După ce s-a întors din concediu a început postul Crăciunului şi programul de spovedanie era foarte încărcat. Din cauza oboselii, picioarele i se umflau. Deşi funcţia inimii era redusă la jumătate faţă de o inimă normală (din cauza vârstei), deşi ştia că orice efort în plus, orice răceală îl puteau trimite direct într-un pat de spital, el nu ţinea cont de asta. Maicile îi spuneau îngrijorate: „Părinte, nu vă mai obosiţi atât! Aveţi 90 de

ani, nu mai puteţi lucra ca unul de 30 de ani." Iar Părintele le răspundea: *Nu pot trăi fără bucuria duhovnicească pe care mi-o dă această lucrare.*

Încredinţarea că toate se fac cu voia lui Dumnezeu o împărtăşea Părintele tuturor celor ce-i cereau sfat, alinând cu acest cuvânt dureri foarte adânci. Bunăoară, se afla la Bucureşti un medic evlavios, ce înfiinţase o clinică pentru bolnavii de cancer în ultimă fază. Scopul acesteia era asigurarea unui sfârşit creştinesc al acestor oameni şi uşurarea poverii pe care o resimt membrii familiilor acestor bolnavi. Pentru că cei ce sufereau de crâncena boală erau de toate vârstele, de la prunci până la bătrâni, medicului i se punea des o întrebare grea: „De ce se întâmplă aceasta unor suflete atât de tinere?" Medicul a mers la Părintele să-l sfătuiască ce răspuns să dea familiilor îndurerate. Iar Părintele i-a spus: *Să le spui că Dumnezeu îl ia pe fiecare om atunci când şansele lui de mântuire sunt maxime.* Răspunsul l-a edificat pe medic şi trebuie că a adus liniştire şi încredinţare şi celor profund marcaţi de pierderea prematură a celor dragi.

În această perioadă, în ţară apăruse o adevărată campanie împotriva unei boli a păsărilor. Cadrele medicale purtau în permanenţă mască chirurgicală pentru a nu contacta această boală. Chiar şi unii oameni purtau această mască pe stradă. O doamnă doctor i-a propus Părintelui să poarte şi el mască, fiind vulnerabil cu atâţia oameni ce-i intrau în chilie. *Cum, doamnă doctor,* i-a spus el, *tocmai eu, care le spun mereu oamenilor să-şi dea jos masca de pe faţă* (adică să fie sinceri, n.r.), *tocmai eu să port mască?!* Şi nu a purtat. Îndemnul acesta al Părintelui: *Jos masca!,* era o chemare la sinceritate, la a te cunoaşte pe tine însuţi. El avea această sensibilitate, dobândită de-a lungul vieţii lui duhovniceşti deosebite, de a sesiza „masca" de pe chipul oamenilor. „Părintele duhovnicesc pătrunde dincolo de atitudinile şi

gesturile convenţionale în spatele cărora ne ascundem adevărata noastră personalitate atât faţă de ceilalţi, cât şi faţă de noi înşine; dincolo de toate aceste aparenţe frivole, el sesizează persoana unică creată după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu"[487].

Încă de la începutul anului 2006 Părintele a început să simtă o slăbiciune în picioare. S-a crezut la început că sunt doar probleme lombare dar apoi, în urma investigaţiilor, s-a aflat adevărata cauză: o hernie de disc ce necesita operaţie, chiar dacă vârsta Părintelui era înaintată. Avea acum 92 de ani.

Problema care se punea în legătură cu operaţia era anestezia. Medicul anestezist, o doamnă, înţelegând dificultatea în care se afla, a cerut şi părerea altor medici, specialişti în anestezie. Un profesor din Bucureşti, când a auzit ce modalitate de anesteziere vrea să folosească, i-a spus că, la un bolnav de 92 de ani, este cu neputinţă aşa ceva. Acelaşi răspuns l-a primit şi de la nişte colegi de breaslă din Elveţia. Cu toate astea anestezia a decurs bine. *Nu m-am speriat de anestezie, că n-am să rezist. Eu am fost un băiat cuminte, n-am făcut excese, n-am fumat, n-am fost căsătorit şi ştiam că nu am un corp consumat.* În final operaţia a fost un succes.

De-acum Părintele nu mai putea sluji, nu mai avea aceeaşi siguranţă în mers. Se despărţea de altarul lui drag. Într-o zi din Postul Mare, a mers la biserică să-i arate preotului care îl înlocuia rânduiala Liturghiei darurilor mai înainte sfinţite. O maică ce se afla atunci în biserică l-a întrebat: „Părinte, v-a fost dor de Sfântul Altar?" *Nu mă provoca!* i-a spus Părintele. Era ceva mult prea tainic pentru el ca să poată fi un subiect de discuţie.

În lunile ce au urmat operaţiei s-a simţit relativ bine, avea dureri la piciorul drept, dar, cu recuperare şi cu

487 I. Hausherr, *op. cit.*, p. 12.

mişcări prin curtea mănăstirii, durerile s-au mai ameliorat. Într-o discuţie telefonică cu fiul lui duhovnicesc şi totodată duhovnicul lui, părintele Gavriil de la mănăstirea Zamfira, care îl întreba cum se simte, i-a spus: *Uite, eu sunt gata să străbat toate văzduhurile, dar e un picioruş aicea care mă cam opreşte.*

În luna mai a anului 2008 a fost adusă în ţară racla cu Cinstitul Brâu al Maicii Domnului, din Grecia. În seara zilei de 19 mai, Brâul ţesut şi purtat de cea care l-a adus pe lume pe Mântuitorul Hristos a ajuns şi la Constanţa unde a venit şi Părintele să i se închine. În toată viaţa lui a avut mare evlavie la Maica Domnului. Cum s-a născut în ziua prăznuirii Adormirii Preasfintei Fecioare, tot sub oblăduirea ei şi-a călăuzit viaţa. I se ruga din tinereţe şi îi îndemna şi pe ceilalţi să îndrăznească la mila ei. Spunea: *Maica Domnului e supărată pe toţi aceia care nu îi cer nimic. Ea se arată cu inima largă şi faţă de aceia care, fie din nepăsare sau din nerecunoştinţă, aleargă rar la dânsa. Dar cu cât mai generoasă nu va fi ea cu aceia care neîncetat îi cerşesc ajutorul? Aceştia nu numai că sunt iubiţi mult, dar chiar sunt slujiţi de dânsa*[488]. Din rânduiala lui Dumnezeu a ajuns să slujească ultimii 35 de ani de viaţă la Techirghiol, în locaşul închinat ei. A cinstit-o mereu deosebit şi cu multă smerenie a înţeles dragostea ei de mamă faţă de toţi oamenii. *Maica Domnului se simte, cred, mai bine printre oamenii necăjiţi, slabi şi prigoniţi, în orice fel, decât s-ar simţi înconjurată de îngeri. Maica Domnului jertfeşte mereu, suferă mereu şi cred că se luptă chiar şi cu dreptatea divină, apărând pe neputincioşii care o cer în ajutor. Iubeşte peste închipuire de mult şi fără de alegere şi pe cei ce sunt*

488 Arhim. Arsenie Papacioc, *Scrisori...*, ed. cit., p.138

răi şi chiar şi pe cei nepăsători[489]. Celor ce erau de faţă când s-a închinat Cinstitului ei Brâu, le-a spus: *Dragii mei, Maica Domnului este aşa de desăvârşită încât nu putem decât să-i zicem: „Iartă-ne că nu te putem înţelege, dar te iubim!" Dacă ar fi să-mi mai doresc să trăiesc, la această vârstă înaintată (peste şase ani fac 100 de ani) vreau să trăiesc doar ca să o iubesc pe Maica Domnului.*

În vara aceasta Părintele se mişca zilnic pe culoarul din spatele mănăstirii. În timpul acestor plimbări, hotărâse să fie înmormântat între izvor şi gardul dinspre stradă al mănăstirii (cum s-a şi întâmplat). Celor cu care se întâlnea le arăta locul unde dorea să fie după marea trecere: *Uite, acolo...*

Cu mai mulţi ani în urmă el îşi alesese un alt loc de mormânt, la mănăstirea Zamfira, unde trăia părintele Gavriil. Îşi aveau locurile de veci pregătite unul lângă altul, în cimitirul mănăstirii, străjuite de două cruci surori, albe, de marmură. Pe a părintelui Arsenie scria: *Iisuse, Iisuse, Iisuse, iartă-mă!* Iar pe a părintelui Gavriil: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă!" Deoarece Părintele nu putea pleca de la Techirghiol nici după moarte, au luat binecuvântare unul de la celălalt să-şi mute locurile de veci, iar al Părintelui să fie la Techirghiol.

Pe 25 august 2008 părintele Gavriil trecea, în mod neaşteptat, la cele veşnice. Când Părintele a primit trista veste, era la chilie şi a cerut să iasă puţin, *ca să mă liniştesc.* L-a tulburat vestea plecării prietenului lui, fusese pentru el o inimă sinceră, ascultătoare şi înţelegătoare pe care s-a putut bizui mereu. Spunea apoi: *Am regretat foarte mult pierderea lui, dar vreau să-mi menţin o poziţie verticală în materie cu acest act pe care Dumnezeu a hotărât să-l ia. Sunt personal*

489 *Ibidem*, p. 137.

destul de liniştit pentru faptul că, dacă vrea bunul Dumnezeu, el o să mă aştepte.

În următorii doi ani s-a simţit binişor cu sănătatea, uneori îi mai creşteau tensiunea şi pulsul, iar oboseala îi era tovarăşă nedespărţită. De multe ori spunea: *Nu ştiu cum este să nu fii obosit, am o stare de oboseală continuă.* Mereu era cercetat de şuvoaie de oameni. Măicuţele se străduiau să-l protejeze de asaltul oamenilor, care vedeau mai mult pe marele duhovnic, fără să ţină cont de om, cu suferinţele, cu neputinţele vârstei, cu limitele lui fizice. De aceea ele făceau eforturi nevăzute şi neştiute să-l protejeze.

Ajunsese la o vârstă înaintată, avea aproape 97 de ani, ani în care îşi verificase minuţios trecutul şi preţuise prezentul, îngrijindu-se astfel de viitor, cu toate acestea era în continuare foarte atent la el însuşi şi se gândea sincer la mântuire. Se gândea la vămile din văzduh, de care nu au scăpat nici sfinţi mari precum Sfântul Marcu de la muntele Frăcesc, care a stat în vămi *cam un ceas.* Îşi explica această aşteptare în văzduh a acestui sfânt deosebit, din cauza acelor „păcate ale lipsirii", *adică binele pe care ai fi putut să-l faci şi nu l-ai făcut.* Se gândea şi el la acestea, acum când aştepta examenul ultim al vieţii, pentru care se pregătise atât. Spunea: *De multe ori mă gândesc: Măi, cum trebuie să fiu, ca să scap şi de vămile astea?!*

În luna februarie a anului 2011, a suferit un blocaj urinar. A fost internat de urgenţă la Constanţa. Pierdea foarte mult sânge, ceea ce l-a slăbit foarte mult, abia mai putea să vorbească. Uşor, uşor situaţia s-a îmbunătăţit, cu ajutorul medicilor şi bineînţeles cu voia lui Dumnezeu. Faţă de momentul intrării în spital, Părintele îşi revenise foarte mult. Părea că totul e bine şi ceea ce fusese mai rău trecuse. Însă Părintele ştia că se apropie sfârşitul... l-a spus unui fiu duhovnicesc: *Gata, s-a terminat, viaţa*

mea se apropie de sfârşit. A stat în spital trei săptămâni, după care s-a întors la mănăstire. Însă după numai câteva săptămâni a început din nou să piardă sânge şi a fost reinternat.

În luna mai a acestui ultim an din viaţă, Părintele era la Techirghiol, bolnav. Stătea în patul lui şi doar el ştia intensitatea suferinţei. A făcut Paştele la mănăstire, iar în timpul postului a primit la spovedit pe fiii lui duhovniceşti.

Următoarele două luni, ultimele, a fost din ce în ce mai slăbit, abia putea vorbi. Spunea cu greu: *Mă înţelegeţi, aş vrea să spun atâtea, dar nu pot.* Cu toate acestea, a primit la spovedit până-n ultima zi. Atât cât mai putea, abia spunea rar şi şoptit rugăciunea de dezlegare. Ieşea uneori, adus de maici, în scăunel, la uşa chiliei, şi dădea binecuvântare oamenilor.

Cu câteva zile înainte de trecerea Părintelui la Domnul, o maică trebuia să plece din mănăstire pentru o perioadă. A mers la Părintele să ia binecuvântare, iar el i-a spus: *Dar când te întorci?* Atunci maica a înţeles că zilele Părintelui erau pe sfârşite, de aceea l-a întrebat: „Dar sfinţia voastră când spuneţi să mă întorc?" *Să te întorci luni!* (18 iulie 2011, n.r.), i-a spus Părintele. Maica s-a întors luni după-amiază şi a mers la Părintele. Era ajunul plecării lui la Domnul. Din patul lui, Părintele i-a făcut semn să se dea la o parte şi i-a spus: *Fă loc să treacă tânărul.* Maica s-a întors să vadă dacă era cineva în spatele ei, însă ea nu a văzut pe nimeni...

A doua zi, marţi, 19 iulie 2011, era ajunul prăznuirii Sfântului Ilie Tesviteanul. Ziua a început în mod normal, nu se deosebea cu nimic de celelalte. Discret şi smerit cum fusese mereu, era şi acum în ultimele clipe. Părintele s-a sculat, a mâncat, iar apoi a început să se simtă rău. Văzând că nu e bine şi că respiră tot mai greu, au chemat salvarea, dar nu mai era nevoie. Sosise clipa, jertfa era acum deplină, lumânarea arsese până la capăt.

Dăruise totul, ultimul strop de sânge, ultima fărâmă de putere. Abia acum „vremea lui sosise". Va fi zis poate, în adâncul lui, aşa cum mărturisea de multe ori că şi-ar dori: *Doamne, sunt fericit că mor călugăr!* Şi-a dat sufletul uşor, printr-o răsuflare.

A fost voia lui Dumnezeu să moară în chilia lui, pe patul lui. Părinţii de la mănăstire au putut să împlinească toată rânduiala călugărească, pregătindu-l după cuviinţă. A sosit şi ierarhul locului, preasfinţitul Teodosie, care i-a rostit şi el rugăciunile cuvenite.

Vestea plecării lui s-a răspândit cu repeziciune, aducând mâhnire celor ce o primeau, dar şi o nădejde adâncă, nerostită, că acolo, Sus, va fi pentru ei un rugător tare, aşa cum el promisese: *Dacă o să îmi ajute Dumnezeu, eu şi acolo Sus o să vă urmăresc inimile*[490]. Era în aceste momente, în sufletele celor ce-l cunoscuseră, un amestec de tristeţe şi bucurie. Cum spunea cineva în acele zile: „Eu plâng, dar inima mea râde. Am pierdut un duhovnic, dar am câştigat Sus un rugător." Dragostea Părintelui „ca moartea era de tare, şi moartea nu o putuse stinge"[491], de aceea era adânc simţită şi acum, după plecarea lui. Trei zile şi trei nopţi a fost un rând neîntrerupt de credincioşi ce veniseră să ia ultima binecuvântare.

Deşi, în ziua înmormântării, la Bucureşti se întrunea Sfântul Sinod, la înmormântare au slujit patru ierarhi, fii duhovniceşti ai Părintelui. Au venit pentru a-şi lua rămas bun şi cei mulţi, cei foarte mulţi, care erau acel „ceva" din Părintele care rămânea afară, dar care avea să mărturisească pentru el. Avusese odată un fel de vis, în care se vedea pe sine pus în mormânt. Şi-atunci şi-a

490 Şi după plecarea sa la Domnul, Părintele îi primeşte în continuare pe toţi cei ce vin şi-şi pleacă capul pe mormânt, ca sub un epitrahil, lăsându-şi acolo povara sufletului.

491 Cântarea Cântărilor 8, 6.

zis: *Ce bine este să laşi afară ceva din tine!* Mulţimea aceasta de oameni, cei prezenţi[492] dar şi cei ce „din binecuvântate pricini" erau doar cu inima acolo, la prohodire, aceştia erau mărturia şi martiriul lui.

În ziua înmormântării, toată dimineaţa a plouat torenţial. Însă, când a început parastasul, s-au împrăştiat norii şi a ieşit soarele. Parcă Cerul îşi deschidea zâmbitor porţile pentru a primi sufletul Părintelui. A fost o zi ce concentra întregul parcurs pământesc al Părintelui: plin de încercări iar la sfârşit luminos, ca plată primită de la Hristos.

De multe ori în viaţa lui, Părintele spusese această pildă: *O frunză a fost întrebată, „Eşti trandafir?" „Nu, nu sunt!" spuse frunza. „Ba eşti, pentru că miroşi a trandafir!" „Nu, sunt doar o frunză, dar am stat cândva lângă un trandafir."* Cei atât de mulţi şi atât de mult pomeniţi de Părintele în rugăciunile lui, aveau să rămână cu parfumul de trandafir, fiindcă, din mila lui Dumnezeu, au stat odată lângă un Trandafir.

492 Un ziar estima la 2500 numărul credincioşilor prezenţi dar numărul lor a fost mult mai mare deoarece maicile, la sfârşitul slujbei de înmormântare, au împărţit peste 10000 de pachete.

Bibliografie

Izvoare documentare

Arhivele Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii (ACNSAS), Fond Informativ, dosar 234231, dosar 185003; Fond Penal, dosar 000202, dosar 040660, dosar 400660.

Reviste

„Atitudini", martie 2010, august 2011

„Caietele CNSAS", nr. 2/2009, 7-8/2011, nr. 9-10/2012, nr. 11-12/2013, ed. CNSAS, Bucureşti

„Familia ortodoxă", nr. 8, 2011

„Lumea monahilor", nr. 50, 2011

„Naparis. Revistă de istorie şi cultură ialomiţeană", anul 1, nr. 2, 2013

„Scara", nr. 7, 2001

Lucrări generale şi speciale

Biblia sau Sfânta Scriptură, ed. IBMBOR, Bucureşti, 2001

***, *Iată duhovnicul. Părintele Arsenie Papacioc*, ed. Sophia, Bucureşti, 2010

***, *Biserica Ortodoxă Română în anii regimului comunist. Observaţii pe marginea capitolului dedicat cultelor din „Raportul Tismăneanu"*, http://victor-roncea.blogspot.ro/2009/09/biserica-ortodoxa-romana-in-anii.html.

***, *Mărturisesc, robul 1036*, ed. Scara, 1998

***, *Mic dicţionar enciclopedic*, ed. Enciclopedică română, Bucureşti, 1972

***, *Mi-e dor de cer. Viaţa Părintelui Ioanichie Bălan*, ed. Mănăstirii Sihăstria, 2010

***, *Ne vorbeşte Părintele Arsenie*, vol. 1, Episcopia Romanului, 1996; voi. 2, Episcopia Romanului, 1997; vol. 3, Mănăstirea Sihăstria, 2004

***, *Ne vorbeşte Părintele Cleopa*, vol. 10, ediţia a II-a, ed. Episcopiei Romanului, 2001

***, *Patericul*, ed. Episcopia Ortodoxă Română a Alba Iuliei, 1993

***, *Părintele Arsenie Papacioc. 1914-2014. O sută de ani de la naştere*, ed. Basilica, Bucureşti, 2014

***, *Părintele Marcu de la Sihăstria*, Petru Vodă, 2007

***,*Urme în veşnicie. Daniel-Ilie Turcea (*volum biografic*)*,ed. Doxologia, Iaşi, 2013

***, *Valeriu Gafencu - sfântul închisorilor*, Alba Iulia, 2007

Andronescu, Demostene, *Reeducarea de la Aiud*, ed. Christiana, Bucureşti, 2009

Bălan, Ioanichie, *Convorbiri duhovniceşti*, vol. 1, ed. Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1993

Idem, *Viaţa Părintelui Cleopa*, ed. Trinitas, 1999

Buga, Ion, *Minipatrologie contemporană*, ed. Symbol, Bucureşti, 1994

Bujoreanu, Anca, *Sfinţi martiri şi mărturisitori români din secolul XX*, ed. Adenium, Iaşi, 2014

Bulei, Ion, *Scurtă istorie a românilor*, ed. Meronia, Bucureşti, 1996

Ciornea, Carmen, *Chipul «Rugului Aprins» dăltuit în memoria vie a ucenicilor*, vol. 1, ed. Vasiliana '98, Iaşi, 2014

Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport Final*, Bucureşti, 2006,

http://www.presidency.ro/static/ordine/RAPORT_FINAL_CPADCR.pdf

Damaschin, ieromonah, *Viaţa şi lucrările Părintelui Serafim Rose*, ed. Sophia, Bucureşti, 2005

Enache, George şi Petcu, Adrian Nicolae, *Monahismul ortodox şi puterea comunistă în România anilor '50*, ed. Partener, 2009

Hausherr, Irénée, *Paternitatea şi îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creştin*, ed. Deisis, Sibiu, 1999

Hugo, Victor, *Mizerabilii*, ed. Cartex 2000, Bucureşti, 2002

Ianolide, Ion, *Întoarcerea la Hristos*, ed. Christiana, Bucureşti, 2006

Maxim, Virgil, *Imn pentru crucea purtată*, ed. Antim, 2002

Papacioc, Arsenie, *Veşnicia ascunsă într-o clipă*, ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2004

Idem, *Scrisori către fiii mei duhovniceşti*, Mănăstirea Dervent, Constanţa, 2001

Idem, *Epistole*, ed. Accent Print, 2015

Idem, *Testament. Cuvinte de folos*, ed. Areopag, ed. Meditaţii, 2011

Idem, *Singur Ortodoxia*, Constanţa, 2005

Idem, *Despre viaţa de familie şi diverse probleme ale lumii contemporane*, Constanţa 2011

Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 3, ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1994

Păiuşan, Cristina şi Ciuceanu, Radu, *Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist, 1945-1958, Vol. I*, Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului, Bucureşti, 2001

Părăian, Teofil, *Amintiri despre duhovnicii pe care i-am cunoscut*, ed. Teognost, Cluj-Napoca, 2003

Petrache Tatiana, *Dicţionar enciclopedic al numelor de botez*, ed. Anastasia, 1998

Petrişor, Marcel, *Cumplite încercări, Doamne!*, ed. Christiana, Bucureşti, 2011

Plămădeală, Antonie, *Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă*, colecţia Axios, 1995

Plămădeală, Antonie, *Rugul Aprins*, ed. Arhiepiscopiei Sibiului, 2002, ediţie electronică Apologeticum, 2006

Rădulescu, Mihai, *Testament între înger şi diavol*, ed. Ramida, Bucureşti, 1995

Scrima, Andrei, *Timpul Rugului Aprins*, ed. Humanitas, 1996

Seiche, Fabian, *Martiri şi mărturisitori români din secolul XX*, Făgăraş, 2010

Stăniloaie, Dumitru, *Ascetica şi mistica creştină sau teologia vieţii spirituale*, ed. Casa cărţii de ştiinţă, Cluj, 2009

Tudor, Andrei şi Conovici, Mariana şi Conovici, Iuliana, *Am înţeles rostul meu... Părintele Arsenie Papacioc în dosarele securităţii*, ed. Humanitas, Bucureşti, 2014

Ţiu, Ilarion, *Istoria mişcării legionare. 1944-1968*, ed. Cetatea de Scaun, 2012

Veiga, Francisco, *Istoria Gărzii de Fier*, ed. Humanitas, 1995

Voiculescu, Vasile, *Ultimele sonete...*, ed. Art, Bucureşti, 2010

Cuprins

Prefaţă 7
Cuvânt înainte 11
I. Înaintaşii 13
II. Primii ani în familie 16
III. Anii de şcoală 23
IV. Activitatea sportivă 33
V. Legiunea Arhanghelului Mihail 37
VI. Armata 43
VII. La Braşov 50
VIII. În lagărul de la Miercurea Ciuc 54
IX. Primar la Zărneşti 59
X. Aiudul- „temniţă cruntă" 66
XI. Plecarea la mănăstire 90
XII. Frate la mănăstirea Cozia 96
XIII. Frate la mănăstirea Sihăstria 107
XIV. Călugăria şi preoţia 113
XV. În pustie 124
XVI. La palatul patriarhal 132
XVII. Egumen la mănăstirea Slatina 134
XVIII. Arestarea, ancheta şi procesul lotului Rugul Aprins 155
XIX. La Aiud, în lotul Rugul Aprins 168
XX. Preot la parohia Filea 211
XXI. La mănăstirea Cheia 219
XXII. La mănăstirea Căldăruşani 230
XXIII. La mănăstirea Dintr-un Lemn 234
XXIV. La mănăstirea Cernica 249
XXV. Ultimul popas: mănăstirea Sfânta Maria, Techirghiol 260
Bibliografie 332

Părinţii părintelui Arsenie - Vasile şi Stanca

Doi dintre fraţii parintelui Arsenie - Radu şi Ion

Domnica- sora părintelui

Anghel Papacioc - sergent

Primar la Zărneşti (dreapta)

La Seminarul de la Neamţ -16 mai 1951
(părintele Arsenie - rândul de sus al doilea din dreapta)

La Mănăstirea Slatina

Cu părintele Cleopa la Mănăstirea Slatina

Fotografii din dosarele securităţii

La eliberarea din închisoare - 1964

La un an de la eliberarea din închisoare

La Mănăstirea Cheia - 1971

Părintele Arsenie - 1967

La Mănăstirea Techirghiol, întâmpinându-l pe patriarh

Cu obştea în curtea Sfântului Pantelimon de la Mănăstirea Techirghiol

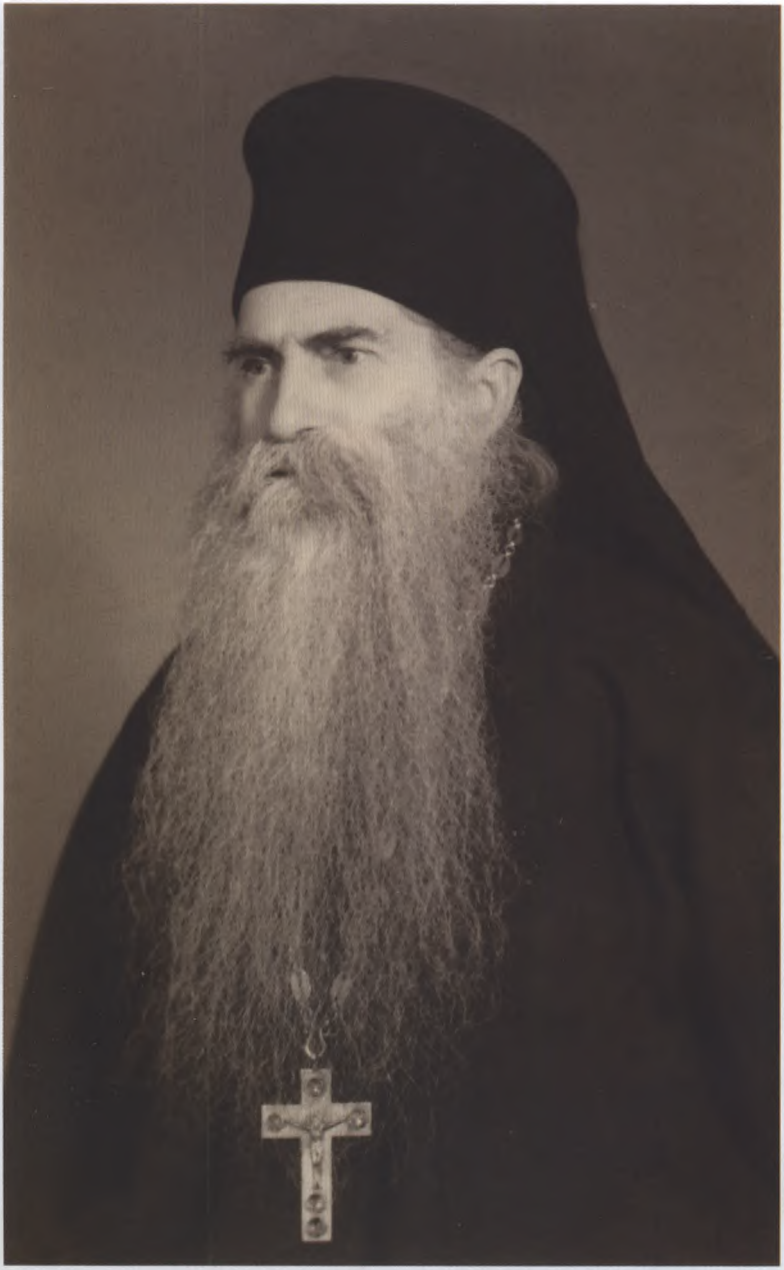

Părintele Arsenie - portret

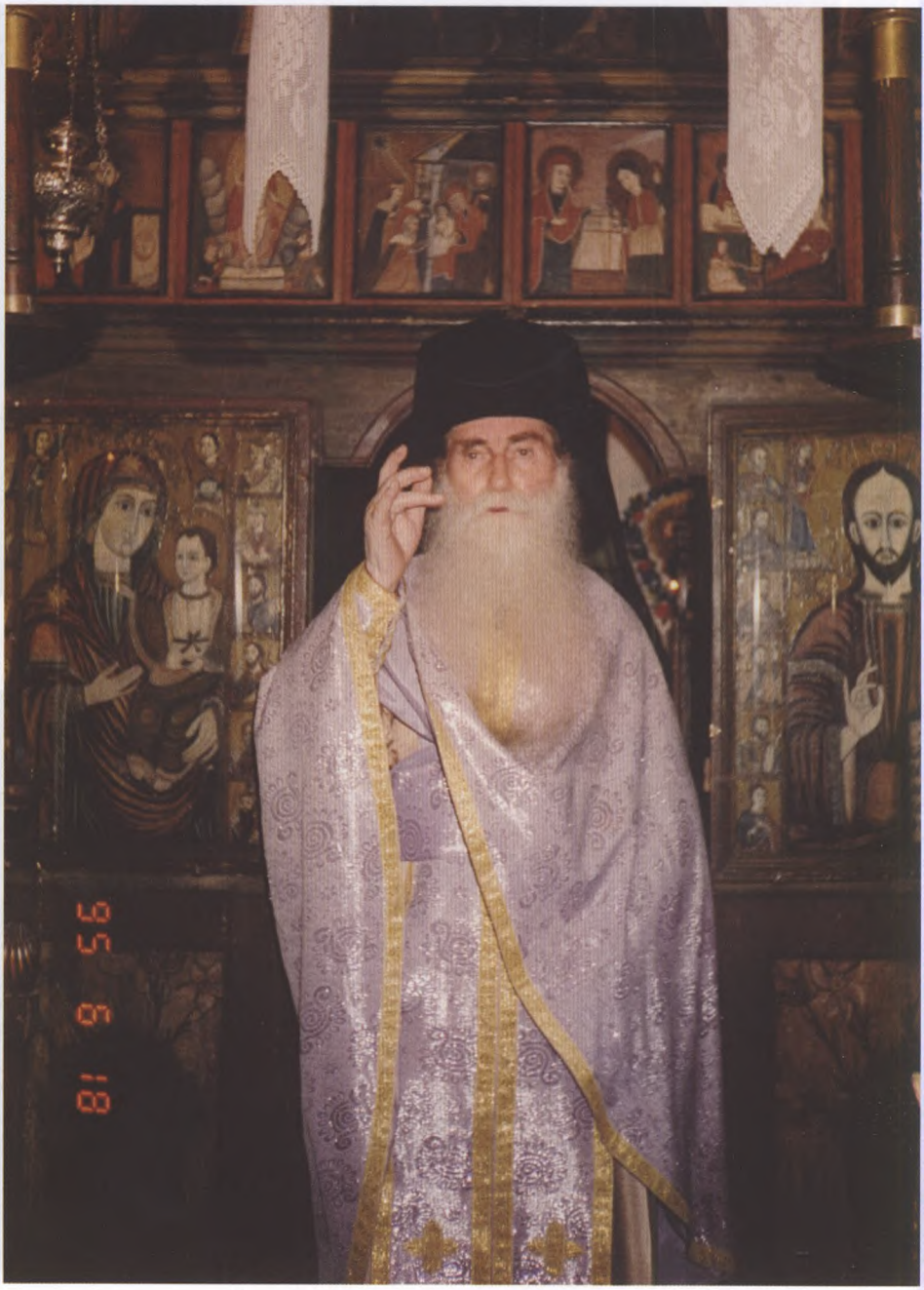

Slujind în bisericuţa de la Techirghiol

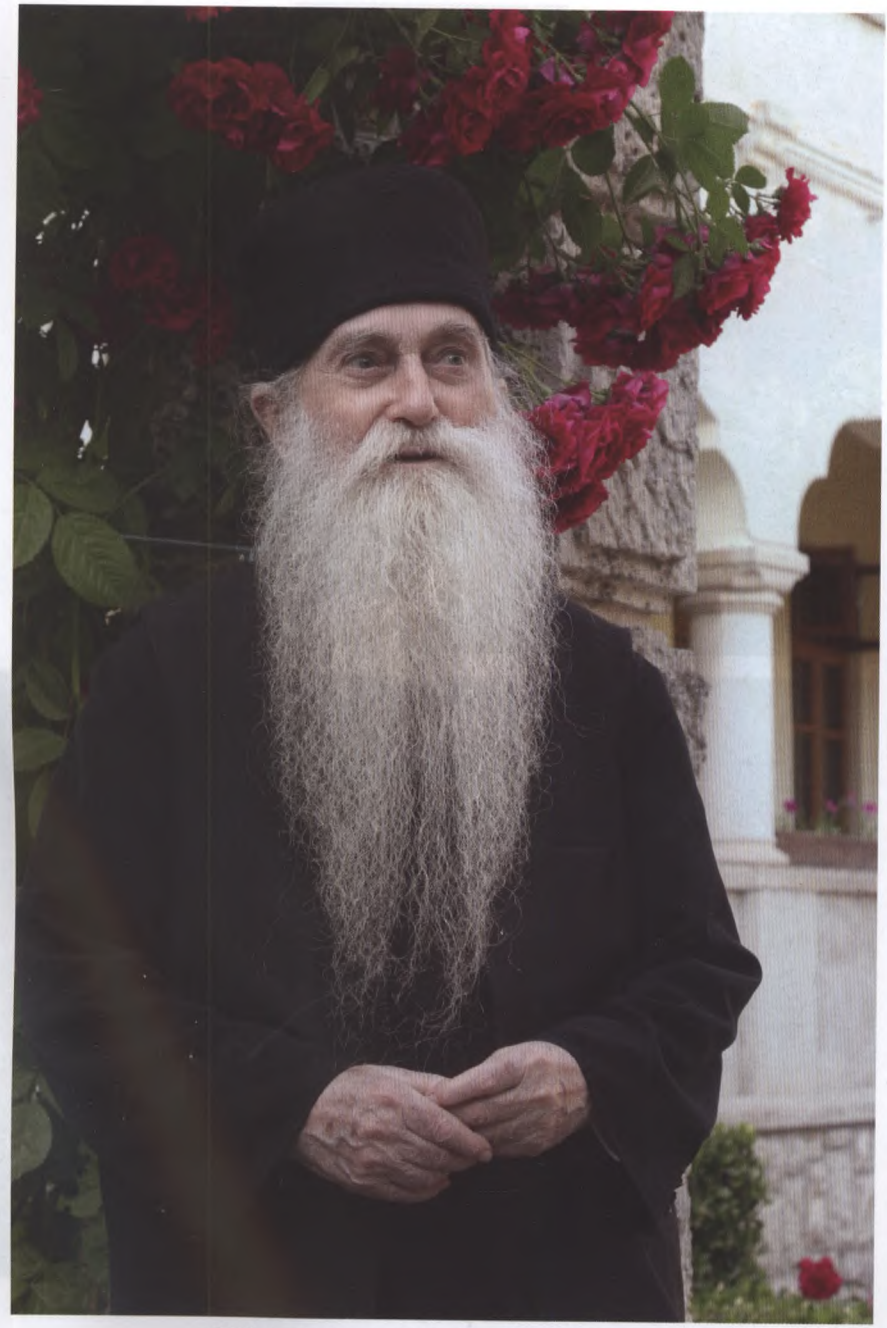

Părintele Arsenie la Techirghiol

Părintele Arsenie
la Techirghiol

Chilia părintelui Arsenie

Suportul de candelă sculptat de pr. Arsenie

Candelă lucrată de pr. Arsenie

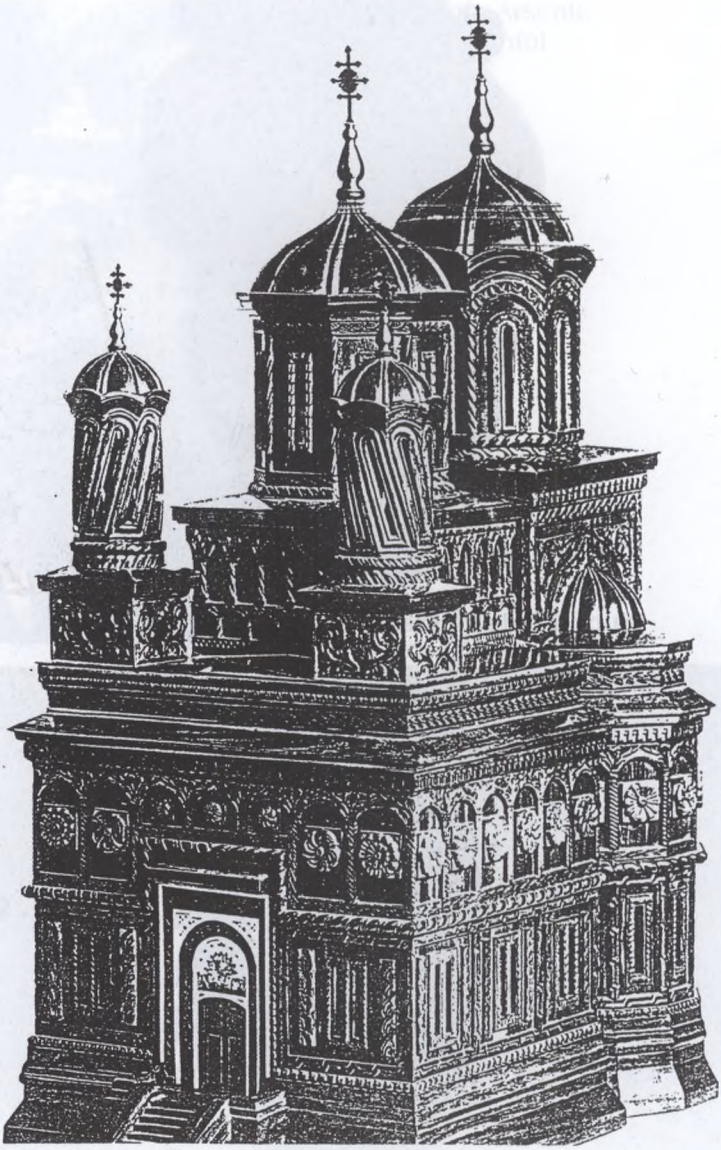

Chivot realizat la Aiud în 1945

Desen cu Sf. Ap. Pavel,
realizat la Timişoara în 1942

Crucea de călugărie,
sculpatată în 1949

Desene realizate de părintele Arsenie la Mănăstirea „Dintr-un Lemn"

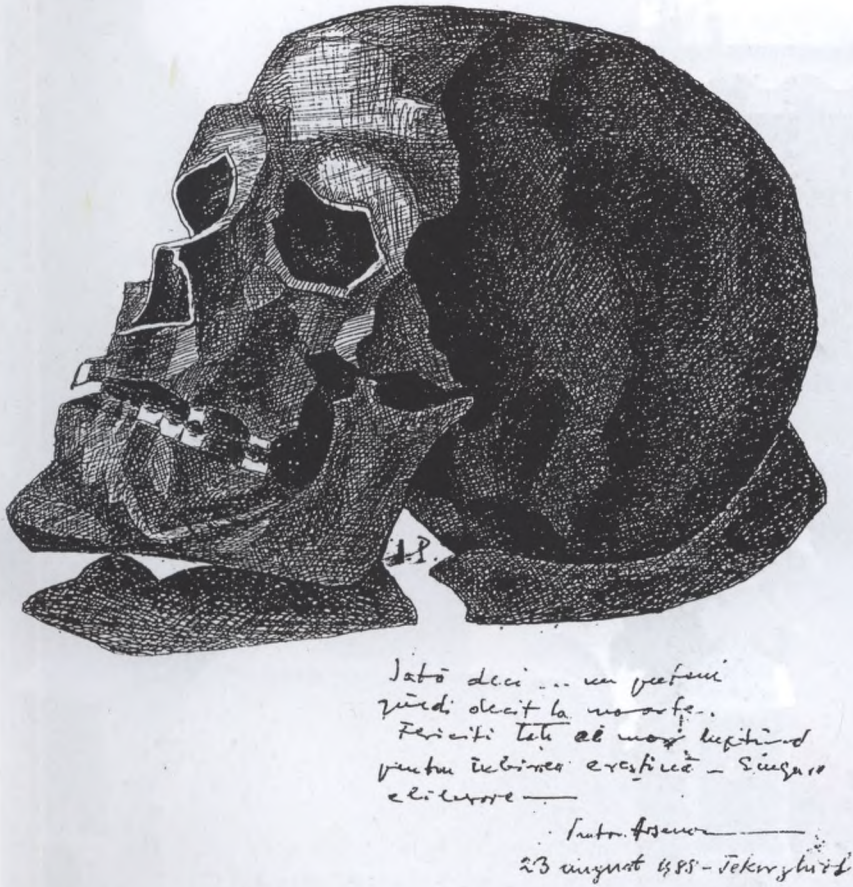
Iată deci ... ce preferi
Priveşti oleacă la mormânt.
Fericiţi toţi aceia care mor luptând
pentru iubirea creştină – Sânge
şi lacrimi —
Părintele Arsenie —
23 august 1985 - Tekirghiol

Desen realizat de părintele Arsenie

Crucea de la mormânt realizată după schiţa părintelui